

PRESTİJ AKS VE ODAKLARI

KENTSEL TASARIM ATLASI PROJESİ

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

PRESTİJ AKS ve ODAKLARI için KENTSEL TASARIM ATLASI

PRESTİJ AKS ve ODAKLARI için KENTSEL TASARIM ATLASI

YAZARLAR: SEMA ERGÖNÜL, İNCİ OLGUN, SEHER BAŞLIK, ÖMER DEVRİM AKSOYAK, AYLİN AYNA, ESRA TURGUT, SERİM DİNÇ, KEMAL ŞAHİN

 MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları - 879

Bu çalışma 14.01.2017 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 2017H040090 numaralı proje çerçevesinde mülga T.C. Kalkınma Bakanlığı ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi işbirliği ile üretilmiştir.

Bu kitap kültür ve eğitim amaçlı hazırlanmıştır. Yayın hakları MSGSÜ'ye aittir. Kitabın tamamı veya bir bölümü hiçbir biçimde ticari amaçlı çoğaltılıp satılamaz.

MSGSÜ-MF-ŞBPB-019/06-K1

ISBN: 978-605-5005-91-7

Sertifika No: 29150

Prestij Aks ve Odakları için Kentsel Tasarım Atlası

© MSGSÜ

Yazarlar: Sema Ergönül, İnci Olgun, Seher Başlık, Ömer Devrim Aksoyak, Aylin Ayna, Esra Turgut, Serim Dinç, Kemal Şahin

Grafik Tasarım: Esra Turgut

Kapak Tasarım: Elvin Akkan

Fotoğraflar: MSGSU Fotoğraf Bölümü - Prof. Çetin Ergand / Lisans ve lisansüstü öğrencileri © 2019

Haziran 2019

250 adet basılmıştır.

Baskı: İncekara Matbaacılık

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok No: 1 BB5 Topkapı/İstanbul

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Meclis-i Mebusan Caddesi No: 24 34427 Fındıklı/İstanbul

BAP@msgsu.edu.tr

inci.olgun@gmail.com

yayin@msgsu.edu.tr

PRESTİJ AKS ve ODAKLARI için KENTSEL TASARIM ATLASI

SEMA ERGÖNÜL

İNCİ OLGUN

SEHER BAŞLIK

ÖMER DEVRİM AKSOYAK

AYLİN AYNA

ESRA TURGUT

SERİM DİNÇ

KEMAL ŞAHİN

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

“Bütün büyük kentler gibi bu kent de düzensizlikten, değişimden, ilerlemeden, adım uyduramamadan, nesnelerin ve sorunların çatışmasından, bunların arasındaki dinginliğin dipsiz noktalarından, yollardan, tıkanıklıklardan, büyük bir ritmik vuruştan, bütün ritimlerin birbiri karşısındaki sonsuz uyumsuzluklarından ve yer değiştirmelerinden oluşmaydı; bir bütün olarak ise binaların, yasaların, yönetmeliklerin ve tarihsel geleneklerin dayanıklı malzemesinden yapılmış bir kaptaki kaynayan bir kabarcığa benziyordu.”

Robert Musil, Nitelsiz Adam

Fotoğraf 1. Ada Diren Kurt, 2017.

ÖNSÖZ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi bünyesinde kentsel tasarım ve planlama konularında gerçekleştirilen projeler vesilesiyle, ülkemizin farklı kentsel mekânlarına yönelik bilgiye ve deneyime sahip olduğumuz inancındayız. Sosyal ve fiziksel anlamda söz konusu mekânların potansiyellerine ve sorunlarına ilişkin edindiğimiz bilgileri, özellikle kentsel dönüşüm uygulamalarının hız kazandığı günümüzde, dönüşümün kent kimliğini besleyen, özgün mekansal karakteri kaybetmeden, kent-kentli ilişkisini zenginleştiren ve yaşam kalitesini yükselten bir yaklaşıma sahip olunabilmesi için somutlaştıracak çalışmalarla paylaşmak ve geliştirmek arzusundayız. Bu kapsamda, kentsel dönüşüm projeleri ile birlikte imar mevzuatına giren ‘Kentsel Tasarım Rehberi’ konusuna dair özellikle son dönemlerde edindiğimiz deneyimler çerçevesinde T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı için hazırladığımız ve başvuru kitabı haline getirilerek ülke genelinde paylaşımına sunulan, ‘Türkiye için Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanmasına Yönelik Model’ (2016) ve ‘Kentsel Mekânsal Standartlar’ (2017) projelerimiz öne çıkan çalışmalarımızdandır.

Gelinen bu önemli noktada, mülga T.C. Kalkınma Bakanlığı’nın, Eğitim-Kültür Sektörü kapsamında hibelendirdiği ve yine kurumumuz bünyesinde gerçekleştirdiğimiz ‘Prestij Aks ve Odakları için Kentsel Tasarım Atlası’ projemiz, tüm bu deneyimleri ve bilimsel kazanımları temel alarak şekillenmiş, detaylı veri toplama çalışmalarımız ise özellikle geleceğe yönelik yeni araştırma ve uygulamalara hizmet edebilmesi için sonuç ürünleri süreç ile birlikte tanımlayan bir yayına dönüştürülmüştür. Sürdürülebilirliğin sağlanması ve kentsel mekân paylaşımlarında yaşam kalitesinin artırılması ile beraber ele alınan yapılı çevrenin değer kazanımına ilişkin özgün bir analiz modelinin oluşturulmaya çalışıldığı proje, yerel yönetimlere danışmanlık, bilgi üretim ve paylaşım açısından destek hizmetlerine de zemin hazırlamaktadır. Bununla birlikte projenin, doğru olduğu kadar dengeli değer dönüşümünü hedefleyen diğer mekânsal çalışmalar arasında da önemli bir yer edineceğine inanıyoruz.

Gerek söz konusu projemizde, gerekse bunu besleyen önceki çalışmalarımızda görev alan öğrenme hevesi yüksek öğrencilere yarattıkları sinerjileri; araştırmacılara oluşturdukları nitelikli ve değerli içerikler; uzmanlar ile danışmanlara sundukları kıymetli katkıları ve son olarak da üniversitemiz yönetimi ile idari personeline sağladıkları destek ve rehberlik için en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Fotoğraf 2. Ateş Can Yeşileten, 2017.

İÇERİK

SUNUŞLAR	01
GİRİŞ: Prestij Aks ve Odakları için Kentsel Tasarım Atlası Projesi	11
G.1. Proje Künyesi	13
G.1.1. Amaçlar	
G.1.2. Gerekçeleştirme	
G.1.3. Projenin Bileşenleri	
G.2. Proje Çalışma Alanı	23
G.3. Projenin Arka Planı	37
G.3.1. Akıllı Kent Yaklaşımları	
G.3.2. Coğrafi Bilgi Sistemleri; Genel Bakış	
G.3.3. Kentsel Tasarım Atlası Modeli	
G.4. Kentsel Tasarım Atlasının Erişilebilirlik Çerçevesindeki Potansiyeli	75
A. Karakter Alanları, Odak Noktaları ve Mekânsal Standartlar	79
A.1. Prestij Aksı Karakter Alanları Nitelik Tanımları	85
A.2. Prestij Aksı Odak Noktaları Nitelik Tanımları	89
A.3. Prestij Aksı Mekân Standartları Nitelik Tanımları	91
B. Kentsel Analiz ve Tespitler	93
B.1. Kentsel Form Analizleri	97
B.2. Yasal Sınırlandırıcılar ve Yönlendiriciler	101
B.3. Kentsel Kullanımlar	105
B.3.1. Merkezi İş Alanı Kullanımı	
B.3.2. Üst Ölçekli Planlarda Prestij Aksı	
B.4. Donatı Birimleri ve Erişilebilirlik	117
B.4.1. Mahalle / Komşuluk Birimi Ölçeğinde Kentsel Kamusal Hizmetlere Erişim	
B.4.2. Mahalle Birimleri Erişilebilirlik Sentezi	
B.5. Ulaşım	129
B.6. Merkezler ve Nüfus Yoğunluk İlişkisi	135

B.7. Açık Alan Sistemleri	141
B.8. Sanat Eserleri ve Sosyo-Kültürel Mekânlar	143
B.9. Sentez	149
C. Prestij Aksı Karakter Alanları, Odak Noktaları Gelişme Stratejileri	155
C.1. Karakter Alanları ve Mekân Standartları	157
C.2. Odak Noktaları	207
C.2.1. Odak Noktaları Gelişme Stratejileri	
C.2.2. Odak Noktaları Erişilebilirlik Düzeyi	
C.2.3. Kentsel Bölgesel Potansiyeller	
D. Prestij Aksı Kentsel Tasarım Atlası Medya Bileşenleri: Portal ve Maket	215
D.1. Portal	217
D.1.1. Prestij Aks ve Odakları için Kentsel Tasarım Atlası Otomasyonu	
D.1.2. Planlama ve Geliştirme Sürecinin Değerlendirilmesi	
D.1.3. Teknik Analiz ve Kullanılan Teknolojiler	
D.1.4. Sonuç ve Öneriler	
D.2. Maket	227
E. Sonuç: Projenin Somut Çıktıları ve Devamlılığı	231
ATÖLYE DENEYİMİ	239
FOTOĞRAF İNDEKSİ ve REFERANSLAR	255
ÖZGEÇMİŞLER	267

Şehirler için hazırlanmış atlasları, haritaları, ansiklopedileri oldum olası çok sevmişimdir. Konu İstanbul olunca sevgim ve ilgim daha da artıyor. Maslak ve Zincirlikuyu bölgesini kapsayan bu çalışmaya sunuş yazısı yazmam istendiğinde bunu bir görev gibi değil, sevinçle kabul ettim.

Üniversitemizin Kalkınma Bakanlığı ile Eğitim-Kültür Sektörü kapsamında gerçekleştirdiği bu proje, çağımızın hassas ve uzmanlık isteyen temalarından olan kentsel dönüşüm sürecine rehberlik edecek “Kentsel Tasarım Atlası” için çok değerli bir katkı sunmaktadır.

Proje ekibinin sunuş yazısında belirtildiği gibi Üniversitemiz, kentsel tasarım ve planlama konularında ülke çapında deneyime, bilgi ve birikime sahiptir. Hocalarımız bu birikimi şimdi de İstanbul’un önemli bölgelerinden “Maslak-Zincirlikuyu Aksı” için kullanmaktadır. Bu çalışma ile bölgenin “mekânsal karakter alanlarının tespiti ve bu bilgilerin portal-maket arayüzünde erişilebilir veri haline dönüştürülmesi” hedeflenmiştir. Şehircilik için değerli bir araştırma sonucu sunan ve benzerlerinin geleceğini ümit ettiğim bu tür projeler sayesinde, şehir planlamalarında “Mekânsal çözümler üretmek yerine, tüm aktörlerin birlikte kullanabileceği etkin bir platform sunmak ve kimlik mekânına hem bütünsel bir bakışı sağlamak hem de teknolojik altyapıyı oluşturmak” mümkün hale gelecektir.

Projeye ve kitaba emeği geçen değerli hocalarımızı kutluyor, kurumumuza bu nitelikli projeyi kazandırdıkları için teşekkür ediyorum.

Prof.Dr. Handan İNCİ ELÇİ
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektörü

2015'den bu yana birbirini destekler nitelikte üç farklı çalışma ile kentsel tasarım-planlama ilişkisine bütünsel bir bakışın geliştirilmesine odaklanılmış, ve daha geniş bir ilişkiler ağında yeni bir vizyon geliştirilmesi noktasına varılmıştır.

Çalışmalardan ilki olan “Kentsel Tasarım Rehberleri”, niteliğin yükseltilmesi, daha nitelikli mekânların oluşturulabilmesi ile aidiyet, güven gibi duyguların yükseltilebilmesi, erişilebilirlik, koruma ve estetik gibi kavramların sürece dahil olabilmesi amaçlanarak oluşturulmuş bir proje çalışmasıdır. Çalışmanın sürecindeki yoğun araştırmalar, bir metodolojik çerçeve oluşturarak yararlanılabilir bir zemin sağlamak konusunda yol gösterici olmuştur. Ortaya konulan model, farklı kültür ve coğrafyalardan temellenen bilgilerin birikimi ile temellenmesi bakımından kapsamlı ve detaylı bir çalışmanın ürünü olmuştur.

Çalışmalar, farklı ölçeklere ilişkin tanımlanan farklı ilkeler bütünü çerçevesindeki model aracılığıyla daha net ve detaylı bir biçimde ilişki ve gereklerin ortaya konduğu “Kentsel Mekânsal Standartların Geliştirilmesi” çalışması ile devam etmiştir. Bu çalışma ile adımlar net bir biçimde ortaya konmaya çalışılmış, bütüne ilişkin parçalar ayrı ve ilişkisel olarak değerlendirilmiştir.

Süreçten elde edilen deneyimler neticesinde son çalışma ise “Prestij Aks ve Odakları için Kentsel Tasarım Atlası İstanbul Örneği” başlıklı çalışma olmuştur. İstanbul Örneği üzerinde geliştirilen bu çalışma, kent ve tasarım ilişkine odaklanan ilk iki çalışmanın, deneyimlerinden hareketle, vizyon geliştirilmesi meselesine odaklanmaktadır. Üç aşamalı proje, “deneyim ve aktörlerin buluşması”, “fiziksel mekân ve kimlik” ve “kentsel maket ile yenilikçi kent atlası” adımları ile tüm bilgi birikimini, araştırmaları ve tasarıma ilişkin tanımlanan çerçeveyi deneyime açık, vizyoner bir bütüne ulaştırmayı hedeflemiştir. Proje kapsamında yürütülen analiz çalışmaları, bulgular ve ortaya konulan sonuçlar mümkün olduğunca kapsamlı ve net olarak bu kitapta sunulmuştur.

Projenin başarılı bir şekilde gerçekleşmesinde, başından sonuna kadar desteklerini bizden esirgemeyen Değerli Hocam Prof. Dr. Güzin KONUK'a sonsuz teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Proje sürecinde ve kitabın hazırlanmasında büyük bir özveri ile çalışan ve katkı sağlayan tüm proje ekibini de tebrik ediyorum ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof.Dr. Sema ERGÖNÜL

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı

2016

2017

2018

KENTSEL
TASARIM
REHBERLERİ

PROJELER

KENTSEL
MEKANSAL
STANDARTLARIN
GELİSTİRİLMESİ

PRESTİJ
AKS
VE
ODAKLARI
KENTSEL
TASARIM
ATLASI

21.
yüzyılda
tasarım
kent
ve
vizyon

3 PROJE: TASARIM, PLANLAMA ve VİZYON

Tasarım - Planlama ve Yeni Bir Vizyon

21. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmeler, ekonomik altyapıyı, toplumları ve özellikle de bireysel kimlikleri hızla dönüştürmektedir. Diğer taraftan gelişim olarak algıladığımız bu olgu, kentlerde büyük dönüşümler ile bizlere geleceğimizi anlaşılabilir kılmak ve yeniden biçimlendirmek için önemli sorumluluklar da yüklemektedir. 20. yüzyılda toplumların Endüstriyel Devrim'i yaşayarak geliştiği ve bu doğrultuda sosyal, kültürel ve ekonomik bağlamda yaşam ortamlarının yenilenecek şekilde değiştiği düşünüldüğünde bugünün kenti, geçmişteki deneyimlerden ve sorunlardan yola çıkarak geleceğe dair daha hassas ve dikkatli yaklaşımlar geliştirmek zorundadır.

21. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile toplumları geleceğe yönelik var etmek, kültürel ve insana ilişkin değerlere odaklanarak kenti bir ortak sorumluluk alanı olarak düşünmeye ve yeniden kurgulamaya dayanmaktadır. Günümüzde stratejik planlama ve onunla örtüşen yeni bir vizyon çerçevesinde yaratılacak hedefler, sürdürülebilir ve yaşanabilir kentlerin var olan gelişme paradigmaları ile yeni yaşam formlarını buluşturmalıdır.

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecini yaşadığımız günümüzde kentsel yaşamın özellikle etkinleştiğini ve yaşam kalitesi ile öne çıkma yarışı içinde olduğunu görüyoruz. Geleceğe bakışta bizler de artık biliyoruz ki kentlerimizi yenilemek, dönüştürmek ve yaşam kalitelerini yeniden ele almak zorundayız. Kentlerimizi kimlikli, özgün, yeterli konfora sahip ve doğa ile barışık kılacak kentsel gelişme yaklaşımı, stratejik planlama, tasarım ve yere özel geliştirilecek yenilikçi araçlar ile birlikte kurgulanmalıdır. Söz konusu olguları bağlayıcı bir çerçevede kendisine konu edinen projeler geleceğe yönelik planlama, tasarım ve yönetim ilişkisini mekânda güçlü bir vizyon ve bakışla bütünleştirecek, farklı ve yenilikçi araçlar ile modelleri ortaya koyabilecektir.

Sosyal ve fiziksel anlamda kent mekânının potansiyellerine ve sorunlarına ilişkin edinilen bilgiler değerlendirildiğinde, özellikle kentlerde yaşanan hızlı gelişmenin ve entegre edilememiş yatırımların kent kimliğini tahrip ederken, özgün karakterden uzak, birbirine benzeyen yapıların oluşmasına neden olabileceği, diğer taraftan araç olarak kullanılmaya çalışılan kentsel tasarımın ise parçacı yönetimi nedeniyle kentlerimize yarar sağlamakta yetersiz kaldığı görülmektedir. Söz konusu sorunlara cevap olarak hazırlanan ve kentsel kalite ile sürdürülebilirliği ilişkilendiren, yapılı çevreyi doğal değerleri ile birlikte korumayı, eş zamanlı olarak ise ekonomik değer kazanımını kentsel mekân paydaşlarının yaşam kalitesini arttırarak sağlamayı amaçlayan, ayrıca yerel yönetime danışmanlık, bilgi üretim ve paylaşım açısından destek oluşturabilecek, birbirinin tamamlayıcısı 3 proje, 3 kavram üzerinden şu şekilde değerlendirilebilir:

Proje 1. Tasarım: Türkiye için Kentsel Tasarım Rehberleri Hazırlanmasına Yönelik Model Projesi

Kentsel Tasarım Rehberleri Projesi, kentsel tasarım ve planlama ilişkisini kentsel tasarım politika strateji ve rehberleri bütünlüğü içinde ele almakta ve Ülkemize özgü bir model olarak biçimlendirmekte, yenilikçi araçları sistematik bir biçimde sunmaktadır. Projenin temel savı, kentsel tasarım ile yaşam kalitesini yükseltmek ve kimlikli mekânlar yaratmak olanağı bulunmakta olduğudur. Böylelikle planlama sürecine kentsel tasarım boyutunu da katmak, özgün yapılar kadar yapılar arası mekânları da düşünmek, yapılar arası birlikteliği oluştururken sokakları ve kamusal mekânları güçlü bir biçimde kurgulamak ve kentleri insan ölçeğinde düşünmek söz konusu olacaktır. Kentsel tasarım sayesinde yakalanacak olan diğer bir önemli boyut ise sosyal farkındalık sağlanarak kullanıcı ile çevresel ilişkiler kurulacağıdır. Rehberler ise bahsi geçen tüm bu koşulları yaratmaya yardımcı bir araç olarak hazırlanırken, taşıdığı entelektüel ilişki ve sorumluluk ile çok disiplinli ve aktörlü ortamda sorun çözücü olacak ve uzlaşma sağlayarak entegre bir süreç içerisinde planlama ile kentsel tasarımın ortak hedeflerini ortaya koymaya yardımcı olacaktır.

Proje 2. Planlama: Kentsel Mekânsal Standartların Geliştirilmesi Projesi

Kentsel Mekânsal Standartların Geliştirilmesi Projesi, mekânsal standartlara ilişkin planlama, kentsel tasarım ve uygulama ölçeklerini kapsamakta, aynı zamanda söz konusu ölçekler akıllı büyüme, akıllı kentler ve akıllı kodlar ile ilişkilendirilmektedir. Proje, özellikle yaşam kalitesini geliştirmek için teknolojiyle bölünen ve yeniden şekillenen kentlerimizi, klasik arazi kullanımına yönelik planlamadan çıkarak, doğa ile dengeli ve kimlik mekânlarını ortaya koyan karakter alanlarına yönlendiren bir bakışı ve yenilikçi araçları bir model çerçevesinde ele almaktadır. Önerilen model akıllı büyüme ile bölgesel ölçekte kodları tanımlayarak, korunan ve rezerv edilen açık alanların sınırını çizmekte, kent - kır bütünlüğünü önermekte ve mevcut yerleşmeyi hedeflenen, sınırlı ya da kontrollü gelişme alanları olarak yönlendirmektedir. Model, kentsel ölçekteki gelişmeyi planlamayla uyumlu kılan ve kentsel tasarımı yönlendiren akıllı kodlar yaklaşımıyla çözümlenmektedir. Model kapsamında, karma işlevli alanlar, doğayı koruyan bütüncül gelişim, farklı sosyal gruplar için farklı konut çeşitliliği, yürünebilir ve toplu taşımaya dayalı altyapı, doğaya verilen önem, var olan yerleşme dokusunu koruma ve bütünleştirme, paydaşlar arası dayanışma ve iş birliği akıllı kentlerin mekânsal hedefleri olarak tanımlanmaktadır. Stratejik bağlamda ise model, kenti geçiş zonlarına ayırarak, kentsel gelişmeyi etkin kılmakta ve kavramsal düzenleyici kavramsal ilkeler sunmaktadır. Modelin mahalle ölçeği ise mekânda yaşam kalitesini ortaya çıkaran ve bu kaliteyi yönlendiren belli başlı standartları tanımlayarak akıllı kodlara zemin hazırlamaktadır. Tüm aşamalarda doğal bağlam, kültürel kimlik bağlamı ve stratejik bağlam temel gelişme değerleri olarak sunulmaktadır. Ölçekler arası bütünlük ve geçirgenlik ilişkileri, modelin temel hedef ve belirleyicileri olmaktadır.

Proje 3. Vizyon: Prestik Aks ve Odakları Kent Atlası Projesi

“Tasarım ve Planlama”; “Kent ve Uygulama”; “Strateji ve Politikalar” üçlemesi kapsamında mekânı ele alırken yeni bir vizyon çerçevesinde belirlenen üçüncü proje ile yeni teknolojik çözümler üzerinden kentsel planlama ve tasarımda ortaklıkları geliştirecek katılım süreçlerine araç olarak önerilen “Kentsel Tasarım Atlası” projesidir. Akıllı kent yaklaşımının, iletişim altyapısı ve akıllı teknolojiler vasıtasıyla kentlerimizi kritik bir biçimde değiştirdiği günümüzde kente uyarlanan projelerin sağladığı yaşam kalitesi bizi yeni mekânsal çözümlere her geçen gün biraz daha ihtiyaç duyar hale getirmektedir. Diğer taraftan bu projeler ile gelişen farkındalık, iletişim çerçevesi ve paydaşlar arası iş birlikleri gibi yeni kavramlar ise kentlileri kentin geleceğinin ayrılmaz parçası haline getirmektedir. Söz konusu nedenle, küresel ağlar içindeki kentlere, yeni sosyal ve ekonomik dönüşüm odaklı projelere ve yeni katılım biçimleri oluşturan mekânsal çözümlere odaklanmamız gerekmektedir. Vizyon çerçevesinde değişim ve dönüşüm geçiren kentsel mekânı yeniden ele alarak, özellikle küresel ağlar içindeki fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel

boyutlarla yenilikçi ve aktif bir süreci başlatan özgün projeler üretmek hedeflenmektedir. Bu doğrultuda kentsel planlama ve tasarım analizleri yapılmakta, karakter alanları ve kimlik mekânları belirlenmekte ve yere özgü mekânsal standartlar seçilmektedir. Tam bu noktada model ile sunulan “Kentsel Aks ve Odakları Projesi” yalnızca mekânsal çözümler üretmek yerine, tüm aktörlerin birlikte kullanabileceği etkin bir platformu da sunmaktadır. Proje'nin ele alınışında İstanbul'da kentsel aks ve odak olarak etkin bir rol sahip ve önemli bir omurga olarak kenti ve işlevleri taşıyan Maslak-Zincirlikuyu Aksı örnek alan olarak seçilmiştir. Kentsel Tasarım Atlası Modeli hem kimlik mekânına bütünsel bir bakışı sağlamakta hem de teknolojik altyapıyla oluşturulacak ortak bir platformu sunmaktadır. Proje güçlü bir omurga rolüyle, mekânsal karakter yapısına ilişkin verileri okunur hale getirerek, analiz eden ve ilgili tüm kentsel aktörler ile buluşturan teknolojik altyapıyı sunarak yenilikçi araçları portal ve maket ilişkisi üzerinden ortaya koymaktadır.

Prof.Dr. Güzin KONUK
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Emekli Öğretim Üyesi

Fotoğraf 3. Müjdat Kanbay, 2017.

bölüm G

PRESTİJ AKS
ve ODAKLARI için
KENTSEL TASARIM ATLASI

Fotoğraf 4. Özlem Demirçan, 2017.

G.1. PROJE KÜNYESİ

PROJENİN ADI

PRESTİJ AKS ve ODAKLARI için KENTSEL TASARIM ATLASI MODELİ İSTANBUL ÖRNEĞİ

PROJENİN DAHİL OLDUĞU SEKTÖR

EĞİTİM - KÜLTÜR SEKTÖRÜ

PROJE REFERANS NUMARASI

2017H040090

BAŞLAMA - BİTİŞ TARİHLERİ

Ocak 2017 - Nisan 2019

PROJENİN KISA TANIMI

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ile T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı arasında gerçekleştirilen protokol çerçevesinde "Türkiye için Kentsel Tasarım Rehberi Modeli" geliştirilerek Eylül 2016 tarihinde de teslim edilmiş, takip eden süreçte ise kitabı Bakanlık tarafından yayınlanmıştır. 2014 yılında İmar Planı Mevzuatı kapsamında tanımlanan ve ilgili yerel yönetim plan kararlarında yer alması beklenen Kentsel Tasarım Rehberleri'nin yapılandırılması hususunda başvuru kaynağı olması amacıyla geliştirilen Model, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın önemseydiği bir proje olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte projeyi tamamlayacak ve elde edilen kazanımın paylaşımını ve çoğaltılmasını sağlayacak yeni projeleri de hedefleyen Bakanlık, İstanbul'da örnek bir alan çalışmasının geliştirilmesi konusunda beklentisini dile getirmiş, söz konusu beklenti nedeniyle de Maslak-Zincirlikuyu prestij aksında "Kentsel Tasarım Rehberi" üzerinden "Kentsel Tasarım Atlası Modeli" projelendirilmiştir. Tüm kentsel aktörlerin buluşturulacağı ortak bir platform örneğinin geliştirilmeye çalışıldığı proje kapsamında özellikle dönüşüm süreci ile bağlantılı kentsel mekânların analizine dair yenilikçi aktif tasarım araçlarına olan ihtiyaç değerlendirilmiştir. Coğrafi Bilgi Sistemi üzerinden elde edilen mekânsal analizler ile birlikte karakter alanlarına ayrılan aksın kimliğine ilişkin detaylandırılan değerlendirmelerde yine T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı için Aralık 2017 tarihinde tamamlanarak yayına dönüştürülen "Kentsel Mekânsal Standartlar" projesi referans olarak kullanılmıştır.

WEB PORTAL

<http://msgsu.mapsolution.info/index.php>

Fotoğraf 5. Sena Nur Taştekné, 2017.

PROJE EKİBİ

Sema ERGÖNÜL [Prof.Dr.]
Proje Koordinatörü
Mimar

İnci OLGUN [Öğr.Gör.Dr.]
Proje Yürütücüsü
Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı

Esra TURGUT
Şehir Plancısı

Serim DİNÇ
Y. Şehir Plancısı

Ömer Devrim AKSOYAK [Arş.Gör.]
Mimar

Aylin AYNA [Arş.Gör.Dr.]
Mimar

Seher BAŞLIK [Öğr. Üyesi. Dr.]
Şehir Plancısı

Kemal ŞAHİN [Öğr. Gör. Dr.]
Web ve Model Teknolojileri Uzmanı

Çetin ERGAND [Prof.]
Fotoğraf Sanatçısı

Basri GENÇCELEP [Arş.Gör.]
Fotoğraf Sanatçısı

ARAŞTIRMA EKİBİ

Nagihan KAVAKLI
Ekip Moderatörü
Şehir Plancısı

Nuri Cem CEYLAN
Ekip Moderatörü
Şehir Plancısı

Salime Benan KAYA
Ekip Moderatörü
Şehir ve Bölge Planlama Lisans Öğrencisi

Meryem YALÇIN
Şehir ve Bölge Planlama Lisans Öğrencisi

İrem ÇOBAN
Mimar

Sait GÖZÜ
Mimar

Yasin KARACA
Şehir ve Bölge Planlama Lisans Öğrencisi

UZMANLAR

Güzin KONUK [Prof.Dr.]
Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı

Ümit IŞIKDAĞ [Doç.Dr.]
İnşaat Mühendisi

Burcu BÜKEN CANTİMUR [Yrd.Doç.Dr.]
Restoratör Mimar

Timuçin Kaan MANCO
Mimar, Şehir Plancısı

Elvin AKKAN
Grafik Tasarımcısı

YAZILIM DANIŞMANLARI

Savaş SAĞDIÇ
Yazılım Mimarı

Deniz HOŞGÖR
Sistem Yöneticisi

N. Vildan DOĞRUAY
Jr. Proje Yöneticisi

İsmail SORHUN
Proje Yönetici

G.1.1. Amaçlar

Ekonomik, teknolojik, siyasi ve kültürel açıdan değişim içindeki toplumsal düzen, kentsel mekânın değişmesini ve yeniden yapılanmasına her kentin kendine has değişim süreci ve başat unsurlarıyla etki eder. Kentsel mekânın dönüşüm sürecinde görünür görünmez bir çok etken rol oynamasına rağmen genel kabul olarak ekonomik etken ilk sıralarda tanımlanır. Halbuki teknolojik, siyasi ve kültürel gibi önemli diğer etkenler de bunlardan ayrı düşünülemez. Birinin diğerine üstünlüğü kentin karmaşık yapısında sürece bağlı olarak değişiklik gösterebilir ama hepsi birbiriyle ilişkilidir. Bu girift ilişkiler yeniden yapılacak kentsel alanlarda sadece ekonomik ve fiziksel çözüm getiren dönüşümlerin başarılı olamayacağını göstermekte, toplumun yapısını iyi anlayan sosyal, teknolojik ve kültürel yönleri ile ele alınarak kentin diğer parçalarıyla ilişkisi içinde düşünülmesi gerektiğini anlatmaktadır. Kentsel dönüşüm projelerine bu çerçevede içerisinde bakılmalı, bu karmaşık ilişkilerin çözümlendiği mekanı oluşturan değerleri kaybetmeyen süreç olarak değerlendirilmelidir.

Kentsel projeler, kentsel bozulma süreçlerini daha iyi anlama ihtiyacından doğmaktadır ve gerçekleştirilecek dönüşümde elde edilecek sonuçların üzerinde bir uzlaşma olarak görülmektedir. Bir başka deyişle, yitirilen bir ekonomik etkinliğin yeniden geliştirilmesi ve canlandırılması, işlemeyen bir toplumsal işlevin işler hale getirilmesi; toplumsal dışlanma olan alanlarda, toplumsal bütünleşmenin sağlanması; çevresel kalitenin veya çevre dengesinin kaybolduğu alanlarda ise bu dengenin tekrar sağlanmasıdır (Roberts, 2000).

Kentsel dönüşüm, “fiziksel/tasarım, sosyal, ekonomik ve yasal/yönetmelik” olmak üzere birbirleriyle örtüşen dört temel boyutu içinde barındıran bir kavramdır. Fiziksel boyut, bölgenin içinde bulunduğu kent ile ulaşım bağlantıları, konut stoku, teknik ve sosyal altyapı ve çevresel problemler ile ilgilidir. Tasarım boyutu, fiziksel olarak kentsel gelişim, değişim ve korumayı yönlendiren kentsel tasarım sürecini içerir. Sosyal boyut, sağlık, eğitim, konut ve kamu hizmetlerine erişim, suç, toplumdan dışlanma, proje sürecine kamu ve özel sektörün, yerel halkın ve gönüllülerin katılımı gibi koşullarla ilgilidir. Ekonomik boyut, seçilen alan ve çevresindeki iş olanaklarının nitelik ve niceliklerini yükseltmeyi içerir. Yasal/yönetmelik boyut ise yerel karar verme mekanizmasının yapısı, yerel halkla ilişkiler, diğer çıkar gruplarının katılımı ve liderliğin türü gibi koşulları içerir.

Kentsel dönüşüm, beş temel yaklaşım üzerinden ele alınabilir (Roberts, 2000).

1. Kentin fiziksel koşulları ile toplumsal problemleri arasında doğrudan bir ilişki kurulmalıdır. Kentsel alanların çöküntü alanı haline gelmesindeki en önemli nedenlerden birisi toplumsal çökme ya da bozulmadır. Kentsel dönüşüm projeleri temelde toplumsal bozulmanın nedenlerini araştırmalı ve bu bozulmayı önleyecek önerilerde bulunmalıdır.
2. Kentsel dönüşüm kent dokusunu oluşturan birçok öğenin fiziksel olarak sürekli değişim ihtiyacına cevap vermelidir. Bir başka deyişle, kentsel dönüşüm projeleri kentin hızla büyüyen, değişen ve bozulan dokusunda ortaya çıkan yeni fiziksel, toplumsal, ekonomik, çevresel ve yapısal ihtiyaçlara göre, kent parçalarının yeniden geliştirilmesine olanak sağlamalıdır.
3. Kentsel refah ve yaşam kalitesini artırıcı bir ekonomik kalkınma yaklaşımını ortaya koymalıdır.
4. Fiziksel ve toplumsal bozulmanın yanı sıra, kentsel alanların çöküntü bölgeleri haline gelmelerinin en önemli nedenlerinden birisi, bu alanların ekonomik canlılıklarını yitirmesidir. Kentsel dönüşüm projeleri fiziksel ve toplumsal çöküntü alanları haline gelen kent parçalarında ekonomik canlılığı yeniden getirecek stratejileri geliştirmeyi ve böylece kentsel refah ve yaşam kalitesini artırmayı amaçlamalıdır.
5. Kentsel alanların en etkin biçimde kullanımına ve gereksiz kentsel yayılmadan kaçınmaya yönelik stratejilerin ortaya konulması gerekmektedir.

Yukarıda tanımlanan tüm yaklaşımların proje üzerindeki kararlarını oluşturabilmek için kentsel tasarım rehberi bağlantılı bir model yaklaşımı ile ilişkilendirilmesi önem taşımaktadır. Kentsel Prestij Aksı projesi bu noktadan hareketle çalışma alanı olarak belirlediği Maslak aksında gelecek zamanlarda gerçekleştirilmesi planlanan kamu veya özel yatırım projeleri için bir altlık oluşturmayı ve alanın karakter bölgelerine özgü tematik rehber özelinde ilkeler tanımlamayı amaçlamaktadır.

G.1.2. Gerekçeleştirme

Projenin Kamu Yatırım Desteği Öncelikleri ile İlişkisi: Prestij Aks ve Odakları için Kentsel Tasarım Atlası Projesi, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı için MSGSÜ Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından, Kasım 2015 - Ekim 2016 tarihleri arasında tamamlanmış Türkiye için Kentsel Tasarım Rehberi Modeli çalışmasını temel almaktadır. 2014 yılında İmar Planı Mevzuatı kapsamında tanımlanan ve ilgili yerel yönetim çalışmalarında plan kararlarında yer alması istenen Kentsel Tasarım Rehberleri'ne yönelik model çalışması, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kentlerin kimliklendirilmesi, özellikle marka değerlerinin ve yaşam kalitesinin arttırılmasını hedefleyen bir projedir. Mülga T.C. Kalkınma Bakanlığı'nın kamu yatırım desteği ile gerçekleştirilen projeyi tamamlayacak ve elde edilen kazanımın paylaşımını ve çoğaltılmasını sağlayacak yeni projeleri hedefleyen Bakanlık, örnek alan çalışmalarının gerçekleştirileceği projeleri önemsemektedir. Söz konusu nedenle İstanbul'un önemli prestij akslarından biri seçilerek, Kentsel Tasarım Rehberi ile ilişkili öneri proje geliştirilmiştir.

Bu Hedef Gruplarının Seçilme Nedenleri ve Bu Grupların İhtiyaçlarının ve Sorunlarının Tanımlanması. Bu Proje, Hedef Gruplarının ve Nihai Yararlanıcıların İhtiyacına Nasıl Cevap Verecek? Proje tüm kentsel aktörleri, kentsel mekânda buluşturmayı hedeflemektedir. Projenin birincil derecede ilgili etki grubu yerel yönetimler, mimarlar, kent tasarımcıları, plancılar, mülk sahipleri, mahalle yaşayanlarıdır. Bu grubu ilgili ulaşım, park ve emlak konusundaki uzmanlar izlenmektedir. İkincil grup ise kentlilerdir. Tüm kullanıcılar (gençler, çalışanlar vb.) kentsel aktörler olarak mekânı deneyimlemektedir. Bir diğer etki grubunu ise gayrimenkul sektörü, değerlendirme uzmanları, dernekler, sivil toplum kuruluşları, alışveriş ve tüketici birlikleri oluşturmaktadır. Ayrıca teknoloji konusunda uzman program ve yönetim ofisleri, kentsel sanatla uğraşan sanatçılar, bakım ve onarım, altyapı vb. teknik ekipler de etki grupları olarak tanımlanabilir.

G.1.3. Projenin Bileşenleri

Aşamalar: Model üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama, kentsel tasarım bağlamında deneyimlerin ve aktörlerin buluşmasıdır. Buna katılım ile deneyimleri mekâna yansıtmakta denilebilir. İkinci aşama, fiziksel mekân ve kimlik adına yaklaşımlar olup aktif tasarım rehberleri ile çözümlenecektir. Üçüncü aşama ise tüm bunları buluşturan ve sürdürülebilir kılan kararlar ve kentsel maket ile yenilikçi kentsel tasarım atlası araçlarıdır.

Birinci Aşama: Deneyim ve Aktörlerin Buluşması

Kentsel mekânın en temel sistemi kamusal kentsel mekânlar örüntüsü olup kentlerde özgün bir altyapı oluşturmaktadır. Bu sistem mahalleleri, parkları, ulaşım odaklarını, okul ve çarşıları, donatı alanlarını kentli ile sistematik bir biçimde buluşturmaktadır. Sağlıklı, sürdürülebilir, dayanıklı kentler için bu deneyimlerin oluşturduğu örüntüden yola çıkarak, stratejik bir gelişme hazırlanmaktadır. Bu kapsamda kentsel aks ve odaklar öne çıkmaktadır. Kentteki tüm enformel sosyal mekânlar yaşam kalitesini belirlemede, kentsel deneyimleri yansıtmakta ve kentli ile buluşmaktadır.

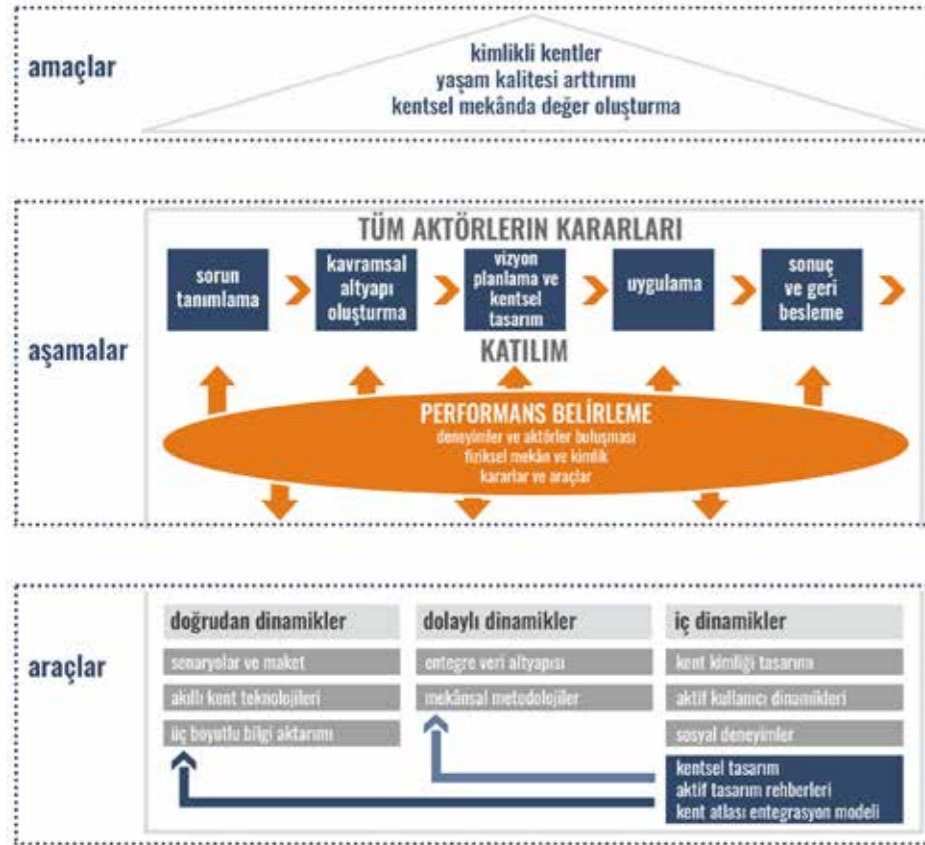
İkinci Aşama: Fiziksel Mekân ve Kimlik

Aktif Tasarım Rehberleri, kentsel aks ve odaklar için deneyimleri, gözlemleri tasarımıyla buluşturarak, ortak, özgün fiziksel mekânı geliştirmektedir. Bu katılımlı bir tasarım sürecidir. Bu rehberler aynı zamanda kent kimliğinin oluşumunu ve gelişimini de yönlendirmektedir. Her kente özgü ayrıcalıklı, zengin tasarım rehberlerinde prestij aksları ve odaklar için detaylar yer alacaktır. Fiziksel mekân ve kimlik için hedefler:

- Sokak ve yapı ölçeği,
- Kimlik mekânları,
- Mekânsal kurgu,
- Hızlı ve yoğun kullanıcı,
- Aktiviteler ve dinamikler.

Üçüncü Aşama: Kararlar ve Araçlar

Aktif Tasarım Rehberleri ile tanımlanan kentsel mekânlar için yönlendirici ve yenilikçi araçların sunulması gerekmektedir. Kentsel Tasarım Atlası bu kapsamda ortak altlığı oluşturacaktır. Yenilikçi teknolojiler ve akıllı veri altyapısı kentsel tasarım atlasının önemli girdileri olacaktır. Hedefe yönelik sınırlandırıcı ve yönlendirici kararları içeren dokümanlardır. Bir el kitabı niteliğindeki Aktif Tasarım Rehberleri paydaşların birlikte rol oynamasını sağlayan araçlar iken, Kentsel Tasarım Atlası online bir veri tabanı şeklinde bilgi altlığıdır.

Şekil 1. Kentsel Prestij Aks ve Odaklar için Aktif Tasarım Rehberi ve Kentsel Tasarım Atlası Modeli
Stuttgart Üniversitesi. (2015). Developing future urban planning processes. Fraunhofer kaynağından türkçeye çevrilerek revize edilmiştir.

Kararlar altyapısal ve finansal değerleri de içermelidir. Kamusal mekânların yeniden yapılanması, kentsel ekonomiye ve yaşam kalitesine önemli bir etki sağlayacak, finansal ve altyapısal kazanımlar yerel ekonomileri canlandıracak, yaşam kalitesine önemli katkılar sağlayacaktır; kentler için uzun erimli, fiziksel ve ruhsal pozitif destekler getirmektedir.

Araçlar: Araçlar doğrudan, dolaylı ve iç dinamikleri yansıtan yenilikçi yaklaşımlar olup, Kentsel Tasarım Atlası Modeli'nde süreçle buluşmaktadır.

Birinci aşamadaki araçlar:

- Sürdürülebilirlik ve dayanıklılık,
- Güven ve kontrol,
- İnsan ölçeği ve süreklilik,
- Bağlantı ve erişim olarak tasarım altyapısını kurmalıdır.

İkinci aşamadaki araçlar:

- Mahalle bağlamında,
- Sokak tipolojisi bağlamında,
- Sokak mekânı bağlamında.

Üçüncü aşamadaki araçlar:

- Proje alanı maketi (1/1000),
- Dijital plan ve 3 boyutlu görüntü ve fotoğraflar,
- Veri sorgulama için akıllı teknolojiler.

G.1.8. Yöntem

Projelerin uygulanması için önerilen temel araçlar (adımlar, ekipmanlar, araçlar vb.)

Çalışma bölgesi olan İstanbul ili Sarıyer, Kağıthane, Beşiktaş ve Şişli ilçe sınırları içinde kalan Büyükdere Caddesi yol aksı ve hat çevresinde bulunan, projelendirmeye dahil edilen bina envanter bilgisi saha çalışması için belirlenmiştir.

Modellemesi yapılan binalar 3 ayrı detay sınıfına ayrılarak incelenmiştir:

1. sınıf binalar: Prestij binaları olarak nitelendirilip tüm detayları ile modellemesi yapılan binalar (68 adet),
2. sınıf binalar: Ayrıntısız şekilde planlardan kat yüksekliği bilgisi edinilerek modellemesi yapılan bina sınıfı (7 adet)
3. sınıf binalar: İşaretlenmiş ön cephelere ait detaylı modelleme yapılırken arka kısımlarına ait yalnızca kutu model kullanılan bina sınıfı (26 adet)

Bölge şartları baz alınarak, veri toplama işlemleri yersel lazer tarama tekniği ile yapılmış olup modellemelerde de tümünden gelim yönteminden hareketle bina planları kullanılmıştır.

Proje bölgesine ilişkin nokta bulutu ve panoramik görüntü elde edilecek alanlar ve aks genelinde mobil lidar taramaları ile nokta bulutu ve panoramik görüntü toplanmıştır.

Bina modelleri için SketchUp formatı olan .skp kullanılarak model teslimleri oluşturulmuştur.

PROJE ORGANİZASYON AÇILIMLARI

MSGSÜ AKADEMİK
DANIŞMA KURULU

YÖNETİCİ

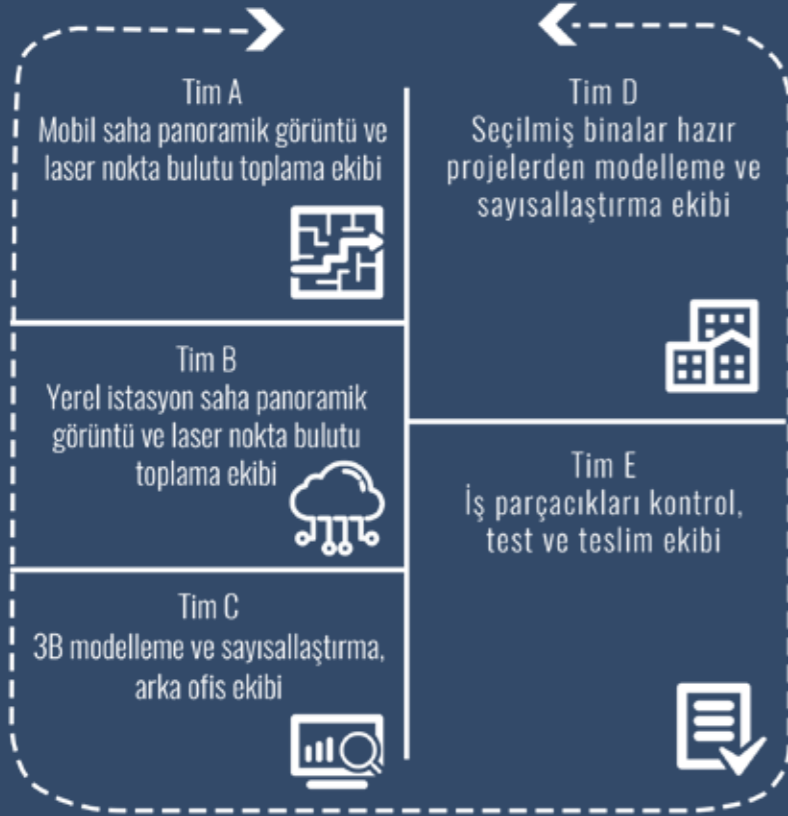
YÖNLENDİRİCİ KOMİTE

BİLİMSEL ARAŞTIRMA
PROJE BİRİMİ (BAP)

BAP PROJE
FİNANSAL YÖNETİM

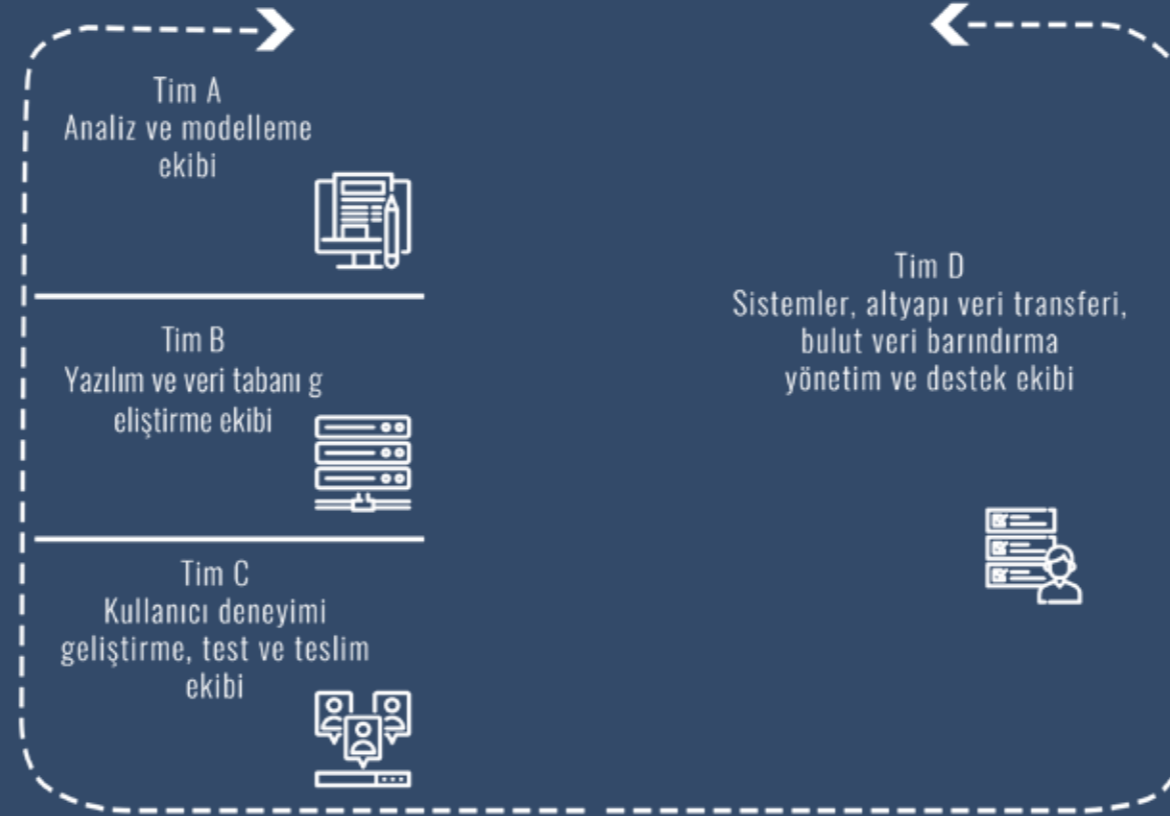
Bağımsız Proje Süreç Yönetimi
MSGSÜ Strateji Birimi

Raporlama
MSGSÜ Strateji Birimi

SAHA ve MODELLEME
PROJE TAKIMI

1

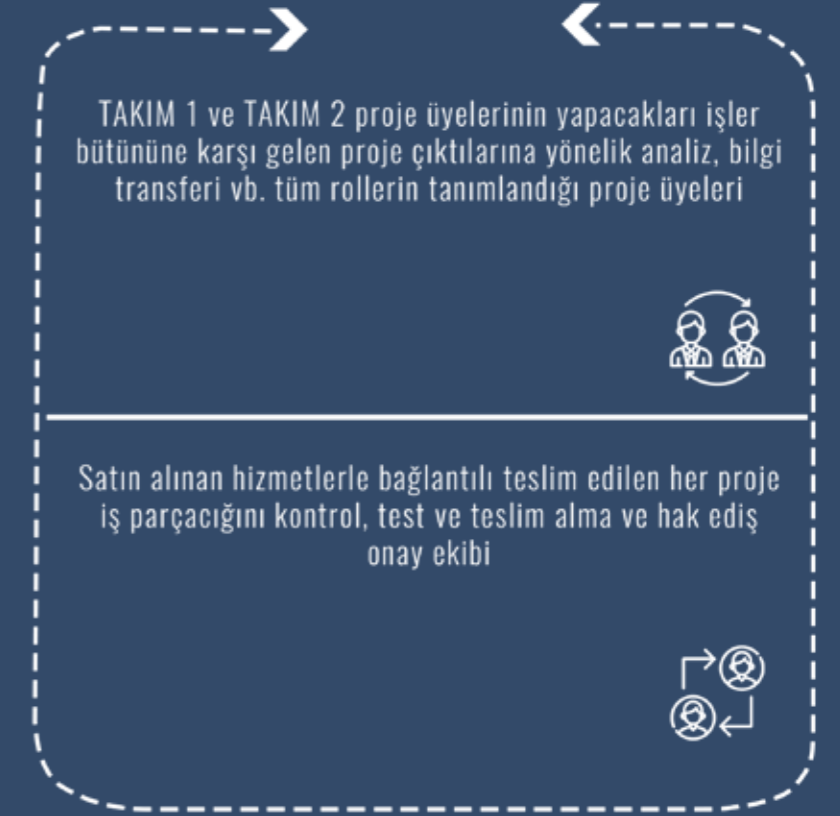
CBS TABANLI ENVANTER
PROJE TAKIMI

2

İÇERİK YÖNETİMİ
PROJE TAKIMI

3

TASARIM ve DOKÜMANTASYON
PROJE TAKIMI

4

Fotoğraf 6. Fatih Eseler, 2017.

“Bizans döneminden itibaren var olduğu bilinen ve Osmanlı döneminde saray erkânının konutlarına ve saraylarına ev sahipliği yapan Beşiktaş yerleşmesinin gelişim ve değişim dinamikleri çalışma konusunu oluşturan Maslak-Zincirlikuyu hattından farklıdır.”

G.2. PROJE ÇALIŞMA ALANI

Maslak-Zincirlikuyu hattının başlangıcını oluşturan Zincirlikuyu bölgesi, aynı zamanda Galata-Pera-Taksim-Osmanbey-Şişli-Mecidiyeköy hattı ile Beşiktaş'tan başlayan hattın kesişim noktasıdır. Bununla birlikte, Bizans döneminden itibaren var olduğu bilinen ve Osmanlı döneminde saray erkânının konutları ve saraylarına ev sahipliği yapan Beşiktaş yerleşmesinin gelişim ve değişim dinamikleri çalışma konusunu oluşturan Maslak-Zincirlikuyu hattından farklılaşmaktadır.

20. yüzyıla kadar Maslak'tan Zincirlikuyu'na uzanan güzergâh üzerindeki yapılaşmalar sadece çiftlikler, askeri kompleksler, av köşkleri ve kasırlar ile şehrin Galata-Beyoğlu bölgesine ve Yıldız ve Beşiktaş Sarayları'na su sağlamak amaçlı yapılan su yollarından oluşmaktaydı.

19. yüzyıl boyunca değişen siyasal ve sosyal dinamikler, kentin ticaret ve rekreasyon merkezinin Eminönü-Sirkeci'den adım adım Galata - Pera - Taksim - Osmanbey - Şişli - Mecidiyeköy eksenini tarafından belirlenen hat üzerinde kayarak kuzeye doğru ilerlemesine neden olmuş, bu süreçte geride kalan bölgeler prestij kaybına uğramıştır.

20. yüzyılın ikinci yarısında hızlı bir gelişim yaşanan bölge, 1950'li yıllarda konut ve sanayi bölgesi iken 1980 sonrasında yaşanan küreselleşmenin de etkisiyle İstanbul'un önde gelen merkezi iş alanı (MIA) ve prestij bölgelerinden biri olmuştur.

Yukarıda kısaca özetlendiği gibi Maslak-Zincirlikuyu hattının fiziksel değişimini üç dönemde incelemek mümkündür.

19. yüzyıldan 20. yüzyıl ortasına: Kentsel gelişimin başlaması

Sarıyer, Bahçeköy, Belgrad köyü ve civarı Osmanlı Dönemi'nde padişahların av faaliyetleri için ayrılmış bölgelerdendir. Osmanlı padişahlarının 18. yüzyılın başında av faaliyetlerini terk etmesiyle bu bölgelerin birçoğu has bahçe olarak kullanılmaya başlanmıştır¹. Lale Devri'nden II. Abdülhamit döneminin sonuna kadar da bu alanlarda dönemin mimari üsluplarıyla köşk ve kasırlar inşa edilmiş ve özellikle Fransız saraylarında görülen bahçe düzenlemeleri yapılmıştır (Arel, 1975). Bölgede yer alan Ayazağa Kasrı² ile Maslak Kasrı³ Batılılaşma Dönemi mimari yaklaşımının günümüze ulaşan izleridir.

19. yüzyılın ilk yarısından itibaren, kentin fiziki yapısındaki gelişim odaklarını kışlalara ve askeri tesislere oluşturmuştur. Levend Çiftliği Kışlası da 19. yüzyılın başında kentte yapılan ilk kışlalardan biridir. Kışla ve çevresi aynı zamanda Maslak-Zincirlikuyu hattındaki ilk yerleşmelerden biri olarak gelişmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısı ise kentin büyümesinin hızlandığı dönemdir. Kent, Kabataş ile Taksim arasında kalan

1: Sultan II. Mustafa'dan sonraki Osmanlı padişahları av faaliyetlerini terk etmişlerdir (URL-1).

2: Ayazağa Kasrı/Çinili Av Köşkü Maslak yakınlarında, Haznedar Çiftliği olarak anılan arazide yapılmıştır. II. Mahmud döneminde inşa edilen bu kasır muhtemelen bir yangında harap olmuştur. Günümüze ulaşan kasırlar Abdülaziz (hüküm 1861-1876) döneminde Sarkis Balyan tarafından inşa edilmiştir (Koçu, 1960).

3: Günümüze ulaşan kasırlar Abdülaziz döneminde inşa edilmiştir.

hattın güneyine, Maçka sırtları, Pangaltı, Nişantaşı ve Akaretler'e doğru genişlemiştir. 1913 yılında Şişli'ye kadar gelen elektrikli tramvay, bu yönde gelişimi hızlandırmıştır (Özkan, 2006). Hattın güneyinde yer alan Beşiktaş-Yıldız bölgesinin yönetim merkezi haline gelmesi nedeniyle, bu bölgede de kentsel büyüme artmıştır. 19. yüzyılda Pera'dan başlayan kentsel gelişimin ana eksenini oluşturan Büyükdere Caddesi, aynı zamanda kentin kuzeyindeki yerleşmelere (Büyükdere, Tarabya, Belgrad köyüne) ulaşan anayol olmuştur ve günümüzde de kentin önemli akslarından biri olarak önemini korumaktadır.

Güzergâh üzerinde yer alan bir diğer yapı grubu, Hamidiye Suyolu'na bağlı su yapılarıdır. Galata-Beyoğlu bölgesinde nüfusun artması ve sağlıklı suya ulaşmada sorunlar yaşanması nedeniyle, vakıf sularının son halkası olarak 1899-1902 yılları arasında Hamidiye Suyolu inşa edilmiştir (Çeçen, 1992). İçme suyu, Cendere Terfi İstasyonu'ndan günümüzde Sanayi Mahallesi'nde* yer alan Hamidiye Su Terazisi⁴, Balmumcu Su Deposu'na ve sonrasında Yıldız Sarayı ve bölgedeki kışla ve çeşmelere ulaştırılmıştır.

Maslak-Zincirlikuyu güzergâhı üzerinde gelişen ilk bölge Levent'tir. Levend ismi kaynaklarda 15. yüzyıldan itibaren geçmeye başlamıştır. Evliya Çelebi, Levend Çiftliği'nin isminin, II. Mehmed'in fetih sonrası bu bölgeyi azaplara (levendlere) ihsan etmesinden kaynaklandığını belirtmektedir (Evliya Çelebi, 2006). Büyükdere asfaltı boyunca uzanan yolun doğusundaki geniş arazilerde Levend Çiftliği adı verilen yerleşim gelişmiştir. Levendlerin bu bölgedeki varlığı uzun süre devam etse de 18. yüzyılın üçüncü çeyreğinde çiftliğin oldukça harap halde olduğu bilinmektedir. I. Abdülhamid döneminde (hüküm 1774-1789) bu bölge Kaptan-ı Deryâ Cezayirli Gazi Hasan Paşa tarafından satın alınmıştır. Kendisi bölgeye bahçeler, binalar, kasırlar yaptırmış ve deniz levendlerinden meydana getirdiği bir muhafız bölüğü yerleştirmiştir (Beşiktaş Belediye Başkanlığı, 1998) (İmaj 1).

Levend Çiftliği, 1791 yılında II. Selim tarafından satın alınarak, var olan yapılara "kurşun menzili soffaları" ve "havuz başında bir kasır" eklenmiştir (İmaj 2). 1793 yılı sonrasında ise çiftlik askerî amaçlı kullanılmaya başlanmıştır. Askerî alanda düzenleme yapan ve yeni bir ordu kuran II. Selim, yeni kışlanın inşası için de mevcut askeri yerleşmelerden uzak olan Levend bölgesini tercih etmiştir. Levend Çiftliği Kışlası, Nizâm-ı Cedid ordusunun piyade ve süvari sınıflarının barındırılıp eğitilmesi için yapılmış farklı işlevleri içeren bir kışla olarak yapılmıştır. Kışla içerisinde bir talim meydanı, bu meydana nâzır bir hünkâr kasrı ve bir büyük kasır bulunduğu kaynaklarda yer almaktadır. Bu yapılardan başka, subaylar için lojman niteliğinde konutlar, hastane, hamam, kışlaya tüfek yapmak için bir kaynakçı, tabancacı, kundakçı, dökmeçi, çilingir, aşçı, çamaşırçı ve berber dükkânları ile Mihrişah Valide Sultan'ın yaptırdığı mescit ve 1795 yılında inşa edilen tüfek imalathanesinin yer aldığı belirtilmektedir (Uğurlu, 2012; Cezar, 2002, Çiftçi, 2004). Sur dışında ve yerleşim alanlarından uzak bir yerde inşa edilen bu kışlaya ulaşmak için Baltalimanı ile kışla arasında yol yapımına da önem verilmiş ve 5 köprü 1795 yılında onarılmıştır (Cezar, 2002).

18. ve 19. yüzyıla tarihlenen diğer haritalarda, Beşiktaş, Ayazağa hattı üzerindeki yerleşmeler ve Levend Çiftliği okunabilmektedir. 1831 tarihli Walsh, Robert (1772-1852) (URL-3) ve 1703 tarihli Johann Jacob Andelfinger, I. F. Leopold exc. (Aug. Vindel) (URL-4) Haritalarında Levend Çiftlik alanı görülmektedir. Melling'in "Voyage pittoresque de Constantinople et des rives du Bosphore" adlı eserinde yer alan F. Kauffer'in Boğaziçi haritasında Büyük Levend Çiftliği'nin yerleşimi olabildiğince detaylı biçimde gösterilmiştir. Haritada, kışla ve köşkün isimleri geçmekte ve yapı grubunun 1808 yılında yandığı yazmaktadır (URL-5) (İmaj 3). F.Fried tarafından 1821 senesinde hazırlanmış İstanbul haritasında da kışlanın orta avlulu dikdörtgen ana kütleli belirgin bir biçimde belirtilmiştir (URL-6) (İmaj 4).

Levend Çiftliği'nin 1798'den önceki fiziki durumu ile ilgili Mahmud Raif Efendi'nin "Tableau des nouveaux reglemens de l'Empire Ottoman" adlı eserinde yer alan gravür bilgi vermektedir (İmaj 5). Bu gravürde,

İmaj 1. 1784 tarihli haritada, Levent Çiftliği, Kaptan Paşa Evi olarak görülmektedir. Dumas, Mathieu (1753-1837), Bonneval, Mériade de Ruffo de (1741-1814), Fleurieu, Charles-Pierre Claret de (1738-1810) haritası (URL-1).

İmaj 2. Haritada "Kiosque pour G.S." isimli yapı, III. Selim'in yaptırdığı köşk olmalıdır. (haritanın tarihi ve yapan kişi belirli değildir). (URL-2).

4: Detaylı bilgi için bkz. Sönmezler, Ş.; Şahin S. (2014).

* 2017 yılında başlayan çalışma kapsamında "Sanayi Mahallesi" olarak tanımlı olan alan bugün için "Sultan Selim Mahallesi" resmi adını almıştır. Bununla birlikte alanın kimliği ile de uyumlu olması ve mekânsal tanınırlılığı açısından çalışma kapsamında söz konusu alan "Sanayi Mahallesi" ismiyle kullanılmıştır.

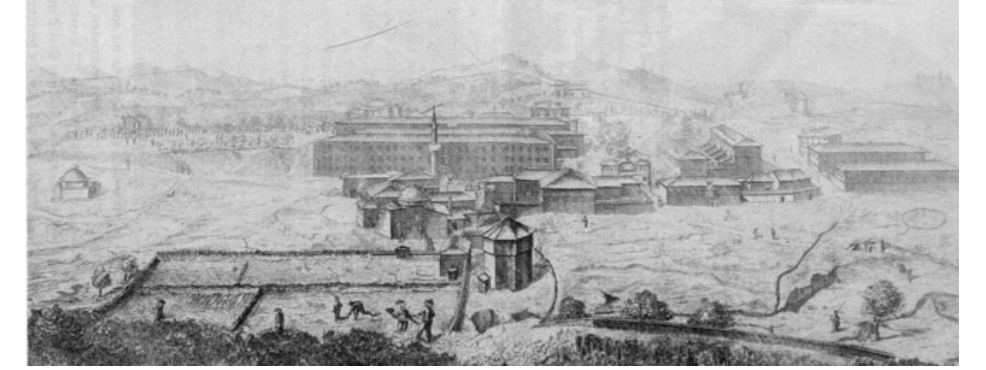

İmaj 3. F. Kauffer'in 1819 tarihli haritasında Beşiktaş-Levend-Ayazağa yerleşmeleri görülmektedir. Haritada Levent Kışlası da detaylı olarak belirtilmiştir. (URL-5)

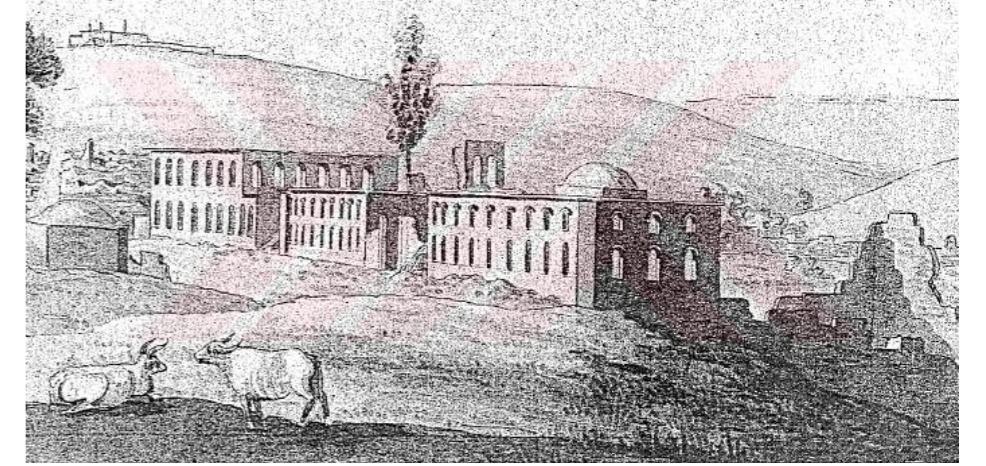

İmaj 4. F. Fried, 1821 haritasında Büyük Levend Çiftliği Kışlası. (URL-6)

orta avlulu ve dikdörtgen bir ana kışla külesinin bulunduğu, buna paralel ek bir ince uzun kütleli de hemen ana yapının yanında yer aldığı görülmektedir. 1808 yılındaki Kabakçı İsyanı'nda kışla tahrip edilmiş, ancak kasrı hümayuna dokunulmamıştır. Ayaklanma sonrası tahrip edilen kışla yenilenmemiştir (Cezar, 2002). Löwenhielm'in 1824 tarihli resminde kışlanın ayaklanma sonrası durumu görülmektedir (Anonim, 2003 aktaran Çiftçi, 2004) (İmaj 6). Yapı günümüzde futbol federasyonu tarafından kullanılmaktadır (İmaj 7-8).

İmaj 5. Levend çiftliği gravürü, Mahmud Raif Efendi, (19. yüzyıl) (URL-7).

İmaj 6. Löwenhielm'in 1824 tarihli resminde Levend Çiftliği Kışlası (Anonim, 2003 aktaran Çiftçi, 2004).

İmaj 7. III. Selim'in yaptırdığı Hünkâr Kasrı/ Levent Kasrı (Pembe Köşk), Günümüzde Türkiye Futbol federasyonu tarafından kullanılmaktadır (URL-8).

İmaj 8. 1884 yılında Padişah Abdülaziz'in oğlu Veliht Prens Yusuf İzzettin Efendi'nin yazlık av köşkü olarak inşa edilen köşk günümüzde eğitim yapısı olarak kullanılmaktadır (URL-9).

19. yüzyıl haritaları incelendiğinde, yüzyılın başında Beşiktaş-Ayazma güzergâhı üzerinde Beşiktaş yerleşmesi ve Büyük Levend Kışlası dışında yerleşme bulunmadığı, sadece çiftliklerin yer aldığı görülmektedir. II. Mahmud (1808-1839) döneminden başlayarak ise bölgede kasırlar ve av köşkleri inşa edilmeye başlanmıştır. İstinye ve Tarabya kavşaklarıyla sınırlanan Maslak ve Ayazağa bölgelerinde ilk kasır ve av köşkleri inşa edilmiştir.

Osmanlı Dönemi'nde Haznedar Çiftliği olarak anılan bölgede, Ayazağa Kasırları ve Ayazağa Köşkü inşa edilmiştir. İlk yapılaşma II. Mahmud döneminde olmasına karşın, günümüze ulaşan yapılar Abdülaziz dönemine aittir ve mimarı Sarkis Balyan'dır (Koçu, 1960; Batur, 1994). Çiftlik arazisi içerisindeki yapıların en büyüğü Ayazağa Kasrı olarak bilinen yapıdır (İmaj 9). Alanda, servis işlevleri için padişah ve maiyeti tarafından yaptırılan ikinci bir köşk daha bulunmaktadır (İmaj 11-12). Ayazağa Av Köşkü olarak tanımlanan ahşap karkas yapı incelikli ve zengin bezeme düzenine sahiptir (Batur, 1994) (İmaj 10). Ayazağa Kasırları ve Av Köşkü, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra orduya tahsis edilerek süvari okulu ve okulun kapanması sonrasında 3. Kolordu tarafından kullanılmaya başlanmıştır. 1990'lı yıllarda tarihi yapıların restorasyonu gerçekleştirilmiş ve alana kültür merkezi inşa edilmiştir (İmaj 13).

İmaj 9-10. Ayazağa I. Kasrı ve Ayazağa Köşkü (URL-10).

İmaj 11. Ayazağa II. Kasrı'nın günümüzdeki durumu (URL-11).

İmaj 12. Binicilik Okulu olarak kullanıldığı dönem (URL-12).

Maslak-Zincirlikuyu hattının sonunda yer alan ve Maslak Kasırları olarak adlandırılan yapı grubu Kasrı Hümayun, Mabeyn-i Hümayun, Çadır Köşkü, Paşalar Dairesi ve Limonluk'tur (İmaj 14-15). 19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilen Maslak Kasırları, Cumhuriyet'in ilanı sonrasında devlet arazisine geçmiş ve yapı grubu 1937'de Maslak Askeri Prevantoryumu olarak kullanılmaya başlanmıştır. Maslak Kasırları, 1981 yılında Milli Saraylara devredilmiştir.

19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilen Maslak Kasırları, Cumhuriyet'in ilanı sonrasında devlet arazisine geçmiş ve yapı grubu 1937'de Maslak Askeri Prevantoryumu olarak kullanılmaya başlanmıştır.

İmaj 13. Ayazağa Kültür Merkezi ve Ayazağa Kasırları ve köşkü (URL-13).

İmaj 14-15. Maslak Kasırları (URL-14).

Bölgede yer alan bir diğer kasır, Zincirlikuyu'da yer alan Velihaht Prens Yusuf İzzettin Efendi Kasrı'dır ve günümüzde eğitim yapısı olarak kullanılmaktadır.

Tanzimat Dönemi'nde yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması sürecinde 6 Ekim 1868 tarihli Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi'nde Beşiktaş 7. Daire olarak nitelenmiş ve sınırları "Dolmabahçe'den sahilde Kayalar'a, karadan Levend Çiftliği ve Şişli Feriköyü'ne kadar uzanmaktadır." diye belirtilmiştir (Düstur, 1872 aktaran Baba, 2009).

Cumhuriyet'in kurulması ve başkentin Ankara'ya taşınması, 1930'ların ekonomik durgunluğu ve devlet politikaları nedeniyle sanayinin Anadolu'ya kaydırılması, İstanbul'un durağan bir sürece girmesine sebep olmuş, kent nüfusunu ve ticari birikim olanaklarını da azaltmıştır. Tanzimat ile başlayan modernleşme ve planlama çalışmalarına devam edilmiş ve Prost planının uygulanması 1940'lı yıllarda hızlanmıştır.

1940-1980: Levent bahçe-şehir yerleşmesinden MİA'ya

1940'lı yıllarda İstanbul valisi olarak görev yapan Lütfi Kırdar'ın dönemi İstanbul'da planlanma uygulamalarının hız kazandığı dönemdir. Bu yıllara kadar boş ve ıssız kır alanlarının bulunduğu güzergâhta ilk yapılaşma Levent Çiftliği'nin bulunduğu bölgede, bugünkü Levent semtinin çekirdeğini oluşturan Emlak Kredi Bankası'nın ilk kısım evleri olmuştur. Emlak Kredi Bankası'nın toplu konut projelerine 1947 yılında başlanmış, birinci mahalle 1950'de bitirilmiştir. Daha sonra, ikinci, üçüncü ve dördüncü mahalleler ile sürdürülen Levent projesi, 1960'da tamamlanmıştır. 1950'lerin sonlarına doğru Levent'in doğusunda Etiler Mahallesi'nin yapımına başlanmıştır.

İmaj 16-17. 1952 yılında Levent 1. Kısım (Arkitekt, 1952).

1950'den önce Prost tarafından hazırlanan planlarda kentin kuzeye doğru gelişmesi öngörülmemiş ve bunun için döneminin sonunda ortaya atılan ve Levent'te planlanan konutlara ve aks üzerinde yer seçmek isteyen sanayi taleplerine karşı çıkmıştır (Cansever, 1993 aktaran Akgün 2010). Levent'in, kent plan ve programına konut alanı olarak, ilk defa 1951 tarihinde, Şişli-Mecidiyeköy-Levent-Bebek-Arnautköy-Ortaköy Bölgesi Gelişim Planı'nda alındığı görülmektedir. 1954 tarihinde onaylanan 1/5000 ölçekli Beyoğlu Nazım İmar Planı'nda, bu alan plan kararlarına dâhil edilmiştir. Beyoğlu bölgesinin kuzeye doğru, Levent civarına gelişmesi düşünülmüş, bölge konut alanı olarak önerilmiştir.

Kentte artan konut ihtiyacını karşılamak amacıyla, kent dışı bir yerleşme olarak yapılan Levent Mahallesi çevresinde, mahalle kullanıcılarının istihdamını sağlamak ve merkezi kentle bağlarını koparmak amacıyla sanayi alanları kurulması düşünülmüştür. 1951–1952 yıllarında ilaç fabrikaları bölgeye yerleştirilmiştir. 1955 yılında da, Müşavirler Heyeti tarafından hazırlanan Sanayi Planı'nda Levent'te yeni sanayi alanlarının planlanması öngörülmüştür (Akın, 2010). 1950'li yılların başında Zincirlikuyu'da açılan Puro-Fay Fabrikası ve Levent'te 1952 yılında açılan Eczacıbaşı, 1954 yılında açılan E. R. Squibb and Sons ve 1956 yılında açılan Philips Sanayi A.Ş. fabrikaları bölgedeki ilk fabrikalardandır (İmaj 18-19).

Bölgede ilaç fabrikalarının bulunması, küçük ölçekli sanayi ve ticari amaçlı işletmeler için bir çekim gücü yaratmıştır. 1960 sonrası hazırlanan Sanayi Alanları Planı'nda dokuz adet sanayi alanı belirlenmiş, 1966 yılında alınan kararla, 1/5000 ölçekli “İstanbul Sanayi Sahaları İmar Planı” gereği, 4. Levent'te Otomotiv Sanayi için bir alan tahsis edilmiştir. Küçük ölçekli sanayilerin yer seçtiği bu alan bir süre sonra yeterli olmamış, gelişme planlı alanın dışına taşarak devam etmiştir. Levent Otomotiv Sanayi alanının yetersiz kalması sonucu Nazım Plan Bürosu Maslak'ta küçük sanayi için büyük bir alan ayırmıştır (Öktem, 2005). Sanayi kuruluşları beraberinde gecekondulaşmayı da getirerek Gültepe, Seyrantepe, Çeliktepe ve Sanayi mahallelerinin çekirdeğini oluşturmuştur. Gecekondu mahallelerinin nüfusunu sanayi alanında çalışanlar ve 1950'li yıllarda tarihi yarımada gerçekleştirilen kentsel operasyonlar sırasında buraya yerleştirilenler oluşturmaktaydı.

... boş ve ıssız kır alanlarının bulunduğu güzergâhta ilk yapılaşma Levent Çiftliği'nin bulunduğu bölgede, bugünkü Levent semtinin çekirdeğini oluşturan Emlak Kredi Bankası'nın ilk kısım evleri olmuştur.

İmaj 18. Eczacıbaşı Fabrikası, günümüzde Kanyon yer almaktadır (URL-15).

İmaj 19. E. R. Squibb and Sons Firması, günümüzde fabrika alanı boştur (URL-16).

1966 yılında, Büyük İstanbul Nazım Plan Bürosu, kent için sürdürülebilir bir gelişmenin ancak kent, Marmara Denizine paralel gelişir ve kuzeye doğru gelişme engellenirse mümkün olacağını öngörmüş ve bu akstaki yapılaşma talebini engellemiştir (Cansever, 1993 aktaran Akgün 2010). Ancak, 1967 yılı yapı yönetmeliğine eklenen gökdelen yapımını teşvik eden madde ile yüksek yapılaşma konusunda kolaylık getirilmiştir. Bu maddede, arsanın %25'inden az kullanımı halinde, binaya verilecek yüksekliğin artırılabilceğine karar verilmiştir (Akın, 2010).

1958'de açılan Barbaros Bulvarı, kentin çeşitli yönlerden gelerek Beşiktaş'ta düğümlenen trafiğini Zincirlikuyu ve Büyükdere Caddesi'ne bağlayarak Maslak-Zincirlikuyu aksına erişimi güçlendirmiştir. 1970'lerin başında 1. Boğaz ve Haliç köprüleriyle İstanbul'u bir bütün olarak kuşatan 1. Çevre Yolu, Büyükdere aksını güçlendirmiş ve Galata-Mecidiyeköy hattının kırılmasına yol açarak, kent eksenini Zincirlikuyu'ya doğru değiştirmiştir.

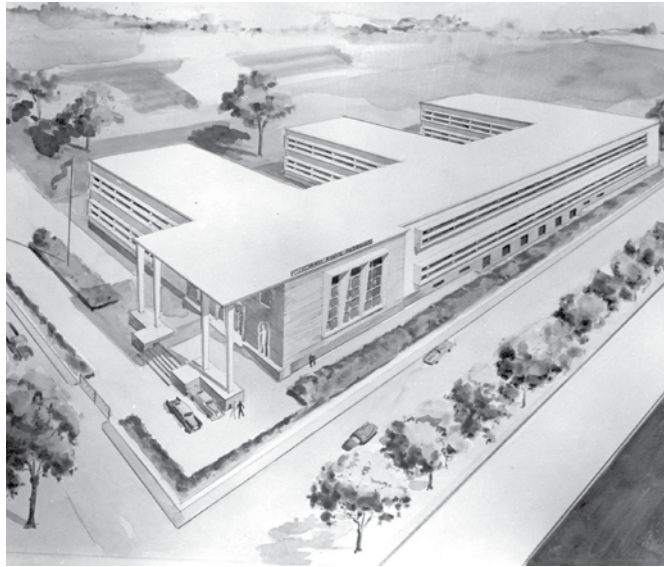
1970'lerde MİA'nın Mecidiyeköy'e ulaşmasının ardından, Dünya Bankası'nın finansmanını almayı hedefleyen 1974 Nazım Planı'nda Mecidiyeköy-Zincirlikuyu arası ikinci derecede merkez olarak kabul edilmiştir (Sezer, 2000). Merkezi olarak Mecidiyeköy'ün genişlemesinin sonucu olarak ortaya çıkan Zincirlikuyu bölgesindeki iş alanları, büyük ölçüde Levent ve Sanayi Mahalleleri üzerinde baskı yaparak, bu bölgelerin iş alanlarına dönüşmesine neden olmuştur. Eski merkezi iş alanı içinde küçük ölçekte yer alan banka, sigorta, muhasebe, turizm ve benzeri hizmetler, gerek yerel gerekse yabancı sermayenin sağladığı büyüme olanağıyla, gelişmiş ülkelerde “büro kule”leri diye anılan büyük binalara geçmeye ve İstanbul'un kentsel görünümünü (cityscape) değiştirmeye başlamışlardır (Tümertekin, 1997).

İmaj 20. 1980 yılında tamamlanan İstanbul Karayolları Zincirlikuyu Tesisleri (URL-17).

1980 sonrası: Küreselleşme ve Prestij Yapıları

1980 sonrası dönem içinde, Levent-Maslak aksının yapılanmasını etkileyen en önemli faktör kuşkusuz tüm dünya ile birlikte İstanbul'u da etkisi altına alan küreselleşme hareketleri olmuştur. 1980-1990 yılları arasında tarihi kent merkezi, uluslararası pazarın ve yabancı şirketlerin İstanbul'a girmesi ile

yeni yapılaşma ihtiyaçlarının oluşmasına yol açmıştır. Bu bağlamda ticari yapılaşmalar farklı bölgelere dağılmıştır. Eminönü, Topkapı, Laleli gibi tarihten bu yana ticari merkez olan yerleşimler, sembolik ve yerel ticaret alanlarına dönüşmüştür. Büyükdere Caddesi, 1973 ve 1988 yıllarında açılan boğaz köprülerini Avrupa yakasında birbirlerine bağlayan İstanbul'un ana ulaşım aksı olarak günümüzde hizmet vermektedir (İMP, 2007). Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüleri ile ulaşım ağının kesişim noktası olan Büyükdere-Maslak aksı yeni ticari yapıların tercih alanı olmuştur. 1980'li yılların başında Büyükdere, Şişli, Mecidiyeköy, Gayrettepe ve Zincirlikuyu'da yüksek ofis yapıları inşa edilmeye başlanmıştır (Baba, 2009).

1982 yılında çekilen hava fotoğrafında en dikkati çeken nokta Boğaziçi Köprüsü bağlantı yollarıyla birlikte Zincirlikuyu mezarlığının kuzeyindeki büyük parseller üzerine kurulan sanayi tesisleridir. Bu tesislerin doğusundaki plansız yerleşmelerin büyük bir kısmı fabrika işçilerine aittir (Baş, 2009).

Eczacıbaşı fabrikasına ilişkin mimari ve iç mekân fotoğrafları (Kaynak: Eczacıbaşı A.Ş. arşivi)

İmaj 21: Hava Fotoğrafı Büyükdere Caddesi 1982 (URL-18).

1980' li yıllarda uygulanmaya başlayan neo-liberal ekonomik politikalar ile birlikte, Levent – Maslak aksı, İstanbul'daki en önemli MİA' lardan birisi haline gelmiştir. Neo-liberal ekonomik politikalar ile desteklenen kentsel değişim süreci, 1985 sonrası af yasalarının da etkisi ile gecekondu dönüşüm sürecine girmiş ve kentsel mekânda dönüşümün gözlemlendiği alanlardan biri olmuştur. 1990' lı yıllarından itibaren İstanbul'daki yüksek yapılaşma girişimlerinde hızlı bir artış gözlenmiştir. İstanbul'da yüksek yapılaşmalar ile ilgili özel önlemler, yasalar ve belirli stratejiler belirlenmemiştir. Yüksek yapılaşmalardaki artışın temelinde, küresel politikaların dünyayı etkisi altına alması, prestij unsurları, arazilerin emlak değerleri gibi faktörler yer almaktadır (Erdönmez, 2005).

1986 yılında İstanbul kentinde Uluslararası İş Merkezi yaratma amacıyla Essen Planı hazırlanmıştır. İlk etapta planda seçilen alanlar kentin merkezi alanlarına yakın çöküntü ve gecekondu alanlarıyla çevrili Piyalepaşa-Dolapdere aksıdır. Ancak Essen planı, 1980 Nazım Plan kararlarına aykırı olan kentin gelişim yönünün kuzeye doğru ilerleyecek olması ve tarihi koruma alanlarının yeni önerilen ulaşım projeleri ile tahrip edileceği gerekçeleri ile iptal edilmiştir. Bununla birlikte, 1980 Nazım Planı kararlarına rağmen uluslararası iş merkezi projesi için yeni alan Büyükdere-Maslak aksı seçilmiştir (Kilometre, 1992 aktaran Öktem, B. 2005).

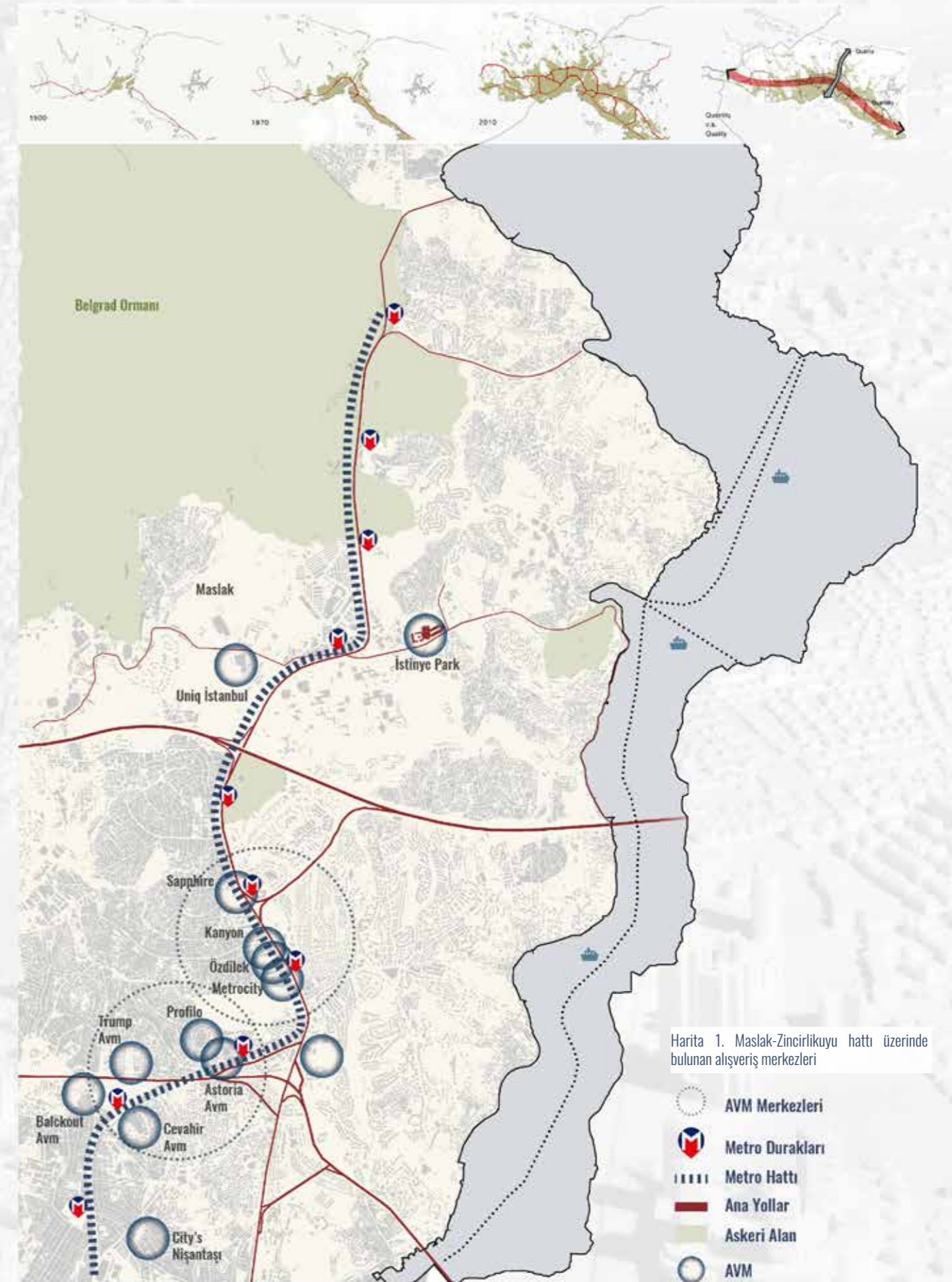
Bir İngiliz Türk ortak firmaya hazırlatılan Boğaziçi Öngörünüm ve Etkilenme Alanı Planı'nda Büyükdere - Maslak aksının batısında kalan Zincirlikuyu ile Levent arası Merkezi İş Alanı (MİA) olarak tanımlanmış, yüksek yapılaşma izinleri verilmiştir. Çeşitli kuruluşların prestij yapıları olarak yükselen binalar bölgede ciddi bir yoğunlaşma yaratmıştır. Beşiktaş- Zincirlikuyu-Maslak hattında bulunan yüksek yapılaşmaların Boğaziçi silüetine etkisi bulunmaktadır. Akstaki yapılaşmada iş merkezi, iş merkezi + otel, iş merkezi + alışveriş merkezi + konut (rezidans) gibi kullanımlara yer verilmiştir (Öktem, 2005).

Maslak-Zincirlikuyu hattı günümüzde, 1980 ve sonrası İstanbul'da ortaya çıkan yeni mekânsal gelişmeleri ve küreselleşmenin etkisini yansıtmaktadır. Bu dönemde, kentin dönüşümünü biçimlendiren insan, bilgi ve sermaye akışının yoğunlaşması yeni mekânsal yorumlamaları da beraberinde getirmiştir. İstanbul'da mekân üretimi alanında yoğun ve simgesel yapılaşmalar başlamış ve şirketlere ait ofis üretimleri, rezidans olarak tanımlanan lüks konut yapılaşmaları kentte hızla artmıştır ve artmaya da devam etmektedir (Baba, 2009). Yüksek yapılar ile konut dokusu, büyük çelişkiler barındırarak yan yana gelişmeyi sürdürmektedir.

İmaj 22. İstanbul Levent 'deki yüksek yapıların kentsel ilişkisi (Onduline AŞ., 2009).

Yüksek yapılar ile konut dokusu, büyük çelişkiler barındırarak yan yana gelişmeyi sürdürmektedir.

Fotoğraf 7. Ada Diren Kurt, 2017.

1986 sonrası aksta inşa edilen gökdelenlerin satışındaki başarı ve bölgede prestijli firmaların varlığı arazi spekülasyonunu artırmış, bu da özellikle sanayicileri, büyük inşaat firmalarını ve diğer yatırımcıları gökdelen inşa etmek üzere motive etmiştir. Artan taleplerle birlikte belediye akşa dair mevcut iki plan hazırlamıştır: 1988'de Büyükdere Caddesi Güzergâhı Ticaret Alanları uygulama İmar Planı ve Şişli-Ayazağa Revizyon İmar Planı. Bu planlarla akstaki Şişli-Büyükdere aksındaki arsalar emsal 4,5 ve Maslak'taki arsalar ise emsal 2.3 oranlarında yapılaşma hakkı verilmiş, bu da akstaki dönüşümü hızlandırmıştır (1988 Büyükdere Caddesi Güzergâhı Ticaret Alanları Uygulama İmar Planı Notları ve 1988 Şişli Ayazağa Revizyon Plan Notları'ndan aktaran Öktem, 2005).

1988 yılında açılan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü bağlantı yolları, 1998 tasdik tarihli 1/5000 Nazım plan kararları neticesinde verilen emsal hakları ve 2000 yılında hizmete giren İstanbul metrosunun güzergâhının Büyükdere Caddesi'nden geçmesi de eklenince bölge bir cazibe merkezi konumuna gelmiştir (Baş, 2009).

2000'li yıllara gelindiğinde ise, küresel toplumun da teşvikiyle birlikte, insanların tercihleri, istekleri ve ihtiyaçları farklılaşmış, insanlar tüm ihtiyaçlarını giderebilecekleri çok fonksiyonlu yapıları tercih etmeye ve lüks tüketimin önemli bir sembolü olan rezidanslarda yaşamaya başlamışlardır. Levent-Maslak aksı da bu dönüşümden etkilenmiş, bölgedeki lüks konutlar, başka bir deyişle rezidansların sayısı her geçen gün artmıştır (Durmuş, 2010). 1950'lerden günümüze kadar geçen süreçte, Büyükdere Caddesi üzerinde yaşanan değişimlerin sıralı olarak kırsal nitelikteki yerleşim dokusundan sanayi alanlarına ve sanayi alanlarından prestijli yapıların yükselmesiyle MİA'lara dönüşüm süreci ve bu süreçte Büyükdere Caddesi'nin çevresine etkisi araştırılmıştır. Söz konusu cadde üzerinde yer alan fabrikaların ve eski yapıların dönüşüme uğraması ve yüksek katlı modern teknoloji yapılarının geliştirilmesi ile birlikte bölge İstanbul'un en gözde iş ve ticaret alanı haline gelmiştir.

“Bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kentin arazi kullanım planlamasına, ekonomik gelişmesine ve çevre politika ve planlarına entegrasyonu giderek önem kazanan bir konudur.”

G.3. PROJENİN ARKA PLANI

Günümüzün dünyası artık ideolojiler tarafından değil, teknoloji tarafından bölünmekte ve yeniden şekillendirilmektedir (Sachs, 2000). Dünya hızla kentleşmekte ve giderek gelişmiş telekomünikasyon, medya ve bilgisayar teknolojilerine bağımlı hale gelmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kentin arazi kullanım planlamasına, ekonomik gelişmesine ve çevre politika ve planlarına entegrasyonu giderek önem kazanan bir konudur. Kentsel yönetim ve gelişim taleplerini şekillendirme bağlamında BİT dünyanın çeşitli yerlerinde önemli bir strateji geliştirme aracı haline dönüşmeye başlamıştır. Bu süreç içerisinde kentler modern toplumların ekonomik, kültürel ve sosyal dinamiklerini şekillendirmede hakim rol oynamaya devam etmektedir. Kent yönetimleri açısından bakıldığında ise teknolojik gelişmelerle birlikte değişen dünyada küresel ekonomide canlılığı ve devamlılığı sağlamak için kentlerin geleceğine yönelik bilgi ve iletişim stratejilerini ve hizmetlerini oluşturmak gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Velibeyoğlu, 2004).

Küresel ısınmaya ve demografik değişikliğe karşı görünürde durdurulamayan eğilimler, diğer yandan, bu konuları ele almak üzere tasarlanan teknolojilerin değişim hızının artması, bir sorunun çözümü ile bir sonraki problemin ortaya çıkışı arasındaki boşluğun ortadan kalktığı anlamına gelmektedir (The World Bank & ENoLL, 2015, s. 28). Bu nedenle, artık araştırma, tasarım ve teknolojinin bir bütün olarak değerlendirilmesi genel bir görüş olarak benimsenmiştir.

G.3.1. Akıllı Kent Yaklaşımı

Akıllı teknolojiler, kentlerin geleceği için kritik önem taşımakta ve neden oldukları değişimlerle yeni bir kent algısını yaratmaktadır. Castells'in (2010) belirttiği gibi kentler, küresel bir ağ içinde sosyal ve ekonomik dönüşüm süreçleri haline gelmektedir. Söz konusu değişim içerisinde de BİT'in kentsel alanlara uyarlanan yaklaşımlarından en önde geleni 'akıllı kent modeli'dir. Bu konsept, bir kentin farklı hizmet alanlarındaki verilerini (örn. araçların nereye park edilebileceği, hangi hastane yataklarının boş olduğu, nehirlerin su kalitesinin ne olduğu vs.) ayrıntılı olarak sunabilen gelişmiş altyapıların kent genelinde yaygınlaştırılmasına dayanmaktadır. BİT ağları, tüm bu verilerden kent süreçlerinin bütünsel bir görünümünü oluştururken, interaktif kontrol sistemlerini, kentin belirli ihtiyaçlarına ve koşullarına uyarlayarak (örn. trafik ışıklarının yeniden programlanması, ambulansların yeniden yönlendirilmesi vs.) kente doğrudan müdahale edilmesine izin vermektedir.

90'lı yıllardan itibaren, kentlerin doğa ve insan üzerinde bıraktıkları olumsuz etkilerin minimuma indirilmesi, nüfus ve kentleşme baskısının hafifletilebilmesi, daha verimli, yaşanabilir kentler için akıllı kent girişimlerinin de içerisinde yer aldığı yeni planlama yaklaşımları ve çeşitli girişimler (yeşil kent,

ekokent, yaşanabilir kent, dijital kent vb.) geliştirilmiştir. ‘Akıllı kent’ birçok yaklaşımın temel niteliklerini içinde barındıran bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Henüz genelleşmiş net bir tanımı bulunmamakla birlikte farklı kentsel gelişme senaryoları kapsamında ele alınan bir niteleme olarak gündemdedir (Sınmaz, 2013, s. 76). Akıllı kent girişimleri özelleşen yoğun tüketim unsurları karşısında kentleri teknolojik uyum, bölgesel rekabet gücü, insan ve sosyal sermaye, yaşam kalitesi, bireylerin katılımı ve ekolojik duyarlılık çerçevesinde yeniden ele almaktadır.

Akıllı kent terimi ilgili açık inovasyon süreçlerini keşfetme aracılığıyla değişimin bir ‘aktivatörü’ olarak görülmektedir (Paskaleva, 2011, s. 156). Nam ve Pardo (2011, s. 185) akıllı kent hareketini teknoloji, yönetim ve politikadan oluşan inovasyon olarak değerlendirirken, Zygiaris (2012, s. 218)’e göre akıllı kent, büyümenin çeşitli inovatif sosyo-teknik ve sosyo-ekonomik yönlerini ele alan belirli bir entelektüel yeteneği olarak ifade edilmektedir. Literatürde akıllı kentlere yönelik yapılan diğer tanımlardan hareketle ‘katılımcı yönetim aracılığıyla ve doğal kaynakların akıllı yönetimi ile birlikte insan ile sosyal sermayedeki ve geleneksel (ulaşım) ile modern (BİT) iletişim altyapısındaki yatırımların sürdürülebilir ekonomik büyümeyi ve yüksek bir yaşam kalitesini sağlayabildiği kentler’ akıllı olarak tanımlanabilir (Çaragliu, del Bo, & Nijkamp, 2009, s. 50).

Akıllı kent yaklaşımı yüksek kentsel yaşam kalitesine ulaşabilmek için, sürdürülebilirlik arayışıyla dijital teknolojinin birleştirilmesine dayanmaktadır. Çoğunlukla ‘güçlendirilmiş gerçeklik’ olarak tanımlanan akıllı kentler, gerçek dünyanın önemli bir kopyası olarak fiziksel reel kentle ilgili tüm doğal, sosyal ve ekonomik bilgileri içeren ve bu elektronik verileri sürekli geliştiren kesintisiz bir ağıdır. Velibeyoğlu’nun (2004) belirttiği üzere, yeni medya anlayışı üzerine yoğunlaşan kentsel gelişme stratejileri ile birlikte elektronik ortamda yerel toplum bağlarını ve gönüllü kuruluşları güçlendirmek ve yerel ekonomik faaliyetleri teşvik etmek amaçlanmaktadır. Birçok yerel yönetim Internet tabanlı uygulamaların yanı sıra (ticari, turistik, ve yere ilişkin bilgi ve hizmetlerin, tartışma ve eylem gruplarının yer aldığı web siteleri), videotext sistemler, elektronik kiosklar ve akıllı kart sistemleri kurarak kamusal servislere yönelik enformasyon ortamı oluşturma, hizmet kalitesini yükseltme ve entegrasyon sağlamayı hedeflemektedirler. Aynı zamanda, 2 boyutlu dijital haritalar, 3 boyutlu dijital kent modelleri, 4 boyutlu mekânsal – zamansal veritabanları ve ilgi alanları da geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Örneğin Manchester kenti eski cazibesini yitiren ve sosyal çöküntüye giden endüstriyel kent kimliğini ‘Sanal Manchester’ projesi ile değiştirmeye çalışmaktadır. Amsterdam ve Lille kentleri de kendi kentsel gelecek vizyonlarına yeni medya ve internet stratejilerini başarıyla entegre etmektedirler. Bölgesel düzeyde ise Avrupa kentlerinin bilişim projelerinden elde edilen deneyimleri birbirine entegre etmeyi amaçlayan Avrupa Birliği’nin ‘Telecities’ projesi ile ‘e-Avrupa’ ve aday ülkeleri kapsayan ‘e-Avrupa+’ önemli bir örnek oluşturmaktadır. Ülkemizde de Kocaeli, İstanbul, Bursa vb. Büyükşehir Belediyeleri’nin sunduğu çeşitli internet tabanlı sayısal hizmetler ile, Kadıköy gibi büyük ilçe belediyelerinin hazırladığı projeler (e-Kadıköy, Küresel Dönüşüm Yönetişim Projesi) bu grupta düşünülebilir (Velibeyoğlu, 2004).

Teknoloji, kentler için benzeri görülmemiş düzeyde bir verimlilik vaadinde bulunurken, yeni katılım biçimlerin de ortaya çıkarmaktadır. BİT endüstrisinin insanların günlük yaşamında etkin hale gelmesiyle birlikte, kentlerin karşılaştığı sorunlarda en iyi çözümün vatandaşların yaratıcılığını yakalayarak ve onlarla birlikte çalışarak geliştirilebileceği de fark edilmiştir. Bu nedenle, BİT ile birlikte gelişen yeni paradigmalar -mobil iletişim, sosyal medya, nesnelerin interneti [Internet of Things] ve bulut bilişim-kullanıcıyı inovasyon süreçlerinin merkezine yerleştirmektedir. Tapscott ve Williams da, vatandaşların yetkilendirilmesini kolaylaştırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kapasitesini vurgulayarak, ‘topluluk, iş birliği ve kendini örgütlemeye dayalı’ hiyerarşi yerine toplumsal katılımın yeni modellerini sunmak için araçlar olarak yeni teknolojilere işaret etmektedir ve BİT’lerin kentleri endüstriyel çağda

merkezeleştirilmiş planlamanın ötesine taşınmasına ve kendi kendini yöneten yönetim sistemlerine götürme potansiyeline değinmektedir (alıntılayan Kaygısız & Aydın, 2017, s. 58; aktaran Tapscott ve Williams, 2010).

Teknolojideki bu hızlı gelişmelere ve kentlerin karşılaştığı sorunlara yönelik kaygıların giderek artmasına bağlı olarak dünya kentleri ekonomik, kültürel ve altyapı alanlarında birbirlerine daha fazla entegre olmaktadır. Bu entegrasyon dünya çapında Europe Smart Cities, Concerto Cities, Europe Smart Cities Ranking gibi birçok küresel girişimin gelişmesine neden olmuştur.

Avrupa Canlı Laboratuvarlar Ağı (ENoLL)

Avrupa Canlı Laboratuvarlar Ağı (ENoLL), insanları yeni ürün ve hizmet geliştirmenin merkezine yerleştiren, açık inovasyon ekosistemlerinin oluşturduğu küresel bir ağıdır. Bu ağ sistemi ve sistemin üyeleri, küçük ve orta ölçekli uluslararası şirketler, kamu sektörü, kurum ve kuruluşlar ve vatandaşlar için inovasyon hizmetlerini sunmaktadır. Günümüzde ENoLL, belediyelerin, üniversitelerin, bölgelerin ve şirketlerin paydaş olarak hareket ettikleri dünyanın dört bir tarafından yaklaşık 400 laboratuvar ile tanınmaktadır. Bunlardan 170 tanesi Avrupa endüstrisi ve yenilik politikalarına yol gösterici çekirdek yapıyı oluşturmakta ve bölgelerle ve Avrupa Komisyonu Genel Müdürlükleri ile geniş kapsamlı bir işbirliğini içermektedir.

Bu ağ, yeni iş modellerinin dörtlü sarmal yaklaşım (üniversite / araştırma kuruluşların, şirketlerin, kamu yetkililerinin ve vatandaşların işbirliği) temelli denendiği ve geliştirildiği, kamu sektörünün de bu süreç içerisinde katalizör olarak rol aldığı ve denemeler ve prototipler için güvenli bir ortam yarattığı açık katılım platformudur. ENoLL Avrupa’daki dikey uzmanlık alanlarını (sağlık, akıllı şehirler, yaratıcılık, eğitim vb.) yatay ve bölgesel uzmanlıklarla birleştirmek için çalışmalarını yürütmektedir.

2006 yılında uluslararası kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olarak kurulan ve merkez ofisi Brüksel’de olan ENoLL, Avrupa’da ve dünya da ‘canlı laboratuvarlar’ [Living Labs] yaklaşımının evrimini ve yükselmesini desteklemektedir. Böylelikle dinamik, çok katmanlı ve çok boyutlu bir Avrupa İnovasyon Ekosistemi’nin oluşturulmasına katkıda bulunmayı, üyeleri ile dış paydaşlar arasındaki işbirliğini sağlamayı ve oluşacak bu sinerjinin kullanımını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

Canlı Laboratuvarlar (Living Labs)

‘Canlı laboratuvar’ kavramı ilk olarak 1990’ların başında Bajgier (1991) tarafından hazırlanan bir raporda öğrencilerin Philadelphia kent merkezinde yer alan bir mahallede problem çözme yaklaşımıyla ilgili deneylerini tanımlamak için kullanılmıştır. Kavram, karmaşık sosyal sorunlarla başa çıkmak için yeni teknolojileri ve stratejileri geliştirmeye ve test etmeye yönelik yenilikçi bir araştırma yaklaşımı olarak 1995 yılında MIT Medya Laboratuvarı ve Mimarlık Okulu’ndan William J. Mitchell (2003) tarafından daha da geliştirilmiştir. ENoLL’un faaliyete geçmesiyle birlikte tekrar gündeme gelen canlı laboratuvar kavramı 2010 yılında yasal olarak tanınmıştır ve Avrupa Komisyonu Araştırma ve Geliştirme Yedinci Çerçeve Programı kapsamında, AB genelinde tanıtılmakta olan akıllı kent stratejisinin bir parçası olarak canlı laboratuvarların yaratılmasına finansman sağlanmıştır. Böylelikle, açık ve kullanıcı odaklı inovasyon ilkeleri AB’nin rekabet edebilirlik ve inovasyon politikalarında daha etkili bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır.

Farklı aktörlerin katılımına ve aralarındaki işbirliğine dayalı çeşitli yerel, deneysel ve inovatif projeleri ifade etmek için kullanılan canlı laboratuvarlar teriminin literatürde farklı tanımları yer almaktadır.

Leminen (Westerlund & Leminen, 2012) canlı laboratuvarları şirketlerin, kamu kurumlarının, üniversitelerin, kullanıcıların ve diğer aktörlerin yer aldığı kamu - özel paydaşlarının tümünün yaratma, prototip geliştirme, değerlendirme ve yeni teknolojileri, hizmetleri, ürünleri ve sistemleri gerçek hayat içerisinde test etme süreçlerine katıldığı fiziksel bölgeler, sanal gerçeklikler ya da etkileşim alanları şeklinde tanımlanmaktadır. Leminen'in tanımı, canlı laboratuvarın kamu - özel karakterinde belirtildiği gibi çeşitli paydaşları içeren farklı yöntemlerle gerçek hayattaki deneylerden ve aktif kullanıcı katılımından oluşan inovasyon için canlı laboratuvarları düzenli bir yaklaşım (geçici yaklaşımın aksine) olarak gören Schuurman (2015) tarafından tamamlanmıştır. Ståhlbröst (2006) de canlı laboratuvarları hem bir çevre hem de bir yaklaşım olarak değerlendiren bakış açısını kabul etmektedir.

Akıllı kent modelinin insan ölçeğinde tanımlanması ve sosyal ve teknolojik inovasyon birlikteliğiyle kentsel sorunlara çözüm üretilmeye çalışılması yeni bir yaklaşım olarak canlı laboratuvarları ortaya çıkarmıştır. Kent yönetimlerinin kendi vatandaşları ile etkileşim kurabildiği ve ortak tasarım süreçlerini inovatif kentsel hizmetlerin geliştirilmesi için en faydalı şekilde yönlendirebildiği bu yaklaşımla bir kentin ve kurumlarının nasıl çalıştığı konusunda da yeni bir vizyon oluşmuştur.

Canlı laboratuvarlar, gerçek hayat bağlamında yeni teknolojiyi şekillendirmek ve son kullanıcıları aktif ortak üreticilere dönüştürmek, karmaşık ürün fikirlerini ve prototiplerini günlük hayat içerisine yerleştirmek ve ilgili kişilerin davranış, motivasyon, tutum ve bilgilerinin tanımını ve evrimini zenginleştirmek için bir fırsat olarak görülmektedir. Canlı laboratuvarlar, kullanıcıların katılımına ve katkılarına yönelik bir yönetim ve strüktür sunmak, kullanıcı girdilerinin filtreleme sorununa çözümler üretmek, toplumsal katılımı sağlamak ve kullanıcı girişimciliğini teşvik etmek için desteklenmektedir (Hyysalo & Hakkarainen, 2014).

ENoLL canlı laboratuvarlarının temeli beş ana ilkeye dayanmaktadır:

1. Değer: Canlı laboratuvar süreçleri değer yaratmayı desteklemelidir. Bunun için iki farklı yol tercih edilebilir: iş değeri açısından kendi ortakları için değer yaratma veya kullanıcı ya da toplumsal değer açısından gelişmiş inovasyonun öngörülen müşterileri veya kullanıcıları için değer yaratma.
2. Etki: Kullanıcıların inovasyon süreçlerine katılımları ve etkileri gerekli ve önemli olduğundan dolayı, kullanıcıları aktif, yetkili ortaklar ve alan uzmanları olarak değerlendirmek önem taşımaktadır. Kullanıcılar arasında katılımı ve birlikteliği harekete geçirmek için kullanıcılarla olan etkileşimin inovasyon üzerindeki etkisini vurgulamak gerekmektedir.
3. Gerçekçilik: Canlı laboratuvarların temel taşlarından biri faaliyetlerin realist ve doğal olması ve gerçek hayat içerisinde gerçekleştirilmesidir. İnsanlar gerçek hayatta somutlaştırdıklarından edindikleri deneyimlerden bağımsız olarak herhangi bir şey tecrübe edemedikleri için bu ilke önem taşımaktadır.
4. Sürdürülebilirlik: Canlı laboratuvarlar, gelecek nesiller için ekonomik, sosyal ve ekolojik perspektiften taviz vermeden bugünün ihtiyacını karşılayan bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, söz konusu ilke canlı laboratuvarlardaki sürekli öğrenme döngüsü için bir temel taşı da oluşturmaktadır.
5. Açıklık: Bu ilke, paydaşlar arasında bilgi ve kaynakların iki yönlü akışını destekleyen bir inovasyon sürecinin önemini vurgulamaktadır. Bu ilkenin ana fikri, çeşitli bakış açılarının kalkınma sürecine güç katması ve hızlı ilerleme sağlamasına katkıda bulunmasıdır. Bununla birlikte, çok paydaşlı bir çevrede işbirliği yapabilmek ve bilgileri / verileri paylaşabilmek için paydaşlar arasındaki farklı açıklık düzeylerinin dikkate alınması şarttır.

Akıllı kent modelinin insan ölçeğinde tanımlanması ve sosyal ve teknolojik inovasyon birlikteliğiyle kentsel sorunlara çözüm üretilmeye çalışılması yeni bir yaklaşım olarak canlı laboratuvarları ortaya çıkarmıştır.

Bu ilkeler çerçevesinde canlı laboratuvarların, Nesti (2017)'nin de belirttiği gibi, üç belirgin özelliğinin altını çizmek gerekmektedir. Birincisi, kamu yetkilileri, şirketler, araştırma kuruluşları ve vatandaşlar arasındaki işbirliğini temel alan örgütsel bir yaklaşıma dayanmasıdır. Yerel yetkililer genellikle canlı laboratuvarları teşvik eden ve yaratan konumdadır. Şirketler, laboratuvarlarda test edilmesi gereken teknolojileri, ürünleri ve hizmetleri sağlamak için sürece katılmaktadır. Vatandaşlar ise inovasyon sürecinde genellikle gönüllülük esasına dayalı olarak ilişkili oldukları laboratuvarlarda kentin sorunları hakkında birinci elden bilgi kaynakları olarak görülmelerinden dolayı kilit eleman niteliğine sahiptir. Canlı laboratuvarların koordinasyonu, üniversitelere veya yerel hükümet adına bunları yöneten kâr amacı gütmeyen kuruluşlara destek ve uzmanlık sağlayarak doğrudan kamu idaresine verilebilir.

İkinci özellik, gerçek yaşam bağlamında katılımcılar tarafından tasarlanmış, prototiplendirilmiş, onaylanmış ve rafine edilmiş, toplumsal sorunlara yönelik çözümlerin denenmesine dayanan bir metodolojinin benimsenmesidir. Bir başka deyişle, canlı laboratuvar metodolojisi genellikle, yeni bir ürün ya da yeni bir hizmetin üreticileri ve uzmanları ile birlikte kullanıcılar tarafından ortak yapılan tasarımını, potansiyel yeni kullanımların ve ortaya çıkan davranışların araştırılmasını, gerçek ortamda kullanıcı toplulukları ile birlikte bir prototip belirlenerek yapılan denemeleri ve son olarak inovasyon tarafından üretilen etkinin değerlendirilmesini içermektedir.

Üçüncüsü ise, canlı laboratuvarların özünde açık inovasyon kavramının bulunmasıdır. Bu noktada temel fikir, bilginin toplum içinde yaygınlaştırılması ve sorunlara yönelik yeni çözümlerin toplanabilmesidir. Canlı laboratuvarlarda, özellikle katılımcılar, beyin fırtınası, odak grupları, senaryo oluşturma ve diğer etnografik araçlar gibi çeşitli teknikleri benimseyerek fikir üretmek ve tartışmak için teşvik edilmektedir. Daha sonra katılımcıların fikirleri orijinal projeye dahil edilir ve test edilir. Böylece, açık inovasyon, aktörler arasında devam eden bilgi alışverişi süreci ve yaparak öğrenme yoluyla desteklenmiş olur.

Schuurman, canlı laboratuvarların farklı aktörler arasında gerçekleşen çeşitli aktiviteler ve etkileşimler içeren karmaşık bir yapıya sahip olmalarından dolayı üç farklı analiz seviyesine göre ayırım yapılmasını önermektedir. Söz konusu üç katman makro düzey (canlı laboratuvarlar kümesi), bölgesel düzey (canlı laboratuvarlar inovasyon projeleri) ve mikro düzey (farklı metodolojik araştırma adımları) olarak tanımlanmaktadır.

Makro düzeyde bir canlı laboratuvar, genellikle belirli bir arazi veya alanda, çoğunlukla bölgesel bir bağ veya odak noktasıyla inovasyonu sağlamak ve geliştirmek için organize edilen aktörler ve paydaşlar grubudur. Çeşitli yöntemler ve araçlar aracılığıyla canlı laboratuvar projelerinde gerçekleştirilen farklı araştırma aşamaları ve faaliyetleri mikro düzeyde kendini göstermektedir. Söz konusu canlı laboratuvar örgütlenmesinde metodolojik araçlar aracılığıyla uygulanan farklı projeler bölgesel düzey olarak kabul edilmektedir. Bu projeler inovasyona olanak sağlayan belirli yenilikleri ya da ilgili bilgileri üretmeyi ve geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Canlı Laboratuvar Örnek Uygulamaları

Bugün bütün kentlerin karşı karşıya kaldığı sorunların üstesinden gelebilmek için belli standart çözümlerin olmadığı gibi, canlı laboratuvarları planlama ve tasarım süreçlerine dahil etmenin, vatandaşlarla etkileşim kurmanın ve belirli bir kent yönetimi için ortak tasarım ve inovatif çözümleri teşvik etmenin de tek bir yolu yoktur. Dünya genelinde ENoLL ağını farklı yapılara, işletimlere ve araçlara sahip, birbirinden farklı yerel özellikleri, dinamikleri ve potansiyelleri olan çeşitli canlı laboratuvarlar oluşturmaktadır.

Bristol (İngiltere) Canlı Laboratuvarı'nda yerel teknolojilerin yerel ihtiyaçları karşılamaya ve zorluklara çözüm üretmeye yönelik nasıl kullanılabileceğini anlamak için topluluklar ve bireylerle işbirliği içerisinde

çalışılmaktadır. 5.500 haneyi kapsayan laboratuvar, insanları tasarım, üretim ve inovasyon konularında destekleyerek sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda pozitif bir değişimin sağlanması amaçlanmaktadır. İnsanları basitçe 'tüketiciler' olarak değerlendirmek ve teknolojinin tek başına bir sorunun çözümü olduğunu varsaymak yerine, çözümleri birlikte tasarlamak ve yeni fikirler geliştirmek için farklı gruptan insanlar bir araya getirilmektedir.

Çok paydaşlı projedeki her kent, hükümete ait açık verilerini ve vatandaşlardan elde edilen bilgileri, her bir kentin ihtiyaçlarıyla alakalı internet tabanlı hizmetleri oluşturmak üzere bir araya getiren açık bir platforma dayalı bir dizi mobil uygulamanın geliştirilmesi Bristol Canlı Laboratuvarı kapsamında devam eden projelerden bir tanesidir. 'IES Cities' adı verilen bu 'yerel sosyal ağ' projesi, kullanıcıların belirli bir yerel bağlamda uygulamaların geliştirilmesi, test edilmesi ve değerlendirilmesine aktif olarak dahil oldukları araştırma, deney ve değerlendirme aşamalarını içermektedir. 'The Factory' projesini ise, CNC makineleri ve lazer kesicileri kullanarak, araçlara, deney yapmaya ve hızlı prototip üretmeye erişimi sunan yeni bir dijital üretim alanı olarak geliştirmektedir. Proje, tasarım ve geliştirmeden prototip oluşturma ve üretime kadar inovasyon sürecinin her aşamasında üreticileri desteklemektedir ve yerel nüfusu, okulları, büyük işletmeleri ve sanatçıları kapsayan geniş bir müşteri kitlesine hizmet sunmaktadır.

İmaj 23 (sol üst). Ahşap Atölyesi (URL-19).

İmaj 24 (sağ üst). CNC Atölyesi (URL-19).

İmaj 25 (sol orta). Lazer Kesim Atölyesi (URL-19).

İmaj 26 (sağ orta). Noel Kutlamaları için Ürün Geliştirme (URL-19).

İmaj 27 (sol alt). Takı Tasarım Atölyesi (URL-19).

İmaj 28 (sağ alt). The Factory Binası (URL-19).

İmaj 29. Coventry Fab Laboratuvarı (ENoLL, 2015).

Coventry (İngiltere) Kentel Laboratuvarı 2010 yılında Coventry Üniversitesi ve Coventry Belediyesi arasındaki ortak bir girişim sonucunda, kullanıcı odaklı inovasyona dayalı ve akıllı kent yaklaşımı çerçevesinde büyük sorunlara çözüm üretmek için kurulmuştur. Kent merkezinde yer alan arazinin %90'ına sahip olan Üniversite ve Belediye bu alanı kullanıcıların ve üreticilerin birlikte tasarım yapabilecekleri ve inovasyonları test edebilecekleri gerçek hayattaki deney ortamı olarak kullanıma sunmaktadır.

Coventry Kentel Laboratuvarı;

- Vatandaşların araçlarına, binalarına, yollarına ve BİT altyapısına erişimi,
- Prototip geliştirmeden tam ticarileştirmeye kadar 3 boyutlu simülasyonların ve oyunların yaratılmasında uzman destek sağlayan bir oyun stüdyosunu / uygulama laboratuvarını,
- İşletme destekğini, KOBİ'ler, yeni kurulan işletmeler ve kurumsal organizasyonlar ile birlikte çalışmayı,
- Büyük ölçekli düşük karbonlu araç denemelerini ve düşük etkili bina gösterimi olanaklarını içermektedir.

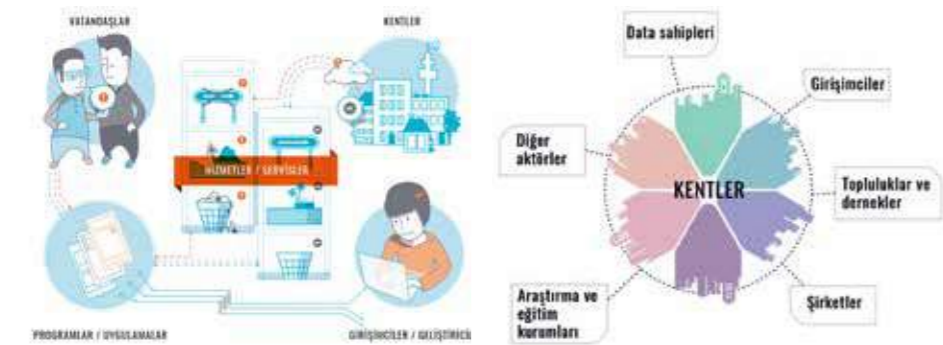

Forum Virium Helsinki (Finlandiya), kurulduğu 2006 yılından itibaren dönemin önde gelen teknolojilerinden esinlenerek geliştirilen projelerden tam teşekküllü kentsel gelişmeye ve canlı laboratuvar organizasyonuna kadar kendini ilerletmiştir. Kullanıcı odaklı açık inovasyon işletme modeline dayanan laboratuvar, Avrupa çapında işbirliği ağlarında güçlü bir role sahip olarak hem yerel hem de küresel ölçekte çalışmaktadır. Laboratuvarın çalışma prensiplerine göre, dünya daki kentler paylaşılan platformlarda bir araya getirilen sayısal hizmetlerden yararlanmalıdır.

Forum Virium Helsinki bünyesinde geliştirilen 'Smart Kalasatama Living Lab' projesi, Helsinki'nin yapım aşamasında / inşa aşamasında olan Kalasatama yeni alanını akıllı kentsel gelişmenin dünya standartlarında bir bölge modeli haline getirmeyi amaçlamaktadır. Akıllı Kalasatama Canlı Laboratuvarı, akıllı altyapının ve hizmetlerin inovatif ve işbirliğine dayalı bir şekilde yaratılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Merkezi konumdaki bu eski liman bölgesinin yaşayan nüfusu, şirketleri, kent yetkilileri ve diğer paydaşlarla yakın işbirliği kurarak esnek bir şekilde ve pilot bölge olarak geliştirilmesi planlanmıştır. Canlı laboratuvarın temel rolü, akıllı ölçüm, akıllı atık servisleri ve konut binalarında paylaşım ekonomisine hizmet eden yerel ağ bağlantıları gibi yeni akıllı kent çözümlerinin ortak tasarlanması ve test edilmesine yönelik sistem toplayıcılarını bulmaktır.

'The Six City Strategy (6 Aika)' projesi de Finlandiya'nın en büyük altı şehri olan Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Turku ve Oulu tarafından sürdürülebilir kentsel gelişme için uygulanan bir stratejidir. Strateji, 2014-2020 yılları arasında Finlandiya'da yeni üretim ve uygulama beerilerini ve yeni iş olanaklarını yaratma amacıyla yürütülmektedir. The Six City Strategy açık inovasyon platformları, açık veri ve arayüzler ve açık katılım olmak üzere üç odak noktası çerçevesinde geliştirilmiştir. Bu proje, kentler arasında birlikte çalışabilirliği sağlamak için ortak modeller oluşturarak ve kentsel inovasyon çalışmalarında canlı laboratuvar yaklaşımlarının kullanımını artırarak kentsel canlı laboratuvar çalışmalarını stratejik bir düzeye getirmeye çalışmaktadır.

Açık veri ve şeffaflık üzerinden geliştirilen Helsinki Bölgesi Bilgilendirmesi ve Açık Ahjo projesinde Helsinki bölgesinin tüm kamusal verilerinin herkes tarafından erişilebilir olması misyonu ön planda tutulmaktadır. Söz konusu açık veri tabanı Helsinki Metropolitan Alanı'nda yer alan dört kentin ortak girişimi sonucunda ortaya çıkmıştır. 2014 yılından itibaren proje Helsinki kentinin günlük işletim ve fonksiyonlarının bir parçası olarak sürdürülmektedir. Günümüzde Forum Virium Helsinki açık laboratuvar yöntemlerini kullanarak açık veri hizmetlerinin daha da geliştirilmesini ve bu sürece şirketlerin ve vatandaşların daha güçlü katılımını sağlamayı hedeflemektedir.

İmaj 30 (sol üst). Kalastama ENoLL (ENoLL, 2015).

İmaj 31 (sağ üst). Dijital servislerin gelişiminin uygulamalara aktarılması (URL-20).

İmaj 32 (orta). Kentsel verilerin dijital servislerle birleştirilmesi (URL-20).

İmaj 33 (sol alt). Forum Virium Helsinki (URL-21).

İmaj 34 (sağ alt). Açık veri ekosisteminin bir parçası olarak kentlerin iş birliği (URL-22).

“Yerel yönetimlerin ana hedefinin artık belirli hizmetlerin işlevsel verimliliğini artırmak değil, daha geniş anlamda, gelir düzeyleri, yaşları veya diğer demografik özellikleri ne olursa olsun, tüm vatandaşlar için iyi bir yaşama teşvik edebilecek geniş toplumsal dönüşümleri desteklemek ve yaygınlaştırmak olması gerekmektedir.”

'Poznan Supercomputing and Networking Center' Canlı Laboratuvarı (Future Lab) (Polonya) gelecek eğitim laboratuvarı, sosyal e-katılım, insan - bilgisayar etkileşimi, kültürel miras, telerehabilitasyon ve 3 boyutlu medya laboratuvarı gibi çeşitli alt canlı laboratuvarları içermektedir. Bu laboratuvar ortamları genellikle ait oldukları yerde simüle edilmişlerdir. Fakat, ürün geliştirmenin ileri aşamalarında, testler / denemeler kullanıcının doğal ortamlarında yapılmaktadır. Bu bağlamda, Future Lab orijinal yerleri proje faaliyetlerine entegre edilebilen hastaneler, eğitim organizasyonları ve STK'lar gibi kullanıcı organizasyonlarıyla işbirliği yapmaktadır. Kullanıcı organizasyonlarının laboratuvar testlerine katılımı, geri bildirimlerin doğruluğunu ve güvenilirliğini artırmak için kullanıcıların gerçek yaşam ortamlarına ve altyapılarına erişime olanak tanımaktadır. Tüm laboratuvarlar tam donanımlıdır. PIONIER ağı tarafından sunulan geniş bant internet bağlantısı ve önemli ölçüde süper programlama gücüne güvenilir erişim bulunmaktadır.

Future Lab içerisinde geliştirilen Eğitim Laboratuvarı'ı (EduLab) öğrencilerin, eğitimcilerin ve BİT araştırmacılarının, gelişmiş ekran sistemleri, nesnelerin interneti, artırılmış gerçeklik, eğitici oyunlar, programlanabilir robotlar gibi üstün teknolojileri kullanarak deneme, araştırma ve keşif yapabildiği eğitim alanında gerçekleştirilen bir dizi projedir. Edulab, derslerin deneme uygulamalarının fütüristik bir eğitim işbirliği alanında gerçekleşmesine imkân sağlamaktadır. Aynı zamanda e-beceri ve takım çalışması üzerine araştırma yapmak için de birçok farklı yol göstermektedir.

2006 yılında ENoLL tarafından ilk Katalan ve İspanyol canlı laboratuvarı olarak tanınan i2CAT, ülkedeki laboratuvar hareketini geliştirerek ve diğer yerel organizasyonların (örn. 22@, Tecnocampus, Citilab, Guifinet, BCNlab, UAB SmartCampus vb.) ENoLL üyesi olmalarında yardımcı olarak Katalan Canlı Laboratuvar Ağına (Catlab) liderlik etme konusunda öncü bir rol oynamıştır. i2CAT Canlı Laboratuvar Birimi, dördü katılımlı modelini ve stratejisini tanımlamaya yardımcı olma, organizasyonun araştırma ve inovasyon alanlarında canlı laboratuvar yaklaşımını teşvik etme ve nihayetinde Katalonya'da yeni canlı laboratuvarları tasarlama ve geliştirme sorumluluğunu taşımaktadır. Canlı laboratuvarlar, bilgisayar bilimleri, teknoloji ya da sentetik biyoloji gibi diğer tasarım disiplinlerini tamamlayan yeni bir 'sosyal yüksek teknoloji' ya da 'sentetik sosyal bilim' olarak düşünülmektedir. Aynı zamanda, canlı laboratuvarlar ile BİT teorilerini ve prosedürlerini birleştirmek bilgi toplulukları olarak dijital toplumlar hakkında yeni vizyonların geliştirilmesine de yardımcı olacaktır.

İmaj 35. İmmersive audio (URL-23).

Kurulduğu zamandan bu yana i2CAT açık canlı laboratuvarları uygulamak ve geliştirmek için bölgedeki farklı organizasyonlarla işbirliği yapmaktadır. Özellikle Citilab projesi, sosyal dijital inovasyona iyi bir örnek olması açısından Avrupa Komisyonu tarafından tanınmıştır. Barcelona Metropolitan Bölgesi'nde 7.000'den fazla kayıtlı üyesi bulunan organizasyon vatandaş odaklı ortamların oluşturulmasında öncülük etmektedir. Farklı araçlar kullanarak inovasyonu gerçekleştirmek için öğrenme sürecinde vatandaşlara yardımcı olmaya çalışmaktadır. İspanya'daki ekonomik kriz döneminde zorlu bir süreçten geçmiş olsa da günümüzde Citilab diğer şehirler ve STK'lar ile işbirliği modeli temelinde vatandaş odaklı akıllı uzmanlaşma stratejilerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

i2CAT ile Barcelona Kent Konseyi Kültür Enstitüsü arasındaki ortaklığın sonucu olarak ortaya çıkan Barcelon Laboratuvarı'nın (BCNLab) misyonu, Barcelona kentinde teknoloji, bilim, yaratıcılık ve kültür alanlarında farklı fikirleri ya da yaratıcı projeleri olan bireyler ve topluluklar arasındaki bağlantıları teşvik etmek ve oluşturmaktır. Kasım 2012'de Sant Andreu del Palomar mahallesinde başlatılan BCNLab, üniversiteler, girişimciler, yerel yetkililer, okullar, sanatçılar ve vatandaşlardan bir araya getirilecek aktörler ile birlikte vatandaş biliminin yerel topluluğunun oluşturulması veya yaratıcı teknolojilerin yeni mekânı için yer seçimi gibi bir dizi proje ve faaliyet başlatmıştır. Bir kentin açık bir canlı laboratuvar olarak hayata geçirilmesini hedefleyen bu proje, kentteki farklı mahallelere odaklanarak, bölgesel canlı laboratuvarları üretmeye çalışarak, kullanıcı odaklı inovasyon yaklaşımını Barcelona'nın her mahallesinde sabitleyerek ve Citilab, Neapolis ve UAB SmartCampus gibi metropoliten alandaki diğer canlı laboratuvarlarla daha derin bir işbirliği kurarak çalışmalarına devam etmektedir.

Krakow Teknoloji Parkı'nın ev sahipliği yaptığı **Krakow Canlı Laboratuvar**'ında (Polonya) akıllı kent çözümleri kapsamında ürün ve hizmet geliştirme alanındaki şirketleri desteklemeyi amaçlamaktadır. Kentin BİT ekosistemi de dahil olmak üzere şehir altyapısını ve işlevlerini tasarlayan katılımcı bir süreç söz konusudur. Nihai hedef ve ana zorluk, farklı alanlardaki (insanlar, yaşam, ulaşım, e-yönetişim, ekonomi, çevre) yaşam kalitesini artırmak için inovatif kullanıcı odaklı kamusal ürünlerin ve hizmetlerin geliştirilmesidir. Bunların hepsi, ekonomik büyümeyi teşvik etmek ve şirketlerin rekabet gücünü şekillendirmek açısından önem arz etmektedir. 2015 yılında resmen çalışmalara başlayan Krakow Canlı Laboratuvarı bölgede ürün ve hizmet geliştirme alanında yeni bir yaklaşımın öncüsüdür. Laboratuvar, tüm paydaşların ve kullanıcıların yer alacağı dörtlü modeli ve vatandaş odaklı yaklaşım aracılığıyla inovasyonun ortak tasarımını temel alarak inovasyonu geliştirmek için aktif bir şekilde bölgesel ekosistemik bir yaklaşım kullanmaktadır. Ürünler ve hizmetler gerçek yaşam ortamlarında test edilmektedir ve yüksek bir iletişim standardı sağlamak için odak grup görüşmeleri yapılmaktadır.

İmaj 36 (sol). ENoLL toplantıları (ENoLL, 2015).
İmaj 37 (sağ). Smartcad stratejisinin etki alanları (URL-24).

ENoLL tarafından 2014 yılında onaylanmış olan **Başakşehir Canlı Laboratuvarı** (Türkiye) bilişim teknolojileri ve tasarım tabanlı inovasyon ve girişimciliği yaymak ve yeni iş oluşumlarına ortam sağlamak amacıyla kurulmuştur. Laboratuvar kapsamında kurulan Başakşehir İnovasyon ve Teknoloji Merkezi'nde yeni teknolojik ürün ve hizmetlerin kullanıcılar veya iş ortakları ile uygulamalı olarak paylaşıldığı ve geri bildirim alındığı, showroom alanı dışında seminer salonu ve 3D yazıcıların bulunduğu tasarım deneyim alanını da içeren bir kullanıcı deneyim merkezi yer almaktadır. Ayrıca, yaratıcı fikir sahibi bireylerin veya küçük işletmelerin geliştirme yapmalarına imkân sağlayacak, gerekli her türlü donanım, yazılım ve ekipmanın bulunduğu, elektronik laboratuvar, tasarım fabrikası, konferans salonu, çalıştay ve toplantı odalarından oluşan bir ofis ve atölye ortamı olarak kuluçka merkezi de bulunmaktadır (URL-25).

İmaj 38 (sol üst). Malopolska Teknoloji Parkı tanıtım toplantısı (ENoLL, 2015).
İmaj 39 (sağ üst). Mikropark projesi yoğun kentsel ortamlarda kamusal alanın kalitesini arttırmak için ahşap malzemeden yapılmış yeşil bir platform (ENoLL, 2015).
İmaj 40 (sol orta). Seramik atölyesi (URL-26).
İmaj 41 (sağ orta). Mechatron Atölyesi (URL-27).
İmaj 42 (sol alt). Soyut Düşünce ve Artırılmış Gerçeklik Çalışmaları (URL-28).
İmaj 43 (sağ alt). Tasarımcı çocuk etkinliği (URL-29).

Canlı laboratuvar çalışmalarının genelinde görülen teknolojik, ekonomik ve ekolojik boyutlara sahip yaklaşımların yanı sıra sosyal inovasyon, kullanıcı odaklı inovasyon, ortak tasarım, tasarım düşüncesi gibi farklı isimlerle tanımlanan yaklaşımlarla şekillendirilen çözümlerin de yer alması inovasyon kavramının çok geniş bir alana ve farklı boyutlara sahip olduğunu göstermektedir. Bu tür yaklaşımlar inovasyonun sadece pazara sunulan yeni veya geliştirilmiş ürün ve hizmetler ile sınırlı kalmadığını, aynı zamanda teknik olmayan sosyal yönleri de kapsadığını ifade etmektedir. Bu nedenle, yerel yönetimlerin ana hedefinin artık belirli hizmetlerin işlevsel verimliliğini artırmak değil, daha geniş anlamda, gelir düzeyleri, yaşları veya diğer demografik özellikleri ne olursa olsun, tüm vatandaşlar için iyi bir yaşama teşvik edebilecek geniş toplumsal dönüşümleri desteklemek ve yaygınlaştırmak olması gerekmektedir.

Çeşitli canlı laboratuvarlarla güçlü bağlantıları olan mevcut akıllı kent girişimleri günümüzde yalnızca mobil teknolojileri ve ‘nesnelerin interneti’ni de kapsayan büyük ölçekli teknoloji altyapısının ve platform girişimlerinin uzantıları olarak değil, aynı zamanda işbirliğine dayalı ve katılımcı yaklaşımları güçlendirme girişimleri olarak da görülebilir. Söz konusu kent girişimleri, vatandaşları (kullanıcılar), politika üreticilerini (kamu kuruluşları) ve özel kuruluşları (işletmeler) büyük ölçekte birbirine bağlayarak çoklu bir aktör sistemini kurgulamaktadır. Uygulamalarda vatandaşların inovasyonun merkezinde yer alması sağlanarak, yeni BİT kavramlarının ve çözümlerinin sunduğu fırsatların, yerel bağlamların, kültürlerin ve yaratıcı potansiyellerin belirli ihtiyaç ve isteklerine uygun olarak daha iyi bir şekilde biçimlendirilmesi hedeflenmiştir. Kent hayatıyla her zaman bağlantılı olan farklı alanlardaki girişimlerde kullanıcı, yaratıcılığı tetikleyen teknik altyapı ile birlikte potansiyel inovatif bir temsilci olarak ön plana çıkmaktadır.

Stratejik bir amaç olarak gelişen akıllı kent vizyonu aynı zamanda siyasi bir hedef olarak da değerlendirilmeli ve fırsatlar ve seçimler, riskler ve tehlikeler siyasi düzeyde ele alınmalı ve çözümlenmelidir. Yerel yönetimler için ortaya çıkacak zorluk, en yeni altyapıyı kurmak ya da en yeni teknolojilere uyum sağlamak değil, vatandaş odaklı inovasyon süreçlerinin ortaya çıkartabileceği şeffaf ve açık bir alanı güvence altına alarak, kamusal alanın sivil yaşamda öne çıkan rolünü yeniden kazandığı yeni bir süreci yönlendirmede öncülük etmektir (The World Bank & ENoLL, 2015). Vatandaş odaklı inovasyon modelleri, kentlerin karşılaştığı küresel zorulukların çözümüne katkıda bulunurken kamu hizmetlerinin kalitesini artırarak, bu hizmetlerin yeniden tanımlanmasını ve yapılandırılmasını sağlayacaktır.

G.3.2. Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Bakış

Bilişim teknolojilerinin son yıllardaki gelişimi, bilginin elde edilmesi, işlenmesi ve sunumunu çok daha kolay hale getirmiş, bu gelişmelerle bağlantılı yeni uzmanlık alanları doğurmuştur. Coğrafi Bilgi Sistemleri (Geographic Information Systems) bu uzmanlık alanları arasında en önemlilerinden biridir ve coğrafi mekânla bağlantılı birçok disiplinde yöntem geliştirici olarak kullanılmaktadır. Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) gerçekte çok işlevli bir analitik bilgi teknolojisi olmasına karşın, kendisini yaklaşık aynı analitik işlevleri gerçekleştirebilen ve kendisinin de bir parçası olan veritabanı’ndan ayıran en önemli özelliği içerdiği grafik özellikler diğer bir deyişle verinin harita üzerinde görselleştirilmesi yeteneğidir (Akbulut, 2004).

Coğrafi Bilgi Sistemleri, bilgisayarların çoğunlukla büyük hesaplama araçları olarak görüldüğü 1960’lara tarihlenir. O günkü ilk araştırmaların çoğu algoritmalar, veri yapıları ve indeksleme şemaları ile ilgilidir ve bu nedenle bilgisayar bilimlerinde ortaya çıkan araştırma gündemleriyle güçlü bağlara sahiptir (Goodchild, 2017). Bu konudaki ilk çalışma 1962’de Kanada Tarım

Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) gerçekte çok işlevli bir analitik bilgi teknolojisi olmasına karşın, kendisini yaklaşık aynı analitik işlevleri gerçekleştirebilen ve kendisinin de bir parçası olan veritabanı’ndan ayıran en önemli özelliği içerdiği grafik özellikler diğer bir deyişle verinin harita üzerinde görselleştirilmesi yeteneğidir.

Bakanlığı (Canada Department of Agriculture) tarafından Kanada Arazi Envanteri (Canada Land Inventory) yapılması amacıyla haritaların sayı formunda bilgisayara aktarılması ve bir bölgenin, bir ülkenin veya bir kıtanın doğal kaynaklarının eksiksiz bir resmini oluşturmak için birbirine bağlanabilmesini sağlayan bir sistemin tasarlanmasıyla ortaya çıkmıştır (Tomlinson, 1990). Coğrafyacı Roger F. Tomlinson, harita ve içerdiği bilgilerin tablolar halinde bilgisayara aktararak doğal kaynakların özelliklerini analiz edilebileceğini ve arazi planlama kararları için zamanında bilgi sağlayabileceğini düşünür. Bu sayede sistem Kanada’nın sahip olduğu geniş arazilerin rasyonel doğal kaynak yönetiminde stratejiler geliştirilmesine yardımcı olacaktır (Tomlinson, 1990). Tomlinson 1962 yılında Kanada Coğrafi Bilgi Sistemini (Canada Geographic Information System-CGIS) tasarlar ve fikrini içeren projeyi gerçekleştirerek CBS’nin ilk örneğini ortaya koyar. İlk CBS uygulamaları bu yıllarda Kanada, Amerika, İngiltere ve diğer gelişmiş ülkelerde devlet veri işleme ihtiyaçlarına cevap olarak hükümetler tarafından desteklenerek kullanılmaya başlar. Bu yıllarda bilgisayar teknolojisinin yüksek maliyet gerektirmesi CBS çalışmalarında devlet destekli olmasıyla mümkün olmuş bu durum üniversitelerin dahi CBS alanına araştırma yapmalarını imkân vermemiştir. İstisna olarak Amerika’da Harvard Üniversitesi Bilgisayar Grafikleri ve Mekânsal Analiz Laboratuvarı (Harvard University - Laboratory of Computer Graphics and Spatial Analysis), İngiltere’de Londra, Kraliyet Sanat Koleji’nde Kartografi Bölümü (Royal College of Art, Experimental Cartography Unit) ve Michigan Üniversitesi, Coğrafya Bölümü 1960 yıllarda bu alanda çalışan ilk üniversitelerdir (Tomlinson, 1990). Bu üniversitelerde yapılan çalışmalar, CBS’nin hem ticari bir ürün olmasında hem de sistemin çok çeşitli çalışma dallarında ilerlemesini sağlar.

Yukarıda kurucusu Tomlinson’un da belirttiği gibi coğrafi bilgi sistemleri temel olarak devletlerin doğal kaynaklarını belgeleme, bütünsel bir kartografik model olarak bilgisayarda görüntüleme, verimli ve kolay yönetebilme ve rasyonel kullanımını sağlayabilme üzerine geliştirilmiş bir yazılımdır. Yaklaşık 60 yıllık süreçte bu değerli amaç hala güncelliğini korurken mekânla bağlantılı ulaşım, altyapı, kent planlama, sağlık, eğitim, telekom, emlak gibi çok çeşitli dallarda kullanılmaya başlamıştır. Hatta CBS’nin ne olduğu ve nasıl çalıştığı bilinmese dahi CBS’nin basit sorgulamaları günlük hayatta kişisel bilgisayar ve cep telefonu kullanan herkes tarafından sıklıkla yararlanılan bir sistem haline gelmiştir.

Coğrafi bilgi sistemlerinin günümüzde bu kadar yaygın kullanımını 1980’li yıllarda başlar. Bu yıllarda CBS duyulur, bilinir ve görünür olur, ilişkisel veri tabanını destekleyen veri tabanı yönetimi (Database Management System DBMS) ve kişisel bilgisayar alanındaki ilerlemeler sistem maliyetini düşürmüş, masaüstü CBS yazılımları ticari ürün olarak bireysel araştırma ve çalışmalarda da kullanılmaya başlamıştır. Aynı zamanda bu alanda ticari firmalar elverişli kullanımı olan iyi desteklenmiş yazılım geliştirmeye ve pazarlamaya başlar. Alandaki ilkler ESRI, GIMMS, Synercom, Intergraph, Calma, Computervision, Raytheon, Comarc, Systemhouse ve diğerleridir (Tomlinson, 1990). Günümüzde bu firmaların bir kısmı hala CBS yazılımı geliştirmektedir ve dünya çapında alanlarının en iyileridir. 1990’lı yıllarda CBS’nin daha fazla kişi tarafından kullanılmasını destekleyici yeni komut sistemleri ve kullanıcı odaklı menü tasarımları CBS yazılımlarının farklı mesleklerden daha fazla kişi tarafından kullanılmasını sağlamıştır. Bu dönem “mekânsal veri” (spatial data) daha fazla ön plana çıkarak mekânsal analiz araçları gelişme gösterir.

Uzaktan algılama teknolojisi ve CBS’nin birlikte çalışma platformunun olması ve görüntü işleme tekniklerinde ilerlemeler 1990 ve 2000 yıllarının başlarında yüksek çözünürlüklü uydu görüntüsü ve hava fotoğraflarının CBS’de kullanımını sağlar. CBS’de kullanılan sayısal haritalar geleneksel olarak yersel alım metotlarıyla oluşturulmuş halihazır veya topografik haritalardır. Bu haritalar mekânda görülen her şeyi yansıtmazlar, yeryüzünün sadeleştirilmiş, sınıflandırılmış bir modelidir ve sürekli güncellenmesi de mümkün değildir. Yüksek çözünürlüklü uydu görüntüleri, arazide var olan her şeyin değerlendirmesini mümkün kılar ve güncellenmesi daha kolaydır, uydu görüntüleri ve hava fotoğrafları CBS’de analiz, sorgulama ve değerlendirme olanaklarını artırmıştır.

Günümüzde 2 ve 3 boyutlu halihazır ve topografik haritalarda yersel alım yerine yüksek çözünürlüklü uydu görüntülerinden üretilmektedir.

1980'lerin sonunda yeni bir teknoloji olan GPS (Global Positioning System), mekânsal veri toplamada değerli bir araç haline gelir (Gao, 2002). Uydu görüntüleriyle ilişkili coğrafi koordinatları tanımlamak veya hassas konum belirlemek için GPS kullanmaya başlar. GPS, uzaktan algılama ve CBS'in bütünleşik kullanımı CBS'nin en önemli dönüşüm noktalarından biridir. Bu üç önemli alanın entegrasyonu bilgisayar ortamında 2 ve 3 boyutlu soyut yeryüzü modelinin şimdiye kadar olan en gerçekçi halini ortaya koymaktadır. Fakat coğrafi konum bilgisi içeren bu kartografik modelin gerçek zamanlı olabilmesi için teknolojinin daha gelişmesine anlık verinin işlenerek bu sisteme katılması gerekmektedir. Bu gelişmenin kapılarını açan teknoloji internet ve buna bağlı World Wide Web teknolojisidir. İnternet, 1990'lı yılların ortalarında Web tabanlı CBS'lerin ortaya çıkmasına imkân sağlar. 1994 yılında Açık Coğrafi Bilgi Sistemleri Konsorsiyumu Projesi'nin kurulması bu alanda önemli bir adım olur ve CBS'nin interaktif yapısı mekânsal analiz, modelleme, planlama ve karar verme tekniklerinde daha avantajlı bir duruma gelir (Malczewski, 2004).

Bu yönde gelişmeler günümüzde internet üzerinden veri paylaşımına imkân vermiş, etkileşimli bir çalışma ortamı olması birden fazla kişinin aynı anda çalışabilmesini ve mobil uygulamalarla verinin daha hızlı toplanmasını ve paylaşılmasını sağlamıştır. Web sunucular veriye doğrudan erişim sağlayarak veri grubunu masaüstü uygulamalara indirmek ve aktarmak yerine basit bir http arayüzü (URL) kullanarak veriye erişimi sağlar (Abdalla, Esmail, 2019). Bunun için Açık Mekânsal Konsorsiyumu (Open Geospatial Consortium - OGC) ve ESRI Web haritalama sunucularının (ESRI Web Mapping Services) desteklediği “Web Map Service WMS, Web Map Tile Service WMTS, Web Feature Service WFS” gibi çeşitli sunucu protokolleri kullanılır. Mekânsal veriler için web sunucular, verileri kendi bilgisayarlarına indirmeden, sunucu üzerinden verileri masaüstü CBS yazılımıyla kullanmayı sağlar. Bu sayede her zaman güncel verileri kolayca kullanmak mümkün olur (Abdalla, Esmail, 2019).

Ülkemizde 1980'lerden itibaren CBS uygulamaları başlamasına rağmen, bu süre zarfında bu teknolojinin vaat ettiği verimliliğe ulaşamamış özellikle de kent planlama alanında CBS'nin sunduğu geniş imkânlara karşılık gerçekleştirilen çalışmalar oldukça sınırlı kalmıştır (Başlık, 2008). Mekân düzenleme/planlama (Şehir ve Bölge Planlaması), kentsel kamu hizmetlerinin yönetimi, doğal ve yapay çevrenin analizi, geleceğe yönelik olarak kentsel büyümenin kestirimi ve simülasyonu ve mekânsal karar desteği gibi konularda 2000'li yıllarda güncel olmaya başlamıştır (Başlık, 2008). Ülke çapında bu alanda yapılan en önemli gelişme ise coğrafi bilgi sistemleri altyapısının kurulması çalışmalarıdır, 2019'da Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri (TUCBS) olarak adlandırılan bu altyapının tamamlanması hedeflenmektedir. Coğrafi bilgi sistemlerinin kentsel araştırmalar ve mekânsal plan yapımında kullanılırken diğer bir ifade ile araştırma, analiz ve plan coğrafi bilgi sistemleri ortamında hazırlarken ortaya çıkan bazı zorluklar ve olumsuzluklar yaşanabilmektedir. Plan yapımında gerekli olan çok çeşitli kurum ve kuruluşlardan elde edilen harita, bilgi ve belgelerin dijital ortamda veri haline getirilerek coğrafi bilgi sistemlerine aktarılması uzun ve zahmetli bir süreçtir. Bu sürecin zor olmasının en önemli sebebi farklı kurumlardan elde edilen verilerin aynı standartlarda olmamasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu olumsuzlukları ve zaman kaybını ortadan kaldırmak, kurumlar arasında veri alışverişini güçlendirmek, hizmet kalitesini artırmak için ulusal coğrafi bilgi sistemleri altyapısına ihtiyaç duyulmaktadır (Başlık ve diğ., 2017).

Coğrafi Bilgi Sistemleri Tanım

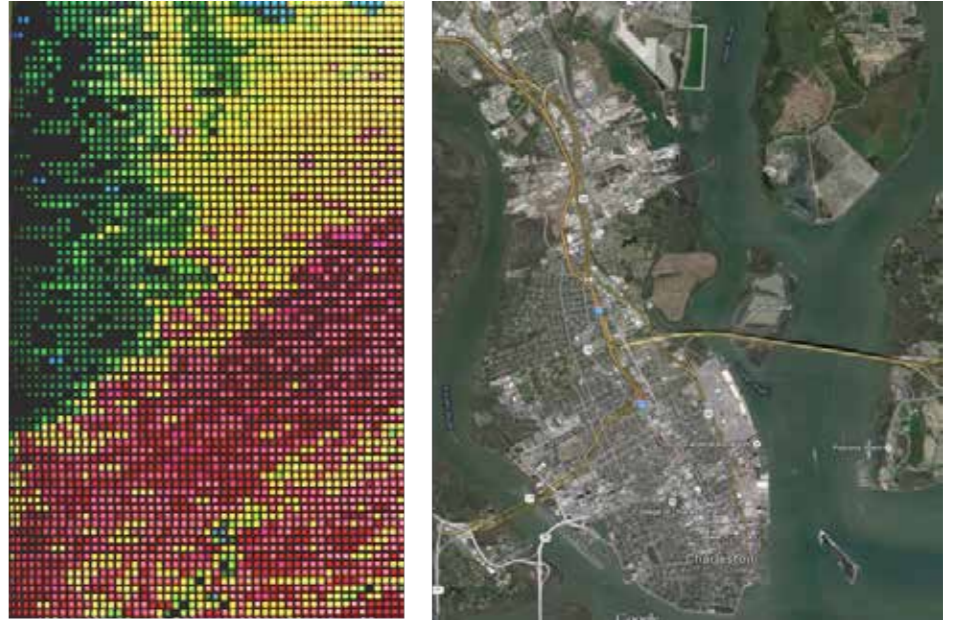
Coğrafi Bilgi Sistemleri, yeryüzü olgularının gözlemlenmesi veya ölçülmesinden kaynaklanan mekânsal verilerin ele alınması ile ilgilidir ve mekânsal veriler, tekil veya toplu olarak konum referanslıdır

Coğrafi Bilgi Sistemleri, yeryüzü olgularının gözlemlenmesi veya ölçülmesinden kaynaklanan coğrafi verilerin ele alınması ile ilgilidir ve mekânsal veriler, tekil veya toplu olarak konum referanslıdır (Tomlinson,1990).

Bilgi, verinin zihinde şekil verilmiş ya da yorumlanmış durumudur ya da verinin işlenerek karar verici için anlamlı ve kullanışlı hale gelmesidir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, veri işlenerek bilgiye dönüşürken, bilginin ayrışmasından da veri oluşmaktadır yani çift yönlü bir dönüşüm söz konusudur.

Şekil 2. Sol tarafta yer alan uydu görüntüsünde yeşil, sarı ve kırmızı tonlarında piksel renk değerleri, alan özelliklerini içeren veriye karşılık gelirken, sağ taraftaki uydu görüntüsünde yol , bina, köprü ise bilgiye karşılık gelmektedir.

(Tomlinson,1990). Bu ifade CBS'nin kurucusu tarafından yapılan belki de en sade tanımlarından biridir. Diğer bir tanımlı coğrafi nitelikteki sorgulara cevaplar vermek için mekânsal veritabanı kullanan bir sistemdir (Goodchild, 1985). En yaygın tanımlı ise CBS, coğrafi verinin toplanması, saklanması, güncelleştirilmesi, değiştirilmesi, analiz edilmesi ve görselleştirilmesini sağlayan bir sayısal bilgi işlem sistemidir. Aynı zamanda, bilgiyi, sakladığı grafik ve grafik olmayan verileri kullanarak yeniden üreten bir analiz ve modelleme aracıdır. CBS tanımlarının içinde barındırdığı terimler ilişkili disiplinlere özeldir ve herkes tarafından anlaşılır olması için açıklanması gerekir. “Coğrafi Veri” açıklama gerektiren ifadelerden birisidir ve oldukça derin bir anlam içerir. Coğrafya kelimesinden türemiş olan coğrafi veri, kelime anlamıyla coğrafya ile ilgili her şey olarak yer almaktadır ve yine coğrafya Türkçe sözlükte “Bir yeryüzü parçasını, bir bölgeyi, bir ülkeyi belirleyen, niteleyen, fiziksel, ekonomik, beşerî, siyasal gerçekliklerin tümü” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma bağlı kalarak “Coğrafi” kelimesi yeryüzü parçasının sadece fiziksel bir özelliğini değil ekonomik, beşerî ve siyasal özelliklerini içine alan coğrafya ile ilgili her şey olarak tanımlanabilir. Başka bir anlatımla dağlar, nehirler veya ovalar gibi yeryüzü şekilleri olduğu kadar dünyamızda yer alan kırsal ve kentsel alanlar yani konut alanları, sanayi alanları gibi yerleşime özel birçok konuda coğrafi tanımının içine girmektedir. Bu sebeple coğrafi veri denildiğinde yeryüzündeki fiziksel, ekonomik, beşerî, siyasal gerçekliklerle ilgili veriden bahsedildiği anlaşılmalı ve coğrafi kelimesi coğrafi ölçü birimleriyle ve yeryüzünün meridyen ve paralellere bağlı olarak yer aldığı noktayı işaret ettiği bilinmelidir. Bu açıklamalar neticesinde yukarıda yer alan tanıma bağlı kalarak coğrafi veri, “Nerede?” sorusuna cevap verir ve lokasyonun fiziksel, ekonomik, beşerî, siyasal gerçekliklerini ifade eder.

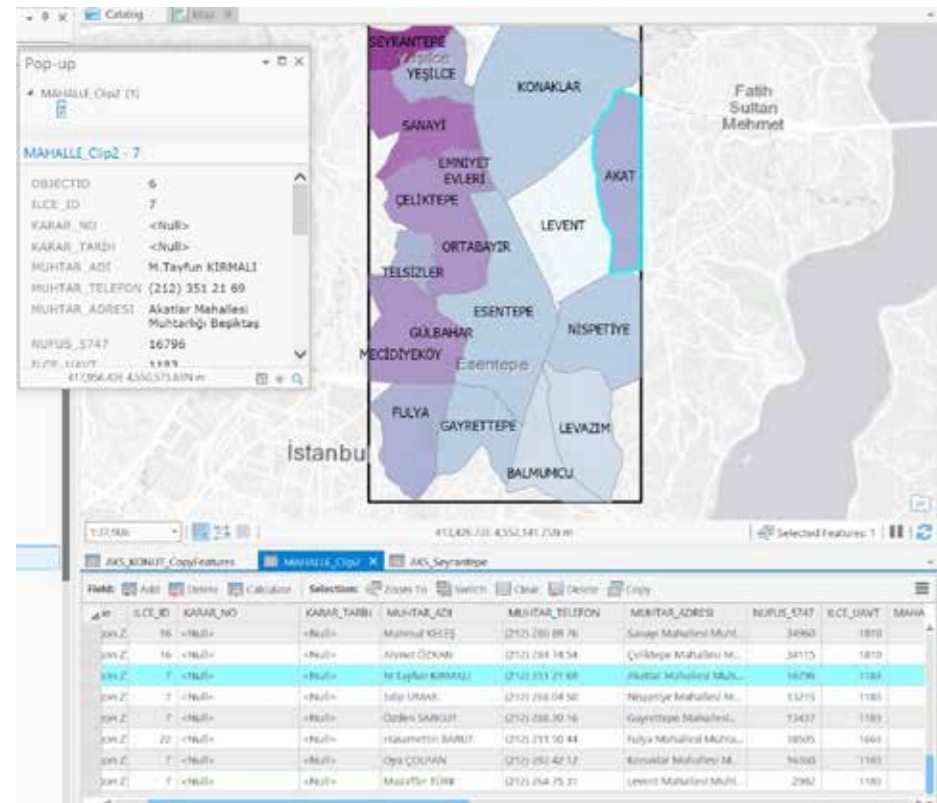

Coğrafi veri ifadesinin ikinci kelimesi olan “veri” ile genellikle “bilgi” kelimesinin anlamları karıştırılmakta kimi zamanda bu karışıklık kullanımda yanlışlıklara sebep olmaktadır. Halbuki veri ve bilgi birbirini tamamlayan iki olgudur. Sözlükte “veri”, “Olgu, kavram ya da komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimsel ve uzlaşımsal bir gösterimi.” olarak tanımlanırken “bilgi”, “Bilgi işlemde kullanılan uzlaşımsal kurallardan yararlanarak kişinin veriye yönelttiği anlam; Malumat.” olarak geçmektedir. Burada bahsedilen bilgi, İngilizce’de “Information” kelimesine karşılık gelir ve Latince kökeninin anlamı form ve şekil vermektir. Bilgi, verinin zihinde şekil verilmiş ya da yorumlanmış durumudur ya da verinin işlenerek karar verici için anlamlı ve kullanışlı hale gelmesidir. Burada dikkat edilmesi gereken

nokta, veri işlenerek bilgiye dönüşürken, bilginin ayrışmasından da veri oluşmaktadır yani çift yönlü bir dönüşüm söz konusudur. Örneğin, yeryüzünün herhangi bir parçasının uydular tarafından taranarak veya fotoğraflanarak uydu görüntüsünün oluşturulması o coğrafi parçanın pikseller halinde kaydedilmesini sağlar. Uydu görüntüsü ile nehir, orman, bina gibi coğrafi bilgiler sayısal verilere dönüşür, yeryüzünde görülen her bir renk, sayısal bir piksel değeri olarak kaydedilir. Coğrafi konumu olan bu sayısal değerler coğrafi veridir; böylece coğrafi bilgi, coğrafi veriye dönüşmüş olur.

Coğrafi veri, boyut ve konum özelliğine sahip sayısal veya sözel değerlerdir. Örneğin belirli bir yerin nüfusu coğrafi veridir. Zira hem bir büyüklük ifade etmektedir hem de bir coğrafi yere ait veri olmasından dolayı konum özelliği vardır. Bununla birlikte, bir toplu taşıma hizmetinin sefer sıklığı, suç noktaları, işsizlik oranı, arazi değerleri gibi sosyo-ekonomik çevrenin doğrudan gözlenemeyen kimi olguları da doğası gereği coğrafi veridir. Roger Tomlinson (1990) coğrafi veriyi şu şekilde ifade etmektedir:

“Coğrafi veriler, hem yenilenebilir hem de yenilenemez doğal kaynakları ve aynı zamanda kültürel ve insan kaynaklarını tanımlar. Bu tür olayların mekânsal dağılımı genellikle haritalarda, çizelgelerde veya resimlerde grafiksel olarak gösterilir. Alternatif olarak, veriler lokasyonuna göre gruplandırılmıştır ve haritalarda gösterilen bu lokasyonlar ile ilgili bilgiler listeler/tablolara şeklinde olabilir. Tipik olarak, veriler topografya, toprak, bitki örtüsü, su, yüzey jeolojisi, arazi kullanımı, idari sınırlar, arsa fiyatları, arazi mülkiyeti, kabile toprakları, nüfus sayımı bölgeleri, nüfus dağılımı, gelir dağılımı, hastalık etki dağılımı gibi bir çok unsuru tanımlayan haritalar ve görüntüler olarak görünür aynı zamanda bu veriler haritalarla ilgili olabilecek istatistiksel veri kümeleridir.” (Roger, 1990).

Şekil 3. ARCGIS Pro ekranından bir görüntü, grafik (harita) ve grafik olmayan veriler ve ilişkisel yapısını göstermektedir.

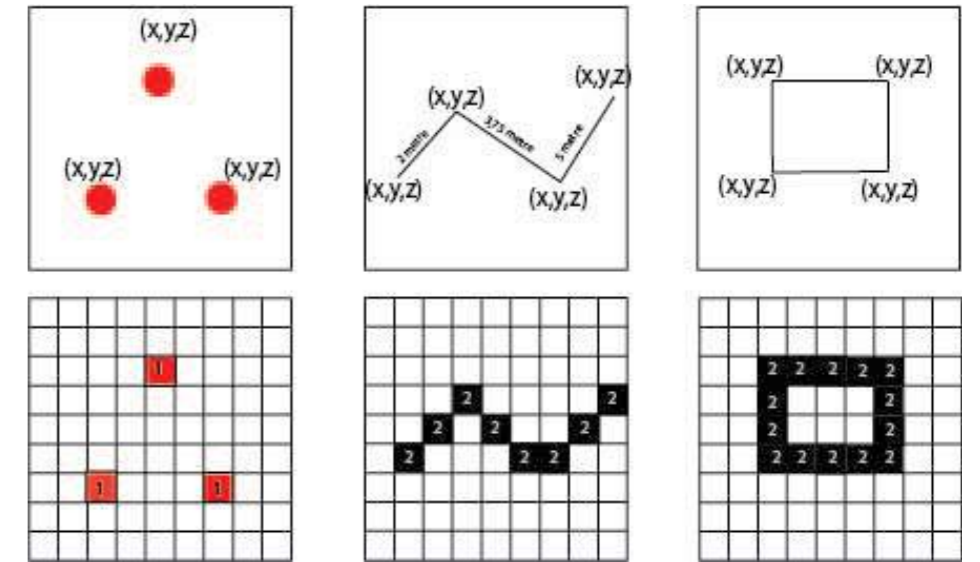
Coğrafi veri CBS ortamına grafik ve grafik olmayan veri olarak iki farklı veri türü olarak aktarılır.

Haritalar, hava fotoğrafları, uydu görüntüleri, taranmış görüntüler gibi coğrafi veriler grafik verilerdir. Haritalar gerçek dünyanın soyutlaştırılmış modelleri, uydu görüntüleri ve hava fotoğrafları ise yeryüzünün anlık görüntüleridir. Bu grafik görüntülere ait onları tanımlayan grafik olmayan veriler ise tablolar halinde tanımlanır (Şekil 2). Bu iki farklı veri türü veritabanında yer alır ve birbirleriyle ilişkilidir. CBS temel olarak veritabanı yönetim sistemi (database management system DBMS) tarafından yönetilen, sistemin iç çekirdeğini temsil eden bir veri tabanından oluşur. CBS teknolojisinin ilk yıllarında veritabanı genellikle standart bir ilişkisel veritabanı yaklaşımı ile şekillenmiştir fakat günümüzde nesne-ilişkisel veritabanı yönetim sistemi (object-relational database management system ORDBMS) ile çalışmaktadır. Bu sayede grafik ve grafik olmayan veri aynı veri tabanında yer alır ve yüksek kapasiteli mekânsal veri kümelerini depolanması, sorgulanması ve düzenlenmesine imkân vermektedir.

Coğrafi Bilgi Sistemlerinde Veri Türleri

CBS’de mekânsal olay ve nesnelere grafik olarak ifade edilirken iki farklı veri yapısı kullanılır. Vektör veri ve raster veri CBS temel grafik veri yapılarıdır.

Vektör veri: Coğrafi olayların mekânsal konumunu temsil etmek için kullanılan vektör veriler, noktalar, çizgiler ve çokgenler olmak üzere üç gösterim biçimine sahiptir. CBS’de yapılan çalışmanın ölçek ve içeriğine bağlı olarak üç gösterimden birisi kullanılır. Örneğin Nokta, ağaçları, yapıları, anıt eserleri, kavşak bağlantı noktalarını tanımlamak için kullanılırken, çizgi, yol, nehir, elektrik hatları, toplu taşıma hatlarını çokgenler ise ada, parsel, bina, konut alanları, ilçe sınırları gibi kapalı alanı ifade etmek için kullanılır. Nokta, çizgi ve alan verileri koordinat, uzunluk, alan gibi mekânsal ölçüm değerine sahip geometrik verilerdir. Nokta verisi tek bir koordinat değerine sahipken, çizgi başlangıç, kırılma ve bitiş olmak üzere bir dizi koordinat değeri ile tanımlanır, aynı şekilde çokgen de başlangıç ve bitişinde aynı koordinat değerine sahip kırılma noktaları koordinat değeri içeren bir dizi koordinat değerine sahiptir (Şekil 3).

Şekil 4. Şeklin üst kısmında nokta, çizgi ve dörtgenden oluşana vektör objeler, aşağıda aynı objelerin raster halleri yer almaktadır.

Raster veri: Her bir hücrenin bilgiyi temsil eden bir değer içerdiği, sıralar ve sütunlar halinde düzenlenmiş bir hücre matrisinden oluşur. Hücreler piksel olarak da ifade edilir ve taşıdığı değer, örneğin spektral değer, yükseklik, büyüklük gibi renk tonları olarak yansıtılır. Diğer bir ifade ile her bir renk tonu bir değer ifade eder (Şekil 3). Hücre konumu, raster matrisinde bulunduğu satır veya sütunla tanımlanır yani her hücre koordinat değerine sahiptir.

Vektör ve raster verilerin yapısı olduğu kadar CBS’de sorgulama ve analiz türleri de farklıdır. CBS’de yapılan çalışmanın türüne bağlı olarak bu veri türünden biri veya her ikisi kullanılabilir veya biri diğerine dönüştürülebilir. Günümüzde CBS yazılımlarının çoğu her iki veriyi de kullanan analiz araçlarını geliştirmişlerdir. Özellikle uzaktan algılama teknolojisinin sunduğu imkânlar CBS uzaktan algılama entegrasyonun ilerlemesi raster verinin de avantajlı hale gelmesini sağlamıştır.

Grafik olmayan veriler ise grafik veriler ile ilişkili çok çeşitli sözel ve sayısal ifadelerdir. Nokta, çizgi ve çokgen olarak tanımlanan nesnenin “özkimlik” olarak adlandırılan ve veritabanı tablolarında yer alan sayısal veya sözel biçimde kendine has bilgisi yer alır. Örneğin, çokgen olarak çizilen bina nesnesinin özkimlik tablosunda bilgileri kat yüksekliği, yapım yılı, hangi malzemedan yapıldığı gibi değerleri içerebilir. Grafik olarak ifade edilen her bir nesnenin grafik olmayan ilişkili özkimlik bilgisi de yer alır. Aynı durum raster veri içinde geçerlidir. Raster verinin içerdiği her bir hücre ile ilişkili grafik olmayan bilgi yine tablolarda yer almaktadır. CBS’nin bu yapısı sayesinde coğrafi mekânda sorgulama ve analizler yapılarak mekânsal olay örgülerinin kavranması sağlanır.

İnternet ve Coğrafi Bilgi Sistemleri

Dünya tarihine kıyasla oldukça az bir geçmişe sahip olan internet tüm yaşamı şekillendirmeye ve dönüştürmeye devam etmektedir. Özellikle Roma döneminde olimpiyat sonuçlarının duyurulması amacıyla kullanılan güvercinler gibi elektronik sinyaller üzerinden mesaj iletilebileceğini kanıtlayan Samuel Finley ve Breese Morse’un ortaya koyduğu bu devrimsel iletişim yöntemi, şu anda hayatın vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmiştir.

İnternet birçok alanı ve konuyu yakından etkilediği gibi coğrafi bilgi sistemlerinin tüm yapısını de tabiri yerindeyse DNA’sını değiştirmiştir. İnternet CBS’yi özellikle üç ana alanda etkilemiştir. Bunlardan birincisi; veriye erişimi, mekânsal bilginin yayılmasını ve işlenmesini kolaylaştırmıştır. Farklı veri sağlayıcıları ile ortak çalışma yürütebilmenin önünü açmıştır. İkinci alan olarak CBS analizlerinin ve elde edilen bulguların yaygınlaşmasını ve çeşitlenmesini sağlamıştır. Geleneksel CBS yöntemlerinden farklı olarak daha büyük kitlelerin anlayabileceği ve algılayabileceği farklı formlara dönüşmüştür. Son olarak da CBS işlemlerini yürütmek için alternatif ve en güçlü yollardan biri haline gelmiştir. Erişilebilirliği ve yeniden kullanılabilirliği arttırmıştır.

Temel olarak bakıldığı zaman üç farklı CBS mimarisi mevcuttur. Geleneksel CBS sistemleri kapalı ve merkezi bir yapıya sahiptir. İstemci/sunucu mimarisi dağıtılmış bir bilgisayar ağı üzerinden bir sunucuya erişerek işlem yürütülmesine olanak sağlar. Dağıtılmış CBS hizmetleri ise birbirine bağlı ve birbiri ile çoklu etkileşim halinde olan heterojen bir mimariye sahiptir. Bu sisteme dahil olan her bir üye geleneksel kısıtlamalardan etkilenmeden aktif olarak rol üstlenebilir. Bu roller arasında kolaylıkla geçiş gösterebilir (Peng, 2003). O nedenle bir sistemden ziyade bir hizmet olarak tanımlanmaktadır.

Bilgi hizmeti açısından bakıldığı zaman, hem CBS sistemi hem de CBS hizmeti verilere anlam değeri katan katma değeri yüksek işlemlerdir. Bilgi hizmetlerinin ana amacı, kullanıcılarına doğru formda doğru bilgileri gerekli görülen kriterlere göre sunabilmesidir (Shuey, 1989).

İnternet birçok alanı ve konuyu yakından etkilediği gibi coğrafi bilgi sistemlerinin tüm yapısını de tabiri yerindeyse DNA’sını değiştirmiştir.

İnternet CBS, web CBS’yi kapsayabilir ama ifade ettiği kavramlar ve kapsadığı olgular çok farklıdır.

Aynı amaca CBS hizmetleri çok daha fazla farklı nitelikte katılımcıları dahil ederek süreci zenginleştirebilmektedir. Bu yönüyle farklı disiplinleri bir araya getirebilir. CBS komüniteleri ile diğer komüniteler (sosyal bilimler, mühendislik bilimleri gibi) arasında bilgi paylaşımının önünü açar ve ortak çalışma yürütülebilmesini sağlar. Coğrafi bilgilerin kullanımını geniş bir yelpazedeki çevrimiçi coğrafi uygulamalara yayılmasının önünü açar. Dağıtılmış CBS sistemleri olarak adlandırılan bu mimariyi tanımlamak için farklı isimler de kullanılmaktadır. Ortak uzlaşımın mevcut değildir. İnternet CBS (Peng, 1999) olarak adlandırıldığı gibi Dağıtılmış CBS (Plewe, 1997) olarak da adlandırılmaktadır. Bu mimari ağ odaklı bir bakış açısına sahiptir. O nedenle, mekân ve alan bağımsız olarak dağınık her ağ bu mimari içerisinde bir yer bulabilir. Bu yönüyle Web tabanlı CBS kavramını içermez ve birebir karşılığı değildir. İnternet CBS sadece interneti kullanarak veri paylaşımı, analiz işlemlerinin gerçekleştirilmesini ve uygun biçimlerde görüntülenmesini kapsamaktadır. Web tabanlı CBS’nin merkezinde web teknolojileri ve protokolleri bulunmaktadır. Her ne kadar hem İnternet CBS hem de Web CBS sunucu ve istemci hesaplama modeli üzerine kurgulanmış olsa da Web CBS sadece istemci üzerinde de hareket edebilir, çalışabilir. İnternet CBS çok daha geniş ve kalıcı bir alan içerisinde tanımlanmıştır. Tüm bu nedenlerden ötürü birbirinden net olarak ayrılmıştır.

Kısaca Web CBS, İnternet CBS ve mekânsal web kavramlarının bir araya gelmesi ile oluşmaktadır.

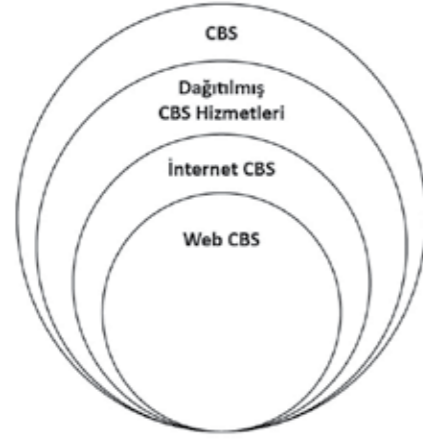
Web Tabanlı Coğrafi Bilgi Sistemleri Temelleri ve Uygulama Alanları

En basit ve yalın haliyle, HTTP gibi web iletişim protokolleri üzerinde harita dönüşümleri/paylaşımı, mekânsal veri yönetimi ve coğrafi işlemleri barındıran uygulamalar Web-CBS olarak adlandırılmaktadır (Dragičević 2004). Karnatak’da (2007) Web-CBS’i; dağıtılmış ve heterojen erişime izin veren tek tip arayüz kaynakları ve veri hizmetleri olarak tanımlamıştır. Kısaca tanımlamak gerekirse; internet CBS ve mekânsal web kavramlarının bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Burada dikkat edilecek en önemli nokta; web CBS’nin internet CBS ile eş anlamlı olmadığıdır. CBS interneti kullanabilir web’i de kullanabilir ama buradaki web internete eşit bir olgu değildir. Peng (2003) bu kavramlar arasındaki ilişkiyi güzel bir diyagram ile sınırlarını ortaya koyarak açıklamıştır.

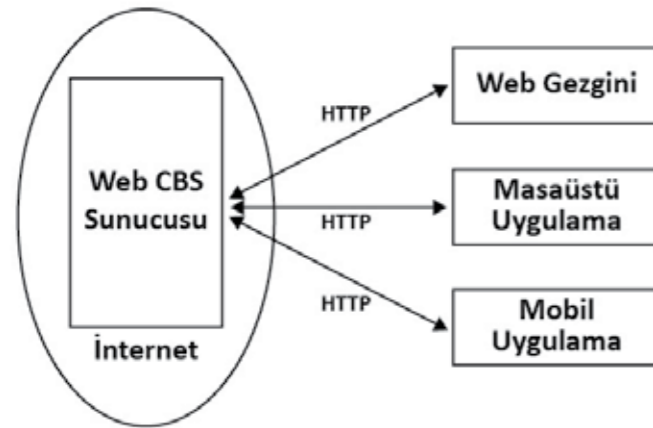
Bu WEB-CBS’de tüm talepler merkezleştirilmiş bir bilgisayara yani sunucuya iletilmektedir. Bu talepler ve kaynakların paylaşımı intranet veya extranet üzerinden olabilmektedir. Bu paylaşımın boyutunu etkileyen en büyük faktör paylaşılan bilginin ilgilendirdiği kişi ve kurumlardır. Eğer bilgi, kamuya açık olarak herkesi ilgilendiriyorsa bu ilginin boyutu ve kapsamı belirlenir.

Web tabanlı CBS avantajlarının başında evrensel erişim olanakları gelmektedir. Bu sayede, farklı tip cihazlar üzerinden CBS platformlarına erişim yapılabilir. Bu da bir çok kullanıcının sisteme dahil olup aktif rol alabilmesinin önünü açmaktadır. Buradaki en önemli etken web tabanlı uygulamaların ölçekleme boyutundaki esnek yapılarından kaynaklanmaktadır.

Şekil 5. Coğrafi bilgi sistemleri mimarisi tipleri

Kullanıcı sayılarındaki veya yapılan işlemlerdeki artış, performans kaybı yaşamamak için teknolojik altyapıya hızlı ve kolay bir şekilde yansıtılabilir. Çapraz platform olarak da adlandırılan yaklaşım web tabanlı CBS sayesinde sağlanabilmektedir. Farklı tip işletim sistemleri ve internet gezginleri ile herhangi bir kapasite veya performans kaybı olmadan tek bir sistem çalıştırılabilir. Rahat güncelleme ve yüksek kontrol hâkimiyeti de diğer avantajlı yönüdür. Böylece hataların önüne kolaylıkla geçilebilir. Geleneksel yöntemdeki CBS çözümlerine bakıldığında zaman en büyük avantajlarından biri de kullanıcı tipine göre kolay özelleştirilebilir bir yapısı olmasıdır. Böylece kullanıcı CBS uzmanı olmasa bile, ihtiyaç duyduğu konulara erişebilir ve işlemleri herhangi bir ek destek gerekmeden sistem üzerinde gerçekleştirebilir. Turner, (2006) tüm bu avantajları “yeni coğrafya” (Neogeography) olarak adlandırmaktadır. Bu tanımlamayı yapmasında, profesyonel olmayan kullanıcıların coğrafi teknikleri ve araçları kullanabilmesi büyük bir etken olmuştur. Web CBS olanakları sayesinde, harita tabanlı bilgi paylaşımı, fotoğraf yayınlama, etiketleme gibi birçok yeni nesil işlem gerçekleştirilebilmektedir.

Mimarisine bakıldığında zaman bir web uygulama sunucusu ve istemcilerin olduğu görülmektedir. Bu yapısı ile iki katmanlı bir sistemdir. Daha karmaşık mimariler ile katman sayısı üç ya da daha fazla olabilmektedir. Bu tip katmanlarla web ve masaüstü CBS yazılımları iç içe girmektedir. Örneğin; ArcGIS masaüstü uygulamasında temel harita Microsoft Bing Harita servisinden veya USGS’den talep edilebilir. Hem de bu talepte veri yığını komple erişilen makinada olmak zorunda değildir.

Web Harita Servisi (Web Map Service - WMS), Web Harita Döşeme Servisi (Web Map Tile Service - WMTS) ve Web Özellik Servisi (Web Feature Service - WFS) gibi çeşitli servis protokollerini kullanmaktadır.

Web CBS, farklı rollerdeki kullanıcıları farklı işlemler yapabilmesi için bir araya getirmektedir.

Web CBS’nin sahip olduğu avantajlar ve alana getirdiği olanaklar nedeniyle “yeni coğrafya” olarak adlandırılmaktadır.

Şekil 6. Coğrafi bilgi sistemlerinin teknolojik kapsamı

Şekil 7. Web tabanlı coğrafi bilgi sistemlerinin çalışma prensibi

Bu tip protokollerin standartlaşması ve kabul edilmesi Açık Mekânsal Konsorsiyum (Open Geospatial Consortium - OGC) ve ESRI Web haritalama hizmetlerinin uzlaşmaları sonucunda olmaktadır.

Web CBS coğrafi referanslı istatistiksel bilgilere kitlelerin erişimini kolaylaştırmaktadır. Bu kolaylaştırma eylemi sayesinde, kararlar üzerinde farklı disiplinlerden bireylerin katılımının önü açılmaktadır. Böylece tek bir ortam üzerinde iletişim kurabilen bireyler, kolektif zekalarını kullanabilir. Bu yoldan hareket ile birçok başarılı uygulama örneği ve yeni tanımlar ortaya konmuştur. Carver (1999) bu durumu “Halkın Katılımı ile CBS” (Public Participation GIS - PPGIS) başlığı altında incelemiştir. Web-CBS bu yönüyle; hesap verilebilirliğin, anlaşılabilirliğin ve erişilebilirliğin olanaklarını ortaya sermektedir. Kingston (2000) bu alanda benzer çalışmalar yürüterek bu sistemlerin halkın CBS üzerindeki etkinliğini artırdığını ortaya koymuştur.

Afet yönetimi faaliyetlerinde de web-CBS yepyeni olanakları beraberinde getirmiştir. Afet yönetiminin tüm aşamalarında (tahmin, önleme, azaltma, acil durum yönetimi ve kurtarma) başarılı web-CBS çözümleri mevcuttur (Abdalla, 2018).

Bu uygulamalarda Web-CBS’nin üstlendiği başlıca roller aşağıda tanımlanmıştır.

- Etkin karar alabilme (Karar alma süreçlerini iyileştirir. Etkin analizler ile etkili karar alabilmeyi sağlar.)
- Maliyet tasarrufu (veri setleri ile enformasyon arasında en kısa ilişkiyi kurar.)
- Daha iyi iletişim (Çalışırken sürekli ve kesintisiz iletişimin önünü açar.)
- Daha güçlü iş birliği (Farklı görevlerdeki insanları bir araya getirebilir. Ekip olarak çalışabilmeyi sağlar.)
- Doğru veri kullanılabilirliği (Veri doğrulama ve geçerliliğini sürekli kontrol eder.)
- Gerçek zamanlı görselleştirme (İhtiyaç anında ilgi alanlarına göre odakları görsel olarak vurgulayabilir.)
- Zaman tasarrufu (Farklı nitelikteki aktiviteleri paralel yürüterek kısa zamanda çok iş yapılabilmesini tetikler.)

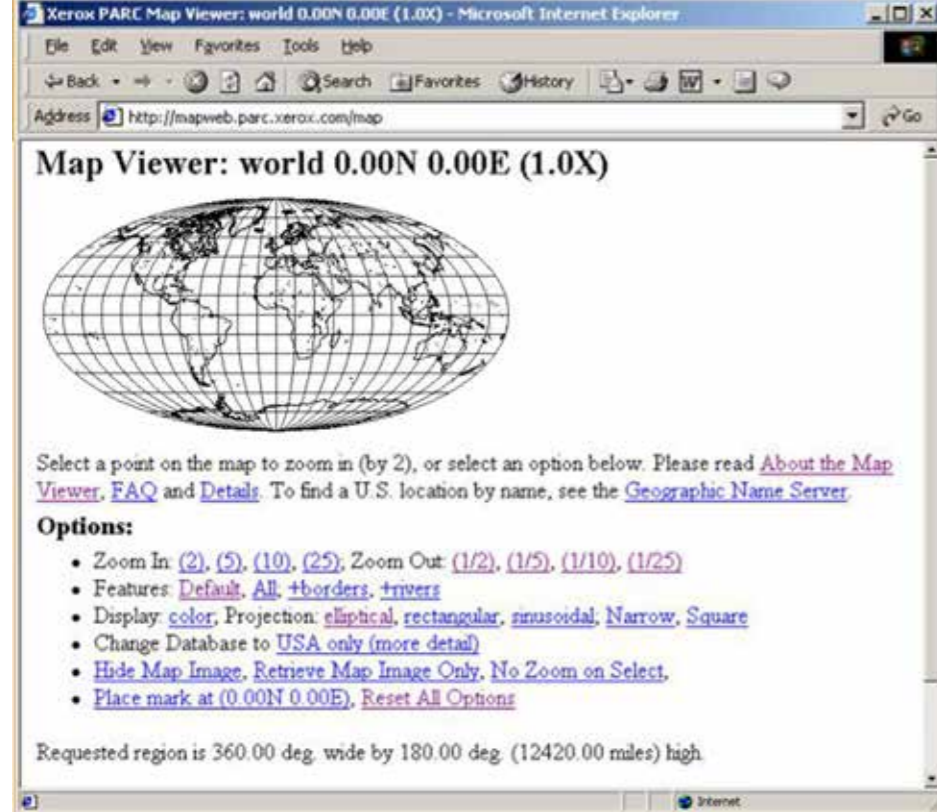
Temel bileşenlerini dört ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar sırasıyla; gezinme araçları, açıklama araçları, arama araçları ve katman yönetimi olarak gruplanmıştır.

► Web Tabanlı Coğrafi Bilgi Sistemleri Geçmişi

Kullandığımız birçok teknoloji ürününün de derin izleri olan, Steve Jobs gibi teknolojiye yön veren öncülere ilham kaynağı olmuş, Xerox’un Palo Alto araştırma merkezi (PARC) web tabanlı coğrafi bilgi sistemlerinin gelişmesinde de büyük katkısı olmuştur. Farklı alanlarda birbirinden ilginç çalışmalar yapan bu ekip Xerox PARC Map Viewer adında web üzerinden dinamik olarak harita görüntülemeye olanak sağlayan özel bir araç geliştirilmiştir. 1993 yılında yaptıkları bu çalışma ile, statik olarak herhangi bir etkileşimden mahrum olarak gösterilebilen haritalara büyük bir anlam ve değer katmıştır (Putz, 1994). Araç harita ölçeklendirme, katman seçimi ve harita projeksiyonu dönüşümü fonksiyonlarına ve döneminin tüm web tanımlarını ve standartlarını kullanan bir yapıya sahiptir. İnternet gezgini (web browser) içerisinde kullanılır, HTTP üzerinden veri paketleri ile iletişim kurabilir. Gelen veriler haritanın dinamik olarak tekrardan oluşturulmasını sağlar. Tüm bu işlemlerle, o ana kadar geleneksel masaüstü CBS yaklaşımlarının çok daha ötesinde, bir kullanıcı deneyimi yaratılır.

CBS dünyasında yepyeni kapılar açan bu gösterim yöntemi, yeni pek çok çalışmanın gelmesine vesile olur. 1994 yılında, Kanada Milli Atlas Bilgi Hizmetleri ilk çevrimiçi Kanada Atlas projesini hayata geçirir.

Etkileşimli bir haritalama yöntemine sahip olan proje; ulaşım yollar, nehirler, ülke sınırları, ekolojik alanlar gibi birçok farklı nitelikteki katmanı bir arada görüntüleyebilir ve yönetebilir. Vatandaşların herhangi bir özel bir merkeze veya resmi bir birime gitmeden yaşadıkları bölgeyi daha yakından tanıyabilmeleri için tüm bilgileri birkaç tıklama ile erişebilmelerini sağlar. Projenin en güzel yanlarından biri de harita üzerinde özel bir gösterim yönteminin geliştirilmiş olması ve simgeleme yöntemi ile daha hızlı algılanabilir ve anlaşılabilir bir izlenim yaratmasıdır.

1995 yılında University of California'da birçok komisyonun ve kurulun bir araya gelerek alanda çok özel bir çalışmaya imza attılar. Alexandria Digital Library (Frew, 1995) adında olan bu çalışma, National Geospatial Data Clearinghouse için Amerika jeolojik araştırmalarından elde edilen verileri bir web sistemi üzerinden erişilebilir hale getirir. Bu çalışma ile birlikte mevcut haritalar uydu görüntüleri ile eşleştirilir. Aynı zamanda ilişkilendirilen veriler üzerinde arama yapılabilir ve sonuçlar harita üzerinde gösterilebilir. Bu uygulama aynı zamanda, mekânsal bilgi paylaşımının da ilk örneklerinden biridir. Hatta “geoportals” yapılarının ilk örneklerinden biri olarak adlandırılabilir.

Ayn dönemlerde, Amerika'nın istatistik kurumu, Census Bureau TIGER (Topologically Geographic Encoding and Referencing) adında bir haritalama hizmetini ortaya koyar. Bu projede, harita üzerinde eyaletlerin, şehirlerin hatta bölgelerin demografik bilgi sorgulama işlemleri mevcuttur. Proje, zamanına göre oldukça büyük veri hacimleri içerisinde sorgulama için oluşturulmuş çok özel bir veritabanına sahiptir. Sahip olduğu veri setleri ile o ana kadar yapılan projelerden oldukça farklı bir yapıyı içerir. Proje web üzerinden ulusal nüfus sayımı bilgilerini haritalama ile görselleştirmektedir.

Aynı dönemlerde 1995 yılında Susan Huse'in doktora tezi kapsamında University of California ve Berkeley'in ortak çalışması ile bir başka özel proje ortaya çıktı. GRASS (Geographic Resources Analysis Support System) adıyla geliştirilen bu proje, çalışma prensibi ile oldukça farklı ve özel bir yapıya

Xerox'un Palo Alto araştırma merkezi (PARC) web tabanlı coğrafi bilgi sistemlerinin gelişmesinde de büyük katkısı olmuştur.

PARC harita görüntüleme aracı alanda birçok çalışmaya ilham olmuş ve büyük bir vizyonun oluşmasında büyük bir katkı sağlamıştır.

Şekil 8. İlk web-CBS uygulaması olarak kabul edilen PARC harita görüntüleyiciden bir görünüm (URL-30).

sahiptir. Proje, masaüstü uygulamalar ile yapılan CBS çalışmalarını hızlı ve pratik olarak web üzerinden görüntülenebilecek ve kullanılabilir hale getirir. Grasslinks adı verilen bu yapı aslında web CBS'nin karmaşık analiz yapmak için haritalamanın ve sorgunun ötesine gidebileceğini gösteren ilk örnektir.

1996 yılında, MapQuest ilk web haritalama uygulaması piyasaya sürer. Bu uygulama, haritaları web üzerinden görüntülemenin yanısıra, harita üzerinde yerel işletmelerin görüntülenmesini, gezi rotası oluşturma, en yakın mesafe bulma gibi birçok analiz ve işlemi yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bugün popüler olan tüketici haritalama web siteleri için bir emsal teşkil eder.

Düşük performans sergilemesi, çok sınırlı fonksiyonlar ile eş-zamanlı kullanım olanağı olmasa bile PARC harita görüntüleme aracı alanda birçok çalışmaya ilham olmuş ve büyük bir vizyonun oluşmasında büyük bir katkı sağlamıştır. Özellikle web'de CBS işlevlerini sunmanın faydası ve yararı üzerine önemli bir rol üstlenir. Kullanıcıların sabit bir bilgisayar başında olma gereksinimini ortadan kaldırılabileceğini ispatlar. Alandaki ilk örnek çalışmalar internetin gücünü CBS işlevleri ile de birleştirir. İnternetin getirdiği olanakları CBS dünyasına kazandırır. Herhangi bir ücret ödmeden ve herhangi bir ön gereksinim olmadan sadece web-browser yazılımlarına sahip olan her kullanıcı CBS'nin zengin işlevlerine erişilebilir ve kullanılabilir hale gelir. Bu durum CBS'nin daha hızlı yaygınlaşmasının da önünü açar.

CBS şirketleri 1996 yılında ticari Web GIS yazılımlarını piyasaya sürmeye başlar. Bu ticari ürünler, devletin farklı birimleri ve kurumları tarafından hızlı kabul edilir ve sıklıkla kullanılmaya başlanır. ABD Çevre Koruma Ajansı (EPA - the U.S. Environmental Protection Agency), Konut ve Kentsel Gelişim Dairesi (HUD - Department of Housing and Urban Development) gibi devlet kurumları ve çeşitli kuruluşlar tarafından kullanılmaya başlanır. Arazi Yönetimi Bürosu (BLM - Bureau of Land Management), birçok alanda uygulama geliştirmek için kullanmaya başlar.

► Yeni Nesil Web Teknolojileri ile Yeni Yaklaşımlar

Milenyumdan sonra internet teknolojilerinde büyük bir paradigma değişimi yaşanır. İnternet, kolektif zekadan faydalanan, tek taraflı bir iletişim yerine karşılıklı bir veri alışverişinin olduğu bir platform yapısına dönüşmeye başlar. Yazılımlar web üzerinden çalışan birer servis haline alır. Uygulama geliştirme yaklaşımları büyük bir dönüşüm geçirerek daha az ön gereksinim ile daha büyük kolaylık sunar. Tüm bu gelişmeler ve dönüşümler coğrafi bilgi sistemleri çözümlerini de yakından etkiler. Web haritalama ve CBS şirketleri de bu dönemi yakından takip ederek sahip oldukları çözümleri kullanıcı deneyimi açısından zenginleştirirler. Kullanıcılarını katılıma teşvik ederek, onların katkıda bulunabilecekleri bir teknik alt yapıyı sağlamaya başlarlar (Maguire 2008).

Ticari web haritalamaları artık gündelik hayata girmeye ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Detaylı haritalara ve yüksek çözünürlüklü alan görüntülerine sahip olan Google Maps, Yahoo Maps ve MapQuest gibi web tabanlı araçlar bu akımın ilk öncüleri olur. Google tarafından geliştirilen sokak görünümü (Street View), Microsoft tarafından geliştirilen “sokak hizası” (StreetSide) teknolojileri birçok alana ait sokakların 360° yatay, 290° dikey panoramik görüntülerini sunmaya başlar..

Tabelalar, trafik işaretleri, yayalar ve reklam panoları içeren zemin detayı verebilen Microsoft'un ve Google'in kuş bakışı hava fotoğrafları yaşadığımız dünyayı daha yakından tanımak için büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Bu alandaki merakı dürtükleyen, ilgiyi kamçılایan bir çözüm haline gelir. Birçok insanın herhangi bir masrafa girmeden bilgisayar başında, ünlü simge yapıları ve doğal yerleri ziyaret edilmesini sağlar. Artık dağlar ve göller arasında uçmak, kentleri incelemek, ziyaret edilmek istenen yerlerde sanal bir yürüyüş yapmak ve sonra alınacak en iyi rotayı, denenebilecek restoranları ve kalınabilecek yerleri aramak temel bir kullanıcı davranışı haline gelir.

İnternet kullanıcılarının edindiği bu yeni davranış şekilleri, profesyonel CBS firmalarının yeni internet ilkelerini ve tasarım modellerini hızlı benimsemesi sayesinde gerçekleşir. Artık WEB CBS çözümleri sayesinde, coğrafi bilgilerin web üzerinde paylaşılması, iletilmesi, birlikte çalışabilirliği, işbirliği ve entegrasyonu oldukça kolay ve olmazsa olmaz temel unsurların başında gelmektedir.

Alanında öncü çözümler sunan ESRI firmasının ürün hattına bakıldığı zaman bu prensiplerin çok net uygulandığı ve ortaya konan ürünleri etkilediği çok açık görülmektedir. Firmanın geliştirdiği Coğrafi Web hizmetleri, ortak düzenlemeye olanak tanıyan ArcGIS Server tarafından sağlanan yetenekler ile kuruluşların coğrafi bilgi toplamasını ve paylaşmasını sağlamaktadır. Böylece topluluk arasında işbirliğini teşvik etmektedir. Bu içeriğe katkıda bulunan kuruluşlar ve belirlenmiş kullanıcı grupları ve ayrıca halk tarafından erişilebilmektedir. Tüm web hizmetleri bir platform olarak sunulmaktadır. Temel programlama ve geliştirme bileşenlerine sahiptir. ESRI ArcGIS Server, kuruluşların yetkili temel haritalarını ve coğrafi işlevlerini Web hizmetleri olarak yayınlamalarına izin verir. ArcGIS.com ve ArcGIS Online, bulut tabanlı yazılım ve hizmetler sunar, kullanıcı depolama hizmetini barındırır ve CBS araçlarına ve görüntülerine CBS topluluğuna erişim sağlar. Bu coğrafi hizmetler, kolayca karıştırılabilecek standart arayüzlere sahiptir. Bu kurumların, maliyetleri azaltmak ve sistem esnekliğini artırmak için Saas ve S + S (Yazılım ve Hizmet) yaklaşımlarını kullanma fırsatlarını açmaktadır.

- **Bütünleşik uygulamalar için programlama:** Birden fazla ajansın web hizmetleri, ArcGIS REST API veya JavaScript, Adobe Flex ve Microsoft Silverlight için hafif ArcGIS API'leri kullanılarak kolayca entegre edilebilir veya birleştirebilir. Kurumsal iş akışlarını gerçekleştirmek için güçlü Web GIS uygulamaları oluşturmak basit, hızlı ve dinamik hale gelmektedir.
- **Mobil çözümler:** ESRI, GIS'i Apple iPhone, Google Android ve Motion in Research BlackBerry gibi çeşitli mobil platformlara yerleştirir. Kullanıcılar verileri alabilir, haritaları görüntüleyebilir ve analitik modelleri doğrudan ArcGIS Sunucusundan kullanabilir. Mobil istemci, sahada toplanan veya doğrulanan coğrafi verileri, ayrıca saha fotoğrafları ve videoları ile birlikte doğrudan ArcGIS Sunucusuna da gönderebilir. Sunucu verileri ofiste sağlam ve hızlı karar vermeyi desteklemek için gerçek zamanlı olarak güncellenir.
- **Zengin bir kullanıcı deneyimi:** Geliştiriciler, JavaScript, Flex ve Silverlight için ArcGIS API'lerini kullanarak zengin Web GIS uygulamaları oluşturabilirler. Arayüz, kullanıcı memnuniyetini ve üretkenliği arttırmak için multimedya ve animasyon efektlerini birleştirmektedir. 2B harita görüntüleyicisi ve 3B sanal dünya olarak ArcGIS Explorer, kullanımı kolaydır. Arazi ve diğer temaları 3B olarak göstererek kullanıcıların 2B'de kolayca görünmeyecek jeo uzamsal kalıpları keşfetmesine ve keşfetmesine olanak tanımaktadır. Basit birkaç işlem sonucunda, ArcGIS Explorer, ortak bir operasyonel resim oluşturmak için çeşitli Web servislerini ve dinamik yayınları kullanıcıların yerel verileriyle de birleştirebilmektedir. Ayrıca ArcGIS Server'ı arkaplane çağırarak gelişmiş analizler yapabilir.

Densham (1991), web-cbs çözümlerinin artık CBS ile mekânsal kararları alma noktasında kullanılabilidiğini de göstermiştir. Lokasyon-Tahsis Karar Destek Sistemlerini (LADSS - Location-Allocation Decision Support Systems) web teknolojileri ile donatılmış çözümlerini ortaya koymuştur.

Web Tabanlı Coğrafi Bilgi Sistemleri Geliştirme Metodolojisi ve Yazılım Teknolojileri

Yazılım geliştirme dünyasında devinim yapı ve sürekli gelişen ve değişen yazılım teknolojileri nedeniyle henüz net bir geliştirme standardı oluşmamıştır. Bazı araştırmacılar TABLO'da özetlenen metodolojileri ortaya koymuştur.

Açık kaynak geliştirme yaklaşımlara dayanarak ortaya konulan çözümler CBS alanını beslemiş ve gelişme sürecini hızlandırmıştır. Bu yaklaşımların getirdiği beraber üretim, yeniden kullanım, hızlı revizyon ve müdahale işlemleri, ortam ve cihaz bağımsız olarak mekânsal verilerin depolanması ve yürütülmesini sağlamıştır (Torre, 2005). Steiniger (2013)'de açık ve özgür yazılımların CBS alanında ortak çözüm ürettiğini vurgulamıştır. Steiniger ve Weibel (2009) bu çözümleri yedi ana grup altında toplamıştır. Bunlar: masaüstü CBS yazılımları, mekânsal veritabanı yönetim sistemleri, web harita servisleri, CBS sunucuları, web tabanlı CBS istemcileri, mobil CBS uygulamaları, kütüphaneleri ve paketleri. Siki (2009) bu tür yazılımları tercih etmenin en önemli tarafı kullanıcı ile geliştirici arasında direk güçlü bir bağ kurması olduğunu belirtmiştir. Kurulan bağ tamamen uygulamanın sağlıklı ve güvenilir çalışması için geliştirme sürecini ve görevlerini daha dikkate değer hâle getirmektedir. Hem kullanan hem de üreten aynı komünitenin parçası haline geldiği için bu değere katkıda bulunmak için gayret eder.

Coğrafi mekânsal verilerinin kullanımı zaman zaman zorluklar yaratabilmektedir. Shengru (2006) da bu hususa vurgu yapmıştır. Verilerin yüklenmesi ve işlenmesi karmaşıktır. Bazı durumlarda haritanın tekrar yüklenmesi ve işlenmesi gerekebilir. Çünkü bu tip veriler oldukça heterojen bir düzendedir. Karmaşık coğrafi problemlerin çözümünde, birden fazla kaynaktan beslenilmesine ve büyük miktarda mekânsal verilere ihtiyaç olabilmektedir. Bu tip sorunların üstesinden gelebilmek için coğrafi web servis yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntem sayesinde sadece ihtiyaç olunan veri derlenir ve gerekli filtrelemeler ile süzülerek içeriye aktarılmaktadır. Bu bakış açısıyla ortak olarak geliştirilen en önemli ve kabul gören web servisleri: Web Harita Servisi (Web Map Service - WMS), Web Harita Döşeme Servisi (Map Tile Service - WMTS), Web Özellik Servisi (Web Feature Service - WFS) ve Web Kapsama Hizmeti (Web Coverage Service - WCS) 'dir. WMS ve WMTS raster formatında harita görünümleri döndürmektedir. WFS ise vektör formatında veri seti hazırlamaktadır. WCS'de direkt raster formatında çıktı oluşturmaktadır. WMTS'de haritalar yalnızca önceden tanımlanmış ölçeklerde bulunmaktadır. WMS, ölçek ve harita boyutu olmadan ayarlanabilir. WMTS daha hızlıdır, çünkü çoğu zaman harita döşeli olarak sunucuda hazır bekletilmektedir.

Web CBS, tüm CBS fonksiyonlarını yerine getirebilmektedir. Mekânsal veriler ile ilgili tüm işlemler (depolama, düzenleme, yönetim, analiz, paylaşım ve görselleştirme gibi) Web CBS üzerinde gerçekleştirilebilmektedir. Web CBS'nin güçlü yanları aşağıda sıralanmıştır.

- **Web haritama ve sorgulama:** Ortak olarak kullanılan temel fonksiyondur. CBS analizleri, tanımlı ve özelleştirilmiş haritalamalar yapılabilmektedir.
- **Coğrafi bilgilerin yönetimi:** Hem amatör hem de profesyonel kullanıcıların büyük ilgi duyduğu eylemlerdir. Tamamen bu fonksiyon kullanılarak yapılan ve büyük ilgi gören Wikimapia Web projesi örnek olarak gösterilebilir. Bu proje içerisinde, 13 milyon lokasyon kayıt edilmiş ve tanımlanmıştır. Yine benzer nitelikler barındıran ve açık kaynak olarak yürütülen OpenStreetMap de ortak zekâ ve işbirlikçi yaklaşımların ön plana çıktığı bir projedir. Kitlesel hareket ile yürüyen bu projeler Goodchild (2007) tarafından Gönüllü Coğrafi Bilgi (Volunteered Geographic Information-VGI) olarak adlandırılmıştır. Doğru tanımlama ve karar mekanizmalarıyla geçerliliği ispatlanan gönüllü coğrafi bilgi, kullanışlı bir hal almakta ve verimli üretimin önünü açmaktadır. Mobil cihazlarda bu verinin büyümesinde etki etmektedir. Her biri gönüllü saha ekip üyesi haline gelmektedir. Alandan verileri anlık olarak toplayıp ilgili depolama merkezlerine göndermektedir.
- **Mekânsal bilginin yayılması:** Web-CBS bilginin yayılması için ideal bir platform oluşturacak tüm tanımlamalara ve bilgi paylaşımı için gerekli tüm işlemleri barındırmaktadır.
- **Mekânsal analiz:** Analitik fonksiyonlar ile günlük hayata dokunan sonuçlar üretebilmektedir.

Yazılım geliştirme dünyasında devinim yapı ve sürekli gelişen ve değişen yazılım teknolojileri nedeniyle henüz net bir geliştirme standardı oluşmamıştır.

Açık kaynak geliştirme yaklaşımlara dayanarak ortaya konulan çözümler CBS alanını beslemiş ve gelişme sürecini hızlandırmıştır.

Web CBS, tüm CBS fonksiyonlarını yerine getirebilmektedir.

METODOLOJİ	GENEL BİLGİ	GÜÇLÜ YANLARI ZAYIF YANLARI
WEB-CBS Geliştirme Döngüsü (Alsheikh, 2002)	Şelale modeline dayanan ve klasik Yazılım Geliştirme yaşam döngüsünden (SDLC) uyarlanmış bir karma modeldir. Geliştirme süreci birbirini takip eden aşamalara ayrılmıştır. (İhtiyaç analizi, kavramsal tasarım, donanım ve yazılım araştırması, veri tabanı tasarımı ve yapımı, GIS donanım ve yazılımının satın alınması, WebGIS sistem entegrasyonu, uygulama geliştirme ve WebGIS (kullanım ve bakımı)	Acemi geliştirici için uygundur ve rahatlıkla adapte olmalarına ve geliştirebilmelerini sağlar. Çünkü adım adım izlenecek bir yol haritası sunar. Bununla birlikte, metodoloji büyük projeler için pratik değildir ve bu tür sistemlerin geliştirilmesinde kritik bir bileşen olan kullanıcının katılımına ve kullanıcı testlerine önem vermez
Hızlı CBS Geliştirme (Cavaco, 2010)	Hızlı uygulama geliştirme metodolojisine dayanır. Veritabanı merkezli CBS uygulamalarının hızlı bir şekilde geliştirilmesini destekler. Bir metodolojiden çok bir uygulama çerçevesidir	Bu çerçeve gücünü, birlikte çalışabilirlik, kodlamayı en aza indirmeye, grafik düzenlemenin genelleştirilmesi, denetim ve kimlik doğrulamanın temel prensiplerinden alır. Ancak, çerçeve içerisinde net olarak tanımlanan aşamalar yoktur. Teslim etme noktası net olarak tanımlanmamıştır. En büyük katkısı; Web-CBS geliştirmesine genelleştirilmiş bir model sunmaktır
WEB-CBS Navigasyonel Geliştirme Teknikleri (Escalona, 2008)	Bu süreç, Navigational Development Techniques metodolojisinin modellerini organizasyonel göstergebilim tekniğinin modelleri ile birleştirir (Liu 2000). Gereksinim analizi, kavramsal tasarım, yönlendirme menü tasarımı, arayüz tasarımı ve uygulamasından oluşur. Coğrafi kavramları temsil etmek için resmi model tanımlarına güvenir	WebGIS uygulamalarının hızlı bir şekilde geliştirilmesini destekler. Ayrıca, gereksinim analizleri sırasında, organizasyon yapısına dikkat ederek kullanıcıların görevlerine ve rollerine göre görevler tanımlamaktadır

Bulut bilişim hizmetleri, CBS uygulamalarının birçok dezavantajının üstesinden gelmekte, yeni imkânların ve avantajların önünü açmaktadır.

Getirdiği olanaklar ve faydalar nedeniyle bilişim alanında birçok kavramı ve olguyu yakından etkileyen bulut bilişim teknolojileri, CBS konusunda da büyük değişimler yaratmıştır.

Açık kaynak bileşenlere dayanarak PostgreSQL, php ve harita hizmetlerini bir arada barındıran uygulamalar VINGIS olarak da adlandırılmaktadır (Katona and Molnar, 2005).

► **Bulut bilişim ve web-cbs ilişkisi**

Bulut bilişim en yalın haliyle belirli bir hizmeti içinde barındıran ve esnek ayarlanabilirlik ile birlikte kullanıcıya sunan bir ağ erişim modelidir. Modelde 3 ana servis hizmet vermektedir; bu hizmetler sırasıyla: Servis olarak yazılım (SaaS), servis olarak platform (PaaS) ve servis olarak altyapı(IaaS). Bulut bilişimin bu hizmetleri, CBS uygulamalarının dağılık yapısını ortadan kaldırarak, yazılım veri depolama, güncelleme, sorgulama ve analiz işlemlerini internet üzerinde web tabanlı olarak sunum ve yönetimi tek bir platformda esnek ve hızlı bir şekilde bütünsel bir çözüm getirmektedir. Böylece, geleneksel CBS uygulamalarının dezavantajlarının üstesinden gelmektedir (Kavzoğlu, 2012).

Bulut CBS üzerine geliştirilen uygulamalar internet üzerinden herhangi bir web tarayıcı üzerinden kolayca ulaşılabilir veri merkezlerine sahip güçlü sunucuların işlem kabiliyetleri ile birlikte esnek donanım ve veri depolama imkânlarından faydalanabilmektedir (Aysan, 2011). Web tarayıcılar ile mekânsal analizi de dâhil olmak üzere birçok haritalar işleme araçları ile uygulamalar geliştirilebilir.

CBS kullanıcılarına sunulan bulut bilişim teknolojisi sahip olduğu birçok avantaj ile birlikte bazı dezavantajları bulunmaktadır. Bulut CBS tabanlı hizmetlerin kullanıcılara ve hizmet sağlayıcılara sunduğu avantajlar şunlardır.

- Düşük kurulum maliyeti
- Düşük sermaye gereksinimi
- Düşük bakım maliyeti
- Esneklik - Ölçeklenebilirlik
- Yüksek kullanılabilirlik ve kurtarma
- Sürekli güncellik

Bulut bilişimin kullanıcılarına getirdiği dezavantajları sırası ile şunlardır.

- Sabit internet bağlantısı gerektirmesi
- Yüksek hızlı internet altyapı ihtiyacı
- Kesintisiz hizmet bağımlılığı
- Kısmî veri kayıpları
- Güvenlik açıkları

Getirdiği olanaklar ve faydalar nedeniyle bilişim alanında birçok kavramı ve olguyu yakından etkileyen bulut bilişim teknolojileri, CBS konusunda da büyük değişimler yaratmıştır. CBS'yi bulut bilişim ile ilişkilendiren birçok çalışma yürütülmüştür (Rimal, 2009, Pandey, 2010, Bhat, 2011, Aysel, 2011). Bulut bilişim mimarisini CBS açısından inceleyen bu yayınların yanı sıra, CBS alanında uygulamaları inceleyen veya geliştiren birçok çalışmada mevcuttur(Lu, 2010, Jinnan and Sheng, 2010, Park, 2011, Shao, 2011).

Bulut CBS mimarisi genel olarak web-arayüzlü uygulamalar, CBS sunucusu ve uygulama programlama arayüzü(API) hizmetleri olarak üç temel bileşene ayrılabilir(Bhat, 2011).

G.3.3. Kentsel Tasarım Atlası Modeli

Günümüzde ‘Kentsel Omurga’ ve ‘Kentsel Tasarım Atlası’ konusundaki yaklaşımları açıklamamız ve kavramsallaştırmamız için dört temel konu başlığı öne çıkmaktadır. İlki ‘kamusal mekânlar ve kamusalılık olgusu’dur ve kentsel gelecek adına kentsel kamusal mekânların geliştirilmesi gerekir; diğer bir konu ‘iletişim’ konusu ve ‘okunabilirlik’ kavramıdır, okunabilirliğin kent ve kentli adına açıklanabilmesi için ‘yere özgü’ açılımlarının incelenmesi ve iletişim konusunun da kamusal aktörlerin beklentileri doğrultusunda geliştirilmesi gerekir. Son temel alan ise ‘akıllı kentler ve teknolojinin kentle buluşması süreci’ olacaktır.

‘Kentsel Omurga’ konusunda kamusal mekânlar ve kamusalılık olgusunu çözecek yaklaşım için ‘karakter alanları’nın tanımlanması ve bu alanların kimlik ve kamusalılık olgusu ile birlikte çözümlenmesi, ‘bağlam-yaşam-tasarım ilişkisi’nin açıklanması gerekir. Bu noktada devreye girecek olan okunabilirlik ve imajın ölçülebilmesi ise iletişim teknolojileri ile mümkün gözükmektedir. Son temel konu olan iletişim altyapısı, dijital çağda ‘planlama’ ve ‘akıllı kentler’ kavramının ‘Kentsel Tasarım Atlası’ özelinde çözümlenişi olacaktır. Sonuç olarak kavramsal açılımlardan yola çıkılarak, karakter alanlarının, imaj ve bağlam-mekân-tasarım ilişkili analizler ile tanımlanması gerekir. Bu çalışma kapsamında yukarıda belirtilen alanlarda, kentsel tasarım, karakter alanları, okunabilirlik ve görsellik, akıllı kentler ve iletişim teknolojileri konu kapsamında açıklanarak gerekli analizler ve hedefte ulaşılabacak sonuçlar tartışılmaktadır.

Tartışmanın temelini ‘Kentsel Tasarım Atlası’ ve ‘Kent Omurgaları’nın kentlerin yeniden biçimlendiği 21.yy da, kentsel tasarımda öne çıkan kamusalılık ve katılım yaklaşımları ile birlikte kentsel tasarıma dayalı çözümlere kavuşturulması oluşturmaktadır.

Açılımların ikinci kısmında ise daha sübjektif bir bakış ile Kentsel Omurga’yı inceleyebilmek için mekânsal okunabilirlik ve görsellik ilişkisinin kurulmasındaki gereklilik tanımlanmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda amaç kent ve kentli ile okunabilirlik ve imaj ilişkisinden yola çıkarak, görsellik-bellek-iletişim kavramlarının, Kentsel Tasarım Atlası özelinde okunabilirlik adına strüktürel yapının nasıl olması, stratejiler adına içerik nedenleri, kentsel kültür adına da kullanıcı tasarım ilişkisinin incelenmesine yöneliktir.

Üçüncü temel kavramsal yaklaşım ise ‘dün-bugün-yarın’ ilişkili bakışı ile Kentsel Prestij Aksı’na ve Kentsel Tasarım Atlası’na atlık teşkil eden Karakter Alanları’nın tespiti ve açılımıdır.

Son temel konu ise, planlama ve gelişme sürecinde akıllı kentlerin, destek sistemi olarak tanımlayabileceğimiz Kentsel Tasarım Atlası’nın teknolojik yapısının önemi ve gerekliliğini tartışmaya yöneliktir.

Kentsel akslar mekânsal okunabilirlik ve görsellik sunarak, yeni ve bütünsel bir senaryoyu kullanıcıya aktarabilmelidir. Bu ise planlama adına yeni stratejiler, yeniden strüktüre olmak ve kentsel kültürü geliştirmek demektir. Yeni teknolojik altyapı ile kentsel gelecek kurulabilir; dolayısıyla söz konusu nedenle geleceğe bakmak ve dijital teknolojileri kentsel projelerle, kentsel omurga ile bütünleştirmek kaçınılmaz olacaktır.

Kentsel Tasarım İçinde Kent Omurgası ve Kentsel Tasarım Atlası

Kentlerin yeniden biçimlendiği 21.yy’da, Kentsel Omurga ve Kentsel Tasarım Atlası konusunu ele alış nedenlerimiz kentsel tasarımın stratejik gelişmeye nasıl bir yanıt olduğu gerçeği ile karşı karşıya gelmemizdir. Küreselleşme sürecinde planlamanın mekânla buluşmasında yeni stratejik planlama yaklaşımı ve kentsel projeler öne çıkmış, kentsel tasarım artık planlama stratejilerinin mekânla buluşmasında olmazsa olmaz bir çözüm aracı durumuna gelmiştir. Ekonomik büyümenin hızlandığı ve kentlerin yarıştığı bu süreçte gelişim ve büyüme adına kentsel sorunların çözümünde kentsel tasarım insan ile mekânı buluşturmakta en etkin araçtır. Kentlerin kendi kendilerine yeten, ancak yarıştığı bir

Küreselleşme sürecinde planlamanın mekânla buluşmasında yeni stratejik planlama yaklaşımı ve kentsel projeler öne çıkmıştır. Kentsel tasarım artık planlamanın stratejilerinin mekânla buluşmasında olmazsa olmaz bir çözüm aracı durumuna gelmiştir.

... okunabilirliğin kent ve kentli adına açıklanabilmesi için ‘yere özgü’ açılımlarının incelenmesi ve iletişim konusunun da kamusal aktörlerin beklentileri için geliştirilmesi gerekir.

ortamda, fonksiyonel ve ekonomik gereksinimleri tanımlayarak çözümlenmede öncelikler arası dengeyi tanımlamada kentsel tasarım projeleri rol oynamaktadır. Diğer yandan görsellik, algı, estetik değerler, yenilikçi ve yaratıcı çözümler önemli beklentiler haline gelmiş, kentsel mekânın öne çıkararak çekici ve özgün olma hedefinde kentsel tasarım sorun ve çözümleri üstlenerek yardımcı olmuştur.

Kentsel tasarım, temel alanları küreselleşen ve ayrılan Dünya’da ‘yer’e özgü karakteristikleri yeniden tanımlama, doğa ile birlikteliği pozitif sorgulama gereğinin farkındadır. Sürdürülebilir gelişme ve yeşil kent yaklaşımları ile doğal karakteristikleri göz önüne almanın önemi farklı bir boyuta taşınmış, yeşil zonlar, açık alanlar ile aktif kentler yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Kıyı mekânlarını değere koymak, su ile kentliyi buluşturmak, unutulmuş kıyıları yeniden ele almak kentsel tasarım ile yeni mekânları kentsel yaşamın içine dahil etmek konusunda özgün örnekler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Ayrıca kentsel tasarım kültürel ve tarihsel değerlerin kimlik adına önemini konu etmiş ve kentsel tasarım ile kimliğin yeniden değere konabileceği anlaşılmıştır. İnsanlar için kentte canlı ve çekici iletişim mekânları yaratmak, morfolojik ve görsel zenginlikleri araştırmak, kentliyi kent ile yeniden buluşturmak adına kentsel tasarım ve yaya aktivitelerini desteklemek, yürüme ve bisiklet ile sağlıklı geleceğe yatırım yaparken, daha güvenli ve konforlu mekânlar hazırlamak yerel yönetimlerin öncelikleri haline gelmiştir.

İşte kentsel tasarım bu kapsamda öne çıkarak planlama ile birlikte yeni çözümler önermiş, kentsel tasarım eylemlerinin gelişimi, kent merkezlerinin yeniden biçimlenişi ile birlikte planlamanın yanında ‘kentsel tasarım şema ve strateji belgeleri’, ‘kentsel tasarım protokolleri’ yenilikçi araçlar olarak geliştirilmiştir.

Kentsel tasarım bir çözüm aracı olurken yalnızca mekânsal çözümler değil sosyal ve toplumsal projeler de önermiştir. Toplumsal gelişme alanları, yeniden mahalle kavramının gündeme gelmesi, tarihsel dokunun sosyo-kültürel gelişimi, kentsel canlandırma ve yeniden yaşanabilir kılma, temel yenilikçi kentsel tasarım proje konuları haline gelmiştir. Aktörler yada paydaşlar arası katılım modelleri, toplantıları, işbirliklerine dayalı yeni modeller kentsel tasarım sürecinin önemli birer parçasına dönüşmüştür.

Kentsel Prestij Aksı ve Kentsel Tasarım Atlası bu bağlamda Kentsel Tasarım’ın genişleyen bakış açısına örnek bir proje olarak değerlendirilebilir. Kentsel Prestij Aksı ve Kentsel Tasarım Atlası’nı tanımlama ve kavramsallaştırmada, analizlere atlık teşkil edecek şekilde yedi temel alanda yapılması gereken çalışmaları ve rollerini özetleyebiliriz. Bunlar:

- **Kavramsallaştırma ve Vizyon**, yeni değerler ve gerçekleştirme sürecini hareketlendirerek, kentsel tasarım ile gelecek vizyonuna dayalı kenti ileri taşımaktadır. Vizyon, analizler ile birlikte mekânı ve yeni rolünü tanımlamada Kavramsallaştırma ile birlikte gelişme eksenini tanımlar.
- **Planlama**, stratejik plana dayalı kentsel projeleri hazırlayarak gelişmeyi tetiklemek ve katalizör bir rol üstlenerek, kentsel projeler ve önceliklerin tanımlanmasında bütünleştiriciliği gözetir. Analizler adına plan kararlarını ve kentsel omurga içindeki kentsel projeleri sistematik olarak sıralamak ve stratejik ilişkilerini özellikle aktarmak gerekir.
- **Koordinasyon**, aktörler ve paydaşlar arası işbirliğini koordine etmek, bunların sonucunda uzlaşılmış katılımlı bir ortamda özgün ve çekici mekânlar yaratmaktır. Bu kapsamda katılım süreci ve katılım toplantıları, proje gelişimini tüm paydaşlar ile paylaşma yaklaşımı ve programıdır.
- **Rehberlik**, hem toplumsal gelişimin kalitesi adına bir dizi iyileştirme kuralları getiren akıllı kodlar ile gelişmelere rehberlik yapmak hem de bu rehberlerin tüm aktörler tarafından gelişme adına ve tasarım kalitesi için, kolayca kullanımını sağlama rolünü üstlenir. Bu kapsamda mekânı tanımlamak, rehber hazırlıkları için alt zonları belirlemek, materyal tabloları hazırlamak gerekir. Analizlere atlık sağlamak adına ‘Karakter Alanları’ ve ‘Kimlik Mekânları’ kilit başlıkları oluşturmaktadır.

- Yerele Destek**, işlevsel canlılık adına yerel işletmelerin yaratılması, aktivitelerin canlandırılması, yerel pazarlar ile sağlıklı beslenmeye odaklanması, yerel-mahalle seraları ile mahallelinin kendi kendine yerel üretici olmasının desteklemesi, yardımcı olmak adına da kooperatifleşmeyi sağlamak çözüm önerileri olacaktır. Bu kapsamda enformel sosyal aktiviteler ile birlikte mekânsal oluşumlar da tanımlanmalıdır.
- Tasarım Kalitesi ile Tasarımın Gelişimine Katkı**, yenilikçi ve yaratıcı ortamı kullanarak tasarımı geliştirmeye dayalı bir roldür. Yarışmalarla, yenilikçi ve yaşamı kolaylaştırıcı örnekler ortaya konmalıdır. Bu kapsamda Kentsel Tasarım Merkezleri kurarak gelişmede tasarım kalitesine katkı sağlamak önem taşımaktadır. ‘Kentsel Omurga’ ve ‘Kentsel Tasarım Atlası’nın sergileneceği yerin bir iletişim mekânı olarak düşünülmesi gerekmektedir.
- Son önemli rol, **Araştırma ve Yaşam Kalitesini Yükseltmek**’tir. Burada amaç kentsel tasarım ile kentlilerin daha kolay buluşmasını sağlamak, yaşam konforunu geliştirerek yaşam kalitesine katkı sağlamaktır.

Kentsel Prestij Aksı ve Kentsel Tasarım Atlası Özelinde Görsellik ve Okunabilirlik

Kent ve kentli ilişkisinde, ‘okunabilirlik’ ve imaj ilişkisinden hareketle ‘görsellik’, ‘bellek’, ‘iletişim’ kavramlarını açarak, Kentsel Prestij Aksı ve Kentsel Tasarım Atlası özelinde okunabilirlik adına strüktürel yapının nasıl olması, stratejiler adına içerik nedenleri, kentsel kültür adına da kullanıcı tasarım ilişkisi incelenmelidir.

Kentler bir iletişim ortamıdır, ancak bu ortamda imaj ve mekân ilişkisi, iletişimi hazırlayacak ve güçlendirecek bileşenlerdir. Kent mekânsal bir varlıktır, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel biçimlenişin idari bağlamda mekâna yansımasıdır, ancak mekân deneyimlerle sunulur, erişilir, biçimlenir ve içselleştirilir; bu nedenle yalnız fiziksel boyut mekânı tanımlamada yeterli değildir. Temel sorunsal, bugünün hızlı değişen kentlerinde oluşan algısal değişim ve dönüşüm olgusudur. Mekânsal sistem artık yalnızca mekânsal gelişmemekte, görünen ve kaybolan boyutları da taşımaktadır. Artık kentsel mekân doğal akışında değil, büyük ölçekli müdahalelerle biçimlenmekte, kentler ve kentsel mekânlar ‘dinamik bir doğallığa’ doğru taşınmaktadır: dolayısıyla imaj tüm bunlarla birlikte yeniden kurgulanmalıdır.

Ayrıca algılama ilişkisinin kavramsallaştırılmasında zaman boyutu ile haritalama ve görselleştirme boyutları da gereklidir. Görsellik ve okunabilirlikte çoklu katmanlar olarak temel aktiviteler, stratejik değerler, hedef ve ölçümler ile belirlenmeli, duygusal ölçümler sürece ilişkin değerler ile çözümlemeye yer almalıdır. Kentlerin okunabilirliğinde kimlik, tasarım, yerin anlamı, mekânsal gelişmenin anlamı ve deneyimler olarak değerlendirilir. Ölçek tasarımında ise ölçek kimliği ‘planlama’, ölçek yönetimi ‘iletişim’, ölçek tasarımı ise ‘uygulama ölçümünü’ bu kapsamda süreç adına yönetir.

Değişim sürecinde imajın rolü önemlidir. İmaj kalitesi kurumsallaşma sürecinde mekânsal gelişimler için etkin bir araç olacaktır. Kentsel ortam çok önemli bir etkileşim alanıdır ve kolay açıklanamaz, ön koşulları vardır, ancak belirli başlangıç noktaları açıklanabilir. Değişik tekniklerle görselleştirilir, olası bağlam ile modellenabilir, test edilebilir. Tüm bu süreçte imaj adına deneyimlenebilir. Kentsel mekân bireysel olarak kullanıcı tarafından deneyimlenir ve etkileşim sonucuna göre değerlendirilir, bu kapsamda imaj, görselleştirme, algılama ilişkisi ve kavramsallaştırılması önemli bir veri olarak ön plana çıkacaktır. Temel bileşenleri kavramsallaştırmada, görünmez kalite ve karakteristikleri açıklamak, ‘çoklu alıcılar’ ve ‘çoklu dünya’ kavramlarını açmak, bu kapsamda bileşenleri sıralamak gerekir.

Deneyimler, planlama ve kentsel peyzajda imaj ve görselliği tanımlamaktadır. Burada görsel tabanlı planlama açılımı, kentsel peyzaj ve mekânsal karakteristiklerin açılımı, izler, deneyimler, mekâna odaklanma, ağlar, mekân duygusunu ortaya çıkaran kentsel öğeler belirlenmektedir.

Kent ve kentli ilişkisinde,

okunabilirlik ve imaj

ilişkisinden hareketle

‘görsellik’, ‘bellek’,

‘iletişim’ kavramlarını

açarak, Kentsel Prestij

Aksı ve Kentsel Tasarım

Atlası özelinde okunabilirlik

adına strüktürel yapının

nasıl olması, stratejiler

adına içerik nedenleri,

kentsel kültür adına da

kullanıcı tasarım ilişkisi

incelenmelidir.

İmajın gücü olan mekânlarda okunabilirlik ve canlandırma, algılama, yorumlama, bellek ilişkisi yansımalar olarak değerlendirilmektedir. İmajın anlamı ve algı araştırmaları, analizler ile zenginleşir. Soyut ve somut mekân ilişkisinde de materyal mekânın yanı sıra, doğrudan algı ve sentezi içeren algısal döngüyü de kurmak gerekir, bu bakışla yeni bir yaklaşım olarak ‘Kentsel Tasarım Atlası’, algılama stratejisi bilgi temelli altyapısı ve rehber sistemidir.

Sonuç olarak bilginin görselleştirilmesi: ‘imaj’, ‘perspektifler’, ‘bakışlar’, ‘anahtar öğeler’ ile açıklanır. Burada ‘işlevsel tip bakış’, ‘bilgi tipi bakış’, ‘alıcı tipi bakış’, ‘tamamlayıcı haritalar’ bir bütün olarak kullanılmalıdır.

Sonuç olarak: kentsel bölgeyi okunabilir ve görünür kılmak, mekânsal gelişmeye değer katmak gerekir. Söz konusu süreçte stratejiler ile entegre bir bakış ve yaklaşım geliştirilmesine ihtiyaç duyulacaktır. Entegre bakış, ‘stratejilerin’, ‘strüktürün’ ve ‘kültürel altyapı’nın sorgulanması ve yönlendirilmesi demektir. Bu üç kilit yaklaşımı görselleştirme adına stratejileri belirlemek, uygulama adına strüktüre etmek ve kültürel altyapıyı oluşturmak olarak sıralayabiliriz.

“Görselleştirme Stratejileri”; fonksiyonların ve içeriklerin tanımlanmasıdır. Fonksiyonlar görünürlük ve değer yaratmanın nedenlerini açıklarken, içerik de nedenselliğini ve niçin yapıldığını belirleyecektir. Stratejiler seçenekler içermeli, paydaşlar arasında farkındalık yaratmalıdır. Stratejiler çok boyutludur, önemli bir iletişim aracı olarak ürüne odaklıdır ve yönetim sürecini araştıran tamamlayıcı bir rolleri vardır. İmaj çalışması strateji aşamasında görselleştirilmeli ve hazırlanmalıdır. Stratejilerin algısal, duygusal ve sosyal boyutunun da olması gerekir. Bu nedenle iletişim haritalarına, bir dizi imaj kombinasyonuna, motivasyon ve referans noktalarına, görsel sunum çalışmalarına ihtiyaç vardır. İyi bir sonuç için arabuluculuk gerekmektedir. Öncelikler, ölçekler arası geçişler, farklı dönem dengeleri, farklı boyutların etkileşimi, karmaşıklık ve netlik arasındaki dualite, geleceğe ilişkin yenilikçi bakışlar göz önüne alınmalıdır.

“Görselleştirme Strüktürü”; uygulama adına yeni yorum ve yaratımlar ile görünür kılma aşamasıdır. Bu aşamada görsel sunum teknikleri, dil, sunuş, süreç ve bağlam açıklanmaktadır. Farklı işlevlerin haritalanmasında arayüzler öne çıkarılmaktadır. Teknikler, gerçek medya ve bellek üzerinden kentsel mekânın nasıl ele alınması gerektiğini görselleştirir; bellek ve imajı da yönlendirmek adına hikaye, senaryo oluşturur. Süreç zamanlamayı, bağlamda nerede yapıldığını ve görselleştirildiğini göstermektedir. Tekil olarak tanımlanmış bileşenler, senaryo ile yaratılarak bütünlük sağlanır. Bellek yeni imajı bütünsel ve görünür kılar, bellek ve deneyim ise senaryo içindeki rolleri ile neden oldukları etkilerin iletişimini kurar. Strüktürü kurmada interaktif görselleştirme, algılamanın sürekli bir öğrenme süreci olduğu unutulmamalıdır. Algılama ve görselliği desteklemek önemli bir fırsattır. Zira çoklu çözümler, planlama sürecinde performans katkı sağlayacaktır.

“Görselleştirme Kültürü”; kentlerin çok bileşenli mekânsal sistemini aidiyet üzerinden değerlendirir. Önemli olan iletişimdir ve iletişim gerçeği eylem mekânları ve onların bireysel değerlendirildiği mantıklı eylemlerin sonucudur. Bu nedenle izleyiciye paylaşılmış algı ve perspektifler sunulmalıdır. İletişim için kullanılacak arayüzlerde hem üretici ve hem de alıcı için ortam ile ilişkili değerleri, kullanıcı adına olan beklentileri, kapasite ve örüntüyü, davranış dili, imaj ve görselleştirmeleri ayrı ayrı sunmak gerekir. Bu yaklaşımda mantık ve eylem göz önüne alınmalıdır. Sonuç, üretim tabanlı olduğundan, neyin kimin için olduğunun net açıklanması gerekir. Bir yandan görselleştirme, imaj ve üretim kimin için sorusu cevaplanmalı, diğer yandan da tüm bunların alıcısının kim olduğu, kimin için yapıldığı net anlatılmalıdır.

Kentsel Omurga ve Karakter Alanları

Bir diğer temel kavramsal yaklaşım ise ‘dün-bugün-yarın’ ilişkili bakış ile Kentsel Prestij Aksı’na ve Kentsel Tasarım Atlası’na altlık teşkil eden ‘Karakter Alanları’nın tespiti ve açılımına yöneliktir.

Bu kapsamda belirlenmiş olan hedefler;

- Bağlam; sit karakteristikleri ve geçiş zonları,
- Yaşam; yürüme ve kamusal mekânlar,
- Tasarım; yapılanma ve mahalle ilişkisi

temel analizler ile ilişkilendirilerek sistem açıklanmaktadır.

Karakter Alanları'nın saptanması, Kentsel Tasarım Atlası adına, süreç içinde ‘dün-bugün-yarın’ ilişkili bağlamda var olan ve yaratılan değerlerin ilişkilendirilerek desteklenmesi demektir. Söz konusu nedenle var olan çevrede fırsatları doğru ortaya koyarak toplumsallık adına bütünsel ilişkilerin ilkelerini doğru saptamak gerekir. Bu aynı zamanda neyin yapılmayacağını da anlaşılır kılacaktır. Karakter Alanları'nın saptanması kırsal ve kentsel ilişkiyi net olarak açıklarken yatırımlar adına da neyin yapılması gerektiğini ortaya koyar. Mekân strüktürünün bütünsel dilinin bu yaklaşımla anlaşılır hale getirilmesi önemlidir.

Kentsel Tasarım Atlası, gelecek adına önemli bir planlama katmanı sunmaktadır. En önemli özellikleri, talebi oluşturan altyapıyı sistematik olarak çözümlemesi, kimlik mekânlarını tanımlaması, yasal bir çerçeve mekânı yaratması, kamusal yarar adına avantajları belirlemesi, geniş kapsamlı bölgesel kurgu ve gelişme ilişkisini tanımlaması; tarihsel süreç adına özellikle yönlendirici verileri bir araya getirmesidir.

Kentsel Tasarım Atlası kapsamında belirlenen ‘Karakter Alanları’ ise planlama katmanlarının oluşumunda kentliler ve yaşam mekânları arasındaki yakın ilişkiyi çözümlemektedir. Söz konusu çözümleme işlevler arası mekân ve anlam çözümlemesi olduğu gibi, toplum tabanlarının arasındaki hedeflerin ve düzen ilişkilerinin de değerlendirilmesi anlamına gelmektedir.

‘Karakter Alanları’, kırsal ve kentsel denge ve beklentilerin ilişkisini kapsayarak, bugün için ve ileriye doğru derin bir anlam ve uyumlandırma yaratacak potansiyele sahiptir. Büyümenin daha iyi fırsatlara zemin hazırlaması içinse ancak kırsal ve kentsel yaşam adına az etkilenmenin sağlanması, potansiyellerin ileriye taşınması ve ‘Karakter Alanları’ arasındaki tanımlanmış geçişlerin mekânsal strüktürün değerini ortaya çıkarması ile mümkündür. Bu kapsamda değer kavramına, koruma ve geliştirme arasındaki hassas çizginin yeni stratejiler oluşturmakta sahip olduğu potansiyel ve aktörler arası ilişkilerin geliştirilerek paydaş görüşlerinin canlandırılıp paylaşılması konusundaki kolaylaştırıcılığı üzerinden bakmak gerekir.

‘Karakter Alanları'nın saptanması ve tanımlanarak kullanılması için ölçekler arası katmanlar ve hedefler belirlenmelidir, bu ortaya koyuş ile vizyon ve imaj ilişkisi de belirlenmiş olacaktır. Doğa tüm tartışmaların temeli olduğu için, ‘Kırsal Karakter Alanları’ ele alıŖta daima öncelikli tanımlanmalıdır. Bu kapsamda değerlendirme kriterleri, ‘doğal bağlam’, ‘stratejik bağlam’ ve ‘kültürel bağlam’ olarak Karakter Alanları'nı ortaya çıkarır.

Yaşam kalitesi altlıkları, sosyal mahalle demetleri, farklı yoğunluk alanları, işlevsel çeşitlilik, bağlantılar, ölçek ilişkisi, bağlam ve karakteri tanımlayacaktır. Sonuç olarak ‘Karakter Alanları Sistemi’: bağlam, yaşam ve tasarım adına özetlenebilir hâle getirilecektir.

- Bağlam:** Sit karakteristikleri olarak mekân belirleyicilerini sunar. Bunlar topoğrafya, eğitim, özellikli yeşil ve doğa, tarihsel miras, su kaynakları, manzara ve bakı noktalarını kapsar. Kentsel örüntü ise, dolu-boş dokusu, doğal sistem akışı, yerel tarih ve mekân ilişkisi, kimlik ve karakter alanlarıdır.
- Yaşam:** Karakter alanlarını oluşturan geçiş zonlarıdır. Bunları yoğunluk, ölçek, sokak dokusu, yapı adaları, parsel ve mahalle yapısı, parklar ve yeşil alanlar, bağlantılar, kamusal mekânlar üzerinden tanımlayabiliriz.
- Tasarım:** Yapı ve yapılanma ilişkisinin kimlik öğeleridir. Bu nedenle mahalle ve kullanım konsepti, bina boyutları, tarihsel kimlik öğeleri, renk ve materyal çerçevesi ile yeşil ve peyzaj elemanları olarak tanımlanabilir.

Sonuç olarak, vizyon ve ilkeleri saptamada ‘Karakter Alanları’ temel katman olarak ekonomik canlılığı, toplumsal yaşamı, sosyal entegrasyonu, çevresel sorumluluğu, sürdürülebilirliği, işlevsel çeşitliliği ve tüm bunlara bağlı olarak mekânsal kaliteyi getirecektir.

Kentsel Tasarım Atlası ve Akıllı Kent İlişkisi

Son temel konu Planlama ile gelişme sürecinde ‘Akıllı Kentler’ ve destek sistemlerinin ‘Kentsel Tasarım Atlası’ adına öneminin ortaya konulmasıdır. Akıllı Kent, fiziksel, dijital, insana ilişkin sistemlerin yapılanmış çevrede en etkin entegrasyonu demektir. Küresel sistemle iletişim ve etkileşim içindeki ekonomilere bağlı kaynak yönetimini dikkate alan ve kentliler adına hazırlanan Akıllı Kentler üç nedenle çok önemlidir. Birincisi planlama ve uygulama aşamasında gelişme altyapısını kurmak için yeni teknolojiler ile birlikte hareketi zorunlu kılması ve Akıllı Kent yaklaşımı ile oluşan çözümlerin daha ucuz ve kolay niteliğe sahip olmasıdır. İkinci önemli neden, Akıllı Kent için sunulan teknolojilerin, kentsel ürün ve servisler için önemli bir fırsat altyapısı sağlamasıdır. Son önemli neden de gelişme adına akıllı verilerin kullanılması ve yerleşmelerde dijital modellerle daha iyi bir tasarım ve yaşam kalitesine ulaşılmasıdır.

Planlama ortamında Akıllı Kent ve Yeni Teknolojiler’in kullanılması ile pek çok veriye ulaşılmış ve çözümler kolaylaşmıştır. Parçacı iyileştirmeler yerine bütünsel bakışlar geliştirilmiş, bağlam ve değer kavramı kolaylıkla kullanılabilmiştir.

Diğer taraftan teknoloji ile karşılaşılan sorunlar, artan bir biçimde detaylandırılmış çözümleri de gerektirmektedir. ‘Akıllı Kent Destek Sistemleri’ vesilesiyle değişik alanlarda planlama ortamına ve nitelikli kentsel gelişmeye yardımcı olunurken, yeni teknolojileri kentte kullanarak, sorumluluklar ve çözümler için bütüncül hareket edecek partnerlikler sistemi de yapılandırılabilmektedir. Böylece kentte istenilen ölçekte dijital iletişim altyapısı oluşturulabilmektedir. Bununla birlikte yeni teknolojilerin aynı zamanda insan odaklı olması sayesinde, fiziksel çevrede, tasarımda görselleştirme ile kullanıcı odaklı modeller geliştirilebilmekte, sanal gerçekliği kolaylıkla proje ve tasarımı mekânsal deneyim ile buluşturabilmektedir.

Akıllı kentler farklı servisler arası sinerjiyi de desteklediği için artık holistik bakış ve partnerlikler kolaylaşmaktadır. Bu sistemlerde oluşacak hata ve eksikliğin kolayca düzeltilebilir olması çözüm adına kazanç sağlamaktadır. Kentliler için Coğrafi Bilgi Sistemleri'nin gelişimi ise servislere erişimde karmaşıklığı ve sorunları çözebilecek program altyapısı ile en önemli altyapıyı oluşturmaktadır. Akıllı Teknolojiler aynı zamanda paydaşların, şirketlerin, mahalle komitelerinin, farklı ilgi gruplarının, yerel yönetimlerin doğru karar oluşturabilme yetilerini artırmaktadır. Bu kolaylıklar stratejik olarak da önemlidir.

Dijital teknolojiler çevresel çalışmalarda, veriler açısından geniş temelli olarak kullanılmaktadır; tasarım çözüm önerilerinde, mahallelerin biçimlenişlerinde, yeniden kullanım ve kentsel dönüşümde destek sistemleri sunmaktadırlar. Sensörlü ağlar, iletişimi kolaylaştıran sistemler, veri toplama kolaylığı ve derinliği, altyapı projeleri ve etkinliği, yeni gelişmelerde bilgi sistemlerinin veri üretme ve paylaşma şanslarını, ayrıca hızlı müdahaleye ihtiyaç duyan kullanımları artırmaktadır. İnsan odaklı çevre modellemeleri özellikle kentin hızlı değişiminde uyumlama adına verileri değerlendirmekte ve mekanı algılanmasında ölçeği geniş bir deneyim platformu sunmaktadır.

Berlin Kent Atlası

Berlin'de kentsel gelişim üzerine "Berlin Şehir Modelleri" adlı kalıcı sergi, ölçek ve sunuma bağlı olarak farklı şekillerde sunulan dört şehir içi modeli paylaşmaktadır.

- 1: 1000 ölçekte şehir modeli
- 1: 500 ölçeğinde Berlin modeli
- 1: 2000 ölçeğinde Stylus modeli
- DDR modelini 1: 500 ölçeğinde planlayın

Kentsel projeler için önemli bir planlama aracı rolünü üstlenen, bu anlamda birçok kentsel planlama ve mimari yarışmada çevre modeli olarak da kullanılan 1:500 Berlin Bina Atlası maketi ayrıca kentsel gelişim süreçlerini geniş bir kitleye erişilebilir kılan etkin bir iletişim aracıdır. 2014 yılında makete eklenen bilgi terminali; 2015 yılında aydınlatma sistemi ile desteklenmiştir. Terminalde, binalara ait bireysel projelere erişilebilmekte, proje verileri ile birlikte haritalar ve fotoğraflar geniş bir kent veri havuzu oluşturmaktadır. Maket tekniği genelinde mevcut bina stoku ve planlanan binalar için kullanılan farklı renkler, halihazırda ele alınacak kentsel projeleri tanımayı kolaylaştırırken, kentin genel peyzajının algılanmasında da önemli bir hakimiyet sağlamaktadır.

Diğer taraftan Berlin şehir merkezinin 1:2000 ölçekli dokusal maketiyle, görme engelliler için yeni deneyimler kazandırılması hedeflenmektedir. Söz konusu dokusal maket ile şehir alanlarını ve binaları algılamak mümkünken özellikle bu deneyim bazı yerlerde metal çubuklar üzerinde 1:300 ölçekte büyütülmüş örnek binalarla daha detaylı bir şekilde okunması mümkün hale gelmektedir. 2013 yılında Uluslararası Saint-Étienne Tasarım Bienali'nde "Herkes için Tasarım Ödülü"nü kazanan maket dışında ilçe sınırları, yeşil alanlar ve sular ile tüm şehrin hissedilebileceği harita ise yine bir başka dokusal deneyim olarak sunulmaktadır. Berlin Teknik Üniversitesi "Mimarlık, Model ve Tasarım Enstitüsü" ve engelli bir ekleme işbirliği içinde Kentsel Gelişim ve Çevre Senatosu adına hazırlanan modeller ve şehir haritası kent bilgisinin paylaşımında önemli katılım boyutuna da zemin hazırlamaktadır.

Bir kentin dünü, bugünü ve geleceğini okumak anlamak açısından kenti tanımlamaya yönelik önemli bir araç olan Kent Atlası, kentsel gelişim konularını tartışma şansını yakalamamızı sağlarken, diğer taraftan bu tartışmaları gerçekleştirebilmek için kentteki değişimin hızını ve detaylarını yansıtmaya çalışmaktadır. Görmeye alışık olduğumuz çoğu şehir maketi, ahşap veya diğer malzemelerden yapılmış geleneksel model yapımının bir parçası iken, 3D baskının hızlı gelişimine bağlı üretilen ve detay açısından hassas veriler sunan malzeme içerikleri ile yeni nesil modeller ve bilgi platformları ile olan bağı farklılaşan bilgi paylaşım biçimlerine imkân sağlamıştır.

Berlin ve benzeri kent atlası örneklerine baktığımızda görünen o ki gelişen teknolojiye bağlı olarak biçimleri değişen kent modellerinin farklı medya kanalları ile bağlantısı mekânsal deneyimin daha da derinleşeceği yeni kullanım biçimlerini karşımıza getirecektir.

İmaj 44-45-46-47-48 Berlin Kentsel Tasarım Atlası Modeli Görselleri (URL-31).

Kent mekânının ve mekânsal deneyimin kalitesi/ zenginliği tüm kullanıcılar/kentliler için eşit, verimli ve kaliteli deneyim/ erişim/ katılım imkânı sunulabilmesi ile ilişkilidir.

G.4. KENTSEL TASARIM ATLASININ ERİŞİLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNDEKİ POTANSİYELİ

Geleceğin kentlerinin tasarlanabilmesi, sağlıklı gelişmenin sağlanabilmesi kent içerisindeki yaşamın kalitesine, kullanıcıların ihtiyaç, beklenti ve taleplerine sağladığı uyum ve sunduğu imkânlarla, geleceğe yönelik barındırdığı potansiyellere ve geliştirilen kapsayıcı-bütüncül yaklaşıma bağlı olacaktır. Kent mekânının ve mekânsal deneyimin kalitesi/ zenginliği tüm kullanıcılar/kentliler için eşit, verimli ve kaliteli deneyim/ erişim/ katılım imkânı sunulabilmesi ile ilişkilidir.

Tüm bireylerin, kentteki tüm hizmetlere/ mekânlara eşit biçimde erişebiliyor olması, bireylerin fiziksel, sosyal, kültürel hayata katılım sağlayabilme hakkının korunumu bakımından önem taşımaktadır. Bu çerçevede, “erişilebilirlik” kavramı farkındalığı her geçen gün daha da gelişen bir biçimde gerek kent planlama gerekse mimari ve tasarım ölçeğinde araştırmalarda yer bulmakta; tasarım ve üretimlerin bu doğrultuda geliştirilebilmesi için yürütülen çalışmalar akademik ortamlarda, sivil toplum örgütleri ve kamu yönetimi ortaklıklarında iletilemektedir. TÜİK araştırmaları Türkiye geneli verilerinde “görme sorunu olan bireylerin toplam nüfus içerisindeki oranının %5,5, işitme cihazı kullanan bireylerin oranının %4,7, duyma sorunu yaşayanların oranının %2,2, herhangi bir yardım almadan veya yardımcı bir araç kullanmadan yürüyemeyenlerin oranının %4,5, merdiven inip çıkamayanların oranının ise %5,3 (TÜİK, 2012) olduğu ifade edilmektedir (TÜİK, 2012). Söz konusu oranlar birlikte, toplam nüfus içerisindeki oranı çerçevesinde değerlendirildiğinde, erişilebilirlik bağlamındaki çalışmaların gerekliliği ve önemi sayılarla da net bir biçimde ortaya konmaktadır, ki her bireyin erişim hakkı sayı ve oranlardan bağımsız olarak, sağlanması gerekliliği belirtilmiş hususlardandır. Engelli bireylerin eğitim, kültür, turizm, rekreatif amaçlı servis ve mekânlar, kamuya yönelik sunulan hizmetler vb. tüm servis/hizmet ve mekânlara erişebilir olması diğer kullanıcılar gibi temel haklar arasında yer almaktadır.

Engelli bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri, iş hayatına katılım sağlayabilmeleri, istihdamlarının sağlanabilmesi ve toplum içerisinde yer alabilmeleri çerçevesinde erişilebilirliğin sağlanması temel niteliklidir. Engelli bireylerin katılımlarına ilişkin yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde, TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme ve Proje Dairesi Başkanlığı tarafından yayınlanan Engelli ve Yaşlı Bireylere İlişkin İstatistik Bilgiler- Nisan 2018 Bülteninde İŞKUR'dan aktarılan verilere göre, kamuda 10.447, özel sektörde 101.212 engelli birey çalışmaktadır ve bu sayının, ilgili raporda verilen 2008'den bu yana her yıl arttığını gösterir veriler, önümüzdeki yıllarda da artacağı görülmektedir (Araştırma Geliştirme ve Proje Dairesi Başkanlığı, Nisan 2018). “Engelli bireylerin bütünleştirilmiş çalışma ortamlarında diğer çalışanlarla birlikte istihdamının sağlanması” ve “engelli bireylerin çalışma alanlarının, çevresinin ve işyerlerine ulaşımın erişilebilir olması

için gerekli tedbirlerin alınması” yine tanımlanmış hak ve gerekler çerçevesinde yer almaktadır. Fiziksel, sosyal ve kültürel hayata katılım çerçevesinde değerlendirildiğinde, önemli unsurlardan bir istihdam iken, eğitim, sağlık gibi hizmetlere erişim, sosyal ve kültürel hayata katılım da diğer önemli unsurlardandır. Engellilerin Haklarına ilişkin sözleşme kapsamında yer alan “Engelli Hakları Ulusal Göstergeleri” çerçevesinde, eğitim hakkına ilişkin ifadeler arasında “Engelli bireylerin örgün eğitime, mesleki eğitime, erişkin eğitimine ve ömür boyu süren eğitime ayrımcılığa uğramaksızın diğer bireylerle eşit koşullar altında erişiminin sağlanması, bu amaçla engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun makul düzenlemelerin yapılması” ifadesi yer almaktadır ve “genel eğitim sistemi içinde yer alan eğitim kurumları ile özel eğitim okul ve kurumlarının dış ve iç mekânlarının fiziksel olarak engellilerin erişimine uygunluğunu standartlara bağlayarak düzenleyen ve yaptırma sahip yasal tedbirlerin varlığı” ayrımcılığa uğramaksızın erişim bağlamında eğitim hakkı göstergelerinden biri olarak sayılmaktadır (UNDP & T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Mart 2016). Bu noktada eğitim verilen okul ve/veya kurumun gerçekleştireceği düzenlemeler ve geliştireceği yaklaşımlar kadar o eğitim kurumuna erişebilmek için kullanılacak olan diğer kentsel gerekliliklerin ve düzenin sağlanması gerekmektedir. Özellikle eğitimin, salt yapılar, okullar ve kurumlar kapsamında düşünülmeeyeceği, gündelik hayat, sosyal ve kültürel çevre gibi ortamların da kişisel gelişim ve öğrenme süreçlerinin önemli parçaları olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kent içi erişim ve kolay algılanabilirlik meselesi çok daha kapsamlı bir hal almaktadır. Yine sayılar üzerinden incelendiğinde, Milli Eğitim Bakanlığı (M.E.B.) Özel Eğitim ve Rehberlik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kaynaklarından aktarılan verilerde toplam 333.598 kişinin özel eğitim kurumlarında örgün eğitim almakta olduğu ve M.E.B. Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü kaynaklarından aktarılan verilerde de 86.836 öğrencinin bu çerçevede öğrenci taşıma uygulamasından yararlandığı ifade edilmektedir (Araştırma Geliştirme ve Proje Dairesi Başkanlığı, Nisan 2018).

Şüphesiz ki erişilebilirlik kavramının sadece engellilik çerçevesinde değerlendirilmesi günümüz dünyası için oldukça yetersiz kalacaktır. Özellikle de kent atlası vb. gibi veri edinimini kolaylaştıran, katılım ve etkileşim imkânını arttıran teknoloji ve uygulamaların bu çerçevede barındırmakta oldukları potansiyeller oldukça güçlüdür. “Herkes için”, fiziksel, sosyal, kültürel verilere anlık ve sağlıklı erişim imkânı sağlayabilmek, kent atlası nitelikli çalışmalar aracılığıyla daha mümkün kılınabilecektir. Gerek gündelik hayatın devamlılığını sağlayabilmek bakımından önemiyile çalışma bakımından, gerekse gündelik hayatın diğer önemli noktalarından sosyal ve kültürel hayata katılım bakımından, kent içerisindeki hareketin bağımsız ve rahat bir biçimde tüm bireyler tarafından sağlanabiliyor olması önem teşkil etmektedir. Yaşlılar, çocuklar, çalışanlar, öğrenciler, engelli bireyler, çocuklu bireyler vb., toplumun farklı ihtiyaç ve beklentilere sahip pek çok kişi için doğru ve sağlıklı bilgiye erişim, zamanın ve enerjinin verimli kullanılabilmesi, katılımın ve kent hayatının sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesini sağlayacaktır.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) nüfus kayıtları ve projeksiyonları verilerine göre 2017 yılında yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı %8,5 iken, bu oranın ilerleyen yıllarda artacağı ve 2080 yılında %25,6 oranına ulaşacağı öngörülmektedir (Araştırma Geliştirme ve Proje Dairesi Başkanlığı, Nisan 2018). Bu çerçevede, yaşlı bireylerin gereksinimlerinin düşünülmesi ve kent hayatına katılımlarının maksimize edilebilmesi daha da önem kazanmaktadır.

Sağlıklı bir biçimde gelişmiş, vizyoner kentlerinin tasarlanabilmesi, öncelikle kapsayıcı bir yaklaşım geliştirilmesine, tüm kullanıcılar/kentliler için eşit, verimli ve kaliteli deneyim/ erişim/ katılım imkânı sunulabilmesi ile ilişkilidir. Kente, bağlamına ve elemanlarına ilişkin verilerin ulaşılabilir, algılanabilir ve bir arada değerlendirilebilir olması kent deneyiminin zenginleşmesine genel itibariyle katkı sağlarken, engelli bireyler, yaşlılar gibi çeşitli zorluklar yaşayabilen kullanıcı gruplarının kentteki deneyimleri için bu zorlukların giderilmesi yönünde önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Farklı pek çok uygulama, arayüz, artırılmış gerçeklik, sanal ortam kopyaları vb. çalışma ile tekil olarak ortaya konan verilerin

Sağlıklı bir biçimde gelişmiş, vizyoner kentlerin tasarlanabilmesi, öncelikle kapsayıcı bir yaklaşım geliştirilmesi, tüm kullanıcılar/kentliler için eşit, verimli ve kaliteli deneyim/ erişim/ katılım imkânı sunulabilmesi ile ilişkilidir.

toplanabilmesi, kente ilişkin mevcut fiziksel gerçeklikler, güncel durumlar ile birlikte okunabilir hale gelmesi, olası erişim- deneyim problemlerinin oluşmadan fark edilebilmesini, çözüm üretilebilmesini sağlayacaktır. Kullanıcıların yaşam kalitesini yükseltmek hedefiyle geliştirilen “akıllı kent (smart city)” çalışmalarında, teknolojiyen de yararlanarak veri edinimi ve paylaşımını arttırmakta, tasarıma yönelik altlıklar oluşturacak veri bütünleri sağlamaktadır. Kenti oluşturan elementlere ve mevcut/ güncel duruma ilişkin verilere ulaşılabilen kanallar olarak akıllı şehir çalışmalarını değerlendirdiğimizde, özellikle duyuusal, fiziksel veya zihinsel engelli bireyler için erişilebilirliğin sağlanması bakımından önemli potansiyeller barındırdığı söylenebilir.

Yürütülmekte olan güncel çalışmalara bakıldığında, erişilebilirliğe ilişkin yapılmış olan haritalandırma, bilgilendirme ve paylaşım çalışmaları, (Örneğin, farklı engel grupları için erişilebilir kurum ve mekânların işaretlendiği haritalar, mekânlara ilişkin bilgilerin paylaşıldığı web ortamları, cep telefonu aracılığıyla kullanılabilen uygulamalar/ katılım sağlanabilen web ortamları vb.); kentsel elemanlara, yapılara ilişkin tarihi, fiziksel, fonksiyonel verilerin paylaşıldığı ortam ve aracı teknolojiler vb. gibi çalışmaların gittikçe yaygınlaşmakta olduğunu ve dijital -destekleyici- teknolojilerin kent deneyiminde önemli araçlar ve araçlar haline geldiği gözlemlenebilmektedir. Bu çerçevede dijital erişilebilirlik, veri edinimi ve paylaşımı bakımından önem taşımakla beraber, gerçek anlamda erişilebilir ve tüm bireyler için eşit kullanıma imkân tanıyan kentlerin, şehirlerin oluşturulabilmesi, fiziksel olarak da erişilebilirliğin sağlanması ile mümkün olacaktır. Fiziksel koşulların sağlanması, güncel teknolojilerin de desteğiyle erişim, paylaşım ve deneyim meselelerinin kolaylaştırılması, zenginleştirilmesi ve hızlandırılması bakımından yardımcı olacaktır. Yürütülmüş bulunan proje çalışması da bu bağlamda, bir yandan fiziksel mekânın mevcudiyetinin net bir biçimde ortaya konmasını ve okunabilir bir hale gelmesini sağlamayı hedeflerken, bir yandan da zaman içerisinde katmanlaşmaya ve zenginleştirilmeye müsait yapısı sebebiyle çok-bileşenli, dinamik ve devinim halindeki kent mekânının gelecek tasarımlarında yeni okumaları, yorumlamaları ve çözüme yönelik yaklaşımların akılcı bir biçimde geliştirilebilmesi için fırsatlar sunmayı öngörmektedir.

Kent atlası, portal ve maket çalışması, içereceği dezavantajlı bireylerin yaşamakta oldukları problemleri minimuma indirmek ve kent deneyiminin “herkes” için zenginleştirilmek üzere erişim konularında veri edinimi sağlanabilecek, güncel veri akışının sağlanabildiği, problemli durum ve noktaların hızlı bir biçimde aktarılabildiği ve çözüm sağlayacak birimlere ulaştırılabildiği, farklı yetilere sahip bireyler için farklı algılama biçimlerine imkân tanıyabilen aracı birim/ teknoloji/ materyal desteklerinin sağlanabildiği ek ve düzenlemelerle geliştirilebilir. Prandi vd.nin (2014) belirtmiş olduğu gibi erişilebilirlik bariyerlerine ve becerilerine ilişkin bilginin sağlanması kentlinin mobilitesini güçlü bir biçimde destekleyen önemli faktörlerdendir (Prandi et al. 2014). Bu çerçevede dokunsal modeller, işitsel veri bütünleri, Braille, işaret dili ve sesli betimleme seçenekleri, kişisel telefon/ bilgisayar/ tablet gibi araçlarla dahil olunabilecek aplikasyon ve benzeri ek veri paylaşım ortamları destekleyici çözümlerden sayılabilir. Söz konusu ek ve düzenlemeler, mevcut veri katmanlarının, mekânsal deneyime ilişkin, değişen ve günlük verilerin de eklenebildiği/ takip edilebildiği katmanlar ile zenginleştirilebilir ve mekâna ilişkin veri katmanları artttıkça mekânsal deneyimin zenginleştirilmesi, farklı bireyler için -sahip oldukları farklı beklenti, talep ve ihtiyaçlar doğrultusunda- sağlanabilir.

İmaj 49-50. Berlin Teknik Üniversitesi, Mimarlık Enstitüsü Tasarım ve Modelleme Fakültesi tarafından geliştirilen 1:2000 ölçekli Berlin Dokunsal Modeli (URL-32).

bölüm A

KARAKTER ALANLARI,
ODAK NOKTALARI ve
MEKÂNSAL STANDARTLAR

Fotoğraf 11. Mert Çağıl Türkiye, 2017.

Karakter alanları sosyal, kültürel, ekonomik, dinamik ve potansiyel fırsat alanları olarak yaşam kalitesine yönelik mekânsal standartların tanımlanmasında en önemli belirleyicidir.

Kentin morfolojik dokusunu oluşturan kimlik mekânları ve karakter alanları geçmişten bugüne yere özgü detayların, yapılaşma dilinin kısacası kentsel dinamiklere dair bütünsel bir yaşamın sürekliliğini sağlar. Kentsel mekâna ilişkin karakterlerin okumasında ve geleceğe taşınmasında sokak dokusu, yapı adaları ve binaların oluşturduğu ilişki tarihsel mirasın en önemli ipucunu oluşturmaktadır.

Karakter alanları sosyal, kültürel, ekonomik, dinamik ve potansiyel fırsat alanları olarak yaşam kalitesine yönelik mekânsal standartların tanımlanmasında en önemli belirleyicidir. Söz konusu yapı ile insan- çevre ilişkisinde doğal dengenin ve yapı çevre mekân kalitesinin sağlanması hedeflenirken, özgün kimliğin oluşumu, gelişimi ve yeniden değerlendirilmesine imkân vermektedir.

Karakter alanlarını tanımlamak ve bu alt birimlere ait kentsel mekânsal donatıları kamusal altyapı ve standartlarla birlikte değerlendirmek; bununla birlikte kent kimliğine ilişkin kimlik mekânlarını, özgün mimari detaylar, peyzaj standartları, kent mobilyalarının tekilliğin ötesinde bütüncül bir ambiyansa dayandırarak ele almak yerin kendi dinamiklerinden değer yaratmaktadır. Özellikle toplumsal dengenin sağlanmasında ve sosyal birlikteliğin teşvik edilmesinde yere aidiyeti arttıracak kentsel karakter alanlarının tüm mekânsal ölçekler ile ilişkilendirilmesi önemlidir.

Ülkemizdeki mekânsal planlar yapım sürecinde ise farklılık sadece plan ölçeği ve türüne göre değişmekte, karakter alanlarına göre işlevlerde bir farklılaşma yer almamaktadır. Gelişmeyi yönlendirmek için karakter alanlarını tanımlayan planlar ile sürece rehberlik etmek mümkündür. İmar planlarının hazırlık sürecinde öncelikle kent karakter alanlarının belirlenmesi ardından her bir karakter alanına yönelik olarak mekânsal standartların ve kararların geliştirilmesi kentsel yaşam kalitesini arttıracaktır. Geliştirilecek kararlarda karmaşık ihtiyaçlara daha uygun ve daha tutarlı yanıtların verilmesi için katılımcı sorumluluğunu artıran bir sahipliliğin sağlanması, paylaşılan coğrafi alanın dolayısıyla bağlamı belirleyen ortak yaşamın, yerel ve kolektif eylemlerin ve kimlik gibi unsurların birleştiriciliğinden yararlanılması gerekmektedir.

Kentin parçalarının, detaylarının ve içinde yer aldığı alanın kentsel tasarım çerçevesinde birlikteliği ve bütünsellik ilişkisi olarak bağlam, kentsel yaşamın özgün dili ve anlatısıdır. Yerleşmenin biçimi, yapısal ve mekânsal kurgusu, ekolojik ilişkileri, altyapısı, konumu ve özellikle yaşayanların mekânla olan birlikteliğinden meydana gelen bağlamda kimlik ve karakter alanlarının tanımlanması ile birlikte stratejik bağlama dayalı mekânsal roller ve işlevler ile ilişkiler de öne çıkarılmalıdır.

Karakter alanlarının belirlenmesinde üç önemli aşama bulunmaktadır; kimlik ölçeği, ölçek tasarımı ve ölçek yönetimi aşamaları. Tüm aşamalarda kentsel mekânın güçlü ve zayıf yönlerini tanımlayarak,

karakteriyle iletişim kurabilmek, kentsel bölgeyi geniş kapsamlı, somut, görünebilir kılmanın önemli bir parçasıdır. Geniş, kavramsal ve mekânsal bağlamdaki bu yaklaşım, özde kimlik mekânla ilişkilense de sunduğu geniş bakış ile mekânsal ölçekle ilişkili tasarım kavramını ve özü yakalayan, planlama ölçekleriyle farklılaşan kimliği formüle ederken uygulama ölçeğine indirgeyen bir aracı tanımlamaktadır.

Mahalleler ve semtler arasında bağlayıcı ya da ayırıcı olarak işlev gören koridorlar, sürekliliğiyle karakterize olan kentsel elemanlardır. Çevresindeki yoğunluklar tarafından tipi ve yeri belirlenen koridor örnekleri arasında tren koridorları, uzun yürüyüş parkurları, bisiklet yolları ya da doğal ortam içinde yer alan yeşil bir kuşak koridorları, kentin yapılı çevresine ait prestij koridorları örnek olarak gösterilebilirler (Katz, 1993).

Bölgesel ve yerel kimlik açısından karakter alanları, stratejik bağlamda roller ve işlevsel ilişkiler ile öne çıkmaktadır; bu nedenle kimliği sorgulamada ya da tanımlamada tüm bu ilişkileri ve işlevleri analiz etmek ve tanımlamak gerekmektedir. Diğer taraftan işlevsel karakteristikler, daha çok morfolojik karakteristikler olarak mekâna yansımakta ve karakter imajını belirlemektedir.

Kentsel bölgedeki görselleştirilmiş kimliğin ve karakter alanlarının farklı ölçekteki bir dizi imajın kombinasyonunu sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte yaşadığımız coğrafyada bir çok kentsel mekân farklılıklarla karakterize olmakta ve sürekliliğin sağlanamaması, tasınmış perspektiflerin oluşmasına neden olmakta, dolayısıyla farklı ölçeklerde içeriklerin yaratılmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. İşlevsel ve morfolojik karakteristik mekânların tanımlanması bu farklı alanların bölgesel imajla bütünleştirilmesi sayesinde oluşurken, geçici ve kalıcı imajların birlikteliği, dengesi ve oryantasyonu dikkate alınır.

Kentsel mekânları kimlik ve karakter mekânları olarak detaylandırmak dış mekânın çekiciliğini, canlılıkları tanımlayan arayüzleri, mekânın sınırları ve mekânı oluşturan tüm yapılara ilişkin boyut, ölçek ve kullanımları oluşturmayı gerektirir. Bütündeki esneklik ve değişim fırsatlarını oluşturmak, kamusalık adına mekânı tanımlamak, güvenli mekân ve güvenlik konularını mekânla birlikte sinamak ve açıklamak bu noktada öne çıkmaktadır. Mekânı ve kimliği açıklamak mekânı oluşturan binaların tasarımı ile kamusal mekân tasarımındaki kaliteyi ve onu belirleyen arayüzleri de tanımlamak anlamına gelmektedir (Konuk, vd., 2017).

Karakter alanlarının tanımlanmasındaki temel amaç hedef, kullanıcı ya da gözlemleyicinin ölçeklerin farkına varması, tasarım bütünlüğünü dolayısıyla kimlik ve karakteri kavramasıdır. Hem geçici hem de kalıcı, mekânsal bir süreç olan karakterin etkisi, ölçeklere ve planlara yansımına bağlıdır. Sonuç etkisi sürdürülebilir olmalı, çoklu etki bırakmalı, mekânsal olarak geniş kapsamlı olmalı, görsel olarak yönlendirmeli ve en önemlisi de ortak iletişime katkı sağlamalıdır. Bu, vizyonu belirleyecek ve böylece bütünsel kimlik tartışılacaktır. Özellikle yerel kimliğin sürdürülebilmesi için karakteri özendirici mekân ve toplum ilişkilerine rehberlik edecek yerel karakterin görselleştirilmesi önemli bir araçtır. Bu anlamda kimlik ve karakter çalışmalarıyla etkin, değerli, yenilikçi yaklaşımların önünü açmak önemli ve gereklidir.

Başarılı kentsel yaşam mekânları yaratmak ve bunları sürdürülebilir kılmak öncelikle yerel yönetimlerin sorumluluğundadır ve bu noktada yenilikçi araçlara gereksinim duyan yerel yönetimlerin, kentlerimizde yaşamı yönlendiren merkezleri, yönlendirmesi gerekmektedir. Tüm özellikli kentsel alanlar ve onları oluşturan tanımlanmış birimler, yeni stratejilerle ele alınmalı, kimlik ve karakterin dinamiklerini ortaya çıkaracak, farklılaştırarak ya da özellikli kılacak uygun bir bakış mekâna yansıtılmalıdır.

Bölgesel ve yerel kimlik açısından karakter alanları, stratejik bağlamda roller ve işlevsel ilişkiler ile öne çıkmaktadır; bu nedenle kimliği sorgulamada ya da tanımlamada tüm bu ilişkileri ve işlevleri analiz etmek ve tanımlamak gerekmektedir.

... karakter alanları, kentsel kimliği anlamak ve somut ifade edebilmek konusunda da önemli bir açılım sağlamaktadır.

Yerele özgü niteliklerle, mekânsal dinamiklerle ve fiziksel kaliteyle ilişkili tanımlama aşamasını takiben karakter alanlarına ilişkin amaç ve hedefleri tanımlayarak stratejik çerçevenin kurulması, sonrasında ise her karakter alanının detaylı analizler ve bilgi toplama süreci ile ele alınması gerekmektedir. Analizlerde sonuca hedefli olarak bağlamı tanımlayan ve bunun mekânla bulunduğu karakter alanlarını ortaya koyan, dinamikleri mekânsal birimlerle ilişkilendiren özgün bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. Bu noktada yerel yönetimler tüm kentli aktörlerle buluşarak vizyonun oluşturulmasında, etkinin ve iletişimin sağlanması hususunda katılımı sağlamak zorundadır. Bir tür irdeleme olan bu süreçte, karakter alanlarının, sınırlarının ve içeriklerinin, birbiriyle olan ilişkilerinin ortak karar ortamında tanımlanması beklenmektedir.

Karakter alanları olarak tanımlanan birimler ile elde edilmeye çalışılan kazanımlar;

- Mekân kimliğine yönelik tüm kentsel yaklaşımların bir araya gelmesi ve ‘yer’ kavramının vurgulanarak yere özgü yapılanma ve mekân üretilmesi,
- Kaliteli mekânlar üretilmesi ve birbiriyle ilişkili bütünsel bir yapı içinde detayda hassas yaklaşımlara imkân tanınması,
- Sosyal birlikteliğin sağlanabilmesi için yoğunluk içinde farklılıkları ve çeşitlilikleri barındıran yapı adaları ve sokakla birlikte mahallelerin yapılandırılması,
- Kentsel bölgenin bütünsel düşünülmesi, tarihsel ve kültürel mirasın, doğa birlikteliğiyle yapıcı bir ilişki düzeyinde mekâna yansıtılması,
- Kentsel kalite standartlarının oluşturulmasında gerekli donatılar ve altyapının sağlanması,
- Sürdürülebilir bir kent ve yaşam için toplum bilincinin artırılması ve enerji etkin yerleşmelerin, akıllı uygulamaların, enerji sertifikalı yapıların öncelik almaları,
- Bilgi ortamının geliştirilmesi, akıllı kodlar ile büyümenin geleceğe taşınması,
- Kullanıcıların ve yerel halkın sürece katılması sosyal bütünleşme, katılım, ortak görüş, aktörler arası sorumluluğun ve birlikteliğin mekâna bağlanması,
- Stratejik düşünme, dinamik ekonomik ve finansal altyapı, farklı birlikler ve yatırım fırsatları için ilişkilerin ve hareketliliğin kurulması,
- Sürecin yönetilmesi, kimlikli, sonuç hedefli, öngörüselsel, içerikli, özel yarar gözetilmiş, geniş kapsamlı, tartışmalarda uzlaşmış, yerel, sosyal ve ekonomik dinamiklerden sorumlu ve kaliteli tasarım ile üç boyutlu bir kentsel biçimlenme oluşturulmasıdır.

Sonuç olarak ‘karakter alanlarını’ tanımlama politikaları ve yönlendiricileri, özellikle bağlamsal ilişkileri açıklamak için kullanılmaktadır. Diğer taraftan sistematik düşünme ve göz önüne alınacak geçerliliklerin tespiti ve akıllı büyümeye yardımcı yaklaşım olarak karakter alanları, kentsel kimliği anlamak ve somut ifade edebilmek konusunda da önemli bir açılım sağlamaktadır.

Fotoğraf 12. Ateş Can Yeşilten, 2017.

A.1. PRESTİJ AKSI KARAKTER ALANLARI NİTELİK TANIMLARI

Kent karmaşık kavşakların bir sonucu olsa da mekânlara ilişkin algılar farklı kültürel geçmişlere ve yaşam alışkanlıklarına sahip farklı insanlar tarafından yine farklı deneyimler ve gözlemler yoluyla kolayca tanımlanabilir. Çağdaş kentin kimliğini ortaya koyan mekân kavramının uzantısı, başka bir şeyle eşitlik anlamında değil, bireysellik ya da birliğin anlamı ile dikkate alınan yer kimliğidir. Maslak-Zincirlikuyu hattı da yer kimliğini çeşitlendiren mekânsal karakterlere sahiptir. Bir zamanların banliyösü, süreç içinde ise farklı işlevsel özellikleri karakter parçalarına katan Maslak-Zincirlikuyu hattı çeşitli ve farklı düzensizliklere sahip kentin değeri yüksek alanlarından biridir. Yapı tipleri, fonksiyonlar, formlar, yükseklikler ve kentliler arasında zıt karakterler, transit düğüm noktaları dahil olmak üzere bir dizi etkinlik merkezi odağıdır.

Özellikle ideal 20.yüzyıl kentinin sembolü haline gelmiş olan gökdelenler, metro durakları, ışıklar ve arabaları ile Maslak-Zincirlikuyu hattı her ne kadar bütünleşik bir peyzaj kimliğine sahip olmasa da güçlü ve açıklık hissi veren aks kimliği ile dinamik bir yapıya sahiptir. Kentsel işlevler açısından ise iş merkezi görüntüsünün konsolide edilmesine katkıda bulunan çeşitli kültürel ve ticari faaliyetler içerir.

İstanbul'un gelişme eksenlerinden biri olarak Maslak-Zincirlikuyu hattı küresel ekonomide rol üstlenen ve yüksek katma değere sahip kuruluşların merkezi konumundadır. Özellikle bu kuruluşlar Türkiye ekonomisinin belirleyicisi olan üretim süreçlerinde Ar-Ge faaliyetleri ile kendini göstermektedir. Ar-Ge harcama tutarı olarak İstanbul'un önde gelen merkezlerinden sekizi Anadolu yakasında Ümraniye'de yer alırken, Avrupa yakasında ise Mecidiyeköy-Maslak hattında yer almaktadır. Anadolu yakası ile kıyaslandığında farklı sektörlerde faaliyet gösteren, daha az çalışana sahip ancak yüksek tutarlı Ar-Ge harcaması gerçekleştirilen kuruluşların bulunduğu aksta ekstenel bir gelişme söz konusudur. Finans, ticaret ve hizmet sektörleri; Osmanlı Dönemi'nde Eminönü-Fatih Bölgesi'nde daha sonra Beyoğlu-Galata doğrultusunda gelişmiş, özellikle 1950'lerden sonra Şişli-Beşiktaş Bölgeleri'ne kayarak kentin kuzeyine doğru gelişme eğilimine girmiştir. 1980'li yıllar sonrasında Merkezi İş Alanı (MİA) Barbaros Bulvarı, Zincirlikuyu-Mecidiyeköy semtlerini de içine alarak Büyükdere Caddesi boyunca ve Maslak semtine ulaşarak Büyükdere-Levent Maslak Aksı'nı kapsayacak şekilde genişlemiştir (İSTKA, 2014).

Yeni global ekonomi sistemi içinde yenilikçi ve yaratıcı ekonomiler bağlamında teknoloji ve bilgi yoğunluğu yüksek ürün ve hizmetler ile İstanbul'un küresel ekonomideki yüzünü temsil eden aks bulunduğu bağlam açısından ise oldukça dinamik bir yapıya sahiptir. Projeye konu olan aksın uç noktasını oluşturan İTÜ Ayazağa Kampüsü kamusal kullanıma kapalı olmasına rağmen bilimsel üretime yönelik özel alan olarak öne çıksa da asıl kimliği iş ve alışveriş merkezlerinin belirlediği odakları tanımlamaktadır.

Hattın kimliğini tanımlayan prestij kavramı ise yine aks üzerindeki yapıların yüksekliklerinden kaynaklanan hakim morfolojileri ve ülkemizin önde gelen şirketlerinin merkez binaları olmalarından dolayı öne çıkan fonksiyonları ile oluşmaktadır. Hem kamusal alanda hem de özel alan içerisinde yer alan kültür ve sanat odakları ile Fatih Sultan Mehmet Köprüsü bağlantı yolları bölge kimliğinin en önemli parçasıdır. Söz konusu bağlantı yolları sebebiyle gerçekleştirilen kamulaştırmalar dışında fonksiyon değişiklikleri ve yoğunluk artırımı alanın bugünkü iş merkezi kimliğinin oluşmasının temel nedenidir. Günümüzde bölgenin geneli yüksek katlı blokların ve zemin kat ile zemin üzerindeki 3-4 katın parsel genişliğince kullanıldığı biçimde şekillenmiştir. Bölgenin ana karakterini veren Büyükdere Caddesi'ne yakın bölümde bulunan yüksek yoğunluklu, yüksek katlı ofis binaları Mecidiyeköy-Büyükdere arasında Boğaz Köprüsü bağlantı yolları kavşağına bağlı aks üzerinde yer alması İstanbul için önemli bir toplu ulaşım sistemi olan metrobüs hattının en önemli transfer merkezi olarak yine burada konumlanmasını haklı bir gerekçeye dayamaktadır. Bu nedenle çalışma alanında Zincirlikuyu Kavşağı'nı güçlü bir karakter alanı olarak öne çıkarmaktadır. Zincirlikuyu'nun odak noktası olarak gücünden yararlanan diğer bir alan ise AVM, yüksek katlı ve yüksek yoğunluklu konut ve kültür merkezini barındıran Zorlu Center'dır.

Tüm bu iş ve alışveriş merkezlerinin ve ofis binalarının bulunduğu aks geneli ile birlikte özellikle de Maslak Çarşısı bölgesi ise gün içerisinde oldukça yoğun araç ve yaya trafiğinin olduğu bir bölge olmasına rağmen akşam saatlerinden itibaren tenhalaşmaktadır. Buna rağmen alanın en canlı noktasını çarşıları ile birlikte Levent konutları oluşturmaktadır.

1., 2., 3. ve 4. Levent yerleşimlerinin oluşturduğu modern mahalle kültürü geleneğinin devamı olmaları nitelikleriyle önem taşımakta ve mekânsal kimliğin devamlılığını aktarmaktadır. Bu karakteri ile alan 'açık geçirgen mahalle' kavramının ilk örneklerinden birini oluşturmuştur. Ülkemizdeki ilk toplu konut projeleri olması nedeniyle Levent Mahallesi alanda çok belirgin bir karakter oluşturmaktadır. Bu özgün karakter yapısı 2008 yılında alanın kentsel sit olarak ilan edilmesi ile koruma altına alınmıştır.

Yeni Levent konut bölgesi ise yapıldığı dönemin mimari çizgilerini yansıtan konut blokları ve mahalle yapısı ile oldukça karakteristik bir kimliğe sahiptir. Özellikle yapılaşmış alanının tüm alana oranının %20 olması aksın gelişim dinamikleri de gözetildiğinde son derece kıymetli bir yeşil alan kazanımı sağlamaktadır. Benzer anlamda önemli olan diğer iki bölge Zincirlikuyu Mezarlığı ile Askerî alandır. Büyükdere Caddesi

İmaj 51. 2014-2023 İstanbul Bölge Plan Raporu için İSTKA tarafından üretilmiş İstanbul hizmet alanlarını gösteren harita

ile kuzey ve güney yönlerinde iki parçaya ayrılan alan, askerî yönetim nedeniyle kamuya kapalı olmasına rağmen, askerî yapıların bulunduğu geniş koruluklarıyla birlikte daha çok yeşil açık alan kimliğine sahiptir.

Aks üzerinde bir diğer resmî alan Cumhuriyet Dönemi'nde askerî alan olarak kullanılmış ve günümüzde İstanbul Jandarma Komutanlığı'nın Balmumcu Kışlası olarak hizmet veren Balmumcu Seniye Sultan Kasrı'nın da içinde yer aldığı alandır.

Aksın işlevsel açıdan benzer karakter alanlarından bazıları ise sitelere ait konut bölgeleridir. 1990'lı yıllardan itibaren Mecidiyeköy bölgesindeki ofis yapılarının Büyükdere Caddesi boyunca inşa edilmesiyle birlikte alanda yüksek katlı ve yüksek yoğunluklu yapılar arasında Basın Sitesi ile Hukukçular Sitesi gibi mahalle oluşumlarının da şekillenmeye başladığını biliyoruz. Diğer taraftan dil birliğine dayalı konut yapılaşmasından farklı olarak ayrıca Nispetiye'de tekil apartman blokları görülmekte. Söz konusu konut alanı Levent Mahallesi'nin başlangıcını teşkil ettiği kooperatif modelli toplu konutlaşmanın devamında inşa edilmiş olan apartman tipolojilerinin önemli örneklerinden biridir.

Aksın perakende ticarete dönük işlevselliği ile öne çıkan Sanayi mağazalar bölgesi ise Büyükdere Caddesi'ne dar cepheli bina gruplarının oluşturduğu morfolojik karakteri ile farklı başka bir yapı sergilemektedir. Büyükdere Caddesi üzerinde yan yol ile anayoldan ayrıldığı için bu bölge aks üzerinde kamusal kullanım potansiyelini kuvvetli taşıyan yerlerden biridir. Söz konusu bölge oto tamir ve bakım atölyeleri ağırlıkta olduğu Sanayi bölgesinin kimliğini de önemli ölçüde baskılamaktadır. Diğer taraftan Sanayi bölgesi, Kağıthane İlçesi genelinde yaşanan morfolojik ve sosyal değişimin de etkisiyle kentsel dönüşüme de konu olmuş bir alandır.

Maslak-Zincirlikuyu aksı tamamlayıcı, ayrılmış ve hatta çelişkili statüleri göz önüne alındığında farklı kompozisyonlara sahip kentsel bir senaryo olarak tanımlanabilir. Yapı tipoloji, yol ağı örgüsü, işlevsel örgütlenmesi farklı olan bölgeleri ile belirgin karakter özelliklerini keşfetmek ise kentsel mekân üzerine gerçekleştirilecek analizleri yer'e özel tanımlamayı gerektirmektedir. Aksın ayrılan bölge kimliklerine ilişkin dinamiklerin eşzamanlı olarak analiz edilmesi ve çözümlenmesi için ait olunan bağlam ve buna uygun metodoloji doğru tanımlanmalıdır. Özellikle aksın gelişme grafiği ve hali hazırda kentsel dönüşüme yönelik verilen sinyaller gözetildiğinde.

Global ölçekte yaşanan finansal kriz ile bağlantılı olarak ülkemizde pek çok yerde kentsel yenileme çerçevesi içinde bir çok başlıkta projeler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Emlak geliştirme ile kentsel kullanım alanlarının yeniden yapılandırılmasını yönelik iradeye dayalı ortaya konulan kentsel kararlar ise herhangi bir katılım ve ortak akla dayalı araçlar vesilesiyle belirlenmekten uzaktır. Artık büyük şehir planlarını gerçekleştirmenin imkânsız olduğunda hem fikir olduğumuz günümüzde bütünden parçaya ölçek hiyerarşisi gözetmeden eş güdümlü olarak değerlendirmeler getiren düşük maliyetli yeni kentsel dönüşüm biçimleri benimsenmektedir. Kentsel bölgelerin ve binaların yeniden kullanımı için aktör çeşitliliğine dayalı (kamu/özel ortaklığı), esnek zamanlamaya ve mekânsal organizasyona izin veren yeni planlama ve tasarım stratejilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Söz konusu stratejilerin, yaşam kalitesini yükseltirken, kentsel morfolojiye yönelik programatik kararları detaylandırması ve ihtiyacı yer'e ait olan ile birlikte karşılaşması beklenmektedir. Bu ise çok sayıda ve tamamlayıcı metodolojiyle kentin çözümlenmesini temel alan ve derinlemesine olduğu kadar bütünleşik kentsel analizleri gerektirmektedir. Alana ilişkin gerçekleştirilen analizlerde benzer bir yaklaşımdan hareketle söz konusu çözümlenmeyi karakter alanları üzerinden gerçekleştirmektedir.

Planlama faaliyetlerinin kilit unsuru, kentsel mekâna özgü stratejileri belirlerken değişim isteğini, bu değişimin doğasını ve ölçeğini tanımlayarak değişimi yöneten mekanizmaları ve süreçleri anlamasıdır.

A.2. PRESTİJ AKSI ODAK NOKTALARI NİTELİK TANIMLARI

Kentsel akslar, transit yollarında dahil olduğu ana arter yolları boyunca, çevresinde komşu kentsel faaliyetlere oranla daha yoğun gelişme gösteren, istihdam ve konut kullanımlarının bir karışımını içeren, cadde odaklı kullanım alanları olarak tanımlanmaktadır. Aksların, kentsel odak noktalarını ve önemli faaliyet alanlarını birbirine bağlarken konut yoğunlaştırması için de kilit yerler olması amaçlanır; konut alt bölümlerinin veya mahallelerin sınırlarını oluşturulmasında topluluk içindeki faaliyetler ve kullanımlar için doğrusal bir merkez alan olarak hareket ederler. Kentsel akslar, altyapı ve donatıya yatırım yapma, yoğunluk artırımı, kentsel dönüşüm yoluyla canlı yaya ve transit yönelimli yerleri oluşturmak için önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle akslara bağlı odakların, cazip arazi kullanımı ile birlikte kalkınma modellerinin güçlü, yaşanabilir ve sağlıklı toplulukları destekleyecek, toplu taşıma olanaklarıyla birlikte aktif ulaşım ve canlı mahallelerin oluşmasına yönelik uyumlu bir arazi kullanımı sağlayacak şekilde geliştirilmesi ve planlanması gerekmektedir.

Yapılı formun komşu alanlara uygun geçişlerini sağlayan akslar üzerinde yer alan odaklar genellikle yüksek derecede bağlantıya sahip kentsel bir yapıyı tanımlar. Geniş çapta mekânsal oryantasyonu destekleyen odaklar, konumu tanımlayabilme becerileri ile topoğrafyanın ve arazinin karakteristik özelliklerini de tanımlama becerilerini ortaya koyar. Maslak-Zincirlikuyu hattında özellikle yüksek katlı yapılar olarak iş merkezleri odak olma niteliklerinin dışında girişe davetiye oluşturan açık geniş ön alanları ile birlikte özellikle alışveriş merkezi ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirildiği mekânları üzerinden kamusal performans noktalarını da tanımlamaktadır. Büyükdere Caddesi için söz konusu odaklar, kamusal mekânlara ilişkin güvenli ve iyi bir yaşam kalitesi sağlamak açısından önemli fırsatlara sahiptir. Bu nedenle yüksek katlı blokların barındırdıkları program içeriklerine dayalı yaşam mekânı olarak nasıl bir odak ve buluşma noktası olduğu sorgulanırken bunun kentsel planlama ve tasarım bütününde nasıl değerlendirileceği kentsel karakter ile birlikte tartışılmalıdır. Diğer taraftan bu karakterin oluşmasında sürecin biçimlenişini doğru değerlendirmek gerekmektedir.

Tüm kentsel akslarda, gelişim zaman içerisinde kademeli olarak gerçekleşir ve kullanım, işlev, kültür ve yerleşik miras nitelikleri dahil olmak üzere estetik niteliklerle tanımlanabilecek farklı karaktere sahip odaklar ve etki alanları ile sonuçlanır. Kentsel aksların planlaması bu birbirinden farklı karakter alanlarını ortaya çıkararak gelişime uygun yaklaşımlarla yanıt vermelidir. Planlama faaliyetlerinin kilit unsuru, kentsel mekâna özgü stratejileri belirlerken değişim isteğini, bu değişimin doğasını ve ölçeğini tanımlayarak değişimi yöneten mekanizmaları ve süreçleri anlamasıdır. Karakter alanları içinde kentsel odaklar ise bu yaklaşımın merkezini oluşturur.

Fotoğraf 14. Ateş Can Yeşilten, 2017.

Yere özgü kalite, kent kimliği, mekânla buluşma, kaliteli tasarım ve ambiyans, tekillik ile karakter alanları bu standartlar sisteminin bir uzantısıdır.

A.3. PRESTİJ AKSI MEKÂN STANDARTLARI NİTELİK TANIMLARI

Kentsel bütünü sağlamak için hedefleri ortaya koymak, bağlamla ilişkisini kurmak ve bütünsel etkileri akıllı kodlar ve mekânsal standartlarla oluşturmak gerekmektedir. Kent kimliğini ortaya koymak ancak kentsel mekânsal standartlar ve akıllı kodlar ile mümkün olabilir. Kentsel kimliğin oluşmasında ele alınacak yaklaşımda fiziksel yönlendiriciler ve bağlam ilişkileri öne çıkmaktadır. Bu yönlendiricileri etkileyen üç faktör vardır. Doğal, kültürel ve stratejik bağlam olarak tanımlanan bu faktörler gelişmenin değerlerini oluşturur. Kentsel planlama, 'kentsel karaktere' odaklanarak, kural koyucu düzenlemelerin tek tipleşmesine gitmeden standart kodlamalarını belirlemek zorundadır. Bir diğer önemli boyutunu da katılım süreci oluşturmaktadır. Katılım süreci aktörler ve paydaşların birlikte hareket etmesidir. Çeşitli ortaklıklar ve toplantılar ile vizyon birlikte oluşturulmalıdır, bu nedenle katılım her boyutta gereklidir. Stratejik bağlamda gelişmenin kalitesini oluşturacak standartlar belirlenir. Yere özgü dinamikler üzerinden planlama araçları standartlar ile yaşam kalitesini belirler ve yönlendirici çözümler sunar.

Yere özgü kalite, kent kimliği, mekânla buluşma, kaliteli tasarım ve ambiyans, tekillik ile karakter alanları bu standartlar sisteminin bir uzantısıdır. Kimlik mekânlarının ve karakter alanlarının tipolojik farklılıklarına bağlı olarak değişen standartlar, söz konusu kentsel mekân ölçeği ile bağlantılı olarak bina, parsel, yapı adası, sokak vb. kentsel öğeler açısından ayrıntılı bir şekilde tespit edilmeli ve üst ölçek planlama veri sistemiyle bağlantısı sağlanmalıdır. Projenin ortaya koyduğu model doğrultusunda, kentsel mekâna yönelik oluşturulacak planlama ve tasarım çalışmalarında, veri tabanı kapsamında yere özel standartlar detaylandırılabilir.

Maslak-Zincirlikuyu hattı için belirlenmiş olan öncelikli standartlar araç ve yaya yollarına ilişkindir. Bir yol koridorunun en kesiti, koridor içindeki yapı formların tipik düzenini ve yolun kendisiyle olan ilişkisini tanımlamak açısından özellikle önemlidir. Bireylerin koridor ölçeğini ve mekânsal karakterini anlamalarına yardımcı olur ve belirli koşullar çerçevesinde kentsel mekânın ağ örgüsüne nerede müdahale yapılacağına işaretini verir. Ayrıntılı bir kesit çizimi, peyzaj geliştirme ve yaya tesisleri için olası fırsatların belirlenmesine yardımcı olabilir.

Fotoğraf 15. Bora Kara,2017.

bölüm B

KENTSEL ANALİZ
ve TESPİTLER

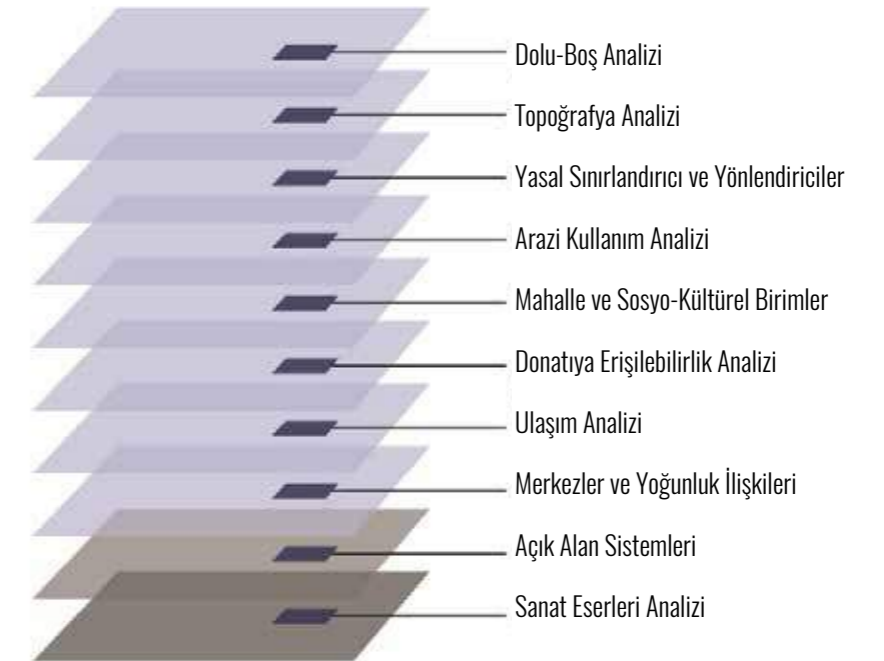

Harita 2. Maslak Zincirlikuyu Hattı Odakları

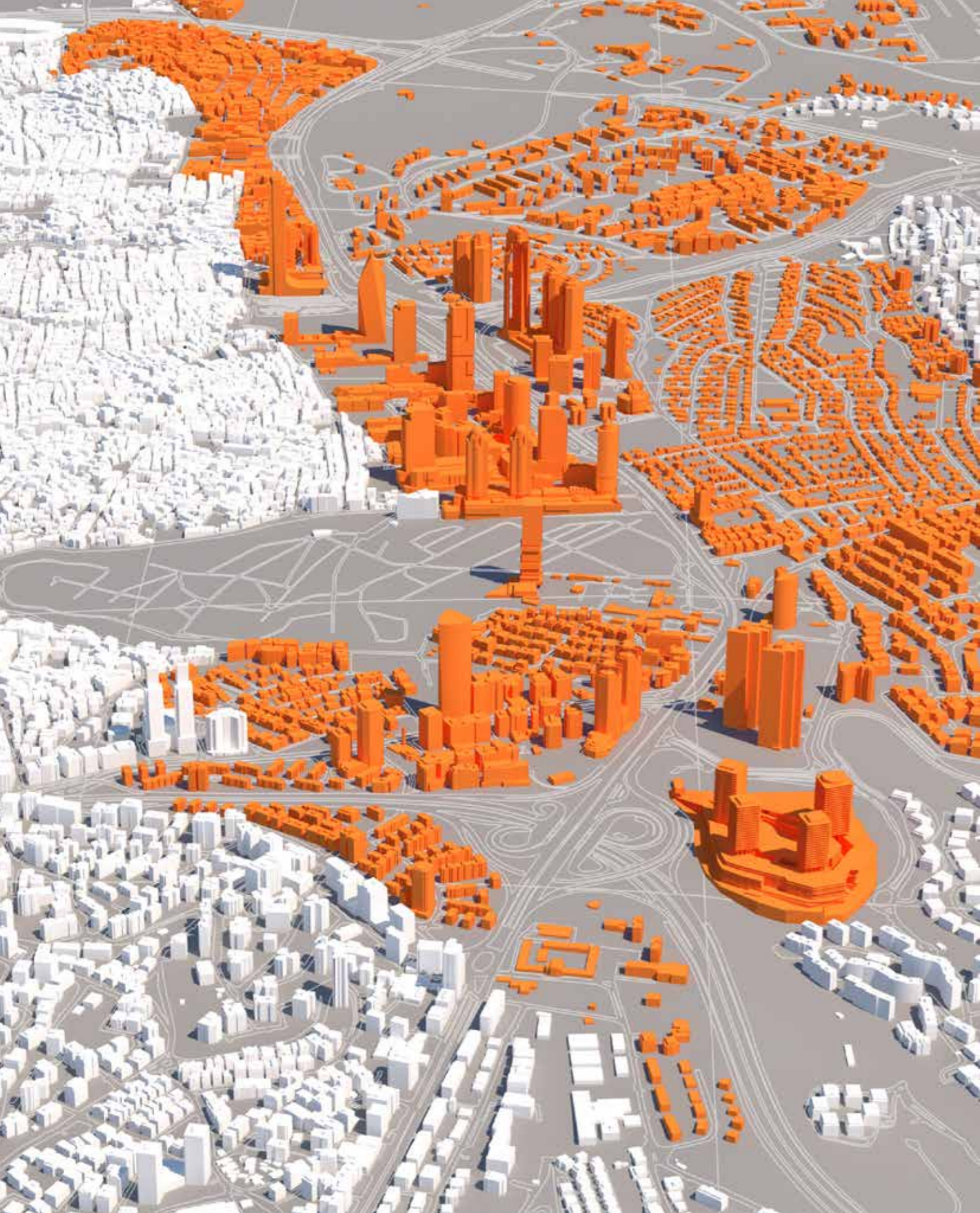

Karakter Alanları belirlenme süreci tıpkı kentsel planlama ve tasarım öncesi aşamada olduğu gibi “yer”in özelliklerini ortaya çıkarılabilmesi, fırsat ve sınırların anlaşılabilmesi için bir dizi kentsel analizin yapılmasını gerektirir.

Sürdürülebilir kentsel alanların tasarım ve planlanmasında kentsel analizler esastır. Mevcut fiziksel, tarihi, kültürel ve ekonomik koşulların haritalandırılmasından daha ileri olan kentsel analizler tasarım ve plan amacına bağlı olarak kentsel mekânın fırsat ve sınırlarını tanımlayan bir teşhis sürecidir (LaGro, 2008). Bu süreç araştırma yapılması, sorunların tespit edilmesi, veri ve bilgilerin toplanması ve buna bağlı olarak analizlerin yapılmasını içerir. Karakter Alanları belirlenme süreci tıpkı kentsel planlama ve tasarım öncesi aşamada olduğu gibi “yer”in özelliklerini ortaya çıkarılabilmesi, fırsat ve sınırların anlaşılabilmesi için bir dizi kentsel analizin yapılmasını gerektirir. Doğal eşikler, mahalle birimleri ve mahalle esaslı donatı hizmet imkânları ve erişimi, ulaşım ilişkileri, nüfus ve konut yoğunlukları, olumsuz imgesel ve silüet etkileri bu analizlere örnek olarak verilebilir. Kentsel analizler üretileceği yere bağlı olarak farklılaşır, amaç ve kapsama göre çeşitlenir. Prestij aksı için genel ilke ve yaklaşımları göstermek ve alanın genel karakterini anlayabilmek için temel analizler yapılmış ve bu analizlere ve saha gözlemlerine bağlı olarak karakter alanları temel düzeyde tanımlanmıştır. Prestij aksı kentsel analizleri sonrasında analizlerin yorumlanması, birleştirilmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi için sentez çalışması yapılmıştır. Sentez çalışması karakter alanlarının belirlenmesinde yol gösterici bir aşamadır ve analizlerin birlikte yorumlanmasını sağlamaktadır, bu sebeple yapılan sentez çalışmasıyla karakter alanları sınırları tekrar değerlendirilmiştir. Aşağıda yer alan şekil’de Prestij aksı karakter alanlarının belirlenmesi için yapılan kentsel analizler yer almaktadır. Kentsel analizlerin yapılmasında coğrafi bilgi sistemleri kullanılmış, sahadan ve farklı kurumlardan elde edilen bilgi ve veriler coğrafi bilgi sistemleri ARCGIS Pro programında düzenlenerek analiz başlıklarına bağlı olarak işlenmiştir. Coğrafi bilgi sistemleri ile network analiz, 3 boyutlu arazi model ve doğal yapı analizleri ve genel sorgulama araçları kullanılarak kentsel analizler geliştirilmiştir.

Şekil: Karakter Analiz Katmanları

B.1. KENTSEL FORM ANALİZLERİ

Kentsel yapının oluşumunda boyut ve çevre ile kurulan ilişki önemlidir. İnsan ölçeği, yükseklik ve silüet etkisi, ölçek ve boyut ilişkisi, birlikteliğin ortaya koyduğu bir kombinasyon olarak tanımlanmaktadır. Karakter alanlarında özellikle kütle düzeni ve yapılanma ilişkisine yapılar ile mekânlar arasındaki ilişkiyle birlikte bakmak gerekmektedir. Bu ilişkinin gelişmeye etkisi ambiyans, görünüm, estetik kalite olarak kendini ifade etme biçimi çoklu boyutsal okumalara imkân veren analizler çerçevesinde ele alınmalıdır.

Kentsel yapıların doğru bir şekilde tanımlanması planlamada ilk karar verme süreçlerini desteklemesi açısından önemlidir. Kentsel yapıların dinamiklerini takip etmek ve ilgili standartları tanımlayabilmek ise ancak farklı dokusal yapıların sınıflandırılması ve kentsel morfolojinin karmaşıklığını sistematik olarak araştırmakla mümkündür. Özellikle, kentsel mekândaki yoğunluk veya kompaktlık değerlerini hesaplayabilmek ve kompakt bir model mi yoksa dağınık bir model mi olduğunu değerlendirmek yerin kimliğini şekillendiren detaylara ulaşmak açısından önemlidir. Zira farklı kentsel yapıların farklı ekonomik ve sosyal dinamikler yarattığı ve karmaşık çevreleri içinde, tüm bu faktörlerin birbirine olan etkisinden hareket edilmektedir.

“... doğal mekânı dönüştürmek ve inşa etmek yaratılmış çevrenin ve sosyal formların katmanlarıdır; bunların tümü kentsel çevreyi oluştururlar” Lewis Mumford [2007]

Kentsel morfoloji analizinde sadece benzer özelliklere sahip binaların birbirine yakın olmasından ziyade belli tematik yaklaşımlara bağlı gruplar oluşturacağını altını çizmek gerekir. Morfoloji çalışmaları, şehir içi sistemlerin işleyişine yardımcı olmak için kent plancısı ve tasarımcılarının araç olarak kullanılabilecekleri ve kentsel yapılandırmayı ölçmek için standartlara da referans sağlayacak parametreler önermektedir. Özellikle geometrik ve topolojik göstergeler, kentsel model ile kentsel morfolojiyi etkileyen diğer sistemler arasındaki ilişkileri araştırmak için kullanılırken, asıl olan benzerlik ve yakınlık temelinde bir mahalledeki binaların karakterini ölçerek o mahalleyi ne tür bir kentsel karakter üzerinden tanımlayabileceğimizi tartışmaktır.

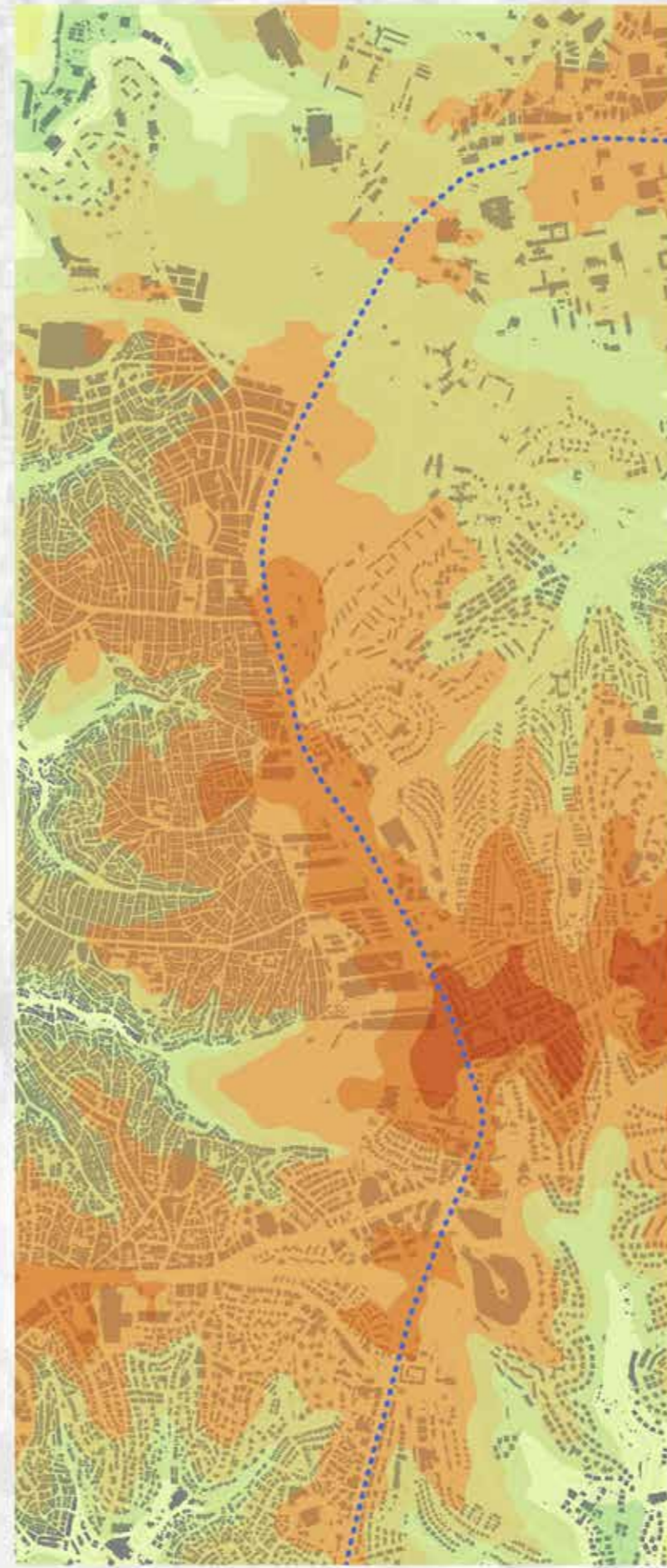
Rossi'nin (2006) okumanın, şehrin işlevsel bölünmesi değil, parçalar ve biçimsel, yani karakteristik özellikler aracılığıyla tanımlanması sorunudur; bu karakteristik özellikler işlev ve değerlerin bir sentezidir. Dolayısıyla kullanıma ilişkin okumalar, çevrenin kısmen biçimlendirilmesi ve denetlenmesi konusunda olası bir araç tanımlasa da morfolojik unsurların belli dizin ilişkileri yüzünden uyanan anlam niteliklerine ilişkin kavrayış, sağlıklı yargıların oluşturulması için gerekli duyarlılığın geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Birbirini izleyen form elemanlarının ilişkilerine yönelik dikkatli bir araştırma bu yaklaşım için gerekli başlangıcı sağlayacaktır (Olgun, 2009).

Kentsel form analizleri, Maslak-Zincirlikuyu hattının mekânsal biçimlenişinde kentsel yapıları doğru tanımlayabilmek ve dinamiklerini takip ederek karakter bölgesi çerçevesinde değerlendirmeyi mümkün kılmakta, dolayısıyla kentsel morfolojinin karmaşıklığını sistematik olarak araştırmanın ilk adımlarını oluşturmaktadır. Söz konusu yaklaşım, aynı zamanda kentsel doku tipolojilerini tanımlamak için kentsel alanların yüksek çözünürlüklü uzaktan algılama görüntüleri kullanılarak da uygulanabilir. Diğer taraftan form analizleri, özellikle mahalle ölçeğinde homojen alanların tanımını morfolojik bakış açısıyla geliştirmek için teorik arka planlara dayandırılarak karakter bölgelerinin belirlenmesine imkân sağlamaktadır.

Harita 3: Topografya Analizi

- DOLU
- BOŞ

Harita 4: Dolu-Boş Analizi

- 0
- 25
- 50
- 75
- 100
- 125
- 150

Fotoğraf 16. Özlem Demircan, 2017.

mimari ve biçimsel özelliklerinin bilinçli olarak sade yapılması ve belirgin bir karakterinin olmasıdır. Kentin bu bölgesinde meydana gelen gelişmelerin, alanın karakterini bozma ve alanın niteliğini kaybetme riskine yol açabilecek olması nedeniyle koruma altına alınarak sit alanı olarak ilan edilmiştir.

Prestij aksı Büyükdere Caddesi doğu kısmı 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'na göre "Şehir Merkezine Bağımlı Etkilenme Bölgesi" sınırları içinde kalmaktadır (Harita 5). Etkilenme bölgesi 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nda şu şekilde tanımlanmaktadır:

"Öngörünüm ve geri görünüm bölgeleri dışında 22/7/1983 tarihli ve 1/5000 ölçekli nazım planında gösterilen ve Boğaziçi sahil şeridi, öngörünüm ve geri görünüm bölgelerinden etkilenen bölgedir" (Alıntı: 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu).

Bu sebeple bu bölge, sahip olduğu doğal ve kültürel özellikleri nedeniyle 22.11.1983 tarih ve 18229 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu hükümlerine bağlıdır. İstanbul Boğaziçi Alanının kültürel ve tarihi değerlerini ve doğal güzelliklerini kamu yararı gözetilerek korumak ve geliştirmek ve bu alandaki nüfus yoğunluğunu artıracak yapılaşmayı sınırlamak amacıyla yapılan bu kanun, 10. maddesinde yapılaşma esaslarını açıklamaktadır. Söz konusu madde kapsamında: "Geri görünüm bölgesinde Taban Alan Kat Sayısı (T.A.K.S.) azami % 15 ve 4 katı (H = 12.50 m. irtifai), "Etkilenme" bölgesinde ise gene Taban Alanı Kat Sayısı (T.A.K.S.) % 15 ve 5 katı (H = 15.50 m. irtifai) geçmemek şartı ile konut yapılabilir..." esasını belirlemektedir (Alıntı: 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu).

Prestij aksı bölgesi MİA olarak gelişimini sürdürürken Boğaziçi kanunda yer alan esaslara uygunluk oldukça önemlidir. Aynı zamanda kanunun temel amacı benimsenerek şehir merkezine bağımlı etkilenme bölgesinde hem kendi alan özgün değerlerini hem de komşu alanlarını (ön görünüm ve geri görünüm) korumaya yönelik bir anlayışla hareket edilmelidir. Bölge kentsel yapı ve nüfus yoğunluğu ile kentsel doku özelliklerinin arasında bağlantıyı sağlayan bir geçiş bölgesi niteliğindedir. Özellikle bu alanlarda konut veya diğer kentsel fonksiyonları içeren, yapı ve nüfus yoğunluğunu artıran her türlü kentsel faaliyetin Boğaziçi kanunu temel amacına bağlı olarak sınırlandırılması doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması açısından uygun olacaktır. Boğaziçi tüm İstanbul için bir kimlik ögesidir ve Boğaziçi'nin gerekli tüm miras unsurlarıyla birlikte bir bütün olarak korunması gerekir. Boğaziçi Alanı Etkilenme Bölgesi'nde kentleşme ve yapılaşma baskısının önlenmesi, nüfusun sınırlandırılması, fiziksel çevre şartlarının iyileştirilmesi bu açıdan çok önemlidir ve Prestij aksı bu yapıyla bir geçiş noktası niteliğindedir.

Harita 6. Arazi Kullanım Analizi

- ASKERİ ALAN
- AVM-REZİDANS
- EĞİTİM
- SAĞLIK
- SANAYİ ALANI
- TİCARET ALANI
- İBADET
- KONUT
- MEZARLIK
- YEŞİL ALAN

B.3. KENTSEL KULLANIMLAR

Prestij Aksı, Beşiktaş, Şişli, Kağıthane, Sarıyer ilçelerinin bir kısmını içeren ana merkezinde Büyükdere Caddesi'nin yer aldığı merkezi iş alanı (MİA) bölgesidir. Bu bölgenin batısında bulunan Kağıthane ve Şişli ilçeleri konut, ticaret, hizmet ve mezarlık alanları, kuzey batısında yer alan Sarıyer ilçesi ticaret, hizmet, askerî ve üniversite alanları ve doğusunda bulunan Beşiktaş ilçesi konut, ticaret, hizmet ve askeri alan temel kentsel kullanımlarını içerir (Şekil 1). Maslak'tan Zincirlikuyu'ya doğru devam eden Büyükdere Caddesi boyunca gelişen merkezi iş alanları çevresinde ağırlıklı konut alanları yer alır. Büyükdere Caddesi bölgenin en belirleyici ve yön verici "imgesi" dir ve Büyükdere Caddesi merkezi iş alanı kullanımının ana eksenini, Mecidiyeköy, Beşiktaş Sarıyer arasında ana ulaşım aksı ve 1. ve 2. köprü otoyolları bağlantı yoludur (Harita 6).

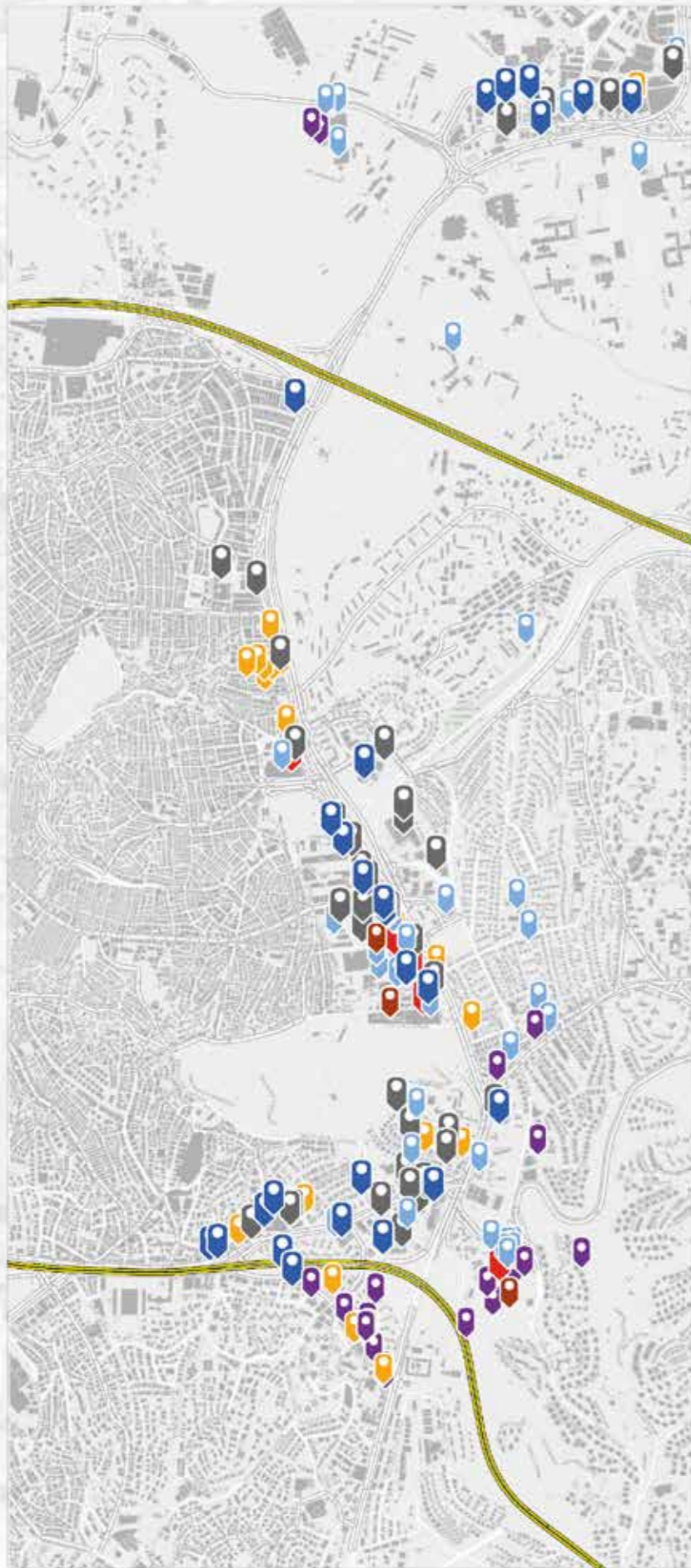
Bölgenin belirleyici kullanımı olan merkezi iş alanı (MİA) İstanbul Metropolitan Alanına hizmet eden, diğer merkez kullanımlardan farklı özellikleri içeren, 2000'li yıllarda dönüşerek MİA olarak gelişmeye başlayan ve henüz gelişmesini tamamlayan bir alandır. Bu yönüyle geleneksel kent merkezlerinden farklılıklar gösterirken üst düzey hizmet, kültür, eğlence ve konut ihtiyaçlarına cevap vermekte ve kentin cazibe ve prestij bölgesi olarak nitelendirilmektedir. Bu bölge için yapılan kentsel analizlerin başında kentsel kullanımların tespit edilmesi ve söz konusu kullanımlarının kendi içerisinde nasıl ayrıştığı ve metropolitan kent ölçeğinde hangi düzeyde kentin yönetim, hizmet ve ticaret merkezi olduğu önemli olmaktadır. Ayrıca "Prestij" ifadesini karşılayacak unsurlar bu bölgenin hangi özelliklerinden kaynaklandığı araştırılan diğer bir konudur. İlk olarak merkezi iş alanları ne tür temel kullanımları barındırmakta bunun tespiti üzerinde durulmuştur.

B.3.1. Merkezi İş Alanı Kullanımı

Genel tanım olarak merkezi iş alanları metropoliten ekonomilerde üst düzey hizmetler olarak tanımlanan iş hizmetlerinin yoğunlaştığı ve yerelin dünya ekonomisi ile bütünleştirildiği bölgelerdir. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinde merkezi iş alanı,

"yönetim, turizm, sosyal, kültürel ve ticari amaçlı yapılar ile sosyal altyapı alanları için ayrılmış bölgeyi tanımlar." Merkezi iş alanı içinde yer alan kullanımlar ise şu şekilde ayrıntılandırılır: "yönetimle ilgili idari tesis alanları, iş hanı, çarşı, çok katlı mağaza, banka gibi ticaret ve finans tesis alanları, turizm tesis alanları, sosyal kültürel tesis alanları, ibadet yerleri, park ve benzeri yeşil alanlar, spor alanları, kamuya ve özel sektöre ait eğitim ve sağlık tesisleri alanları, kamuya ve özel sektöre ait teknik altyapı tesis alanları ile bu alanlara hizmet verecek benzeri alanlar ve plan kararı ile rezidans alanı yer alır."

Merkezi iş alanları bu fonksiyonların hepsini veya bir kaçını içerebilirler. Bu durum kentlerin büyüklüklerine bağlı olarak kent içindeki kapladıkları alan ile çeşitlenir. İstanbul gibi nüfus ve yüzölçümü olarak büyük, ekonomi olarak küresel ölçekte işbirlikleri ve yatırımlara imkân veren kentlerde, merkezi

Harita 7. Merkezi iş alanı kullanımları Haritası

Bölgenin belirleyici kullanımı olan merkezi iş alanı (MİA) İstanbul Metropolitan Alanına hizmet eden diğer merkez kullanımlardan farklı özellikleri içeren 2000’li yıllarda dönüşerek MİA olarak gelişmeye başlayan ve henüz gelişmesini tamamlayan bir alandır.

iş alanı kullanımlarını etki alanı ve ekonomik hacmi geniş ve uzmanlık alanları çeşitlenmektedir. Bu sebeple merkezi iş alanlarında (MİA) olması gereken hizmetler temelinde; ulusal ve uluslararası alanda ihtisaslaşmış yönetim, kontrol, koordinasyon faaliyetlerini sağlayan finans kuruluşları, sigorta şirketleri, gayrimenkul yatırım danışmanlık şirketleri, profesyonel teknik danışmanlık hizmetleri gibi üst düzey hizmetler, üst düzeyde ihtisaslaşmış ticaret ve hizmet fonksiyonları ve MİA fonksiyonlarını destekleyecek kültür endüstrileri, donatı alanları, konaklama tesisleri ve konut kullanımları olmaktadır. Prestij Aksı Maslak-Zincirlikuyu bölgesi merkezi iş alanı olarak içerdiği kullanımlar bu sebeple başlıca 7 sınıfa ayrılarak değerlendirilmiştir. Bu sınıflar;

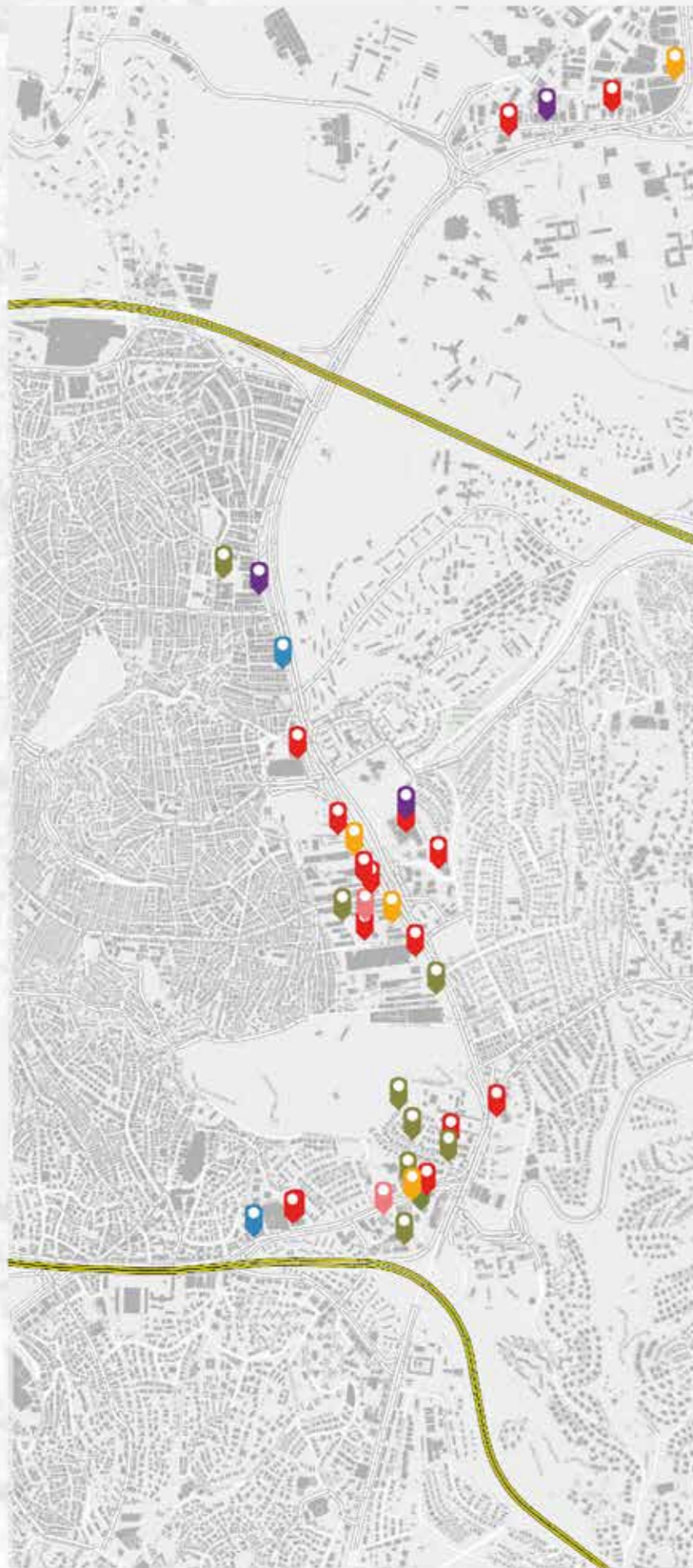
- yönetim/genel merkez yapıları,
- ofisler,
- alışveriş alanları,
- kültür sanat mekânları ve eğlence merkezleri,
- konaklama alanları,

rezidanslar olarak tespit edilmiştir (Harita 7).

Söz konusu 7 sınıf içerisinde ilk sırada yer alan Yönetim/Genel merkez yapıları içinde, 1993 yılında tamamlanan ve Sabancı Holding Yönetim binası Sabancı Center, 2000 yılında tamamlanan Türkiye İş Bankası A.Ş.’nin Genel Müdürlük ofislerinin de yer aldığı İş Bankası Kuleleri, 1989 yılında tamamlanan Yapı Kredi Bankası Genel Müdürlüğü binası Yapı Kredi Plaza, 2002 yılında tamamlanan Garanti Bankası Genel Merkez Binası ve 2003 Tekfen Tower bu alanda yer alan ilk ulusal kuruluşlardır. Şekerbank, Vakıfbank, Denizbank, Fibabank, ING Bank gibi ulusal ve uluslararası bir çok bankanın genel müdürlükleri bu bölgede yer almaktadır. Eczacıbaşı Holding, Çalık Holding, Altınbaş Holding, Zorlu Holding, Arıkanlı Holding, Tekfen Holding, Yüksel Holding, Kale Holding gibi birçok ulusal büyük firma yine bu aks üzerindedir. Levent bölgesinde sanayi yapılarının görece büyük parsellerinin yerine yapılarak bölgenin MİA dönüşümünü hızlandıran yapılar ise şu şekilde sıralanmaktadır; Tekfen’in Ampul Fabrikası, yerini Tekfen Towers, Philips TV Fabrikası’nın yerini Metrocity, Eczacıbaşı İlaç Fabrikası’nın yerini Kanyon, Akfen Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı’nın (GYO), Sağlam İnşaat ile gerçekleştirdiği “Levent Loft” projesi, Ülker’in kabasını bitirip vazgeçtiği çikolata fabrikasının yerine yapılmıştır. Zorlu Grubu ise Levent Loft’un hemen yanında yer alan Deva İlaç’ın eski fabrikasının arazisine yerleşir (İstanbul Kent Almancağı, 2016).

Maslak-Zincirlikuyu aksı genellikle en yüksek teknik standart ve konfora sahip ofis binaları bulunur. Plazalar olarak da tanımlanan bu yapılar ulusal ve uluslararası yönetim, koordinasyon faaliyetleri, finans kuruluşları, sigorta şirketleri, gayrimenkul yatırım danışmanlık ofislerin yer aldığı yapılardır ve bölgede yaklaşık kırk tane plaza yer almaktadır. Apa Giz, Park Plaza, Oycan Plaza, Socar Plaza, Sun Plaza, 193 Plaza söz konusu plazalara birkaç örnektir (Şekil 3). Yönetim ve ofis binaları ağırlıklı olarak Levent, Zincirlikuyu ve Maslak bölgesinde kümelenmektedir. Esentepe Mahallesi söz konusu kullanımların en yoğun olduğu mahalledir ve ikinci sırada ise Maslak mahallesi gelmektedir. Emniyet Evler ve Sanayi Mahallerinde ise henüz Esentepe’de yaşanan dönüşüm gerçekleşmemiştir. Bu mahallere doğru bir sıçrama olmasına rağmen sınırlı bir dönüşümden bahsedilebilir. Büyükdere Caddesi doğu bölgesi batı bölgesine göre daha yoğun dönüşüm görülmektedir. Bu durumun temel sebebi, aksın batısı eski sanayi alanları ve koruma altında olmayan konut alanlarını içerdiği için bu yönde gelişmeye daha açıktır. Aksın batı bölgesinde ise kentsel sit alanı, askeri alan ve üniversite alanı bu yöndeki gelişme için sınır teşkil etmektedir. Batı kısımda Zincirlikuyu semtindeki Levazım ve Nispetiye Mahalleleri merkezi iş alanı kullanımlarını içermektedir (Harita 7 ve Harita 8).

Merkezi iş alanlarında alışveriş kesimleri büyük mağaza ve dükkanları içeren ve yaya hareketliliğine sahip bölgelerdir. Bu bölgeler çoğu zaman küçük meydan veya parklar gibi kamusal alanlara ile ilişkilidir ve ana

GENEL MÜDÜRLÜKLER

Güneş Sigorta

Ege Sigorta

Sigortalar

Anadolu Hayat Emeklilik

Ziraat Bankası

Yapı Kredi Bankası

Vakıfbank

Turkish Bank

Şekerbank

QNB Finansbank

Odeobank

Kuveyt Türk

ING Bank

HSBC

Garanti Bankası

Fiba Bank

Aktif Bank

Bankalar

PepsiCo

Simit Sarayı

Mc Donalds

Caffe Nero

Kafeler

Yurtiçi Kargo

Türknet

Kargolar

YKM

Mavi

Bershka

Mağazalar

Krm Yönetim Danışmanlık

İş Yatırım

Olmuksan International Paper

Huawei

Gübretaş

Glaxosmith Kline

Birsa

Autoban

Aygaz

Vega Okulları

Şirketler

akstan saçaklanarak alt cadde ve sokaklarla doğru yayılır. Eminönü, Kadıköy, Bakırköy gibi merkezlerde bu geleneksel yapı görülmektedir. Fakat Maslak-Zincirlikuyu bölgesinde alışveriş kesimleri genellikle "Mall" olarak ifade edilen Alışveriş Merkezleri (AVM) şeklindedir. Bu yapılar, eğlence, kültür, konut ve ofis binalarını içeren büyük yapı kompleksleri olarak tasarlanmışlardır. Yapı kompleksleri birbiriyle bağlantılı birden fazla yapılar bütünüdür ve Kanyon, Zorlu, Metrocitiy bölgedeki bu yapılardandır (Şekil 4). Genellikle üst gelir grubuna hitap eden bu alışveriş, kültür ve eğlence mekânları bölgeye "Prestij" ifadesinin karşılığını verir niteliktedir.

Geleneksel alışveriş mekânları bu bölgede neredeyse yok gibidir. Sadece yeme içme ve günübirlik alışveriş ihtiyacını karşılamak için faaliyetlerin bir kısmı anayolların çevresinde bulunur. Ana akstan doğu ve batı yönünde iç bölgelere konut alanlarına doğru konut kullanımlarının devam ettiği, ticari ve hizmet karma kullanımların yer aldığı görülmektedir. Özellikle aks'a en yakın Levent kentsel sit alanında yer alan konut kullanımları, ticaret ve hizmet kullanımlarına dönüşmektedir. Levent mahallesi ile Emniyet Evler, Çeliktepe, Ortabayır mahalleleri Büyükdere Caddesi merkezi iş alanı kullanımlarından etkilenen bölgelerdir. Bunun dışında kalan alanların ise aks ile bağlantıları henüz sağlanamamıştır.

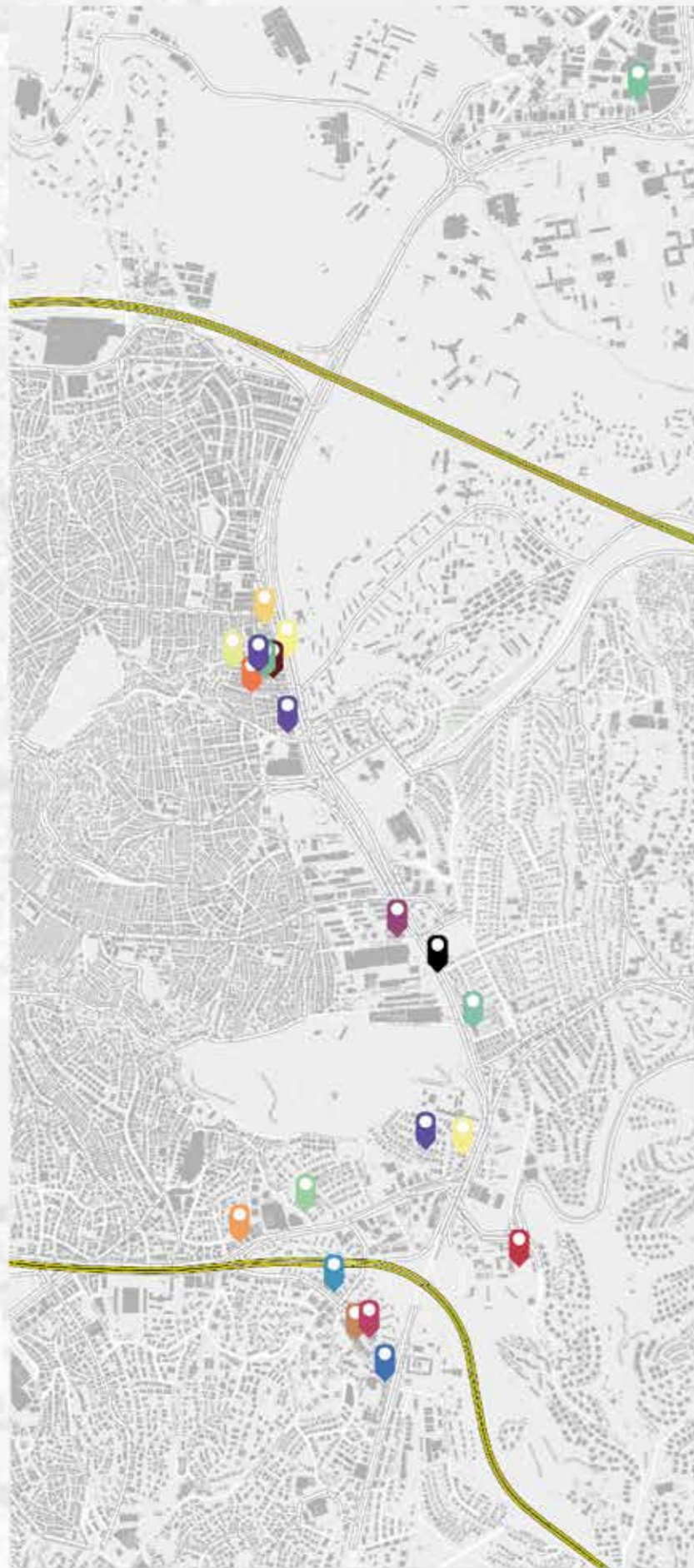
Bölgede bulunan alışveriş merkezleri aks üzerinde Zincirlikuyu ve Levent bölgelerinde bulunur. Bu yapılarda metro, metrobüs ve otobüs gibi toplu taşıma araçları bağlantıları sağlanmıştır. Bu yüzden sadece bölge ölçeğinde hizmet vermemekte olup tüm kentsel ölçekte kullanılmaktadırlar (Harita 9 ve Harita 10).

Konaklama alanları, Park Dedeman, Wyndham Grand, Hyatt, Centric Hilton, Mövenpick, Raffles gibi 5 yıldızlı oteller bu bölgede yüksek katlı yapılar olarak yer almaktadır. Konaklama birimleri daha çok Zincirlikuyu ve 4. Levent bölgelerinde bulunur. Kültür, sanat ve eğlence alanları olarak Zorlu Performans Sanatları Merkezi, Volkswagen Arena, Uniq Hall gibi konser ve tiyatro salonları, İş Sanat başta olmak üzere sanat galerileri de kent ölçeğinde kullanılmaktadır. Bu açıdan İstanbul'da varolan kültür endüstrisinin önemli bir kısmını barındırmaktadır. İstanbul'da kültürel ürünleri üreten firmalar için rekabetin bir diğer ayağı ise prestijli mekânlarda yer alarak o mekân ile özdeşleşmek, dolayısıyla piyasada görünür ve "güvenilir" olmaktır (1/100000 İstanbul Çevre Düzeni Planı Sentez Raporu 2006).

B.3.2. Üst Ölçekli Planlarda Prestij Aksı

Taksim, Şişli, Mecidiyeköy merkezi iş alanlarının genişlemesi ile başlayan Maslak-Zincirlikuyu aksındaki değişim, köprü ve bağlantı yolları ve metro hattı gibi ulaşım hizmetlerindeki yatırımlar, bölgenin plan kararlarında MIA olarak tanımlanması ve yüksek yapı yoğunluklarına izin verilmesi ile bugünkü görünümüne sahip olur. Prestij Bölgesi olarak da görülen Maslak-Zincirlikuyu aksında yüksek teknoloji ve konfor içeren ofis, konut ve alışveriş merkezlerinin yer alması bölgeyi yüksek gelir grubuna cazip hale getirmekte ve bu durumla İstanbul'da diğer merkezi iş alanlarından farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmayı yaratan en önemli unsurlardan biri de plan kararlarıdır. Bölgenin MIA olarak gelişiminde üst ölçek plan kararlarının etkisini anlamak amacıyla Maslak-Zincirlikuyu aksı 1980, 1995 ve 2009 İstanbul Metropolitan Alan planlarında incelenmiştir.

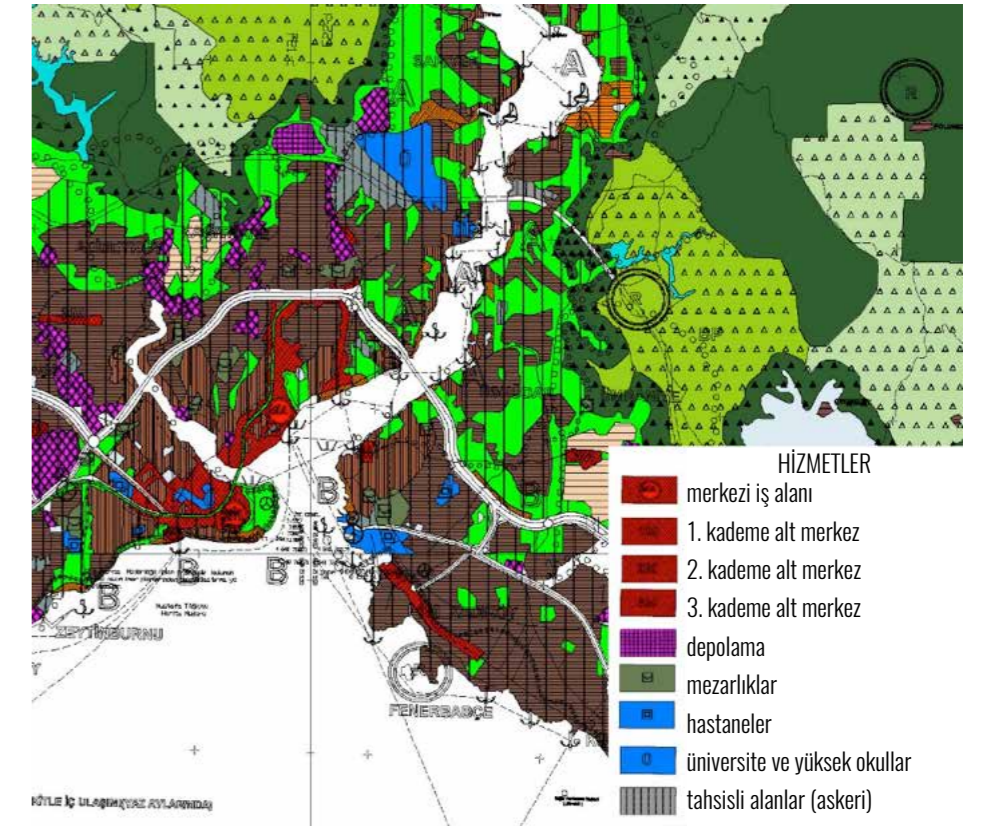
1980 İstanbul Metropolitan Alan Nazım Plan çalışmaları İstanbul Nazım Plan Bürosu tarafından 1971 yılında Büyük İstanbul Nazım İmar Raporu ve 1/25000 ölçekli nazım plan taslak önerisi ile başlar. Taslak planda İstanbul Metropolitan Alanı merkezi iş alanlarına dair plan kararları kentsel büyümenin sağlıklı olarak organize edilebilmesi için "ikinci derecede yönetici merkezler" in (MIA) gelişmesi istenmektedir (Tekeli, 2013). Önerilen MIA alanlarından birisi de Mecidiyeköy Zincirlikuyu hattıdır ve var olan gelişiminin yapılacak çevre yolları ile destekleneceği ve gelişeceği düşünüldü (Tekeli, 2013). 1971 tarihli söz konusu plan, taslak niteliğinde olduğu için danışma kurulu tarafından uygun görülmemekle, plan yaklaşımı ve

Harita 9. Konaklama Haritası ve Kültür Mekanları Haritası

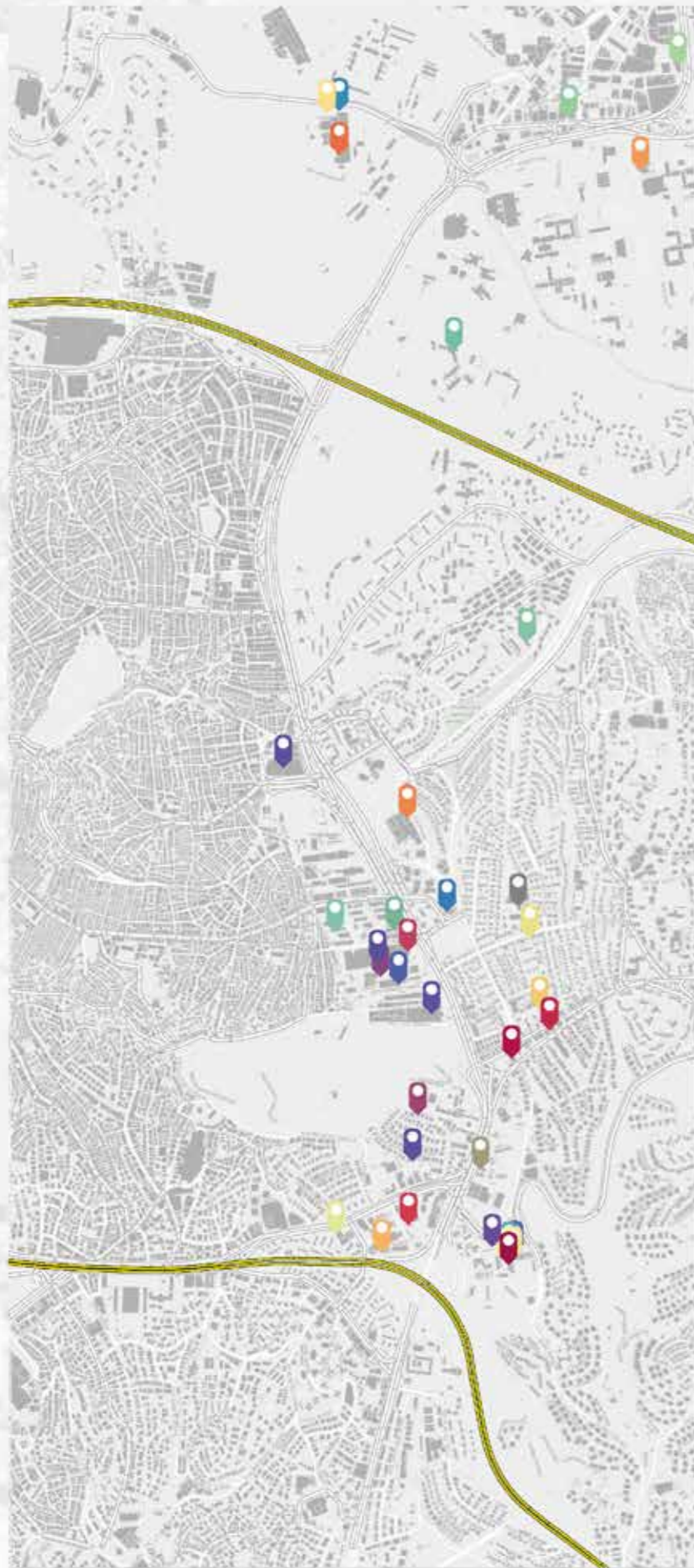
- Artdeco Istanbul Suits
- Avangarde Hotel Levent
- Ayne Hotel
- Bilek Hotel Istanbul
- Biz Cevahir Hotel Istanbul
- Chakra Suites Levent
- Dedeman İstanbul
- Elegance Residence
- Hilton İstanbul Maslak
- Hotel Villa Blanche
- Hyatt Centric Levent İstanbul
- Manna Boutique Hotel
- Mercure İstanbul City Bosphorus Hotel
- Milport Hotel Levent
- Mood Design Suites İstanbul
- Mövenpicks Hotel İstanbul
- Park Dedeman Levent Otel
- Point Hotel Barbaros
- Raffles İstanbul
- The Selection Suites
- Wyndham Grand İstanbul Levent

temel planlama araştırmalarının geliştirilmesi gerekliliği belirtilir. İstanbul Nazım Plan Bürosu plan taslağını geliştirmek üzere on yıl boyunca bu kapsamda araştırma grupları oluşturularak, kentsel analiz ve araştırmalar yapar ve plan senaryoları üretir. Fakat 1980 yılına kadar plan onaylanmadan kalır. 1980 yılında ilk öneriye uygun 1/50000 ölçekli İstanbul Metropolitan Alan Nazım Planı hazırlanarak onaylanır (Tekeli, 2013). Bu planda yer alan merkezi iş alanları 4 sınıfta değerlendirilerek merkezi iş alanları, 1. Kademe alt merkez, 2. Kademe alt merkez, 3. Kademe alt merkez olarak kademelenir (Şekil 10).

Plan kararlarına göre Avrupa yakasında Eminönü MİA alanı dışında Karaköy, Taksim, Şişli, Mecidiyeköy ve Zincirlikuyu semtlerini içine alan bölge MİA alanı olarak belirlenmiştir (Şekil 6). Bu alanın bir uzantısı da Beşiktaş'tan Barbaros Bulvarı boyunca Zincirlikuyu ulaşan hat olarak belirlenmiştir. MİA kuzeyde birinci köprü otoyoluyla sınırlandırılmıştır diğer bir tarifile Zincirlikuyu'da MİA fonksiyonu sonlandırılmaktadır. Zincirlikuyu sonrasında Levent-Maslak arasında devam eden Büyükdere Caddesi boyunca sanayi alanları yer almaktadır, bu hatta sanayi alanları yanı sıra askeri alanlar ve üniversite alanı bulunur. 1980 planında yer alan bu gelişmenin sebebini Tekeli (2013) iki unsura bağlamaktadır. İlki Halaskargazi-Büyükdere caddelerinin birinci köprü ve bağlantı yolları ile önemli hale gelmesi bölgeye her iki yakadan daha rahat ulaşılmasına imkân vermesi, ikincisi ise 1968 yılında yürürlüğe giren Mecidiyeköy, Gayrettepe, Yıldız Posta Caddesi planında 12 kata kadar varan yapı haklarının verilmesi olarak belirtmektedir. 1980'li yıllardan sonra Beyoğlu'nun Prestij kaybıyla, onun yerine Şişli-Osmanbey ve Nişantaşı'nın alması merkez yayılmasına etki eden sebeplerdendir (Tekeli,2013). Bu planda MİA'nın Taksim Şişli Halaskargazi Caddesinin devamının Mecidiyeköy Büyükdere Caddesi ve Zincirlikuyu olarak öngörülmesi var olan eğilimlerin bir sonucudur. Büyüyen kentsel faaliyetlerle birlikte genişleyen MİA gelişme yönü 1. Köprü otoyollarıyla desteklenen en muhtemel bölgede konumlanmıştır.

Şekil 10. 1/50000 ölçekli İstanbul Metropolitan Alan Nazım Planı (1980)

- Gösteri Merkezi,Volkswagen Arena
- Gösteri Merkezi, Zorlu Performans Sanatları Merkezi
- Konser Salonu,Zorlu PSM
- Konser Salonu,Şişli Müzik Korosu
- Kültür Merkezi,Boğaziçi Fikir Sanat Derneği
- Kültür Merkezi,Levent Kültür Merkezi
- Kültür Merkezi,Ülke Politikaları Vakfı
- Kültür Merkezi,İTÜ Süleyman Demirel Kültür Merkezi
- Kültür Merkezi,İş Sanat Kültür Merkezi
- Kütüphane ,MEF Üniversitesi Kütüphanesi
- Kütüphane,Fatma Banat Çocuk Kütüphanesi
- Kütüphane,Tasarım Kütüphane
- Kütüphane,Vergi Kütüphanesi
- Kütüphane,İTÜ Mustafa İnan Kütüphanesi
- Sanat Galerisi, Alta Sanat Galerisi
- Sanat Galerisi,Art Next İstanbul
- Sanat Galerisi,Mamut Art Project
- Sanat Galerisi,Vis Sanat Galerisi
- Sanat Galerisi,Zorlu Performans Sanatları Merkezi
- Sergi Salonu,Uniq Hall
- Sergi Salonu, Vakıfbank Genel Müdürlük Resim Fuayesi
- Sergi Salonu,Zorlu Performans Sanatları Merkezi
- Sinema Salonu,Cinetime Açık Hava Sineması
- Sinema Salonu,Cinema Pink
- Sinema Salonu,Cinema Pink Sapphire
- Sinema Salonu,Cinemaximum Kanyon
- Sinema Salonu,Şafak Film Dolby Sinema Salonu
- Sinema Salonu,Zorlu Açık Hava Sineması
- Sinema Salonu,Özdilek AVM Cinemapink
- Tiyatro,Akademi 35,5
- Tiyatro,Dot Tiyatro
- Tiyatro,Kamuran Tiyatro Şenay Sahne
- Tiyatro,Sahne İstanbul
- Tiyatro,Tatbikat Sahnesi
- Tiyatro,Zorlu PSM Ana Tiyatro

...Bu dönem Maslak-Zincirlikuyu aksının prestij alanı olarak düşünülmediği hem Boğaziçi silüetine olumsuz etkisi hem de kuzey yönünde gelişimi yönlendirme potansiyelleri düşünülerek sadece merkezi iş alanı olarak işlev önerildiği görülmektedir.

Harita 10. Kültür Mekânları Haritası

1995 İstanbul Metropolitan Alt Bölge Nazım İmar Planında metropoliten merkez alanı şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Merkezi iş alanı: Metropolitan Alan, Metropolitan Bölge, ülke ve uluslararası boyutta yönetim, kontrol, koordinasyon fonksiyonları, finans kuruluşları, özelleşmiş, ihtisaslaşmış hizmet ve ticaret fonksiyonlarının bulunduğu; Eminönü, Fatih uzantısı; Beyoğlu, Galata; Şişli, Beşiktaş uzantısı; Levent-Maslak aksı'nın yer aldığı bölgedir” (İstanbul Metropolitan Alt Bölge Nazım İmar Plan Raporu, 1995). Bu planla, Levent-Maslak hattında sanayi alanları kaldırılarak “sihileştirilecek hizmet alanları” statüsüyle ile MİA alanına dâhil edilmiştir (Şekil 7). Ayrıca Levent-Maslak Aksı için plan kararları, “Boğaza kayan ve kentin kuzey yönünde gelişmesini teşvik eden bu aksın dondurulması ve silüeti olumsuz etkileyecek gelişmelere izin verilmemesi” olarak belirlenmiştir (İstanbul Metropolitan Alt Bölge Nazım İmar Plan Raporu, 1995). Böylece on beş yıl önce onaylanan 1980 planının fiziksel büyüme yönleri gerçekleşmiş 1995 planında da MİA'nın Büyükdere Caddesi boyunca genişlemesi devamlılığının sağlanması düşünülmüştür. Bu devamlılığı destekleyecek ulaşım altyapısı da 2. Köprü yolu otopanı (TEM) ile kurulmuştur. Büyümenin kontrol altında tutulabilmesi için merkez gelişiminin maslak bölgesinde dondurularak kuzey yönünde gelişmeyi teşvik edecek fonksiyonların sınırlandırılması öngörülmüştür. Planda kuzey yönünde gelişmeyi önlemek kentin lineer formunu desteklemek için “kanat çekim merkezi” olarak ifade edilen Doğu ve Batı yakalarında metropoliten merkez üzerindeki baskıyı azaltacak ve merkezi iş alanı ve alt merkezler kademelenmesi sistem bütünlüğü içinde I. derecede alt merkez niteliğinde özelleşmiş ve ihtisaslaşmış hizmet, ticaret fonksiyonları önerilmiş ve bu merkezler nüfus dışında hizmet ve ticaret potansiyelleri ile cazibe ve çekim merkezleri olması düşünülmüştür (İstanbul Metropolitan Alt Bölge Nazım İmar Plan Raporu, 1995).

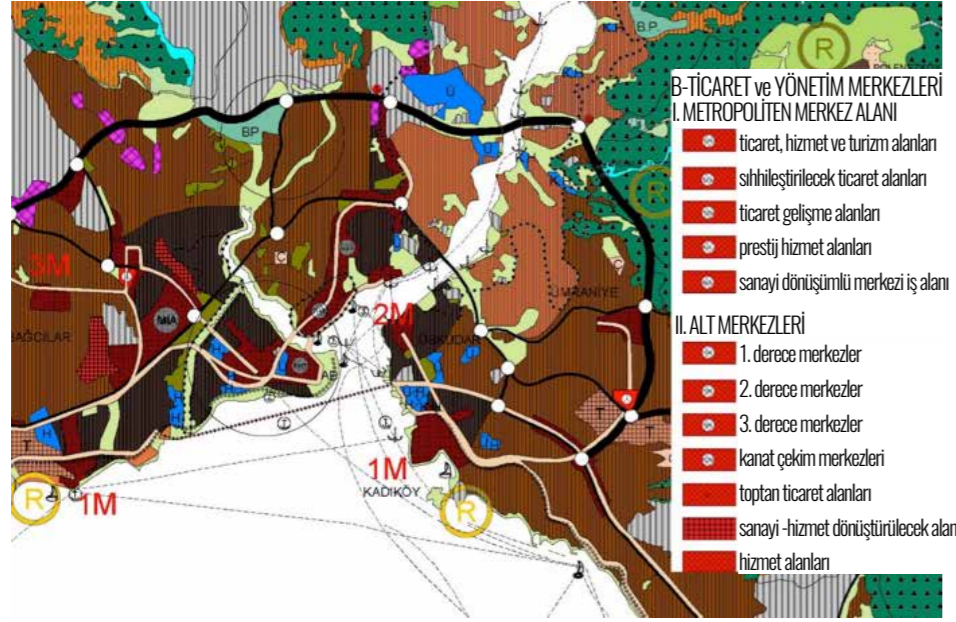
1995 planı “prestij” ifadesini içeren fonksiyon tanımlamalarını da içermektedir. MİA'nın bir parçası olarak “Prestij Hizmet Alanı” olarak Yeni Bosna basın-yayın aksı önerilmiştir. Bu bölgenin yönetim fonksiyonlarının medya üzerinden gelişerek dönüşme potansiyeli taşıması nedeni ile plan kararlarında önemli bir merkez olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca Beyoğlu bölgesinin tarihselliğinden gelen kimliği ile uygun finansman, yabancı kurum ve kuruluşlar, kültür, ticaret ve hizmet faaliyetleri korunarak prestij alanı olarak geliştirilmesi öngörülmektedir. Bu dönem Maslak-Zincirlikuyu aksının prestij alanı olarak düşünülmediği hem Boğaziçi silüetine olumsuz etkisi hem de kuzey yönünde gelişimi yönlendirme potansiyelleri düşünülerek sadece merkezi iş alanı olarak işlev önerildiği görülmektedir.

Planın Sentez Raporunda (2009) Büyükdere Maslak aksı için şu ifadeler yer almaktadır:

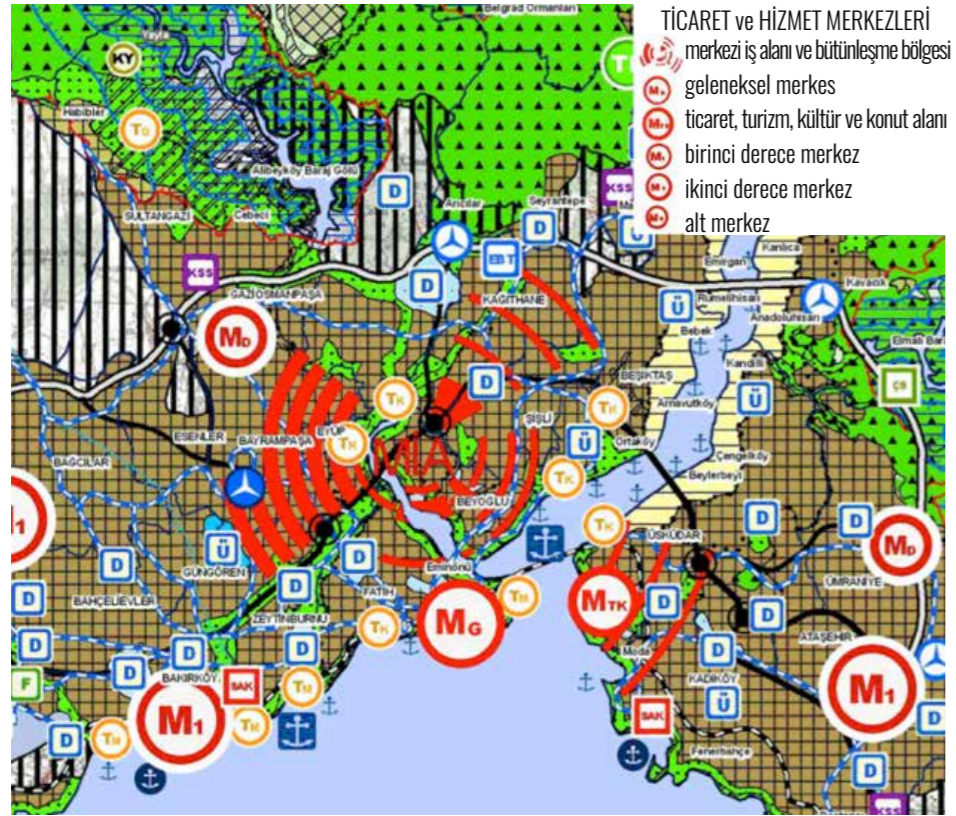
“Büyükdere- Maslak MİA içinde kabul edilmekle birlikte çok farklı nitelikleri dikkate alınmalıdır. Plansız/planlı” bir “prestij” merkezi olarak gelişmiştir. Üst düzey işlevlerin yoğunlaştığı bölgedir. Bu eğilimin spontane gelişmelere terk edilmesi yerine yönlendirilmesi gelişiminin kontrol edilebilmesi amacıyla rehabilitasyon gerekli merkez olarak tanımlanmıştır.

Plansız olarak gelişmiş olan Maslak bölgesi rehabilite edilmesi gereken merkez lejantı ile gösterilmiştir. Bu bağlamda, Maslak Merkezinin kuzey yönünde gelişiminin önlenmesi, Büyükdere-Maslak aksı rehabilite edilerek kontrollü dönüşüm ve gelişimi sağlanmalıdır.” (1/100000 İstanbul Çevre Düzeni Planı Sentez Raporu 2006)

Bu planda bir önceki planda olduğu gibi İstanbul kent makroformunun belirlenmesinde kuzey yönünde gelişmeyi kontrol altında tutmanın önemini vurgulamakta ve bu amaçla Büyükdere Caddesi Maslak bölgesinde MİA gelişimini azaltmak gerektiğini dile getirmektedir. Bu bölgede yüksek yoğunluklu gelişimin kuzey ormanları ve Boğaz için de tehdit olduğu ifade edilmektedir;

2009 yılında onaylanan İstanbul Çevre Düzeni Planının kararlarında Maslak-Zincirlikuyu bölgesi MIA ve etki alanı olarak tanımlanmıştır (şekil 12).

Şekil 11. İstanbul Metropoliten Alt Bölge Nazım İmar Planında (1995)
 Şekil 12. 1/100000 İstanbul Çevre Düzeni Planı (2009)

“MIA'nın Maslak aksından kuzeye doğru ilerlemesi sürdürülebilirlik ilkesi ile ters düşmektedir. Bu çerçevede, bu merkezin rahatlatılması, merkezi kentsel dokulardaki fonksiyonların yer seçim süreçlerinin yeniden tanımlanması ve köprü geçişlerinin azaltılması politikası benimsenmektedir. Bu nedenle, Maslak aksında daha fazla gelişmeye izin verilmemesi ve mevcut yüksek yoğunluklu yapısının rehabilite edilmesi öngörülmektedir. Planda MIA gelişimi ve bağlantılı yol ağı, tarihi merkezden daha batıya, coğrafi merkeze ve yoğunluk merkezine doğru çekilmektedir. Bu karar ormanların korunması yönünde temel bir araç olduğu gibi, MIA'nın rahatlatılması, Tarihi Yarımada ile Boğaziçi üzerindeki baskının azaltılması ve tarihi dokunun korunması hedefini de desteklemektedir (1/100000 İstanbul Çevre Düzeni Planı Sentez Raporu 2006).

1995 planında olduğu gibi bu planda da MIA üzerindeki baskıyı azaltmak amacıyla Avrupa ve Anadolu yakasında yeni alt merkezler önerilmektedir. Bunun sebebi de plan kapsamında yapılan çalışmalarda İstanbul'da 1992-2002 döneminde Merkezi İş Alanı'nda, diğer merkezler aleyhine üretim hizmetlerinin yoğunlaştığı ve bu yoğunlaşmanın merkezler kademelenmesindeki dengeyi değiştirerek, MIA'yı çok egemen bir konuma getirdiği tespit edilmesidir (1/100000 İstanbul Çevre Düzeni Planı Sentez Raporu 2006).

1980'li yıllarda Beyoğlu'nun prestij kaybederek onun yerini Şişli, Osmanbey, Nişantaşı bölgesi almış, 2000'li yıllarda ise Mecidiyeköy'den başlayarak Maslak'a devam eden Büyükdere Caddesi'nde güncel teknoloji, tasarım ve standartlarla yüksek yoğunluklu inşa edilen yapılar prestij bölgesinin genişleyerek yayılmasına sebep olmuştur. 1995 ve 2009 çevre düzeni planı bu bölge üzerindeki MIA baskısına dikkat çekmiş ve gelişmenin mekânsal büyüme olarak kontrol altına alınmasını önermiş olsa da güncel durum bölgedeki gelişmeye engel olunamadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Fotoğraf 17. Müjdat Kanbay, 2017.

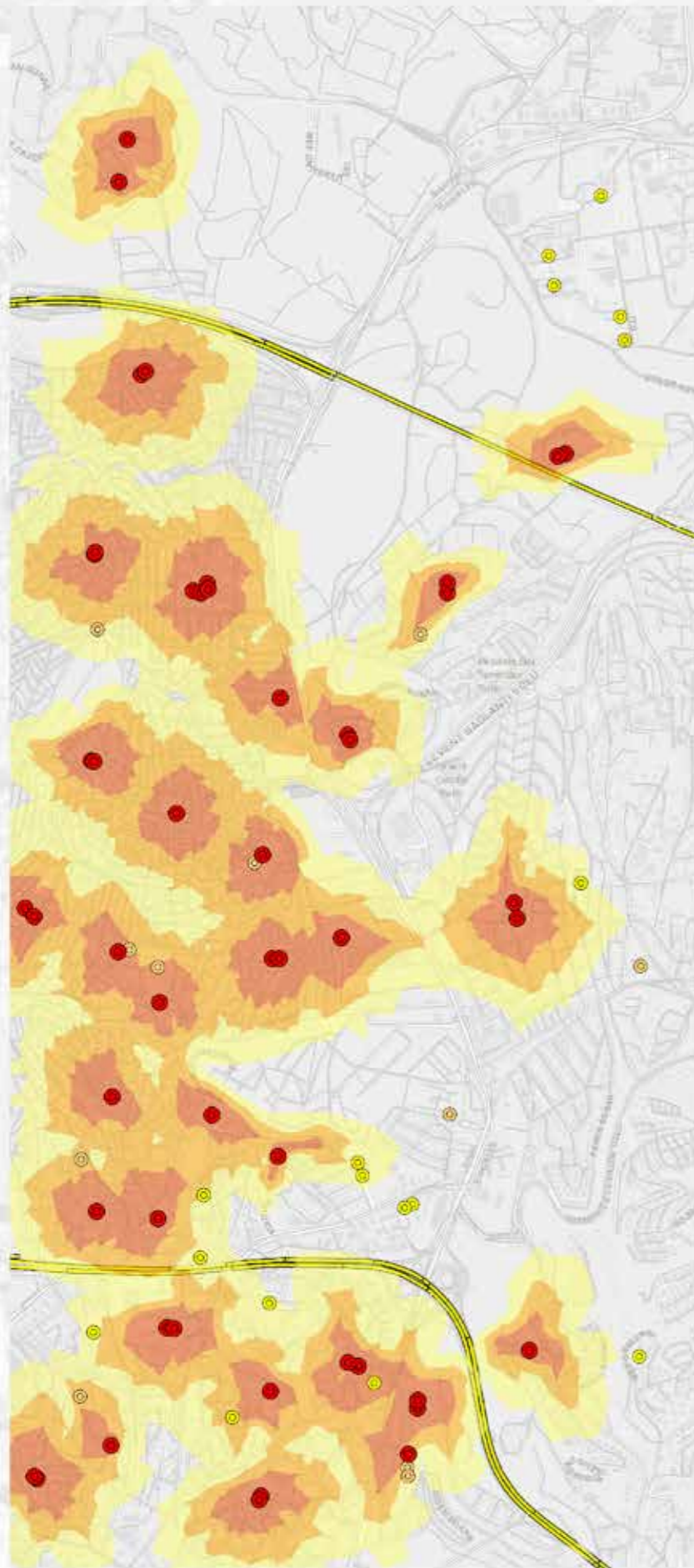
B.4. DONATI BİRİMLERİ ve ERİŞİLEBİLİRLİK

Mahalle, kentbilim terimleri sözlüğünde: “Bir kentin, bir ilçenin, büyükçe bir köyün, yönetim bakımından bölündüğü, yapı bölgelerinden ve insan topluluklarından oluşan en küçük parçalardan her biri” (Keleş, 1998) olarak tanımlanmaktadır. Komşuluk birimi ise: “Dar bir alanda yer alan, daha çok yüzyüze ve kişisel ilişkilerin egemen olduğu, üyeleri, yürüme uzaklığı içindeki ilkököl, oyun yeri, gezilik, bakkal ve manav gibi ortak kent kolaylıklarından güçlük çekmeden yararlanabilen küçük yerleşme birimi” dir (Keleş, 1998). Bu iki kavram kent planlama boyutunda temel alınan birimlerdendir. Fakat mahallenin idari bir boyutu da vardır. 20. Yüzyıl başlarında Komşuluk Birimi [neighbourhood unit] Clarence Perry tarafından kentsel birim olarak fiziki planlama ortamına dâhil edilmiştir (Konuk, vd., 2017). Perry'nin bahsettiği mahalle kavramı ile komşuluk birimi birbiriyle eşleşen kavramlardır. Kentsel planlamanın toplumsal temel birimi olarak görülmektedirler. Ülkemiz de ise mahalle ve komşuluk birimi birbiriyle eşleşmemektedir. İfade olarak birbirinin yerine kullanılsa da nüfus ve alan büyüklüğü olarak farklıdır.

5393 Sayılı Belediye Kanun'unda, “Mahalle, belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birimi”, olarak tanımlanır. Ayrıca “Belediye sınırları içinde nüfusu 500'ün altında mahalle kurulamaz” diye belirtilir. Söz konusu kanunda mahalle nüfus büyüklüğü alt sınırı tanımlanırken bir üst sınır belirtilmez. Bu sebeple ülkemizde mahalle büyüklükleri nüfus ve yüzölçüm olarak farklar göstermektedir. Genellikle kent merkezinde mahalle yüzölçümleri azalırken nüfus artmakta kent çeperlerinde ise mahalle yüzölçümleri artarken nüfus giderek azalmaktadır. Bu durumda bazı mahalleler “komşuluk ilişkisi” barındırırken diğerleri farklılaşarak yüzölçüm ve nüfus olarak büyümektedir. Bu sebeple fiziki kent planlama boyutunda “mahalle” ve “komşuluk birimi” eşdeğer ölçütlere sahip olamamaktadır. Ülkemizde özellikle de büyük kentlerde bir mahalle birden fazla komşuluk birimini içerebilmektedir. Halbuki mahalleler ve komşuluk birimi eşdeğer olduğunda kentsel hizmetlere erişimi kolaylaştırdığı gibi toplumsal birlikteliğin mekânı olarak, yürüyerek erişimi sağlayan, canlı ve yaşanabilir olmaktadır.

Komşuluk birimi veya mahalle Perry'ye göre iyi düzenlenmiş olmalı ve topluluğa özgü bazı tesis, işlev veya unsurlar barındırmalıdır. Bunlar 4 sınıfta değerlendirilebilir: (1) ilkököl, (2) küçük parklar ve oyun alanları, (3) yerel dükkanlar ve (4) konut alanları. Bunun içerisinde diğer komşuluk kurum ve hizmetleri yer alabilir fakat bunlar evrensel asgarî olanlardır (Perry, 1929). Bu yapı içinde Perry mahalle birimi için ‘6 ilke’ belirlemiştir. Bu ilkeler;

- Yer: Nüfus yoğunluğuna göre tespit edilecek ve bir ilkökölün ihtiyaç gösterileceği nüfusun gerektirdiği barınmayı sağlayacak bir yerleşim birimi,
- Sınırlar: Transit trafik geçişleri yerine, ulaşımın yeterince sağlanabileceği genişlikte arteriyal yollarla çevrili bir birim,

Harita 11. İlk ve orta öğretim erişilebilirlik eğitim tesisleri

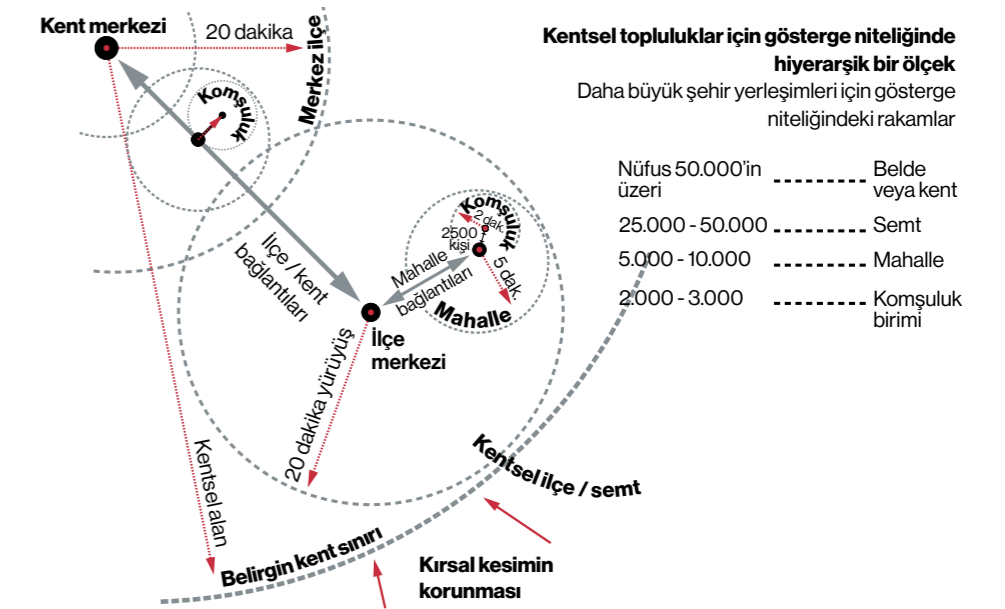
- 3 Dakika
- 5 Dakika
- 7 Dakika
- İlk ve Ortaöğretim Tesisleri
- Lise Tesisleri
- Üniversite Tesisleri

- Açık alanlar: Mahallenin ihtiyacını karşılayabilecek küçük parklar ve rekreasyon alanları ile planlanmış bir sistem,
- Kurum alanları: Merkezî veya ortak noktaya yerleştirilmiş ve hizmet etki alanının sınırlara kadar yeterli olduğu okul ve benzeri kurumlar,
- Yerel alışveriş üniteleri: Trafiğin bağlantı noktalarında veya komşu mahalle sınırlarına yakın olabilecek şekilde konumlandırılmış, hizmet edilen nüfusa yeterli olacak bir veya iki alışveriş bölgesi,

Dahili yol sistemi: Birim içinde transit trafik geçişini önleyecek şekilde iç sirkülasyonu sağlayacak ve trafik yüküne göre ölçülendirilmiş özel yol şebekesi (Konuk, vd., 2017).

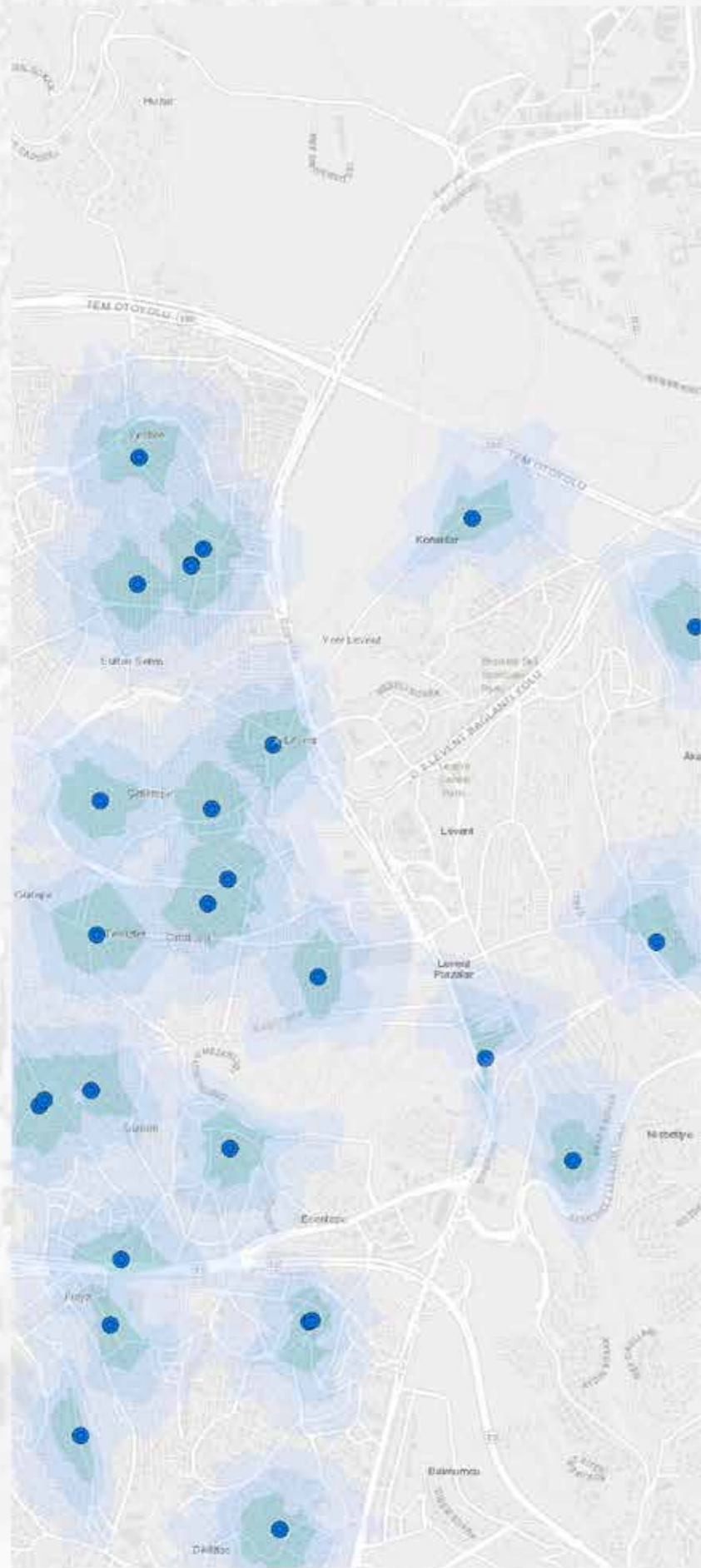
Bu ilkelere bağlı olarak tasarlanacak komşuluk biriminin yaklaşık nüfusu 10.000 kişidir ve merkezinde ilkokulun yer aldığı yarı çapı 400 metre çember ile tanımlanır. Komşuluk birimindeki kurumlar, ilkokul, dini tesis, kütüphane, sağlık birimi, alışveriş dükkanları, açık yeşil alan ve çocuk oyun alanı olarak çeşitlenmektedir. Perry'nin belirlediği komşuluk birimi fiziki planlamada günümüzde de kullanılmaktadır. Bir çok plancı tarafından bu konsept ele alınmış, geliştirilerek devamlılığı sağlanmıştır.

İngiltere planlama sisteminde yerleşim birimlerinde kentsel kamusal hizmetler ile ticari hizmetler genel olarak erişilebilirlik ve nüfus üzerinden tanımlanmaktadır. Yerleşim birimleri, küçükten büyüğe komşuluk birimi – mahalle – ilçe – belde / kent olarak kademelenmektedir (Konuk, vd., 2017).

Yukarıda görülen şemada komşuluk birimi 150 metre yarı çaplı çemberi içermektedir ve merkezinden kuş uçuşu 2 dakika yürüme mesafesinde çemberin diğer alanlarına ulaşabilmektedir ve nüfusu ise 2000-3000 kişidir. Mahalle ise 400 metre yarıçaplı çemberin merkezinden kuş uçuşu yürüme mesafesi 5 dakikadır ve nüfusu 5000- 10.000 kişidir. İlçe yani semt ise merkezinden 20 dakikalık bir yürüme mesafe ile yaklaşık yarı çapı 1500 metre olan bir çemberi tanımlamaktadır. Kentsel topluluklar için hazırlanmış bu çemberler kentsel kamusal hizmetlerin eşit olarak erişilebilirliğini sağlamak ve toplumsal yaşamı canlandırmak amacıyla düşünülmüştür. Bu çemberlerin merkezlerinde kentsel kamusal hizmet birimleri yer almakta ve hizmet birimleri çemberlerin büyümesine bağlı olarak çeşitlenip birim olarak da büyümektedir.

Şekil 13. Erişilebilirlik ve nüfus odaklı yerleşim birimleri kademelenmesi (Konuk, vd., 2017).

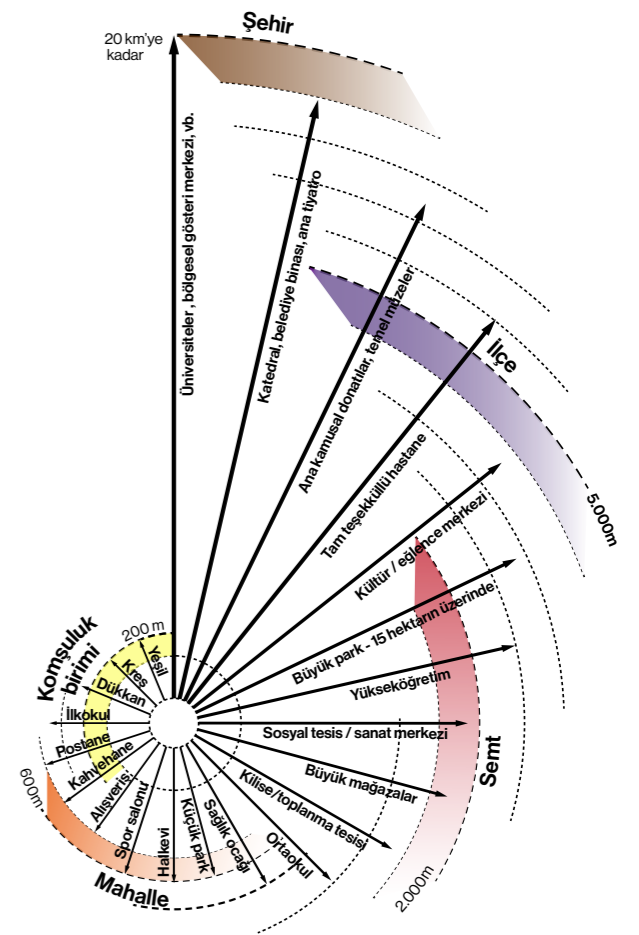

Harita 12. Sağlık Tesislerine erişilebilirlik

- 3 Dakika
- 5 Dakika
- 7 Dakika
- Dini Tesisler

Şekil 14. Ölçek hiyerarşisi göz önünde bulundurularak farklı ölçekteki yerleşim birimlerindeki olası kentsel donatılar. (Bu grafik, gösterge niteliğindedir ve şehir ölçeğindeki kentsel alanlar esas alınmıştır. Nüfus aralıkları alanları özelliklerine göre değişiklik gösterecektir.) (Konuk, vd., 2017).

	Olası Donatı	Nüfus Aralığı
10 km yarıçap	Şehir donatıları	
	Stadyum	Şehir
	Katedral	Şehir
	Belediye binası	Şehir
2 - 6 km yarıçap	Semt veya İlçe	
	Spor merkezi	25.000 - 40.000
	Semt merkezi	25.000 - 40.000
	Kütüphane	12.000 - 30.000
400 - 600 m yarıçap	Mahalle	
	Kamu ofisleri	7.500
	Halkevi	7.000 - 15.000
	Kahvehane	5.000 - 7.000
150 - 250 m yarıçap	Komşuluk Birimi	
	İlkokul	2.500 - 4.000
	Doktor	2.500 - 3.000
	Bakkal	2.000 - 5.000

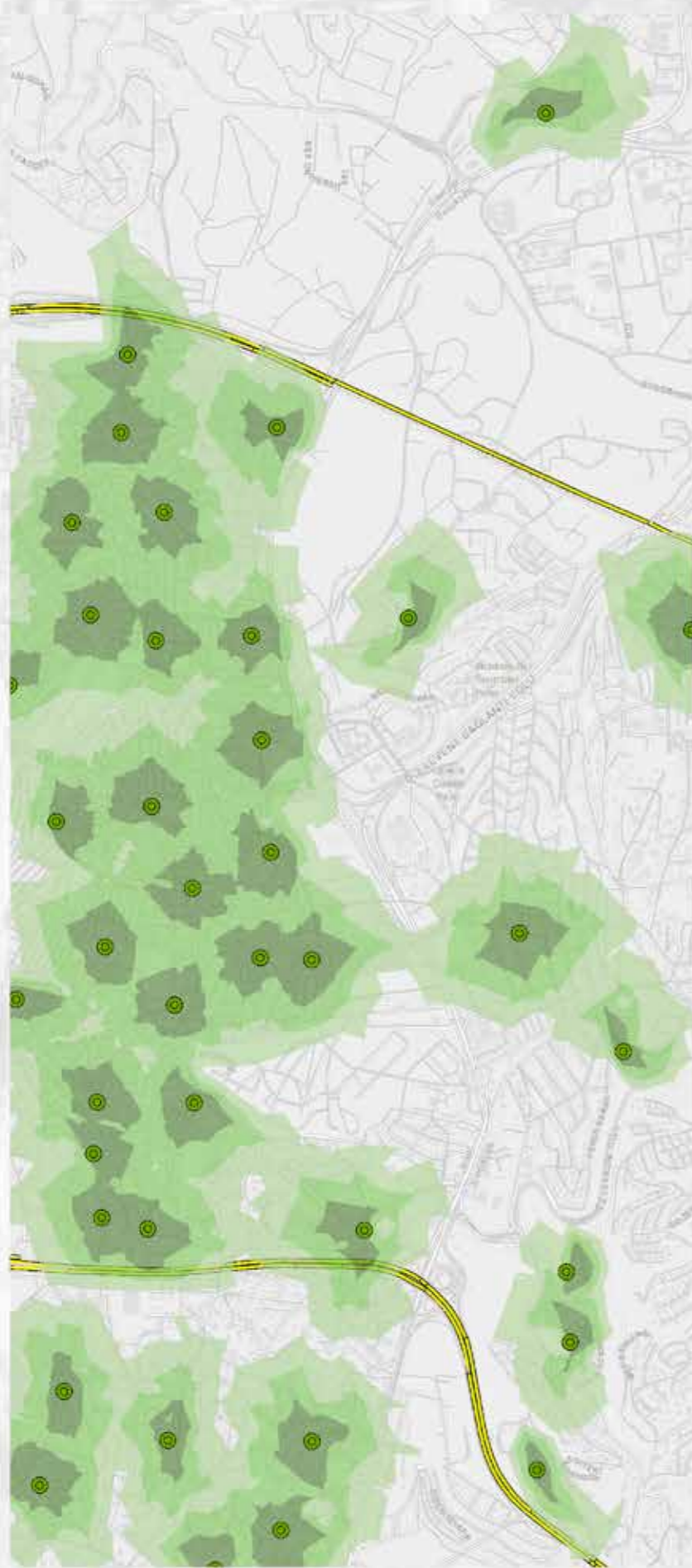
Ülkemiz yerleşim birimleri mahalle-ilçe ve kent olarak kademelenir. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde (EK 2 Tablo) (sosyal ve teknik altyapı alanları ilkököl, orta okul, sağlık tesisi vb. gibi) nüfus büyüklüğü ve kişi başına düşen metre kare değerine göre hesaplanmaktadır. Bu değerlere bakıldığında sosyal altyapı alanları için mahalle ve semt olarak ayrı bir tanıma gidilmediği görülür. Temel alınan birim az veya çok nüfuslu kenttir. Yine aynı yönetmelikte sosyal altyapı alanları erişilebilirlik mesafeleri verilmektedir:

“İmar planlarında; çocuk bahçesi, oyun alanı, açık semt spor alanı, aile sağlık merkezi, kreş, anaokulu ve ilkököl fonksiyonları takriben 500 metre, ortaokullar takriben 1.000 metre, liseler ise takriben 2.500 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir.”

Ayrıca imar planlarında; dini tesislerden küçük cami takriben 250 metre, orta (semt) cami takriben 400 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir. Mescitler ise yerleşik veya hareketli nüfusa göre takriben 150 metre hizmet etki alanında yapılabilir.”

Yönetmelikte kentsel kamusal hizmetler bir komşuluk birimi veya mahalle tasarımından çok nüfusun ihtiyaç duyduğu hizmetler ve onların erişilebilirliği olarak yer almaktadır.

Kentlerde sağlıklı ve yaşanabilir mahalleler oluşturmak için halka açık parklar ve (kütüphaneler, halk evi, sağlık ocağı vb. gibi) sosyal hizmet kurumları, alışveriş imkânları, yürüyüş, bisiklet sürme ve toplu taşıma

Harita 13. Dini tesis erişilebilirlik

- 3 Dakika
- 5 Dakika
- 7 Dakika
- Dini Tesisler

Yürüyerek kentsel donatı ve ihtiyaçlara ulaşım, sosyal etkileşim ve kentlinin zihinsel ve fiziksel sağlığını olumlu etkileyerek kentlinin yaşam biçiminde büyük bir rol oynamaktadır.

kullanımını teşvik eden güvenli, birbirine bağlı sokaklar ile birlikte tasarlanmalıdırlar. Gündelik hayatın birçok aktivitesi yürüme mesafesinde olmalı, yaşlılar, gençler gibi farklı gruplara hareket özgürlüğü sağlanmalıdır. Okulların, çocukların yürüyebileceği mesafelerde olmasının yanı sıra yaya ve bisikletler ulaşımını sağlayacak güvenli yol bağlantıları bulunmalıdır.

B.4.1. Mahalle / Komşuluk Birimi Ölçeğinde Kentsel Kamusal Hizmetlere Erişim

Coğrafi bilgi sistemleri yol ağ analiz ile kentsel kamusal hizmet alanlarına (donatı) yürüyerek erişiminin hesaplanması mümkündür. Yürüyerek kentsel donatı ve ihtiyaçlara ulaşım, sosyal etkileşim ve kentlinin zihinsel ve fiziksel sağlığını olumlu etkileyerek kentlinin yaşam biçiminde büyük bir rol oynamaktadır. Yürüme kolaylığı, donatı ve ihtiyaçlara yakınlığın bir ölçütü olarak kentsel gelişme deseniyle birlikte ihtiyaçlara erişilebilirliğin nasıl etkilendiğini de göstermektedir. Analiz kapsamında yol ağı üzerinden erişilebilirlik analizi yapılabilmesi için ortalama yürüme mesafeleri kullanılmıştır.

İlkokullar için Erişilebilirlik

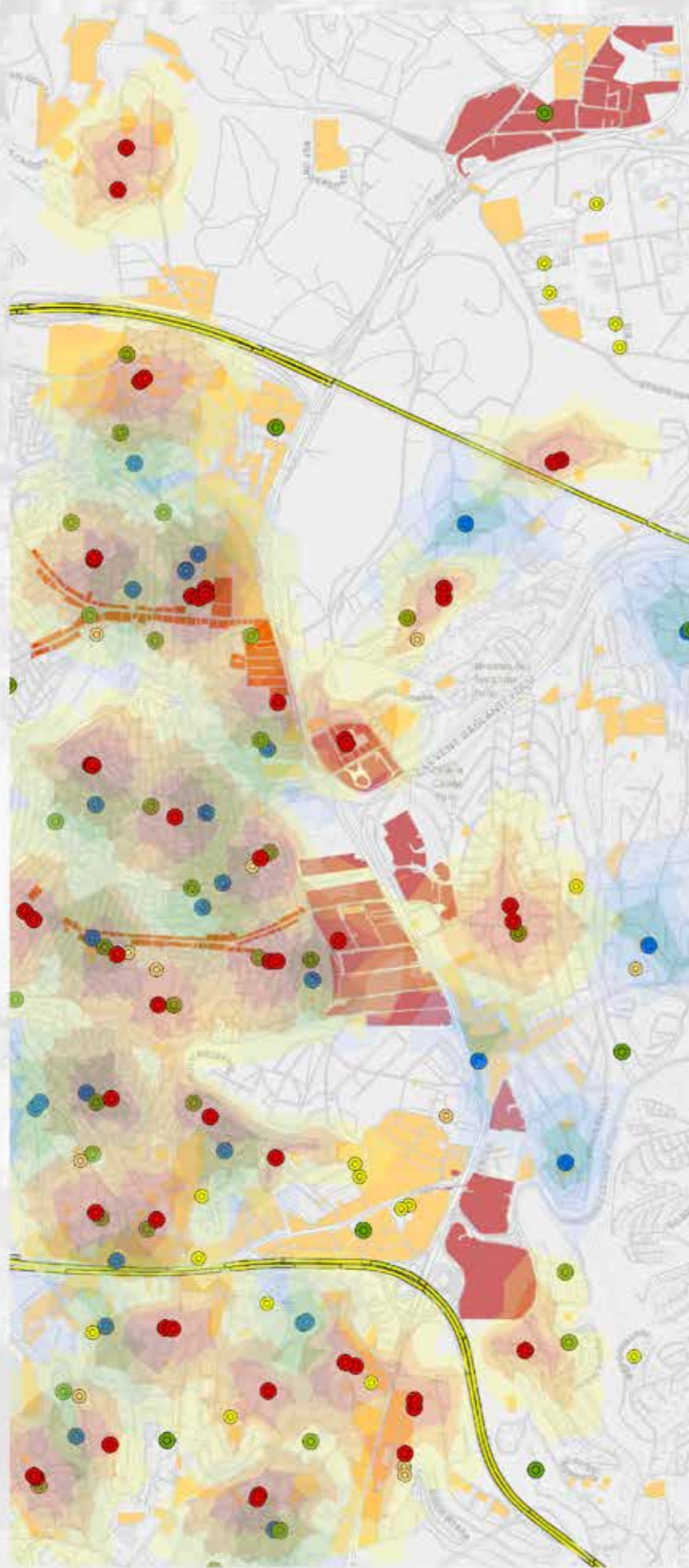
İlkokul mahallede yer alması gereken önemli bir donatıdır ve tasarım ilkelerinde 400-500 metre sınırları içinde bir alana hizmet etmelidir. İlkokulun erişilebilirliğinin yaya yolu kalitesi, yaya yolunun olup olmadığı, yolun düz veya yokuş olması gibi etmenler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir, böylece daha gerçekçi sonuçlara ulaşılması sağlanacaktır. Bu analiz kapsamında yaya yolu kalitesi verilerine ulaşılmadığı için öğrencilerin ortalama yürüme hızları ve yolun olup olmadığı verileri üzerinden, ilkokula erişilebilirlik hesaplanmıştır. Harita 11'de kırmızıdan sarıya doğru tonlanan renkler öğrenciler tarafından 3, 5 ve 7 dakikada erişilebilecekleri mesafeleri göstermektedir (Harita 11).

Analiz sonucunda, model alanı içerisindeki şu anki mevcut duruma göre ilkokul ve ortaokul donatı alanlarının Büyükdere Caddesi'nin batısında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu alandaki devlet okulu tesisleri çoğunlukla yürüme mesafesindedir. Aksın doğusunda ise devlet ilk ve ortaöğretim tesis alanlarının yetersiz olduğu görülmektedir. Alanın kuzeyinde ise konut alanları olmadığı için ilk ve orta okullar yer almamaktadır. Büyükdere Caddesi'nin batısında Akatlar ve Nispetiye mahallerinde yeni ilkokul alanlarına ihtiyaç görülmektedir. Doğu bölgesinin aynı zamanda sosyo-ekonomik durumun yüksek olduğu özel okulların tercih edildiği tahmin edilmektedir.

Sağlık Hizmetlerinin Erişilebilirliği

Aile sağlık merkezleri de tıpkı ilkokul gibi mahalle biriminde yer alması gereken temel donatılardandır. Aile sağlık merkezleri hastalara temel düzeyde hizmet veren birimlerdir ve yürüyerek erişilebilmesi önemlidir. CBS ağ analizinde ortalama yürüme hızına bağlı olarak aile sağlık merkezi hizmet alanları belirlenmiştir. Harita 12'de koyu maviden açık mavi ye doğru tonlanan bölgeler 3, 5 ve 7 dakikada sağlık merkezine erişilebilirliği ifade etmekte sağlık merkezlerinin hizmet birimlerini tanımlamaktadır.

Analiz sonucu model alanı içerisinde mevcut aile sağlık merkezlerinin konut alanlarında yer seçtiği ve aksın batısında yoğun konut dokusunun olduğu bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Aile Sağlık Merkezleri'nin Büyükdere Caddesi batısında erişim açısından yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Analizde özellikle aksın doğusunda, Konaklar mahallesinde sağlık donatılarının eksikliği dikkat çekmektedir. Büyükdere Caddesi doğu kısmında özel sağlık tesisleri oldukça fazladır.

Harita 14: Mahalle Merkezleri

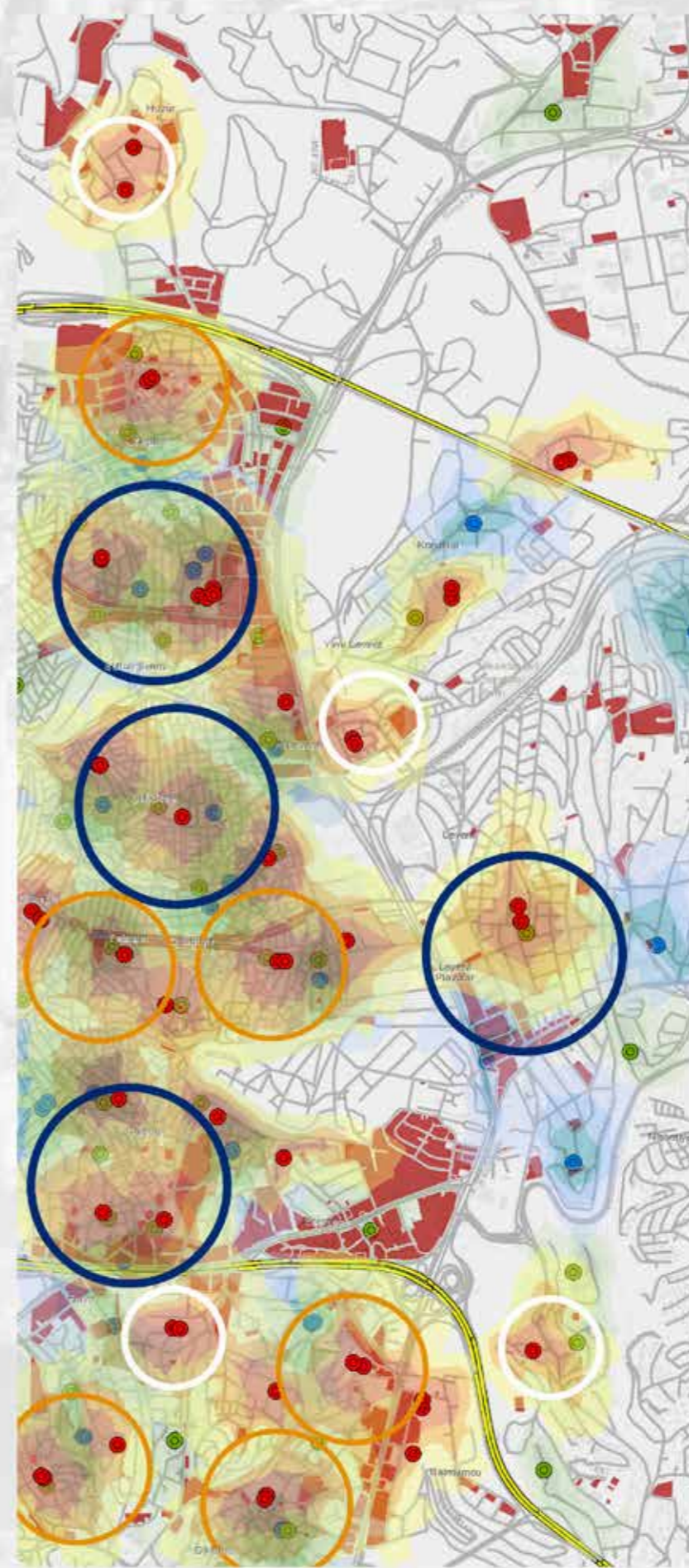
**İlk ve Ortaokul Erişilebilirlik
Yürüyerek Erişim (Dakika)**

- 3 Dakika
- 5 Dakika
- 7 Dakika

**Sağlık Tesisi Erişilebilirlik
Yürüyerek Erişim (Dakika)**

- 3 Dakika
- 5 Dakika
- 7 Dakika

- Sağlık Tesisleri
- İlk ve Ortaöğretim Tesisleri
- Dini Tesisler
- Lise Tesisleri
- Üniversite Tesisleri
- Ticaret
- Ticaret + Konut
- AVM + Rezidans

Harita 15 (sağ): Mahalle Merkezleri Etki Alanları

Mahalle Merkezleri

- 1. Derece
- 2. Derece
- 3. Derece

**Dini Tesis Erişilebilirlik
Yürüyerek Erişim (Dakika)**

- 3 Dakika
- 5 Dakika
- 7 Dakika

**İlk ve Ortaokul Erişilebilirlik
Yürüyerek Erişim (Dakika)**

- 3 Dakika
- 5 Dakika
- 7 Dakika

**Sağlık Tesisi Erişilebilirlik
Yürüyerek Erişim (Dakika)**

- 3 Dakika
- 5 Dakika
- 7 Dakika

- Sağlık Tesisleri
- İlk ve Ortaöğretim Tesisleri
- Dini Tesisler
- Lise Tesisleri
- Üniversite Tesisleri
- Ticaret
- Ticaret + Konut
- AVM + Rezidans

Fotoğraf 18. Ateş Can Yeşileten, 2017.

İbadet Alanları Erişilebilirliği

Dini tesis mahalle biriminin gerekli donatılarından. Çalışma alanı içerisinde mevcut dini tesis alanlarının erişilebilirliği yürüyerek hesaplanmıştır. Harita 13'te koyu yeşilden açık yeşile doğru tonlanan renklerdeki bölgeler 3, 5 ve 7 dakikada dini tesis alanlarına erişilebilirliği göstermektedir.

Analiz sonucunda Büyükdere Caddesi batısında dini tesis alanları yeterli ve fazla olduğu görülmektedir ve gelecek için yeni bir dini tesise ihtiyaç yoktur. Aksın doğusunda ise dini tesis sayısının daha az olduğu görülmektedir.

B.4.2. Mahalle Birimleri Erişilebilirlik Sentezi

Mahalle / komşuluk birimi ölçeğinde hizmet veren donatı alanları analizi için hazırlanan ilköğretim, dini ve sağlık tesisi donatıları erişilebilirlik haritaları, çalışmanın ikinci aşamasında üst üste çakıştırılarak bu ölçekte oluşan merkezlerin belirlenmesi ve gelecek tasarım kararlarını bu mekânsal veriler doğrultusunda tasarlanması hedeflenmiştir. Analizde tüm donatı alanları ve ticari işlevdeki kullanımlar gösterilmiştir.

Bu analize göre, tüm donatılar çakıştırıldığında beliren mor alanlar ile ticaret kullanımının kesiştiği alanlar komşuluk birimlerindeki birinci, ikinci ve üçüncü derece merkezleri belirlemektedir. Birinci, ikinci ve üçüncü derece merkezler analizde oluşan mekânsal lekeler ve bu alanlardaki yoğunluk ve yayılma göre kademelendirilmiştir. Bu çalışmaya göre komşuluk birimlerindeki merkezler aksın batısında yoğunlaşmış olup Sanayi, Çeliklepe, Ortabayır, Mecidiyeköy, Gülbahar ve Levent mahallelerinde birinci derece merkezler bulunmaktadır. İkinci derece merkezler Seyrantepe, Yeşilce, Ortabayır, Telsizler, Gültepe, Gayrettepe, Dikilitaş ve Fulya mahallelerinde oluşmuştur. Üçüncü derece merkezler ise Huzur, Konaklar, Fulya ve Levazım mahallelerinde oluşmuştur (harita 14 ve harita 15). Büyükdere Caddesi'nin batısı ile doğusunda yer alan konut alanları mahalle yapılarının birbirinden farklı olduğu çok açık görülmektedir. Batı bölgesinde yoğun konut dokusunun bulunduğu, ilkokul, ortaokul, sağlık ocağı ve dini tesislerin yeterli olduğu fakat açık yeşil alanlar, meydanıklar, çocuk oyun alanlarının yetersizliği dikkat çekmektedir.

Harita 16. Ulaşım Ağı

- Ana Yol Ağı
- Bağlantı Yolları
- Otobüs Durakları
- Dolmuş Durakları
- Metrobüs
- Metro İstasyonları

...Büyükdere-Maslak aksına oturan bir çizgide, yakın çevresindeki arazi kullanım biçimlerini ve arazi değerlerini dahi değiştirebilecek kadar önemli bir etkileşim yaratır.

B.5. ULAŞIM

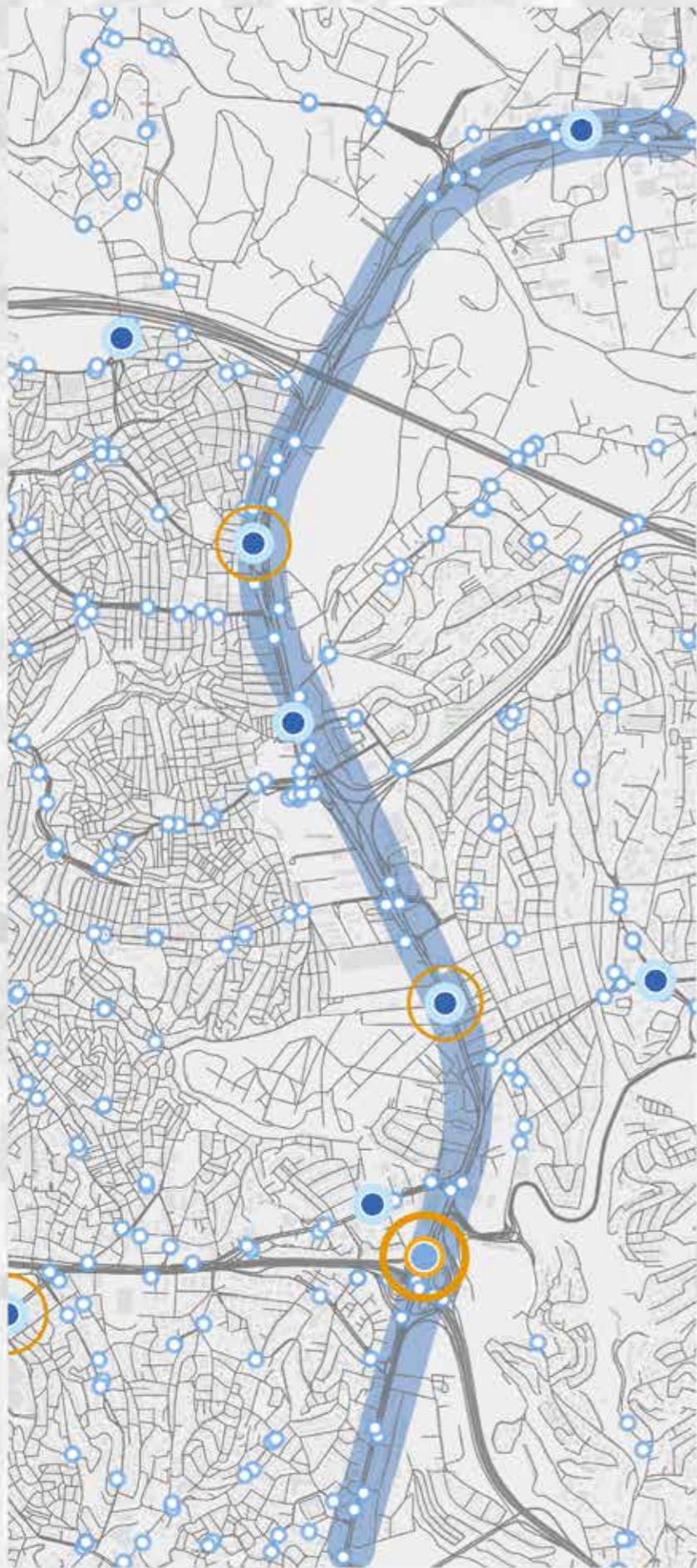
Maslak-Zincirlikuyu Prestij Aksı Büyükdere Caddesi ile tanımlanmaktadır. Şişli, Halaskargazi Caddesi'nin devamı olan Büyükdere Caddesi, Şişli'den başlayarak Mecidiyeköy ve Zincirlikuyu'dan Levent'e oradan Maslak'a kadar devam eden uzun ve önemli bir kentsel ana yoldur. Bu önemli ana yol aynı zamanda Bizans döneminden beri var olduğu bilinen tarihi bir izdir. Büyükdere Caddesi, 1958'de açılan Barbaros Bulvarı ile Beşiktaş'a bağlanmıştır. 1973'de 1. Boğaz Köprüsü'nün açılmasıyla Zincirlikuyu E-5 otoyolu ve kent içi anayol bağlantılarını sağlayan bir ulaşım ağı kavşak noktası hâline gelmiştir. Büyükdere Caddesi söz konusu bu bağlantılarla daha yoğun kullanılan bir kent içi aksı olarak önem kazanmıştır. 2. Boğaz Köprüsü'nün bağlantı ve TEM Otoyolu, 4. Levent ile Maslak semtleri arasından geçmektedir ve bu otoyola bağlantı sağlayan kent içi ana yolu yine Büyükdere Caddesi'dir. Büyükdere Caddesi'nden doğu ve batı yönünde konut alanlarına ulaşımı sağlayan 2. derece önemli ulaşım aksları ise doğu yönünde Nispetiye Caddesi, batı yönünde Talatpaşa Caddesi ve Sultan Selim Caddeleri'dir.

Büyükdere Aksı, önemli otobüs güzergahı olmasının yanı sıra M2 Yenikapı-Hacıosman, M6 Levent-Boğaziçi Üniversitesi/Hisarüstü Metro hattını ve Zincirlikuyu Metrobüs duraklarını bulundurmaktadır. Yapımına 1992 yılında başlanan ve Yenikapı-Hacı Osman arasında hizmet veren metro hattı, ilk etabı 2000 yılında hizmete girer. Yenikapı entegrasyonu ise 2014 yılında tamamlanır. Günlük ortalama 320.000 yolcu taşıyan 23,49 km'lik hat, kentin en önemli akslarından biri olan ve Merkezi İş Alanı (MİA) omurgalarından biri diyebileceğimiz Büyükdere-Maslak aksına oturan bir çizgide, yakın çevresindeki arazi kullanım biçimlerini ve arazi değerlerini dahi değiştirebilecek kadar önemli bir etkileşim yaratır. Üniversite, stadyum, plaza ve AVM'ler, transfer (aktarma) merkezleri, iş-ofis merkezleri ve küçük ölçekli sanayi alanları boyunca önemli bir taşıyıcı sistem niteliğindedir (Şehir Plancıları Odası, 2013). Ayrıca toplu taşımada da önemli aktarma noktalarından birisi olan Zincirlikuyu kavşağı M2 Metro hattı ve Metrobüs aktarma duraklarının kesiştiği noktadır.

Aks üzerindeki duraklar ve aksın etrafındaki yerleşim alanlarına uzanan toplu taşıma hatlarının durakları harita 16 ve harita 17'de gösterilmiştir. Otobüs duraklarının, aksın batısında yer alan yerleşim alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bölgeye toplu taşıma hizmetinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

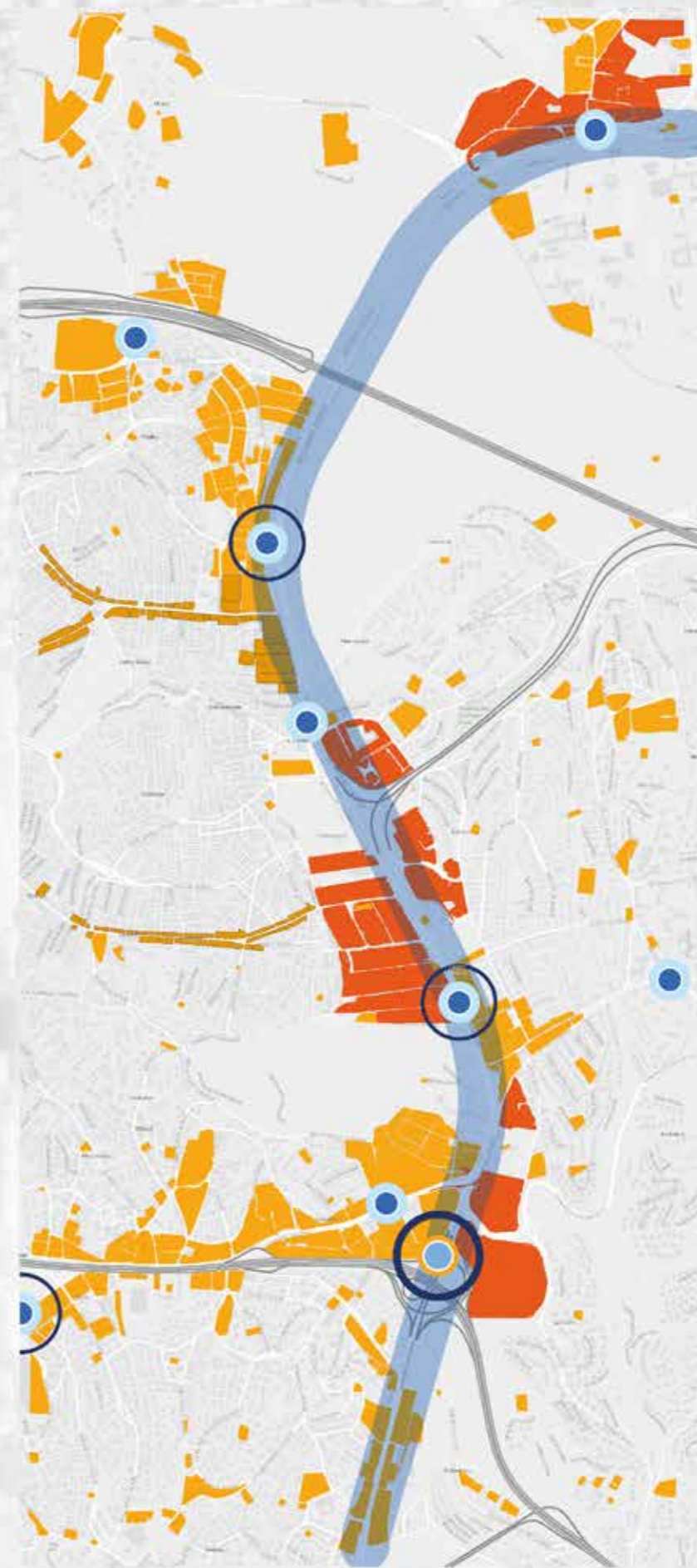
İTÜ-Ayazağa, Seyrantepe, Sanayi Mahallesi, 4. Levent, Levent, Gayrettepe, Nispetiye ve Mecidiyeköy metro durakları prestij aksı çalışma sınırları içerisinde bulunan metro istasyonlarıdır. Zincirlikuyu, çalışma alanı içerisindeki tek metrobüs durağı olmasının yanı sıra hem metrobüs hatları hem de otobüs ve metro hatları ile bağlantısı sebebiyle kentsel alana hizmet eden bir transfer merkezidir (harita 17). Yenikapı-Hacıosman metro hattı Levent istasyonu Levent-Hisarüstü hattı aktarma merkezidir, Sanayi Mahallesi istasyonu ise Vadi İstanbul hattı aktarma merkezidir.

Metro durakları aksın üzerinde farklı yoğunlukta transfer noktaları yaratmakla beraber ticarî kullanımlar ile de olumlu bir ilişki içerisindedir. Mecidiyeköy ve Zincirlikuyu aktarma merkezlerinde merkezi iş alanı kullanımları yoğundur ve hem bölgenin içerdiği işlevler hem de kentsel ölçekte ulaşım transfer merkezi olması bölgenin yoğunluğunu artırmaktadır. Zincirlikuyu bu yapıyla araç ve toplu taşıma ulaşımında önemli bir odak noktasıdır. Levent istasyonu prestij aksının bir diğer önemli metro istasyonudur. Merkezi iş alanı ve konut alanlarına ulaşımı sağlamaktadır. Bu bölgede yer alan alışveriş merkezleri (AVM) toplu taşıma ulaşımında en fazla çekimi yaratan işlevlerdendir. Aksın kuzeyinde bulunan 4. Levent, Sanayi ve Seyrantepe istasyonları da giderek yoğunlaşan ticarî kullanım ile ilişkilendirilebilir. Sanayi Mahallesi ve 4. Levent istasyonlarının batı çıkışlarının olduğu bölge ise ticaret ve konut karma kullanımlarına hizmet vermektedir (harita 18).

Harita 17: Kent ve bölge ölçeği transfer noktaları

- Otobüs Durağı
- Metro Durağı
- Bölge Ölçeği Transfer Noktası
- Kent Ölçeği Transfer Noktası

Harita 18: Transfer ve ticaret noktaları

- Transfer İstasyonu Derece
- 1
 - 2
 - 3
- Metro Durakları
- Metro Durakları
 - Metrobüs Durağı
- Ticaret_Konut
- Ticaret_Konut
 - Avm_Residans
 - Ticaret

Fotoğraf 19. Sena Nur Taştekte, 2017.

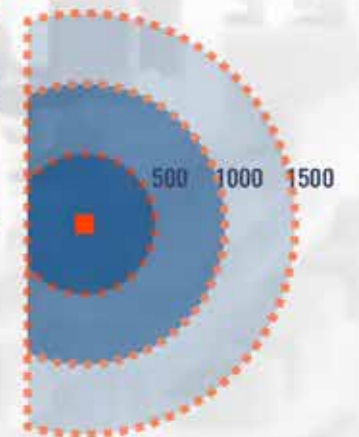

Harita 19. Erişilebilirlik Analizi

 METRO

 OTOBÜS-DOLMUŞ DURAKLARI

ERİŞİLEBİLİRLİK HALKALARI

Bir diğer dikkat çeken nokta ise 2000'li yılların başından itibaren süregelen dönüşüm ile Büyükdere Caddesi üzerindeki gökdelenlerin çoğunun Esentepe Mahallesi sınırları içinde yer almakta olduğudur.

B.6. MERKEZLER ve NÜFUS YOĞUNLUK İLİŞKİSİ

Çalışma alanında Şişli, Beşiktaş, Kağıthane ve Sarıyer ilçelerine bağlı 18 mahallenin 2007, 2012 ve 2018 nüfus yoğunlukları TÜİK'ten alınan nüfus verileri ile kişi/hektar parametresi kullanılarak incelenmiştir. Mahalle sınırları içindeki askeri alan, üniversite veya mezarlık gibi ikamet içermeyen alanlar nüfus yoğunluğu hesabına dâhil edilmeyerek brüt nüfus yoğunluğu kentte konut için ayrılan alanlarla bunların gerekli kıldığı donanımlar, yollar ve yeşil alanlar toplamının bir hektarına düşen insan sayısı olarak hesaplanmıştır. İnceleme alanı içerisinde 2007 yılında 50 kişi/hektar ile 1600 kişi/hektar arasında değişen konut dokuları yer almaktadır. Seyrantepe mahallesi yaklaşık 1550 kişi/hektar değeriyle alanın en yoğun mahallesidir. 1150 kişi/hektar ikinci sırada Sanayi mahallesi gelmekte Çeliktepe, Emniyetevler, Mecidiyeköy, Gülbahar ve Ortabayır mahalleleri bölgenin nüfus yoğun konut alanlarını içermektedir. En düşük nüfus yoğunluğuna sahip mahalle ise 45 kişi/hektar değeri ile Levent'tir. Balmumcu, Levazım mahalleleri de 150-200 kişi/hektar arasındaki değerleri ile yine düşük nüfus yoğunluklu mahallelerdir.

2007 ile 2018 yılları arasındaki değişimlerine bakıldığında Seyrantepe, Sanayi, Çeliktepe ve Gülbahar mahallelerinde bir artış olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra Akatlar mahallesinde yoğunluk düşmüştür (harita 21). Balmumcu ve Levazım mahallelerinde ise önce düşüp sonra artan bir yoğunluktan bahsedilebilir.

Büyükdere Caddesi doğu ve batı kısmı nüfus yoğunlukları açısından birbirinden tamamen farklılaşmaktadır. Cadde'nin doğu kısmında 45-50 kişi/hektar ile düşük yoğunluklu konut alanları yer alırken, Büyükdere Caddesi batı kısmında 1800 kişi/hektar değerinde oldukça yüksek nüfus yoğunluğu içeren konut alanları yer almaktadır. Bu analiz Büyükdere Caddesi'ni saran konut alanlarının birbirinden tamamen farklı olduğunu göstermektedir.

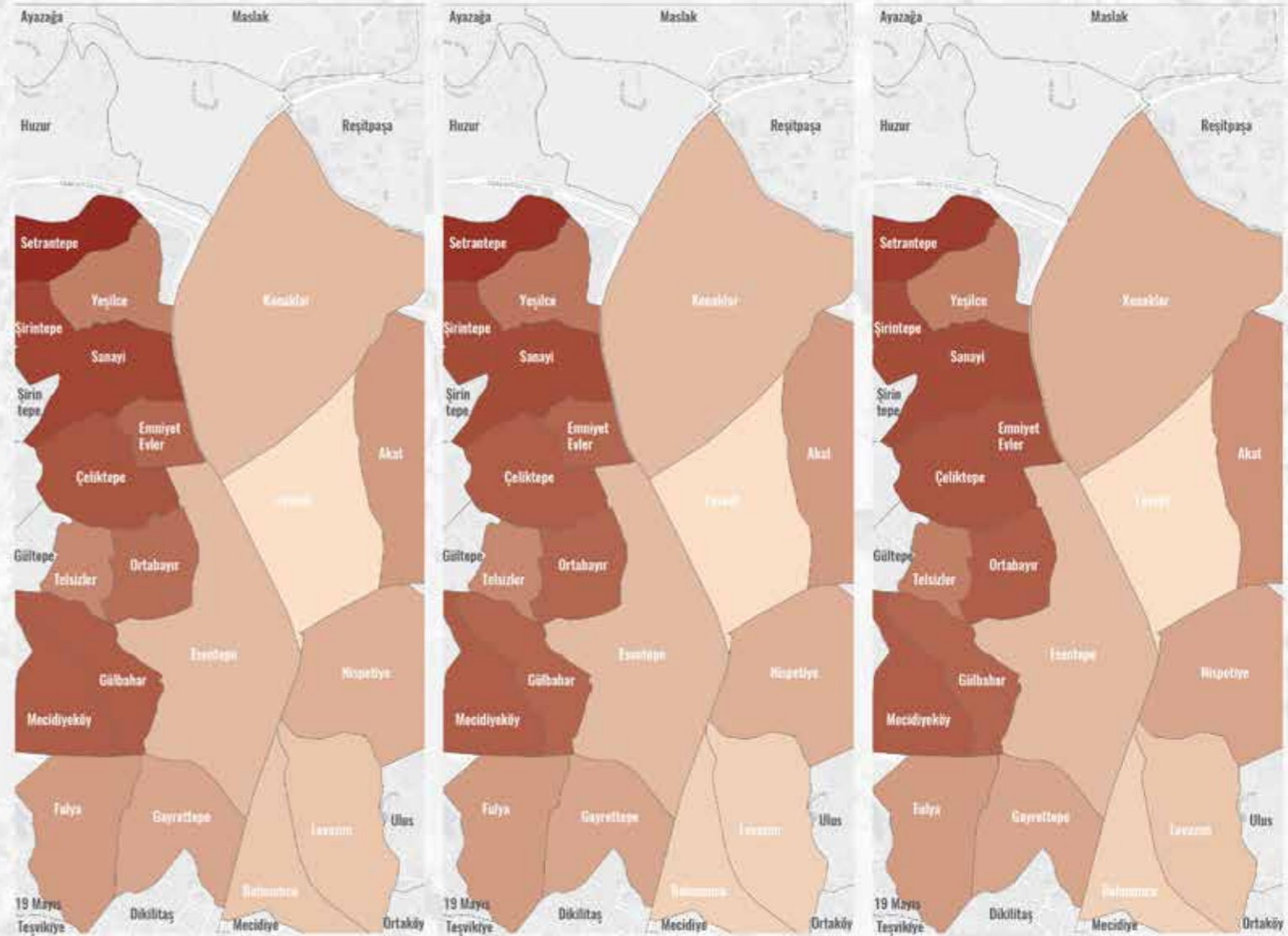
Noktasal yoğunluk haritası da bir nokta 120 kişiyi ifade edecek şekilde 2018 yılı için oluşturulmuştur. Bu çalışmada da Seyrantepe, Sanayi, Çeliktepe, Emniyetevler gibi ilçelerin nüfus değerlerinin yüksek, Konaklar, Levent, Esentepe, Balmumcu gibi mahallelerinde nüfusun seyrekleştiği görülmektedir. (harita 20). Harita 10'da da görüldüğü gibi düşük yoğunluktaki alanların genellikle daha geniş parselasyonlara sahip olduğu görülür.

Bir diğer dikkat çeken nokta ise 2000'li yılların başından itibaren süregelen dönüşüm ile Büyükdere Caddesi üzerindeki gökdelenlerin çoğunun Esentepe Mahallesi sınırları içinde yer almakta olduğudur. Fakat Esentepe mahallesinin 2007 ile 2018 yılları nüfus yoğunluk ve nüfus değerleri incelendiğinde dikkat çeken bir artış olmadığı görülmektedir. 2007 de 6800 olan nüfus 2018'de 6900 olmuştur. Her ne kadar Esentepe Mahallesi'nde yer alan yüksek katlı ve hacimli bina kompleksleri ağırlıklı ofis ve ticaret işlevleri içerse de konut işlevine de yer verilmiştir. Bu yapı komplekslerinde yer alan rezidansların nüfus değerine herhangi bir etkisinin olmaması oldukça ilginçtir.

Harita 20. Prestij Aksı Nuktasal Nüfus Değerleri Haritası

1 Nokta = 120 Kişi

Harita 21. Prestij Aksı Mahalleleri 2007 ile 2018 yılları Nüfus Yoğunluğu Değişimi

2018 Yoğunluk Analizi
[Kişi/Hektar]

- 0-50
- 200-250
- 250-300
- 300-350
- 350-400
- 400-450
- 500-550
- 550-600
- 750-800
- 800-850
- 850-900
- 900-950
- 1150-1200
- 1750-1800

2012 Yoğunluk Analizi
[Kişi/Hektar]

- 0-50
- 150-200
- 250-300
- 300-350
- 350-400
- 400-450
- 500-550
- 600-650
- 800-850
- 850-900
- 1100-1150
- 1700-750

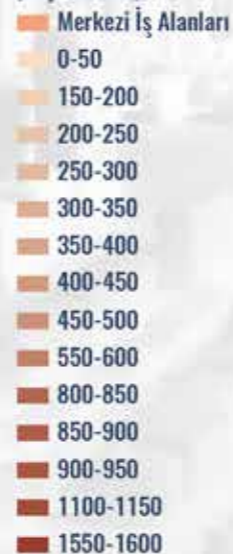
2007 Yoğunluk Analizi
[Kişi/Hektar]

- 0-50
- 150-200
- 200-250
- 250-300
- 300-350
- 350-400
- 400-450
- 450-500
- 550-600
- 800-850
- 850-900
- 900-950
- 1100-1150
- 1550-1600

Harita 22. Prestij Aksı Merkezi iş alanı nüfus yoğunlukları ilişkisi

**2018 Yoğunluk Analizi
[Kişi/Hektar]**

Esetepe Mahallesi sınırları içinde MİA ve Zincirlikuyu Mezarlığı yer almakta konut alanları ise oldukça az yer tutmaktadır. Merkezi iş alanının odak noktası bu mahalledir (harita 22). En büyük dönüşümün olduğu bu mahalle komşu olduğu mahalleler gibi bir konut ağırlıklı bir mahalle değildir.

Seyrantepe, Yeşilce, Sanayi, Emniyet Evleri mahalleleri, yerel semte hizmet eden ticaret ve hizmet akslarını içerdiği gibi günümüzde dönüşerek MİA'ya eklenen ticaret ve hizmet alanları ile oto sanayi işlevlerini de içermektedir. Büyükdere Caddesi'ne MİA'a yakın alanlar dönüşüme açık olan alanlardır. Ağırlık işlevi konut olan bu mahallelerde yüksek nüfus yoğunluğu, mekân kalitesindeki düşüklük ve yeşil alan eksikliği dikkat çekmektedir.

Levent Mahallesi Büyükdere Caddesi'nin doğu kısmında yer almaktadır ve mahallenin çoğu kentsel sit alanıdır. Bu mahalle de MİA'nın odak noktasıdır ve en fazla etkilenenlerdendir. Büyükdere Caddesi üzerinde yüksek katlı yapılar yer alırken kentsel sit alanı içerisinde 2 katlı ayırık nizam, bahçeli yapılaşma düzeni vardır. Bu alanda yapı olarak yenilenme yerine işlevsel bir dönüşüm yaşanır ve konut işlevi ticaret ve hizmet işlevine dönüşmektedir.

İLÇE / MAHALLE	2018 NÜFUS	İLÇE / MAHALLE	2018 NÜFUS
BEŞİKTAŞ / AKAT	15.181	KAĞITHANE / SANAYİ	35.604
BEŞİKTAŞ / BALMUMCU	3.735	KAĞITHANE / SEYRANTEPE	22.264
BEŞİKTAŞ / DİKİLİTAŞ	16.681	KAĞITHANE / ŞİRİNTEPE	21.268
BEŞİKTAŞ / GAYRETTEPE	14.269	KAĞITHANE / TELSİZLER	11.413
BEŞİKTAŞ / KONAKLAR	15.171	KAĞITHANE / YEŞİLCE	11.691
BEŞİKTAŞ / LEVAZIM	6.018	SARIYER / AYAZAĞA	34.740
BEŞİKTAŞ / LEVENT	3.045	SARIYER / HUZUR	8.020
BEŞİKTAŞ / MECİDİYE	10.512	SARIYER / MASLAK	9.567
BEŞİKTAŞ / NİSPETİYE	12.110	ŞİŞLİ / ESETEPE	6.901
BEŞİKTAŞ / ORTAKÖY	9.408	ŞİŞLİ / FULYA	17.407
BEŞİKTAŞ / ULUS	6.989	ŞİŞLİ / GÜLBAHAR	23.321
KAĞITHANE / ÇELİKTEPE	32.584	ŞİŞLİ / 19 MAYIS	11.875
KAĞITHANE / EMNİYETEVLER	8.217	ŞİŞLİ / MECİDİYEKÖY	20.672
KAĞITHANE / GÜLTEPE	13.593	ŞİŞLİ / TEŞVİKİYE	11.436
KAĞITHANE / ORTABAYIR	22.482		

Harita 23. Açık Alan Sistemleri

- MEZARLIK
- YEŞİL DOKU
- YAPILAR
- ÖZEL MÜLKİYETTE KAMUSAL NİTELİK TAŞIYAN BOŞLUKLAR

Maslak - Zincirlikuyu hattı önemli bir destinasyon olmasına rağmen, halka açık parklar veya açık alanlar açısından oldukça yetersiz bir kullanım lejantına sahiptir.

B.7. AÇIK ALAN SİSTEMLERİ

Kamusal mekânlar, pasif ve aktif rekreasyon, boş zaman ve eğlence için fırsatlar yaratırken aynı zamanda yer ve topluluk kimliği duygusunu desteklemeye yardımcı olur. Maslak - Zincirlikuyu hattı önemli bir destinasyon olmasına rağmen, halka açık parklar veya açık alanlar açısından oldukça yetersiz bir kullanım lejantına sahiptir. Ancak, özellikle alışveriş merkezleri odağında güçlü ticari kullanımların şekillendiği aks üzerinde askeri ve mezarlığa ait önemli yeşil alan boşlukları bulunmaktadır.

Kentlerde yoğunluğun hızlı bir şekilde artması ile daralan yeşil alanlardan dolayı ortaya çıkan ihtiyaç, kentsel boşluk dengesini sağlayan, daha da önemlisi geniş ölçeği ile kentsel atmosferin havasını rahatlatan mezarlıkların dini ve tefekkür alanı olarak manevi anlam ve değerinin ötesinde önemli bir doğal miras alanı rolü ile benimsenmesine neden olmaktadır. Maslak - Zincirlikuyu hattı arasında son derece sınırlı bir miktarda olan açık yeşil alan oranını dengeleyen Zincirlikuyu Mezarlığı bu anlamda çok önemlidir.

Hattın yoğun trafiği ve sirkülasyonunu dengeleyen bir başka önemli boşluğu ise askeri alan tanımlamaktadır. Özellikle kentsel mekânda dikine ekseninde gerçekleşen yapı yoğunluğunu yataydaki boşluğu ile dengeleyen askeri alan İstanbul'un pek çok yoğun kentleşmiş alanında olduğu gibi burada da önemli bir espas sağlamaktadır. Özellikle Maslak'taki 3. Ordu Komutanlığı sınırları içinde yer alan yeşil alanlar orman siciline kayıtlıdır ve söz konusu bölgeler Orman Kanunu'na tabi olduğu için yapılaşma yasağı getirilmiştir (İstanbul Kent Almancağı, 2014, s186).

Yayıldığı geniş kampüs alanı ve peyzaj donanımı ile İstanbul Teknik Üniversitesi, askeri alana benzer şekilde hattın yapısal yoğunluğunu dengeleyen bir bölgedir. Askeri bölge kadar olmamakla birlikte sınırlı geçirgenliğe sahip olan kampüs, kentin son derece yoğun coğrafyasında boşluk dengesi açısından ayrıcalıklı bir mekânsal biçimleniş sunmaktadır. Diğer taraftan kamusal mekân kullanımı açısından önemli nişlere sahip olan Levent Mahallesi de konut yerleşimi ile dengeli peyzaj varlığı sayesinde hattın bir diğer güçlü karakter bölgesini oluşturmakta ve mahalle ölçeğinde tam geçirgen bir kamusal mekân kullanımı sağlamaktadır.

... sanatın gündelik hayatın içerisinde dahil olması meselesi sanat dallarının insanla buluşması bakımından yarattığı fırsata ek olarak, günümüz kentleri gibi oldukça dinamik yapıların içerisinde kentliye zengin, renkli ve keyifli deneyim alanları sunulması bakımından da önem taşımaktadır.

B.8. SANAT ESERLERİ ve SOSYO-KÜLTÜREL MEKÂNLAR

Çalışma alanı olan Maslak-Zincirlikuyu hattının tarihsel gelişimine paralel olarak sanatsal, kültürel ve sosyal mekânlarını ele aldığımızda, günümüze yaklaştıkça, artan nüfus yoğunluğu, bölgenin yapısındaki artan dinamizm ve hareket ile beraber, fiziksel mekâna ve kullanıma ilişkin değişimlerin gerçekleştiği, tarihsel sürece ilişkin bölümlerde de aktarıldığı üzere, gözlemlenebilmektedir. Özellikle güncel niteliklerin tespiti, kent atlasının işlevliliğinin artırılabilmesi, kişilere ve kurumlara, aktif ve verimli bir kullanım, bilgi edinimi sağlanabilmesi bakımından önem teşkil etmektedir. Prestij bakımından böylesine önemli bir aks için sanatsal, sosyal ve kültürel bileşenlerin erişilebilir hale getirilebilmesi kentlinin kent hayatına katılımının tam anlamıyla sağlanabilmesine katkı sağlayacaktır.

Bölgenin güncel verileri -tarihi değerleri ve geçmiş nitelikleri ile de bağlantılı olarak- incelendiğinde, hem döneminin özelliklerini taşıyan mimari yapılar, bu yapılarla ilişki içerisinde olan heykel, mozaik ve benzeri sanat alanları hem de kültürel aktiviteler için oluşturulmuş odakların varlığından bahsetmek mümkündür.

Bölgede yer alan sanatsal çalışmalar, sabit eserler, taşınabilir- geçici düzenlemeler olarak iki ayrı başlıkta ele alınabilir; ayrıca bu çalışmalara ek olarak da kültürel ve sanatsal etkinliklere ilişkin mekânlar da yine bu bölümün başlıklarından biri olarak aktarılabilir.

Sabit eserler kapsamında öncelikli olarak değinilmesi gereken, bölgede yer alan mimari eserler, simgesel/ tarihsel önem taşıyan yapılar olarak sayılabilir. Bölgenin tarihsel gelişimi ve değişimine ilişkin bölümde detaylıca aktarıldığı üzere, aksın güncel olarak ilişkilendiği -Sarıyer, Beşiktaş, Zincirlikuyu gibi- farklı alanlar için geçmişten günümüze değişen yerleşim ve kullanım biçimleri bulunmaktadır. Açık alan kullanımlarından, kentsel ölçekteki değişimlere ve bu değişimlerle paralel mimari oluşumlara, karaktere yönelik pek çok farklı unsurdan bahsetmek mümkündür.

Çalışma kapsamında hazırlanan ve güncel duruma ilişkin olan sanat eserleri işaretlemelerinde özellikle yapıldığı dönemin yaklaşımlarını ortaya koymakta olan ve döneminin önemli mimarlarının tasarlamış olduğu 4. Levent Konutları öne çıkan yerleşimlerden olmuştur.

“Cumhuriyet döneminin modern kent yaşamı için oluşturduğu birkaç örnekten biri olan Levent, aynı zamanda artık günümüzde yetişkin yaşta ve yarıdan fazlası meyve veren yaklaşık 30.000 ağacı ile de dönemine göre çok ilerici bir ekolojik proje”.

Döneminin önemli kent planı ve mimarlarından Kemal Ahmet Aru ve Rebiî Gorbon tarafından tasarlanmış, 4. Levent konut bölgesi yapılarının, tasarım sürecine ilişkin olarak, “Kemal Ahmet Aru ve Levent” başlıklı çalışma kapsamında, Aru’nun, 1. Levent bölgesinden farklı bir biçimde, “daha belirgin bir biçimde şehir görüntüleri verecek bir tarzda planlanmasını, böylece ileride şehirle bütünleşmenin sağlanmasını” tavsiye ettiği aktarılmaktadır (Karabey, 2012).

1947- 1957 yılları arasında gerçekleştirilen toplu konut projesi, 100 hektarlık bir alanda 450 konutu kapsamaktadır (Demir Ünlü, 2018). Söz konusu konut projesi hem dönemin yaşam biçimine ilişkin hem de mimari yaklaşımına yönelik belge nitelikli yapıyla, proje çalışması kapsamında da sanat eserleri-sosyal-kültürel mekânlar çerçevesinde yer bulmaktadır.

4. Levent bölgesinin mimari ve kentsel ölçekteki önemine ek olarak, dönemin önemli sanatçılarına ait mozaiklerin yapılar üzerinde yer almasıdır. Bedri Rahmi Eyüboğlu, Eren Eyüboğlu, Ferruh Başağa, Sabri Berkel, Ercüment Kalmık ve Nurullah Berk'e ait toplam 20 adet mozaik çalışmasından ancak bazıları günümüzde görülebilir durumdadır. Mozaik çalışmaları ile ilgili olarak, 2012 yılında Beşiktaş Belediyesi

tarafından bir çalışma başlatılmış; bu çalışma kapsamında yapılan tespitler doğrultusunda üzeri reklam panoları, tabelalar, klima vb. cihazlar ile kapatılmış olan eserlerin bazıları yeniden gün yüzüne çıkartılmış; ayrıca kentsel sit alanı içerisindeki bu sanat eserleri III Numaralı Koruma Bölge Kurulu'na gerçekleştirilen talep ile koruma altına alınmıştır.

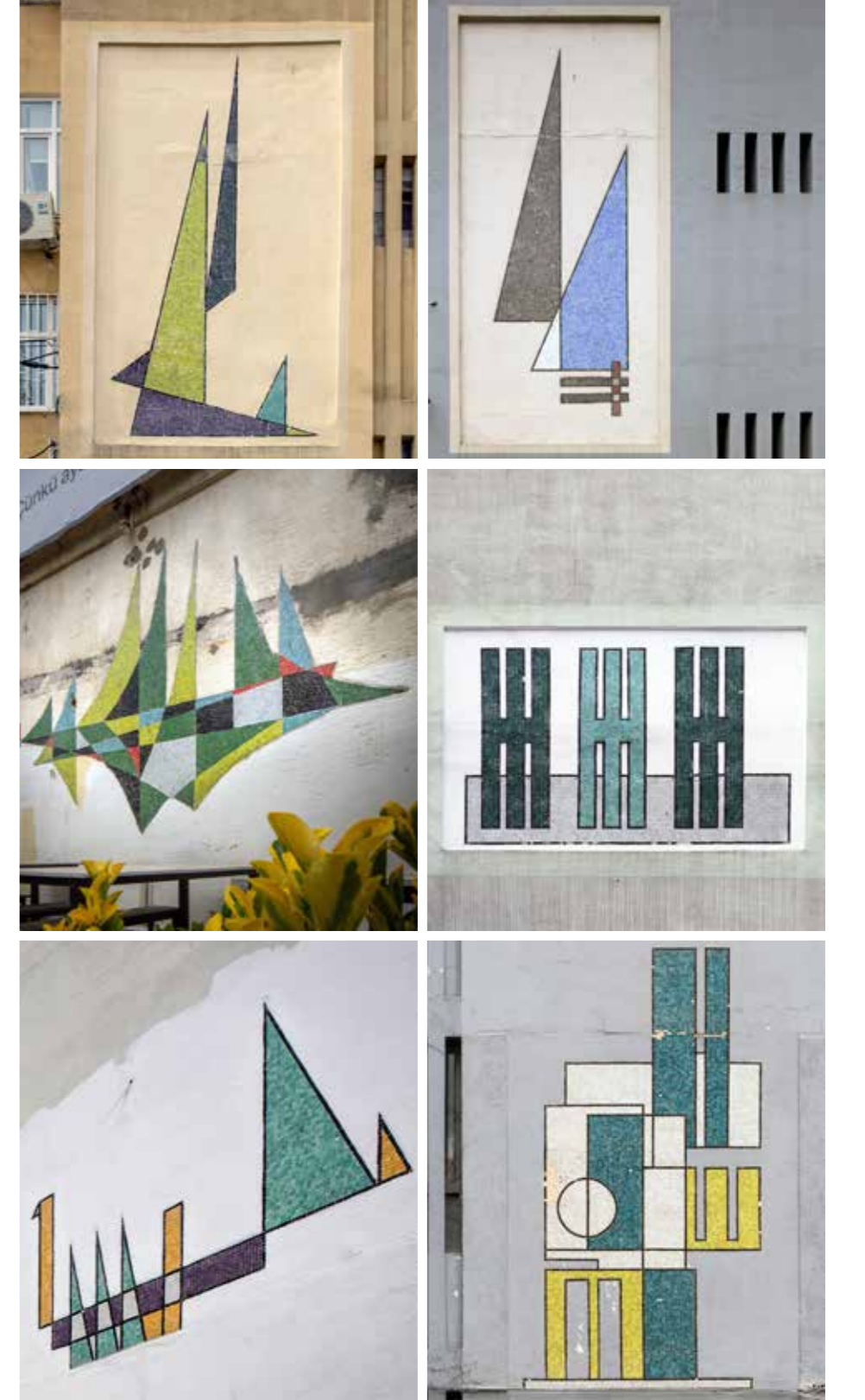
Yürütülen, "Aradığımız Parça Sizde Olabilir" isimli bu çalışmaya ait kitapçıkta da aktarıldığı üzere, söz konusu eserler, hem dönemin mimari ile sanatı bir arada ele alan inşâi ortamını temsil etmesi hem de dönemin sanatına ilişkin belge nitelikli karakteri bakımından önem kültürel ve tarihsel bir önem taşımaktadır.

“— Ben öteden beri yaptığım işi, eseri topluma gösterebilmek bakımından duvar resmini çok severim. Duvar resmi çoğunlukla banka, okul, resmî daire ve hastane gibi yerlerde büyük boyutlarda yapılıyor. Bunlar her zaman halkın önünde. Seyircisi çok ve seyirci bunlara alışıkça resmi de benimsiyor. Resim ve plastik sanatların gelişmesinde büyük faydası var. Bedri Rahmi de Türkiye’de resmin gelişmesi için duvar resminin şart olduğunu söylerdi.

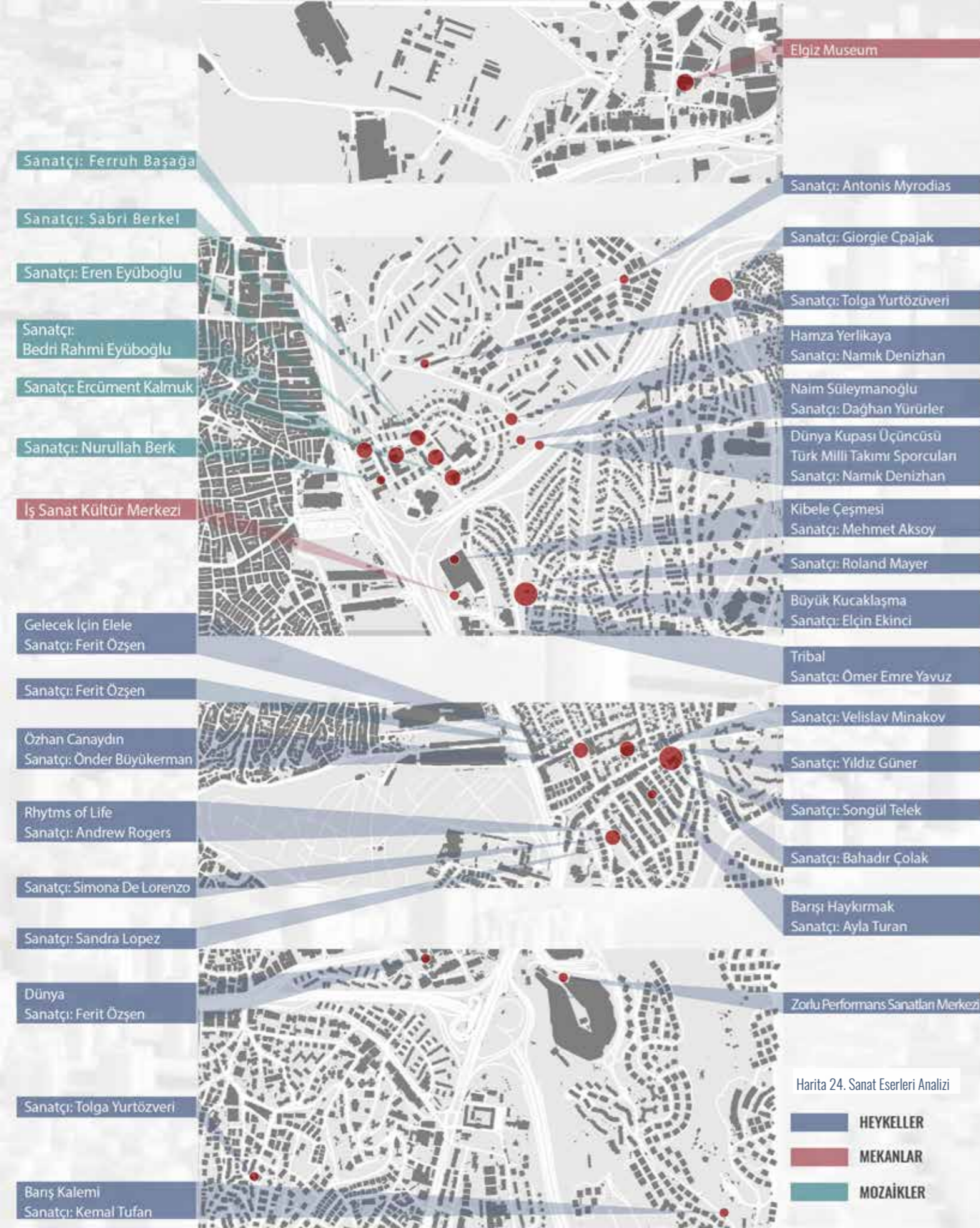
4. Levent bölgesi, mimari ve kentsel ölçekteki önemine ek olarak, dönemin önemli sanatçılarından Bedri Rahmi Eyüboğlu, Eren Eyüboğlu, Ferruh Başağa, Sabri Berkel, Ercüment Kalmık ve Nurullah Berk'e ait mozaik çalışmalarını bünyesinde barındırmasıyla da ayrı bir önem taşımaktadır.

İmaj 52 (Soldaki İmaj): Arkitekt Dergisi, Cilt 1956, Sayı 03 (285), ss.:140-153, erişim: http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2&sayi_id=222

İmaj 53 (Sağdaki İmaj): Ayşe Demir Ünlü, Düünden Bugüne Levent Evleri, 11 Temmuz 2018 Çarşamba, Erişilme tarihi: 09.10.2018, web sitesi: Beşiktaş Tarihi. İmaj 54. Kaynak: Beşiktaş Belediyesi

Fotoğraf 22. Çetin Ergand, 2019. Eser Sahibi: Sabri Berkel, 1907. Fotoğraf 23. Çetin Ergand, 2019. Eser Sahibi: Sabri Berkel, 1907. Fotoğraf 24. Çetin Ergand, 1914. Eser Sahibi: Ferruh Başağa, 1914. Fotoğraf 25. Çetin Ergand, 2019. Eser Sahibi: Sabri Berkel, 1907. Fotoğraf 26. Çetin Ergand, 2019. Eser Sahibi: Sabri Berkel, 1907. Fotoğraf 27. Çetin Ergand, 2019. Eser Sahibi: Sabri Berkel, 1907.

Son günlerde şöyle bir düşündüm ve bu konuda çok mutluyum... Türkiye'nin en üst derecesindeki mimarlarla çalışmışım... Hep büyük ve iyi işler yapan mimarlarla... Meselâ Kemal Ahmet Aru, Melih Birsen, Yılmaz Sanlı, Behruz Çinici gibi... Bunlar sanatçıya daha fazla pay bırakan isimler... Kendileri de birer sanatçı tabii.

Çıkarılmış bir kanun var. Yapılmakta olan resmî binalara yüzde 2 oranında plastik sanat eseri konulabiliyor. Ancak bu kural mimarların ısrar ettikleri yerlerde uygulanabiliyor. Meselâ Dördüncü Levent'te mozaikler var. Kemal Ahmet Aru orada ısrarla 10 sanatçıdan mozaik yapmasını istedi... Orada Bedri Rahmi, Eren Eyüboğlu, Nurullah Berk, Sabri Berkel, Ercüment Kalmuk ve benim eserlerimiz var."

Ferruh Başağa'nın röportajında değinmiş olduğu sanatın gündelik hayatın içerisine dâhil olması meselesi sanat dallarının insanla buluşması bakımından yarattığı fırsata ek olarak, günümüz kentleri gibi oldukça dinamik yapıların içerisinde kentliye zengin, renkli ve keyifli deneyim alanları sunulması bakımından da önem taşımaktadır.

Ele alınan prestij aksı çerçevesinde değerlendirildiğinde, söz konusu bölge ve orada yer alan mozaik çalışmalarına ek olarak, çokça heykel çalışmasının varlığından da bahsetmek mümkündür. Farklı noktalara yerleştirilmiş olan ve özellikle parklar gibi açık, rekreatif alanlarda yerleştirilmiş, yerli ve yabancı heykeltıraşlar tarafından gerçekleştirilmiş heykel çalışmaları bulunmaktadır.

Kültürel olarak da sergi, konser ve benzeri etkinliklerin gerçekleştirildiği, İş-Sanat Kültür Merkezi, Zorlu Performans Sanatları Merkezi gibi yapıların bulunması, bölgenin, sanata ve sanatsal-kültürel üretimlere erişimi bakımından öne çıkmaktadır.

Fotoğraf 28. Fatih Eseler, 2017.

Maslak-Zincirlikuyu Aksı merkezi iş alanı, son 20 yıldır devam eden yapısal ve işlevsel dönüşümle birlikte İstanbul'un üst düzey iş hizmetleri alanında önemli merkezlerden biri haline gelmiştir.

B.9. SENTEZ

Maslak-Zincirlikuyu Aksı merkezi iş alanı, son 20 yıldır devam eden yapısal ve işlevsel dönüşümle birlikte İstanbul'un üst düzey iş hizmetleri alanında önemli merkezlerden biri haline gelmiştir. Dönüşüm altındaki bu merkez için gelecekte tasarım rehberleriyle, gözlem, analiz ve tespitleri tasarımla buluşturarak özgün fiziksel mekânın geliştirilmesi önem kazanmaktadır. Yere özgü mekânın geliştirilmesi için deneyim, gözlem ve analizler, bunların bir sonucu olan karakter alanlarının tespit edilmesiyle başlamaktadır. Bu süreçte analizlerin değerlendirilerek yorumlanması karakter alanlarının belirlenmesinde en gerekli unsurdur. Nitekim Maslak-Zincirlikuyu aksı bir taraftan MİA olarak genişlemesi çevresini saran konut alanlarının dönüşümüne etki etmekteyken, tarihî, kültürel ve coğrafi mekânsal özellikler de göz ardı edilmemelidir. Coğrafi yapı topografik özellikler ve eğim, arazinin kimliğinin belirlenmesinde ve kavranmasında gelişme için öncelikli bir altlık oluşturacaktır. Farklı karakterlerdeki form ve yoğunluklar, bunların kent formuna etkisi, imaj ve görünüm kalitesi, çevresel sürdürülebilirlik, iklimsel konfor ve etki sürdürülebilir gelişmeyi etkileyen yönlendirmelerdir (Konuk, vd., 2017).

Büyükdere Caddesi yaklaşık 130 metre yükseklik değerlerinde devam eden sırta yerleşmiştir. Doğu yönünde Boğaz'a, batı yönünde ise Cendere Deresi'ne doğru açılan vadiler ile çevrelenmiştir. Her iki yöndeki vadiler yüksek eğimli alanların yer aldığı ve bugün izleri yok olmuş kuru dere yataklarıdır (harita 25). Büyükdere Caddesi'nin bir sırt olması güneydoğu yönünde Boğaz silüetine etki etmektedir. Alanın bu coğrafi özelliği kentsel planlama ve tasarım alanlarında önem verilecek unsurlardan olduğu gibi yersel özgünlüğün de temel unsurudur. Kentleri özgün yapan, sıradanlıklarını yok eden, yere özgü değerleri oluşturan coğrafi, tarihsel ve kültürel değerlerinin birikimidir ve bunlar mekâna yansımalıdır. Kimlik değerlerini ve karakter alanlarını bir kentin morfolojik dokusu oluşturur. Geçmişten bugüne oluşan bu birliktelik bir doku ve süreklilik oluşturmaktadır (Konuk, vd., 2017).

Maslak-Zincirlikuyu aksının doğu ile batı kısmında yer alan konut birimleri birçok yönden birbirinden farklılaşmaktadır. Levent, Konaklar, Akatlar, Nispetiye, Levazım gibi mahalleler planlı konut alanları olarak gelişmiş, yapı kalitesi daha yüksek ve nüfus ve yapı yoğunlukları düşük, sosyo-ekonomik düzeyin daha yüksek olduğu konut alanlarını içerir. Çeliktepe, Ortabayır, Emniyet Evleri, Sanayi, Yeşilçe, Seyrantepe mahalleri ise plansız gelişen konut alanlarıdır ve yapı kalitesi daha düşüktür, nüfus ve yapı yoğunluğu yüksek değerlere sahiptir. Merkezi iş alanındaki gelişmeler bu iki bölgeyi de etkilemiş ve lüks konut projeleri, rezidanslar bu bölgelere doğru genişlemeye başlamıştır. Çeliktepe, Ortabayır, Emniyet, Sanayi mahallelerinde 2007-2018 yıllarında yaklaşık otuz beş proje tamamlanmış, yedi proje ise önümüzdeki yıllarda tamamlanacaktır (Zingat, 2018). Aks'ın doğu kısmında ise projeler batı kısmına

Harita 25. Prestij Aksı Sentez Çalışması

Ulaşım Transfer Merkezleri

- 1. Derece
- 2. Derece
- 3. Derece

Mahalle Merkezleri

- 1. Derece
- 2. Derece
- 3. Derece

- Sanayi Alanı

- Merkezi İş Alanı

- Nüfus Yoğunluğu
Her Noktada 300 Kişiyi Temsil Etmektedir

- Prestij Aksı

- Otoyol

- 1. ve 2. Derece Karayolu

Eğim

- +30°

- 30°-20°

- 20°-7°

- > 7°

- Kentsel Sit Alanı

- Askeri Alan

- Üniversite

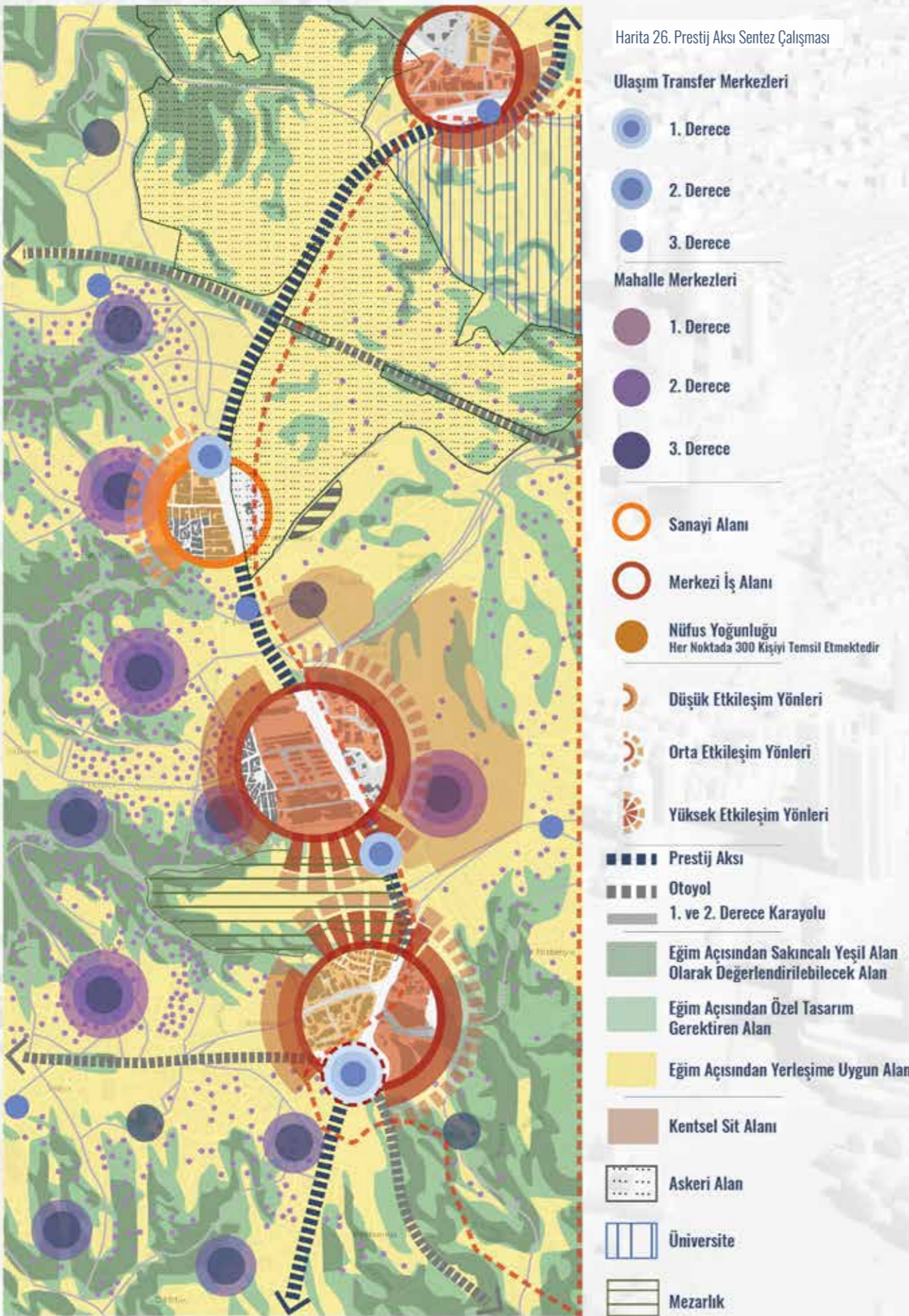
- Mezarlık

...Büyükdere Caddesi üzerinde araç trafiği ile yaya dolaşımı çok fazla noktada karşılaşmakta yayanın konforlu yürüme imkânı ortadan kalkmaktadır.

göre daha az sayıdadır. 1988 yılından 2018 yılına kadar 20 proje tamamlanmış bir proje ise 2019 yılında tamamlanacaktır. Kentsel özgünlük açısından sokak ve mahalleyle ilişkin karakteristikleri okumak, ortaya çıkarmak, yeniden geleceğe taşımak için aksın her iki kısmında yer alan mahallelerde yapılan analizlerde mahalle merkezleri tespit edilmiş hizmet ettiği nüfus yoğunlukları incelenmiştir. Coğrafi yapı ile kentsel yapının uyumunun birçok alanda kaybolduğu gözlenmiştir (Harita 25). Vadiler ve yüksek eğimli alanlar ağırlıklı konut alanları olarak yapılaşmış ve doğal yeşil sistemin unsurları gözardı edilmiştir. Bu alanların tekrar yeşil sistemin bir parçası olarak kazanılması afet riskleri açısından gerekli olduğu gibi mekân kalitesi açısından da önemlidir. Mahalle merkezleri aksla bağlantıları güçlü fakat kendi içine kapalı birimlerdir (Harita 26). Bölgede yapı ölçeği değişmektedir, giderek sayıları artan nüfus yoğunluğu yüksek residans türü yapılar, mevcut dokular üzerine yerleşmektedir. Oysaki Ortabayır, Esentepe, Emniyet evleri gibi mahalleler imar islah planlarıyla apartmanlaşmış eski gecekondu alanlarıdır ve çoğunlukla 6-7 katlı apartmanlardan oluşmaktadır. Mevcut sokak dokusu, ulaşım sistemi, yeşil alanları ve donatıları, hale hazırdaki nüfus yoğunluğunu karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Yapı ölçeği ve yoğunlukların daha da artacağı durumda mevcut alt yapı ve donatıların bunu karşılayamayacağı açıktır. Dolayısıyla bu bölgelerde yapı yoğunlukları artarken yeniden planlama, tasarım ve düzenleme yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu bölgelerin fiziksel anlamda nasıl dönüşeceği acil çözüm bekleyen en önemli sorunlardan birisidir. MİA'nın mahalle birimleri üzerinde yarattığı olumlu veya olumsuz etkiler de değerlendirilmelidir. Mahalle birimlerinin, mahallenin özgünlüğüne bağlı olarak, nüfusun ihtiyaç duyduğu hizmetler ve onların erişilebilirliği sağlanmalı, halka açık parklar ve sosyal hizmet (kütüphaneler, halk evi, sağlık ocağı vb.) gibi kurumlar, alışveriş imkânları, yürüyüş, bisiklet sürme ve toplu taşıma kullanımını teşvik eden güvenli, birbirine bağlı sokaklar olarak tasarlanmalıdırlar. Gündelik hayatın birçok aktivitesi yürüme mesafesinde olmalı, yaşlılar, gençler gibi farklı gruplara hareket özgürlüğü sağlanmalıdır. Okulların çocukların yürüyebileceği mesafelerde olmalarının yanı sıra okulların yaya ve bisiklet ulaşımını sağlayacak güvenli yol bağlantıları bulunmalıdır. Bu bakış açısıyla yerleşmenin özelliklerine bağlı olarak tespit edilen mahalle merkezleri tekrar ele alınmalı hem yaşam hem de mekân kalitesinin artırılması sağlanmalıdır.

Sokaklar ve caddeler var olan ticarî hareketliliğe erişimi sağlayan yaya için konforlu yürüyüş sunan alanlar olarak tanımlanmalıdır. Kentlerin yürünebilirliğinin artırılabilmesi için özellikle yüksek katlı yönetim ve ofis binalarının alt katlarında kamusal alanların yaratılarak yaya dolaşımı, dinlenme ve vakit geçirme imkânlarının sağlanması gerekmektedir. Bu bakış açısıyla Büyükdere Caddesi üzerinde araç trafiği ile yaya dolaşımı çok fazla noktada karşılaşmakta yayanın konforlu yürüme imkânı ortadan kalkmaktadır. Özellikle Caddenin doğu kısmında yüksek katlı yönetim, ofis ve konaklama yapı girişleri araç öncelikli olarak tasarlanmıştır. Yayıları davet eden oturma, dinlenme ve yürüme amaçlı mekânlar sadece alışveriş merkezleri girişlerinde yer almakta, yönetim, ofis ve konaklama yapılarına ulaşıldığında bu mekânlar kaybolarak yaya öncelikli tasarım araç önceliğine dönüşmekte ve binaların güvenlik birimleri yaya geçişine imkân vermemektedir. Yan yollar, otoparklar ortaya çıkmakta yayayı davet eden kullanım ve tasarım unsurları yok olmaktadır. Bu durum cadde üstünde yürüme devamlılığını etkilemektedir. Büyükdere Caddesi'nde yaya ve araç sirkülasyonunu düzenlenmesinde iş merkezi, ofis (plaza) gibi yapıların yol üzerinden giriş katlarında perakende ticaret, yeme içme veya sergi mekânları gibi yaya dolaşımını artırıcı ve teşvik edici kullanımların yer alması zorunluğu ve yine buna bağlı olarak bu yapıların önündeki alanların sert zemin olarak bırakılması yerine sanat ve peyzaj öğeleriyle "mikro tasarım" olarak düzenlenmesi gerekliliği getirilmelidir. Ayrıca Büyükdere Caddesi önemli ölçüde hızlı araç trafiğinin yer aldığı transit güzergah işlevi görmektedir. Bu durum yayalar için adeta aşılabilir bir duvardır. Bu olumsuzluğu gidermek belirli alanlarda yayaların caddenin her iki kısmına rahat ulaşımını sağlamak yine bölge için önemli müdahale noktalarındandır.

Harita 26. Prestij Aksı Sentez Çalışması

**...tasarım kararları
öncesinde karakter alanları
ve odak noktalarının
oluşturulması ve her bir
karakter alanın temel
özelliklerinin tespit edilerek
tasarım sürecine yön
vermesi sağlanmalıdır.**

Zincirlikuyu, otoyol ve kentsel ana yolların birleştiği bir kavşak diğer bir anlatımla araç trafiğini düzenleyen bir odak noktasıdır. Bu düzen içinde yayalar kaybolmakta, hareket imkânları sadece üst ve alt geçitlerle otobüs, metro, metrobüs durakları arasında sağlanmaktadır. Yayalar için ise sadece kentsel ölçekte aktarma noktasıdır. Levent Metro İstasyonu çevresinde Metrocity, Özdilek Park ve Kanyon Alışveriş Merkezleri'nin yer alması, caddenin batı yakasında yeme içme ticaret alanlarının bulunması bu bölgede yaya dolaşımını artırmakta ve yayayı davet eden mekân tasarımları dolaşımı desteklemektedir. Bu sebeple burası önemli bir odak noktasıdır. Levent'ten 4. Levent yönüne doğru yaya dolaşımının giderek kaybolduğu görülmektedir. Yayayı çeken ticarî ve hizmet işlevleri kaybolmakta, ofis, yönetim gibi yapılar araç öncelikli tasarımlarıyla yaya dolaşımının kesilmesine insan ölçeğinin kaybolmasına sebep olmaktadır. 4. Levent, metro istasyonu, otobüs durakları ve ticarî işlevlerle Levent'e göre daha az hareketli bir diğer odak noktasıdır. Büyükdere Caddesi'ne batı yönünde dik olarak bağlanan Sultan Selim Caddesi, bir semt merkezi aksıdır ve Büyükdere Caddesi ile kesiştiği noktada ticaret işlevleri cadde üzerine de yayılarak bu bölgeyi canlandırır. Bir diğer odak noktası ise sanayi metro istasyonunun yer aldığı bu ticaret bölgesidir. Bu bölge 4. Levent boyunca tek yönlü devam eden ticaret ve hizmet aksının bir devamıdır. Büyükdere Caddesi'nin doğu yönünde askeri alanın yer alması ticarî birimlerin sadece batı yönünde ve bu bölgedeki konut alanlarına ve oto sanayi alanlarına hizmet eden bir nitelikte gelişmesini sağlamıştır. Bu bölge henüz MIA'nın yoğun etkisinin hissedildiği alanlardan değildir daha çok kendi bölgesel iç dinamikleriyle gelişim göstermektedir.

Sanayi ve Yeşilce mahallelerinden sonra TEM otoyolu bağlantısı ve askeri alanlar başlar ve merkezi iş alanı kesintiye uğrar. Maslak'ta askeri alanların sonlanmasıyla tekrar merkezi iş alanı işlevi canlanır. Büyükdere Caddesi Maslak bölgesi doğu yakası üniversite alanı, batı yakası ise yüksek katlı ofis, yönetim ve konaklama ağırlıklı işlevlerin yer aldığı merkezi iş alanıdır. Büyükdere Caddesi'nin Katar Caddesi ile birleştiği, İstanbul Teknik Üniversitesi Ayazağa Kampüsü girişi ve metro istasyonunun yer aldığı bu nokta da yine bir odak noktasıdır. Bu bölgede Büyükdere Caddesi taşıt öncelikli bir tasarıma sahiptir. Caddenin batı yönünde iç bölgelere doğru sokaklar daralmakta ve ofis çalışanları için yeme içme üzerine işlevler artmakta yaya dolaşımı görece fazlalaşmaktadır.

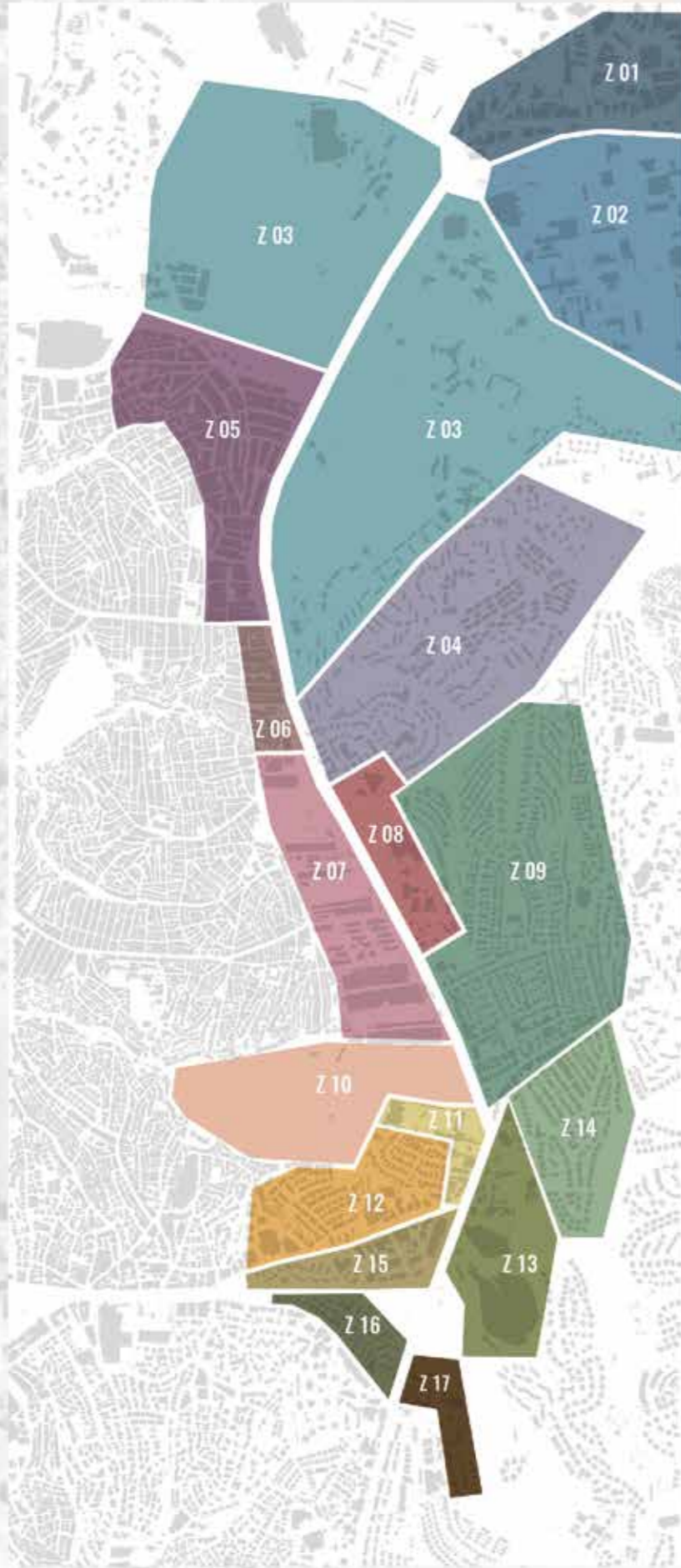
Maslak'tan Zincirlikuyu'ya doğru Büyükdere Caddesi boyunca devam eden merkezi iş alanı yer yer kesintiye uğrayarak ve nitelik değiştirerek bir yayılım gösterir. Yukarıda bahsedilen ve odak noktaları olarak nitelendirilen her bir noktada merkezi iş alanı nitelikleride değişmektedir. İşlevsel, yapısal ve sosyo-ekonomik bağlamlar açısından farklılaşan bu odakların karakterleri ortaya konularak, tasarım ihtiyaçları tespit edilmeli ve ihtiyaçları karşılayacak çözüm önerileri getirilmelidir. Bu sebeple tasarım kararları öncesinde karakter alanları ve odak noktalarının oluşturulması ve her bir karakter alanın temel özelliklerinin tespit edilerek tasarım sürecine yön vermesi sağlanmalıdır. Nitekim proje kapsamında yapılan kentsel analizlerle çalışma alanının genel yapısı ve karakter özellikleri incelenmiş ve analizler sonucunda bir senteze ulaşılmıştır (Harita 26). Analiz ve sentez çalışmalarına bağlı olarak da karakter alanları ve odak noktaları tespit edilmesi ise bu sürecin son basamağını oluşturmaktadır.

Fotoğraf 29. Mustafa Can Koca, 2017.

bölüm C

PRESTİJ AKSI
KARAKTER ALANLARI,
ODAK NOKTALARI GELİŞME STRATEJİLERİ

Harita 27. Karakter Alanları

- Z 01** Maslak Çarşısı Bölgesi
- Z 02** Üniversite Bölgesi
- Z 03** Askeri Alan
- Z 04** Yeni Levent Bölgesi
- Z 05** Atölye Bölgesi
- Z 06** Mağazalar Bölgesi
- Z 07** Eski Fabrikalar Bölgesi
- Z 08** Kuleler Bölgesi
- Z 09** Eski Levent Bölgesi
- Z 10** Mezarlık Bölgesi
- Z 11** Ofis Bölgesi
- Z 12** Basın Sitesi
- Z 13** Zorlu AVM
- Z 14** Nispetiye Bölgesi
- Z 15** Zincirlikuyu Bölgesi
- Z 16** Hukukçular Sitesi
- Z 17** Jandarma Bölgesi

Kentsel Standartlar toplumun asgari beklentilerini karşılarken, aynı zamanda yaratıcılık ve yenilik için tasarım esnekliği ve fırsat sunmayı amaçlamalıdır.

C.1. KARAKTER ALANLARI ve MEKÂN STANDARTLARI

Kentsel Mekânsal Standartlar yerleşim bileşenleri için ayrı ayrı olarak oluşturulurken bina yükseklik - konum ilişkileri ile birlikte işlev olarak detaylandırılır. Bu yapılanmayı binalar kadar onların içinde yer aldıkları parselde, yapı adasında, sokak kesitlerinde, ara yüzlerde, cephelerde ve otopark organizasyonunda tanımlamak mümkündür. Yapı ölçeğinde öne çıkan standartlar, mekân kalitesini artırmaya yönelik olarak ulaşım tipleri, sokak kesitleri, kamusal alanlar, yapı adası boyutları, açık alanlar ve farklı nitelikte kullanımlara sahip parklar için detaylı olarak belirlenir ve bir sonraki adımda ilkelerle mekânsal kodları yönlendirir.

Kentsel Mekânsal Standartlar, sürdürülebilir gelişmeyi ve mekânsal kaliteyi destekleyen, diğer taraftan sahip olduğu değerler ile yerin kimliğini öne çıkaran yönlendiriciler, kentsel tasarım ve planlamanın önemli araçlarıdır. Evrensel standartlara bağlı olarak tanımlanan Ek ve veya Destek Standartlar ise fiziksel konfora ilişkin detaylar ile görsel kalitenin gelişmesine dönük detaylara yer veren araçlardır. Kentsel ambiyansı ve görsel estetik kaliteyi kuvvetlendirmeyi hedefleyen ilgili standartlar, bilgilendirme ve yönlendirme amaçlı işaretlere, kentsel sanat objelerine, aydınlatmaya ilişkin detayları; kent mobilyalarına, kentsel renge, malzemeye, genel olarak kentin kimliğini kaybetmeden markalaşmasına dair yaratıcı yaklaşımları, kısacası kentsel mekâna katkısı güçlü ek başlıkları tanımlamaktadır.

Kentsel Standartlar toplumun asgari beklentilerini karşılarken, aynı zamanda yaratıcılık ve yenilik için tasarım esnekliği ve fırsat sunmayı amaçlamalıdır. Yapılı çevrenin karakterini ve kalitesini geliştirerek güçlü bir topluluk imajı oluştururken, tasarıma yönelik fiziksel aktiviteyi teşvik edecek güvenli ve sağlıklı yaklaşımlara zemin hazırlamalıdır. Kentin kalkınmasını destekleyecek verimli ve kullanışlı, entegre ulaşım bağlantılarını sağlamalıdır. Kentsel peyzajın yönetiminde yoğunluk ve ölçek ilişkisini dikkatli bir şekilde gözetmelidir.

Kentsel Standartlar dokümanının, öncelikle konu olan alanın onaylı Nazım İmar Planı hükümlerini Planın geliştirdiği ve tamamladığı unutulmamalıdır. Özel durumlara dayalı muafiyet getirilmediği sürece, plan hükümleri, geliştirme ve iyileştirme çalışmaları için geçerli olmak zorundadır. Bununla birlikte 'teşvik' kelimesinin bir standarda dâhil edildiği durumlarda, standartların amacını uygulamada, en önemlisi, tasarımcıları, geliştiricileri ve yerel topluluklarla işbirliğine dayalı çabalar yoluyla arzu edilen nitelikleri teşvik etmek için bir rehber olarak değerlendirilebilir. Bir diğer özel nokta ise her ne kadar standardın çoğu durumda geçerli olması amaçlanmış olsa da uyumluluğu pratik olmayan veya imkânsız kılacak benzersiz durumları ele almak veya standardın genel amacına ulaşmak kabul edilebilir bir alternatif araç

sağlamak için sapmanın gerekli olduğu belirli kentsel mekânlarda söz konusudur. Özellikle yapılı çevreler ve daha da ayrıcalıklı olarak kentsel sit alanları bu duruma örnek olarak verilebilir. Bu iki örneğe benzer kentsel standartları ek ve/veya destek standartları ile tamamlamayı gereken yere özel başka durumlarda söz konusu olabilir. Bu anlamda standartları daha etkin kılmanın yolu ise konu kentsel mekânın karakter alanları üzerinden ele alınmasına dayanmaktadır. Kentsel Prestij Aksı kapsamında ise ele alınacak standart gruplaması 4 başlıktan oluşmaktadır.

- **Kentsel açık alanlar [Kamusal Mekân Standartları]:** Sokak kesitleri, meydan ve kentsel mekânlar ile tüm yayalaştırılmış alanlarının konu alındığı bu başlıkta aktif veya pasif dinlenme amaçlı kullanım için tasarlanmış ortak veya özel, açık alan standartlarına dair ilkeler tanımlarsak:
 - Alanın karakterine göre belirgin olarak kullanılan bu mekânlarda bitki materyallerinden ziyade sert peyzaj malzemeleri kullanılır.
 - İş merkezleri ile alışveriş merkezlerinin ağırlıkta olduğu aksta yarı özel alan kullanımına ilişkin fırsatların oluşturulmaya çalışılması kamusal erişime izin verilen ortak alanların tanımlanması önem arz etmektedir. Büyük ticari kuruluşlara ait binaların girişleri ile cadde arasında yer alan bu alanlar başta kamusal sanat olmak üzere sosyal ve fiziksel aktiviteyi teşvik eden olanakları içermelidir. Mekânsal kimliği tanımlaması ve konumsal yönlendirmeyi sağlaması açısından önemli olan kamusal sanatın çok amaçlı hizmet veren nitelikte olması amaçlanmalıdır. Kamusal sanat, daha büyük gelişmelerin benzersiz bir kimlik yaratması ve bir siteye veya binaya giriş kapısı görevi görmesi için teşvik edilir.
 - Kentsel peyzaj açısından aks üzerindeki binalar tasarımına ve ölçeğine uymayarak mimari unsurlarını geri plana düşüren bağlantısız işaretler içermemelidir. Diğer taraftan aks üzerinde tanımlanan karakter bölgelerinin bazılarında özellikle büyük ticari ve kurumsal yapıların, özgün bir kimlik veya tasarım teması oluşturmak için çabaları teşvik edilmelidir.
 - Kentsel mekâna ilişkin yönlendirme panoları veya ilgili diğer araçların daha büyük alanların ana girişlerine yerleştirilmesi için uygun yerler belirlenmelidir.
 - Yapılardan ve bulvarın yaya kullanımına bağlı doğal gözetime imkân sağlayacak, görsel geçirgenliğe sahip park alanları, yürüyüş yolları ve dinlenme alanları gibi kamusal ve yarı kamusal alanlar oluşturulmalıdır.
 - Yerinde aydınlatma ile girişler ve yürüyüş yolları çevresinde kör noktalar oluşturulmamalıdır. Özellikle yaya kullanımına yönelik aydınlatma, birincil yaya yolları ve faaliyet alanları boyunca teşvik edilmelidir. Diğer taraftan tasarıma dayalı tematik aydınlatmada karakter bölgelerinin özellikleri dikkate alınarak yapı adalarını birleştirecek şekilde armatür seçimleri koordine edilmelidir. Binalar ve peyzajlı alanlar için düşük seviyeli aydınlatma teşvik edilir.
 - Yaya erişiminin sağlıklı bir şekilde yönlendirilmesinde peyzaj öğeleri ile birlikte yer döşemesinde malzeme seçimleri önem arz etmektedir.
- **Sokak ve dolaşım alanları [Sokak Tasarım Standartları]:** Güvenli yaya ve taşıt trafiği, yaya ve bisiklet sirkülasyonun sağlanması temel amaçtır.
 - Konu olan alanda alternatif ulaşım yöntemlerinin kullanımını teşvik edecek yaklaşımların oluşturulması gerekmektedir.
 - Yaya, bisiklet ve araç dâhil tüm hareket modları için taşıma geçit, kaldırımlar ve yollar dâhil olmak üzere tüm ulaşım bağlantıları etkin hale getirilmelidir.
 - Görünür ve güvenli bisiklet park yeri tüm büyük gelişmelere dahil edilmelidir.

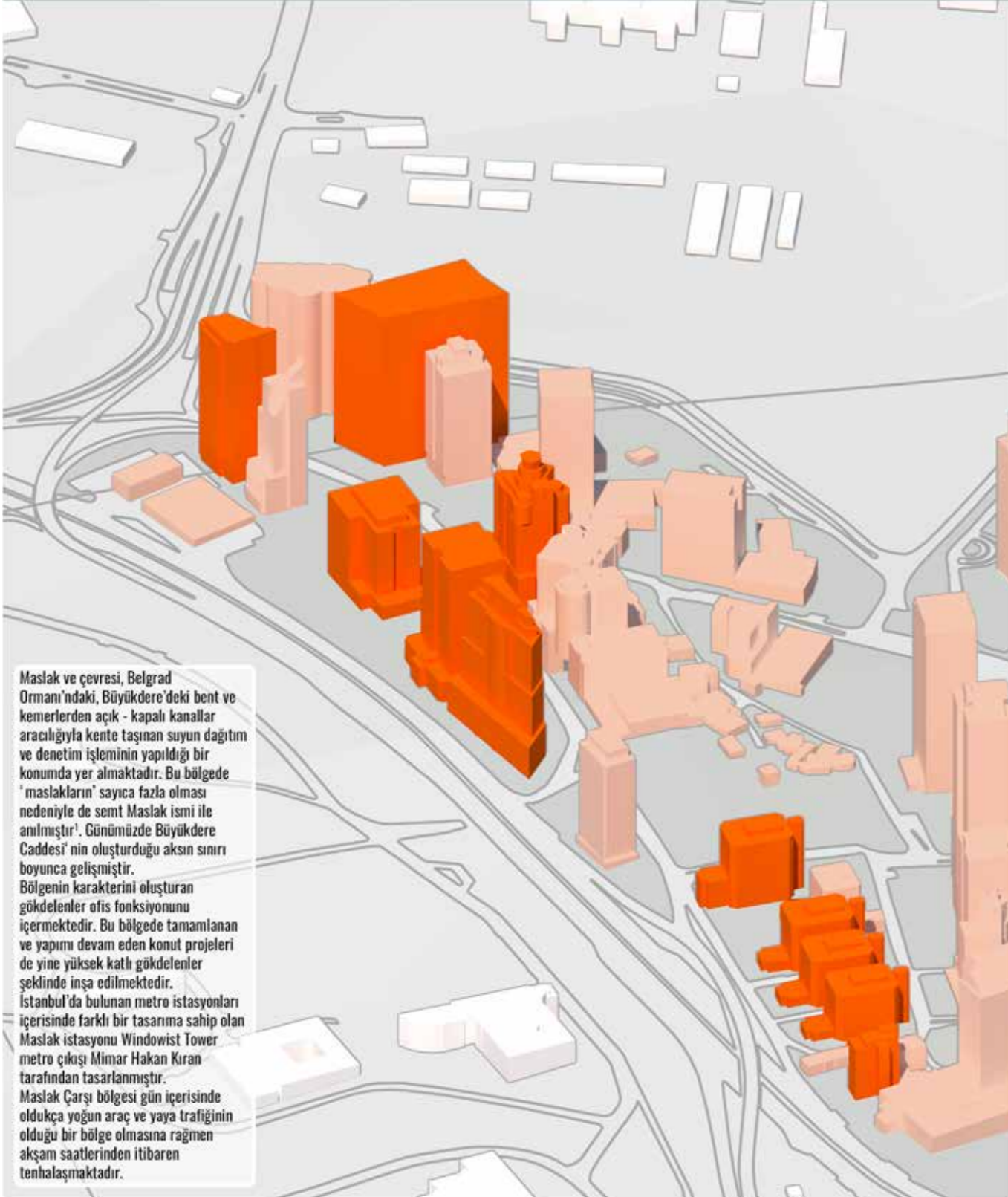
Konu olan alanda alternatif ulaşım yöntemlerinin kullanımını teşvik edecek yaklaşımların oluşturulması gerekmektedir.

Yoğun araç trafiği ile doğru orantılı olarak maruz kalınan hava kirliliğinin yüksek olduğu alanda mevcut ağaçların korunması ve yeni ağaçların kazanımı öncelik taşımaktadır.

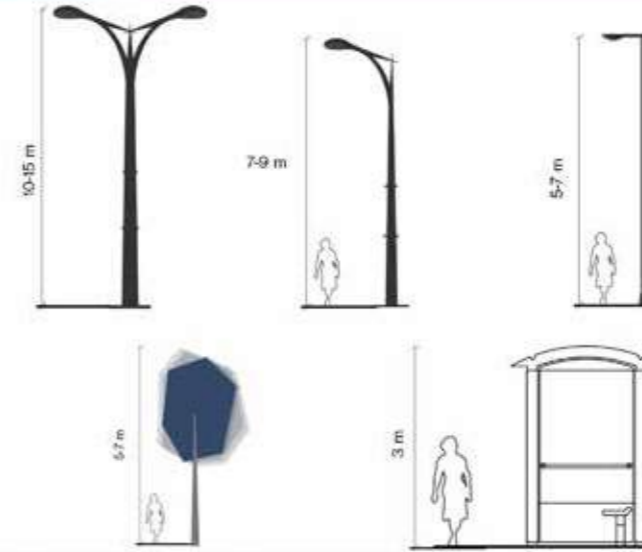
- Yaya ve taşıt yolları kesişimlerinin en aza indirecek yürüyüş yolları ve sokak düzenlemeleri gerçekleştirilirken, yayaların duraklara erişimi konforlu bir şekilde gerçekleştirilmelidir.
 - Açık kamusal alanlara yeşil altyapı desteği ile birden çok yürüme yolu sağlanmalıdır. Özellikle birincil yaya yolları ve geniş yürüyüş yolları yere uygun peyzaj uygulamalarıyla vurgulanmalıdır.
 - Büyük araç kavşaklarında yaya hareketini akıcı hale getirecek uygulamalara öncelik verilmelidir. Güvenli araç hareketini teşvik edecek işaret kullanımı dışında alternatif uygulamalar geliştirilmelidir.
 - Yaya yolu bağlantılarında, alanda standartlara uymayan dar kaldırımlara ilişkin çözümler gözetilmelidir. Standart her ne kadar geçerli olması gereken bir yol tanımlasa da yer özel şartlarda uyumluluğu pratik olmayan veya imkânsız kılacak benzersiz durumları ele almak veya standardın genel amacına ulaşmak için kabul edilebilir bir alternatif araç tanımlanmalıdır.
- **Otoparklar ve park yerleri [Otoparklar ve Standartları]:** Açık - kapalı otopark, yol boyu cep otoparkları, konut otoparkları.
 - Proje alanında parka imkân tanıyan caddelerde park alanlarına bitişik ve park alanı boyunca araca erişim sağlayacak imkân verdiği ölçüde bir şerit koridor bırakılmalıdır.
 - Otopark yerleri ile yapılar arasında yürüme yolları ve peyzaj alanları, tampon olarak sağlanmalıdır.
 - Otopark alanları, sınır elemanları, yangın hidrantları, çöp kutuları ve acil durum erişiminin önündeki engelleri en aza indirecek şekilde tasarlanacaktır.
 - **Yeşil sistem ve parklar [Peyzaj ve Standartları]:** Parklar, yeşil alanlar, yeşil koridorlar, yeşil duvar ve yeşil binalar, yol boyu ağaçlar.
 - Düzenlenmiş alanlar, sert malzeme ile döşenmiş, dekoratif döşenmiş veya farklı malzemelerin kombinasyonu ile yüzeylendirilmiş ve ilgili standartlarda gereken şekilde çalı ve veya ağaç dikimi içeren alanlar ile bütünleştirilmiş bölümler olup, yağmur suyunun altyapı kapsamında değerlendirilerek verimli kullanımı ve geri kazanımı sağlayacak şekilde ele alınmalıdır.
 - Geçirimsiz yüzeyleri azaltarak, miktarını azaltmak ve yağmur suyu akıntısının kalitesini artırmak hedeflenmelidir. Bu noktada emici yüzeylerin kullanımı ve emici olmayan yüzeylerin gölgenmesi yoluyla ısı adası etkisinin azaltılması mekânsal konforun artırılması açısından önemlidir.
 - Peyzaj tasarımı, kamusal veya yarı kamusal alanların görünürlüğüne azaltmamalı veya net görüş çizgileri içermemelidir.
 - Yoğun araç trafiği ile doğru orantılı olarak maruz kalınan hava kirliliğinin yüksek olduğu alanda mevcut ağaçların korunması ve yeni ağaçların kazanımı öncelik taşımaktadır.

Fotoğraf 30. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Maslak ve çevresi, Belgrad Ormanı'ndaki, Büyükdere'deki bent ve kemerlerden açık - kapalı kanallar aracılığıyla kente taşınan suyun dağıtım ve denetim işleminin yapıldığı bir konumda yer almaktadır. Bu bölgede 'maslakların' sayıca fazla olması nedeniyle de semt Maslak ismi ile anılmıştır. Günümüzde Büyükdere Caddesi'nin oluşturduğu aksın sınırı boyunca gelişmiştir. Bölgenin karakterini oluşturan gökdelenler ofis fonksiyonunu içermektedir. Bu bölgede tamamlanan ve yapımı devam eden konut projeleri de yine yüksek katlı gökdelenler şeklinde inşa edilmektedir. İstanbul'da bulunan metro istasyonları içerisinde farklı bir tasarıma sahip olan Maslak istasyonu Windowist Tower metro çıkışı Mimar Hakan Kıran tarafından tasarlanmıştır. Maslak Çarşı bölgesi gün içerisinde oldukça yoğun araç ve yaya trafiğinin olduğu bir bölge olmasına rağmen akşam saatlerinden itibaren tenhalaşmaktadır.

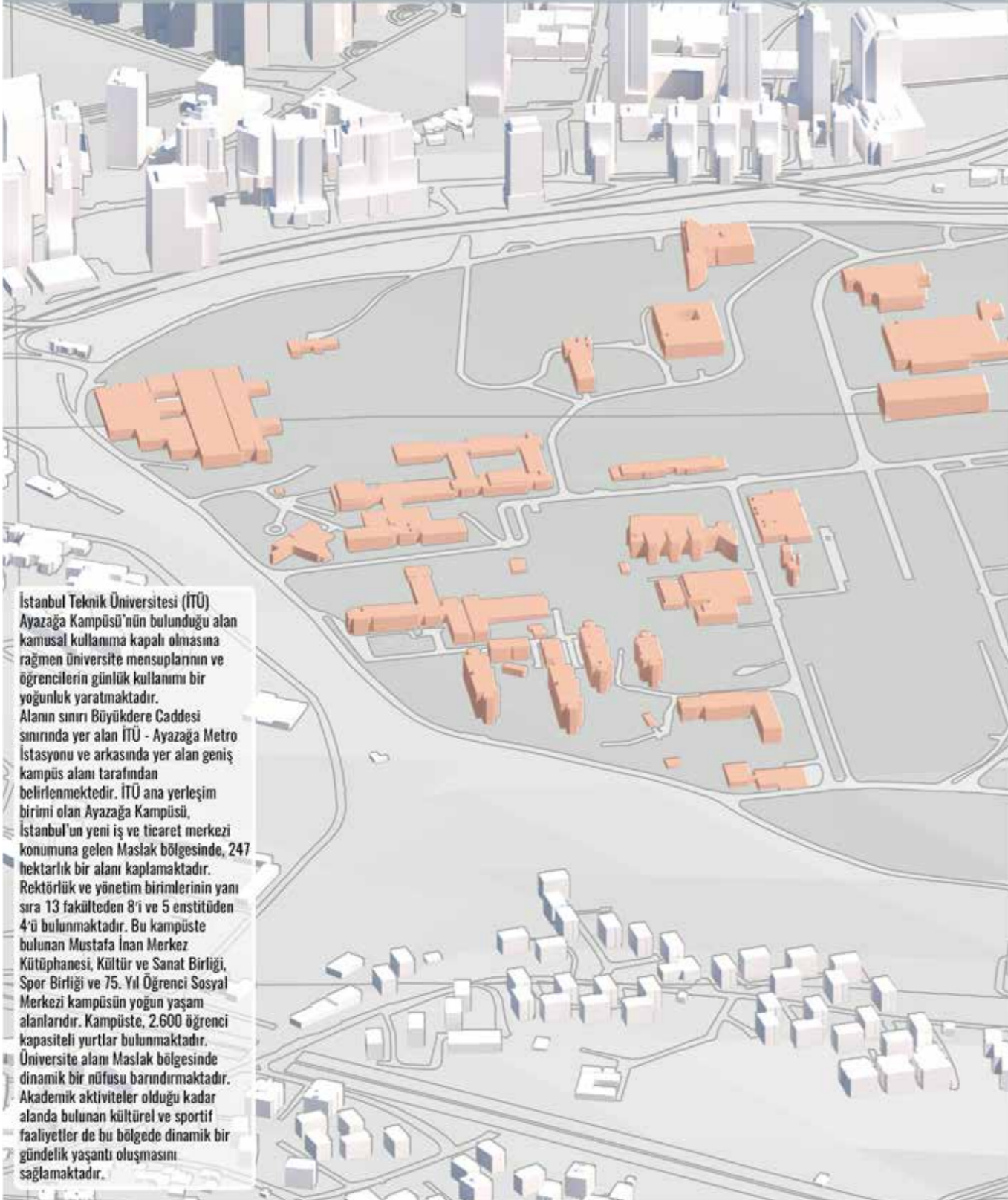

Eike Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaol, Pobal agus Rialtas Aitúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

ST OP PZ KU

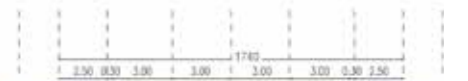
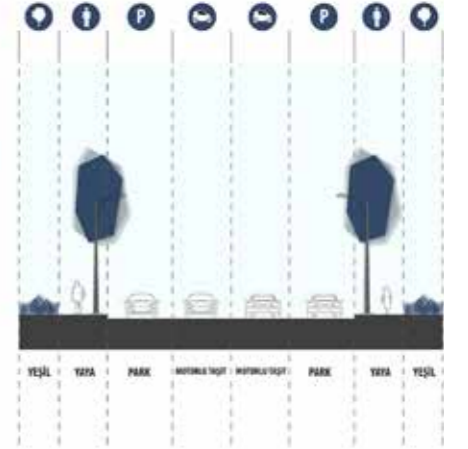

STANDARTLAR/YOL

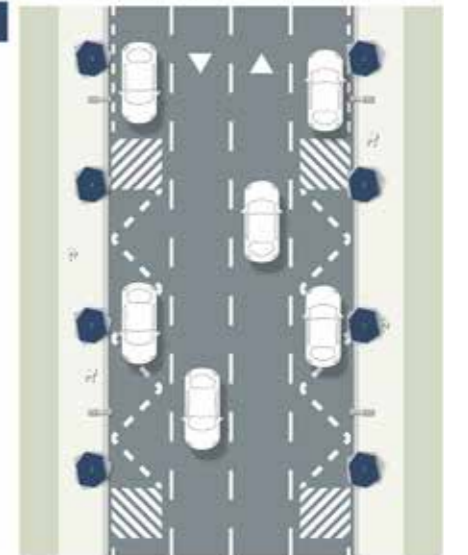
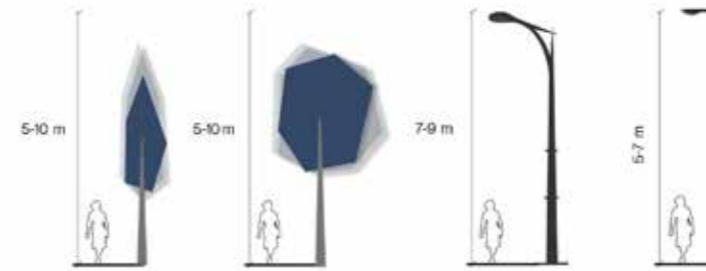
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

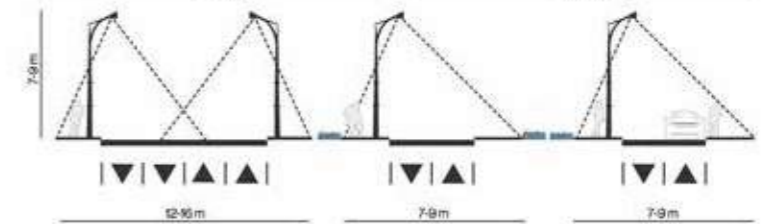
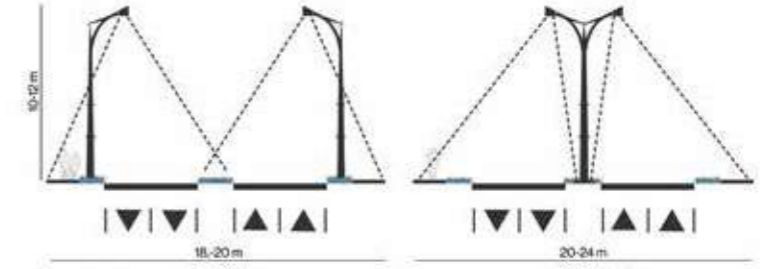
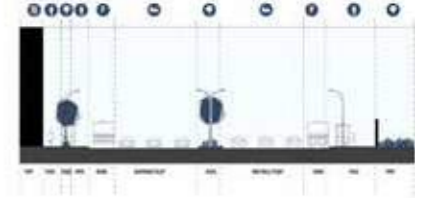
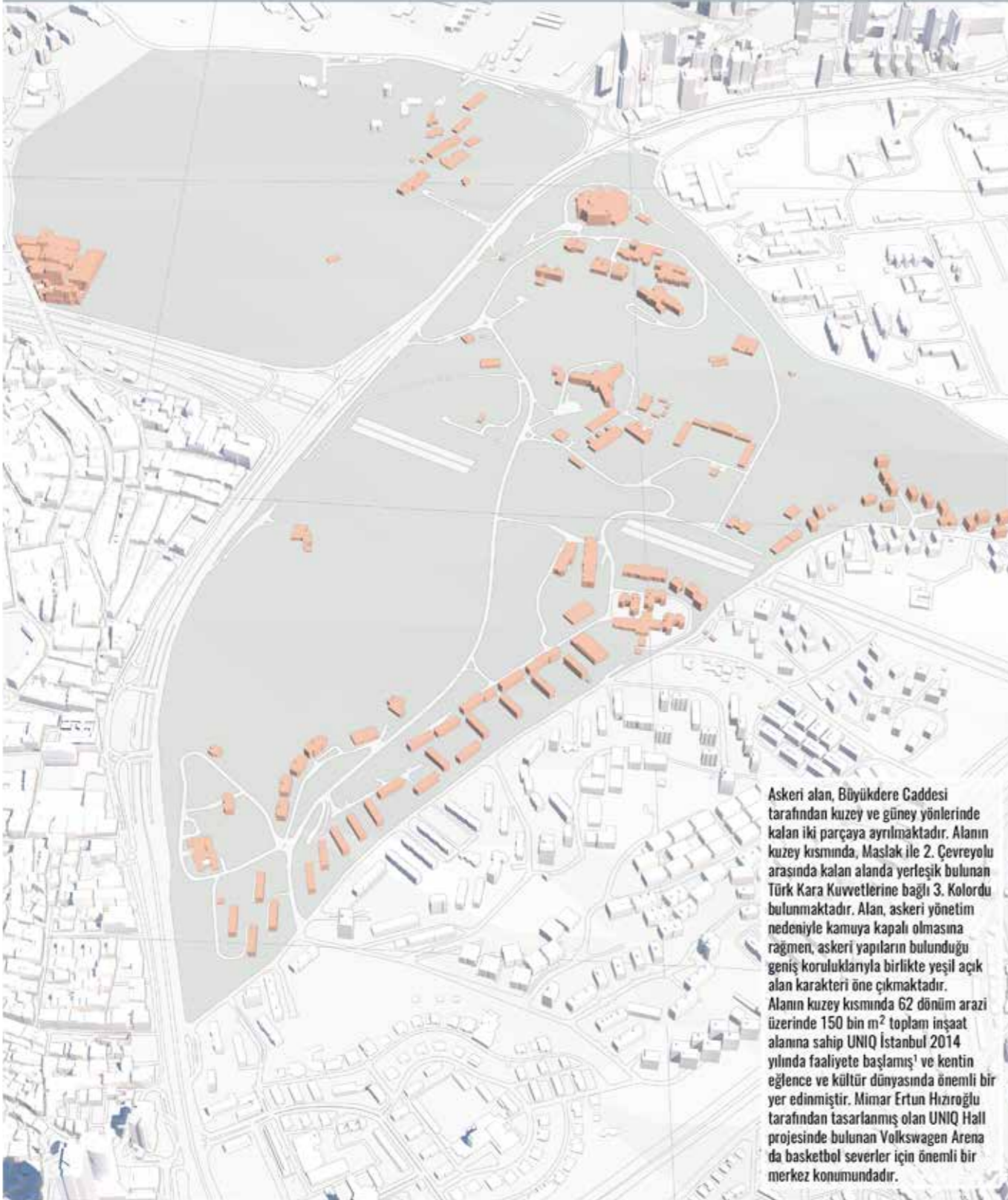
4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

Eike Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL*).

Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaoil, Pobal agus Rialtas Aitiuil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

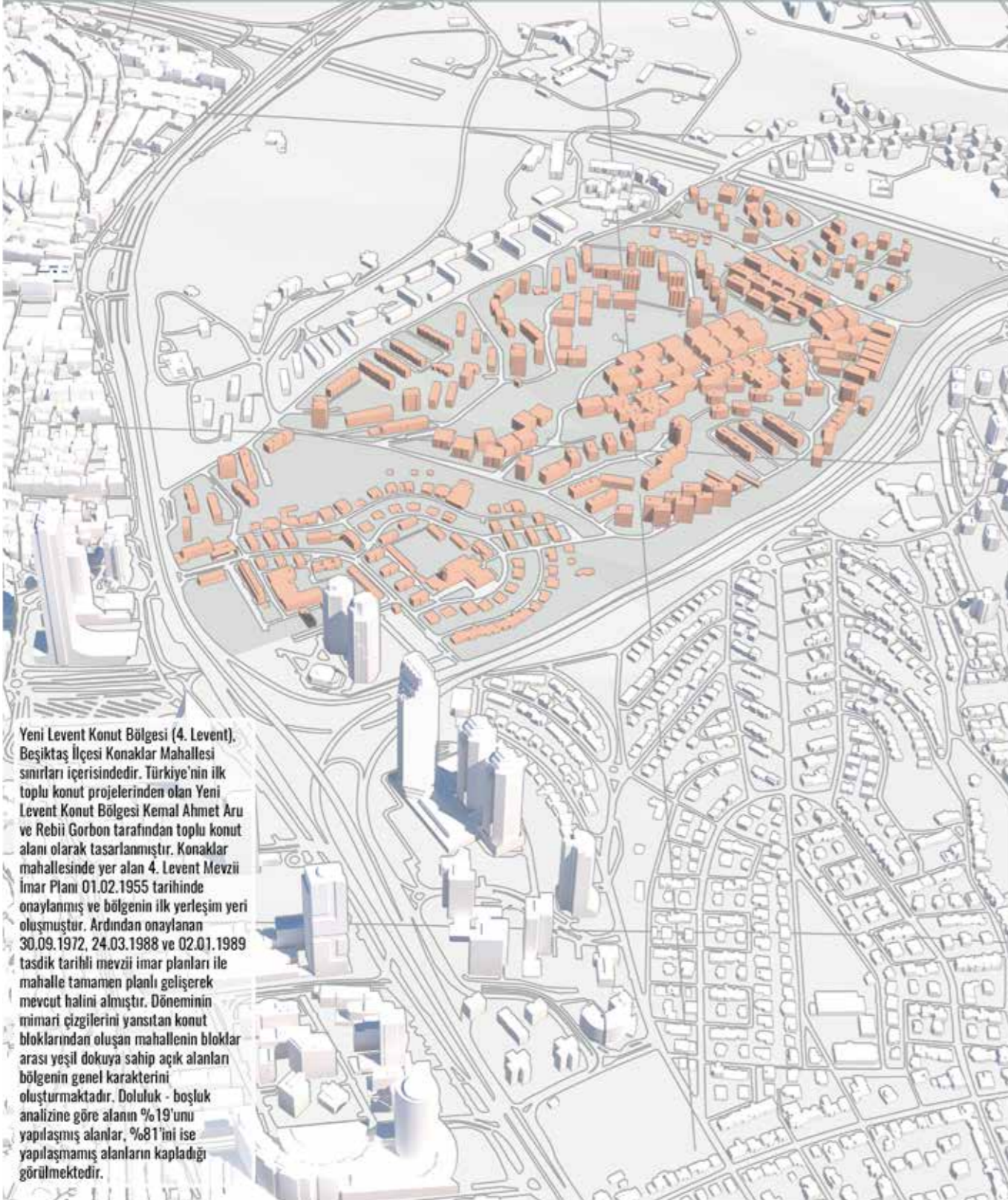
ST OP PZ KU

Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaoil, Pobal agus Rialtas Aitiúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

ST OP PZ KU

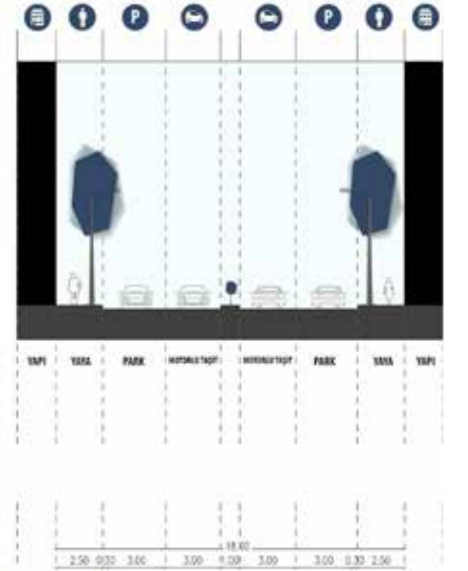
Yeni Levent Konut Bölgesi (4. Levent), Beşiktaş İlçesi Konaklar Mahallesi sınırları içerisindedir. Türkiye'nin ilk toplu konut projelerinden olan Yeni Levent Konut Bölgesi Kemal Ahmet Aru ve Rebii Gorbon tarafından toplu konut alanı olarak tasarlanmıştır. Konaklar mahallesinde yer alan 4. Levent Mevzii İmar Planı 01.02.1955 tarihinde onaylanmış ve bölgenin ilk yerleşim yeri oluşmuştur. Ardından onaylanan 30.09.1972, 24.03.1988 ve 02.01.1989 tasdik tarihli mevzii imar planları ile mahalle tamamen planlı gelişerek mevcut halini almıştır. Döneminin mimari çizgilerini yansıtan konut bloklarından oluşan mahallenin bloklar arası yeşil dokuya sahip açık alanları bölgenin genel karakterini oluşturmaktadır. Doluluk - boşluk analizine göre alanın %19'unu yapılaşmış alanlar, %81'ini ise yapılaşmamış alanların kapladığı görülmektedir.

STANDARTLAR/YOL

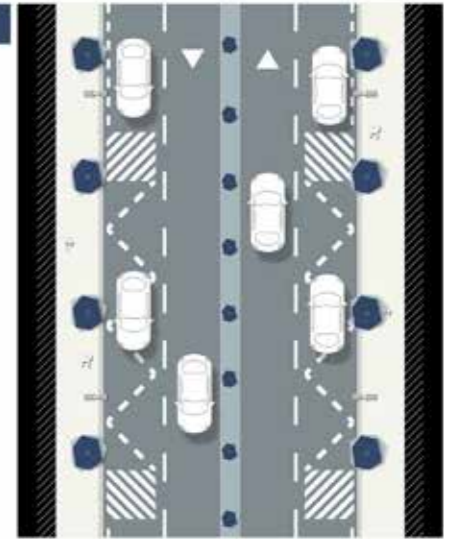
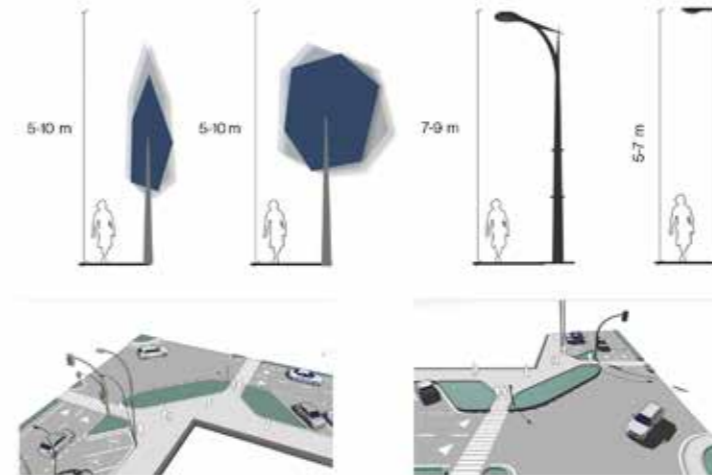
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaol, Pobal agus Rialtas Aitliúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

ST OP PZ KU

SANAYİ ATÖLYE BÖLGESİ

Dolapdere semtinde yer alan oto tamirhanelerinin taşınması amacıyla yapılan sanayi sitesi 1960 yılında açılmıştır. İlk aşamada 124 m², 226 m² ve 305 m² olmak üzere üç farklı büyüklüğe sahip atölyeler genel olarak tek katlıydı. 1970'li yıllara gelindiğinde artan işletme sayısına bağlı olarak ihtiyaç duyulan dükkan büyüklükleri çeşitlendi ve bölünmeler ortaya çıkmaya başladı. Dükkanların küçük bir bölümünün bölünerek kiralanmasıyla oluşan bu kısımlar daha çok perakende ticaret için tercih edildi. 1990 sonrası dönemde oto ve ticaret ağırlıklı olan sektörler dönüşerek yeme-içme ve eğlence alanında yoğunluk kazanmaya başladı. Sanayi Sitesi'nin Levent ve Maslak'a olan yakın konumu sebebiyle civarda hizmet sektörüne dönük kullanımlar da ortaya çıktı. 2000 yılından sonra açılan iş merkezleri ve ofisler, reklam alanında hizmet veren ajanslar, özellikle Büyükdere Caddesi'ndeki bankalar, yeme-içme mekânları, giyim mağazaları ve spor salonlarında artış gözlenmektedir.

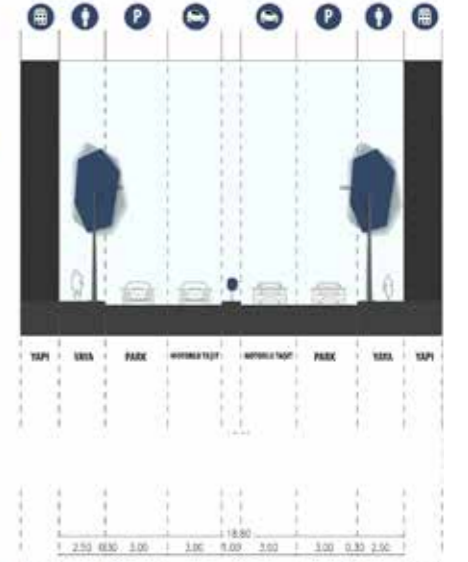
2009 yılında Sanayi Mahallesi metro durağının açılması da bu sürece hız kazandırmıştır. Zemin kattaki büyüklüklerin dağılımına bakıldığında 100 m²'den küçük birimlerin sayısının alanın ortasına yaklaştıkça Barbaros ve Atatürk Caddeleri sırasınca arttığı, diğer yandan birim büyüklüklerinin ise alanın kuzey kısmına gidildikçe arttığı görülmektedir. Bu tip dükkanlar genellikle oto tamirhanesi, oto ve makine yedek perakende satışı yapan işletmeler tarafından kullanılmaktadır. Günümüzde oto tamir ve bakım atölyeleri ağırlıkta olsa bile alanın karakteri Büyükdere Caddesi üzerinde dinamik bir perakende satış alanı şeklindedir. Sanayi Bölgesi, Kağıthane İlçesi genelinde yaşanan morfolojik ve sosyal değişimin de etkisi ile kentsel dönüşümüne konu olmuştur.

STANDARTLAR/YOL

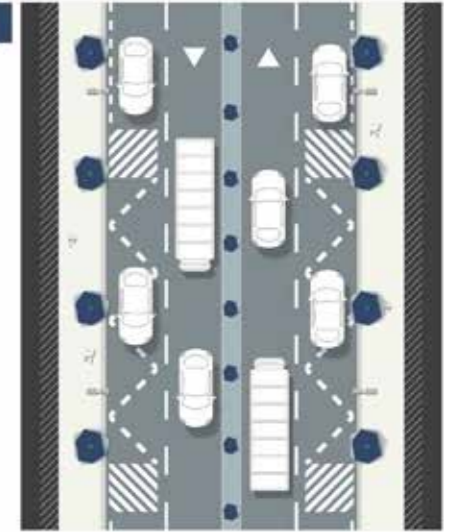
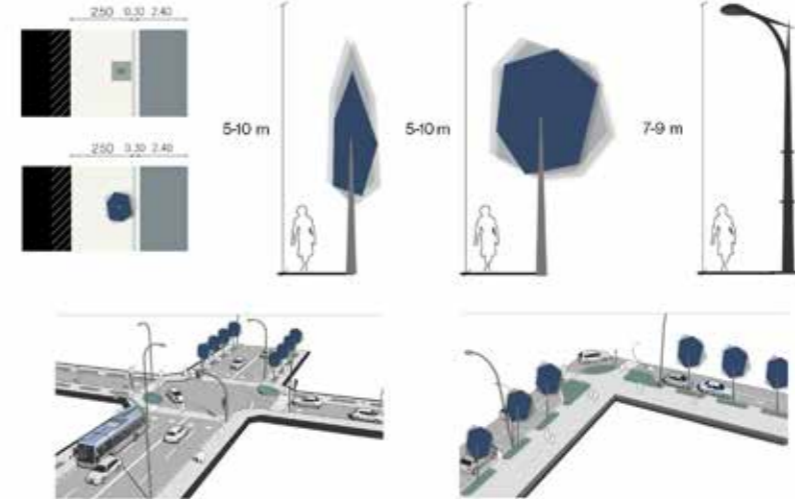
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

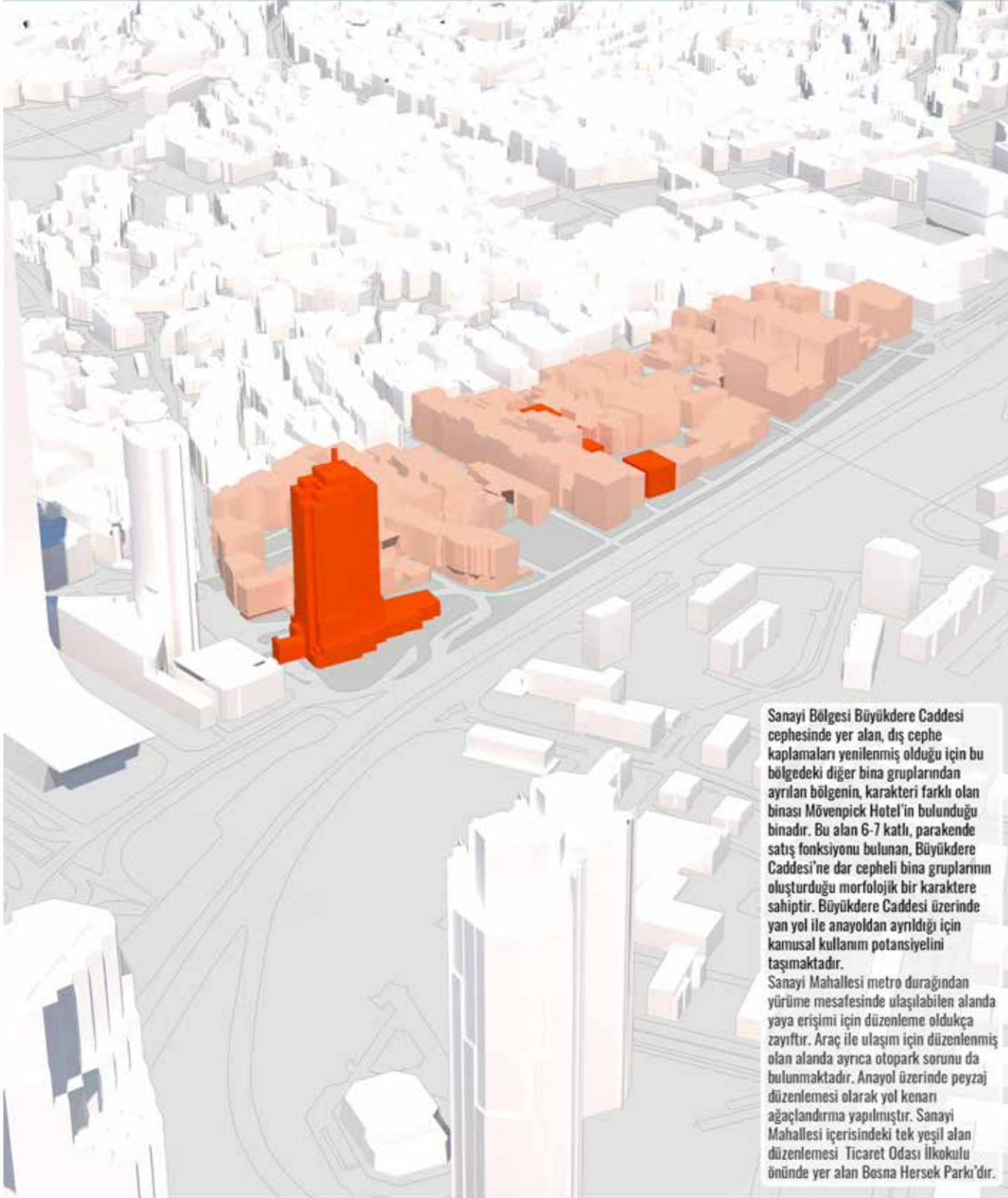

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

- Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).
- Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaoil, Pobal agus Rialtas Aitúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

ST OP PZ KU

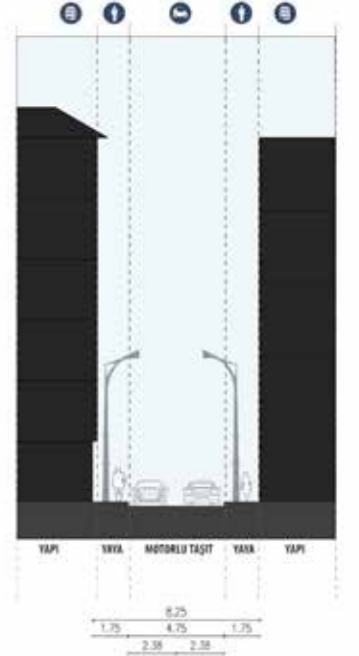

STANDARTLAR/YOL

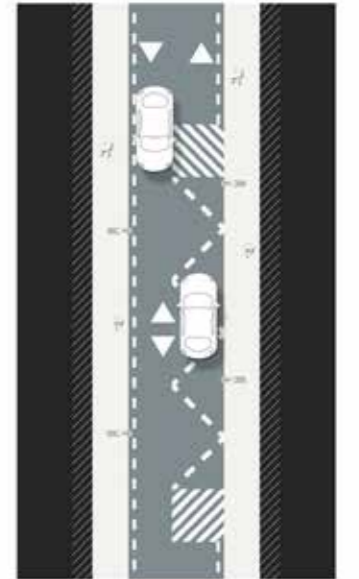
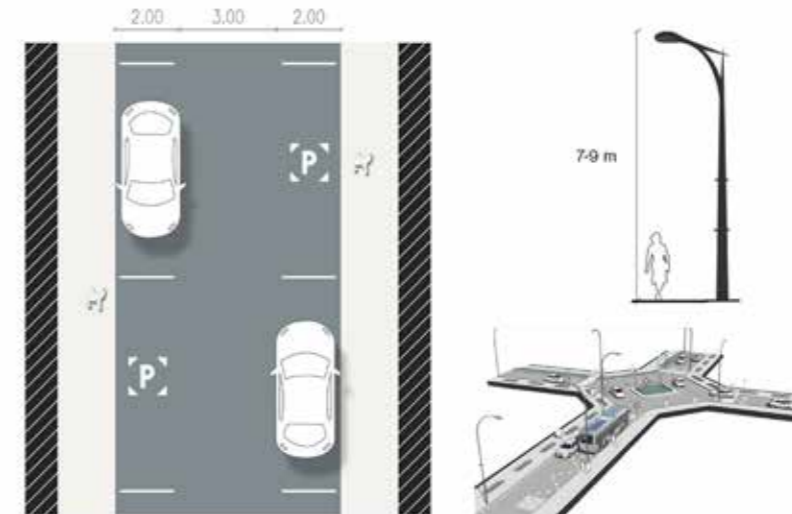
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaoil, Pobal agus Rialtas Aitliúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

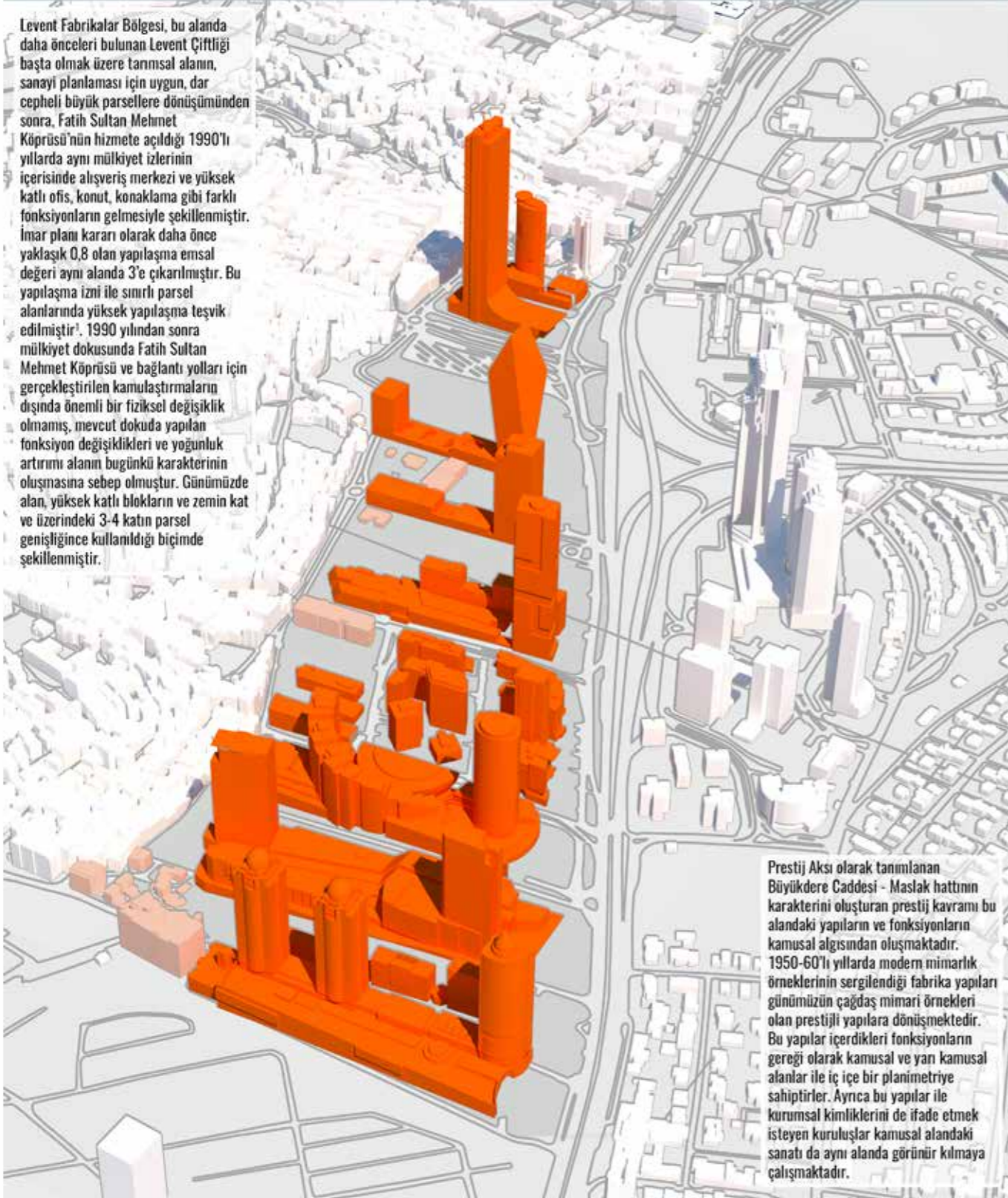
ST OP PZ KU

Fotoğraf 32. Fatih Eseler, 2017.

ESKİ FABRİKALAR BÖLGESİ

Levent Fabrikalar Bölgesi, bu alanda daha önceleri bulunan Levent Çiftliği başta olmak üzere tarımsal alanın, sanayi planlaması için uygun, dar cepheli büyük parsellere dönüşümünden sonra, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün hizmete açıldığı 1990'lı yıllarda aynı mülkiyet izlerinin içerisinde alışveriş merkezi ve yüksek katlı ofis, konut, konaklama gibi farklı fonksiyonların gelmesiyle şekillenmiştir. İmar planı kararı olarak daha önce yaklaşık 0,8 olan yapılaşma emsal değeri aynı alanda 3'e çıkarılmıştır. Bu yapılaşma izni ile sınırlı parsel alanlarında yüksek yapılaşma teşvik edilmiştir. 1990 yılından sonra mülkiyet dokusunda Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve bağlantı yolları için gerçekleştirilen kamulaştırmaların dışında önemli bir fiziksel değişiklik olmamış, mevcut dokuda yapılan fonksiyon değişiklikleri ve yoğunluk artırımı alanın bugünkü karakterinin oluşmasına sebep olmuştur. Günümüzde alan, yüksek katlı blokların ve zemin kat ve üzerindeki 3-4 katın parsel genişliğince kullandığı biçimde şekillenmiştir.

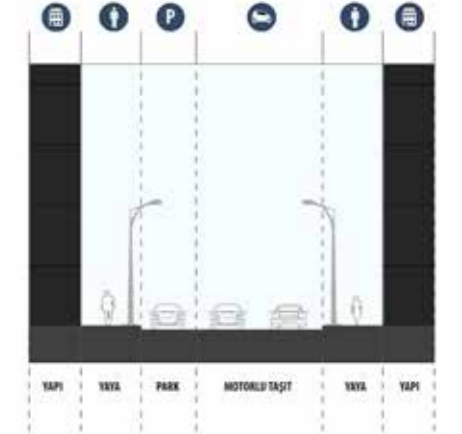
Prestij Aksı olarak tanımlanan Büyükdere Caddesi - Maslak hattının karakterini oluşturan prestij kavramı bu alandaki yapıların ve fonksiyonların kamusal algısından oluşmaktadır. 1950-60'lı yıllarda modern mimarlık örneklerinin sergilendiği fabrika yapıları günümüzün çağdaş mimari örnekleri olan prestijli yapılara dönüşmektedir. Bu yapılar içerdikleri fonksiyonların gereği olarak kamusal ve yan kamusal alanlar ile iç içe bir planimetriye sahiptirler. Ayrıca bu yapılar ile kurumsal kimliklerini de ifade etmek isteyen kuruluşlar kamusal alandaki sanatı da aynı alanda görünür kılmaya çalışmaktadır.

STANDARTLAR/YOL

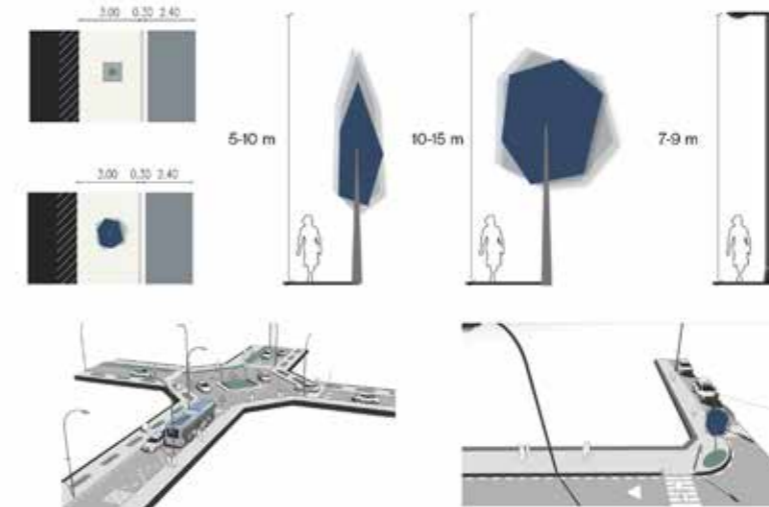
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

- Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).
- Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaoil, Pobal agus Rialtas Aithne Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

KÜÇÜK MERMİ & KÜÇÜK
12. 324 25 26 - 0.212. 270 71 72
www.emilebakar.com

KÜÇÜK MERMİ & KÜÇÜK
Çiğ Köfteci
Alman Yolu

QNB
FINANSSAN

META
ARAGON
283 02 84 - 0530 391 08 62

GOLDEN PAŞAM GOLDEN

KÖKÖREÇ İŞKEMBE

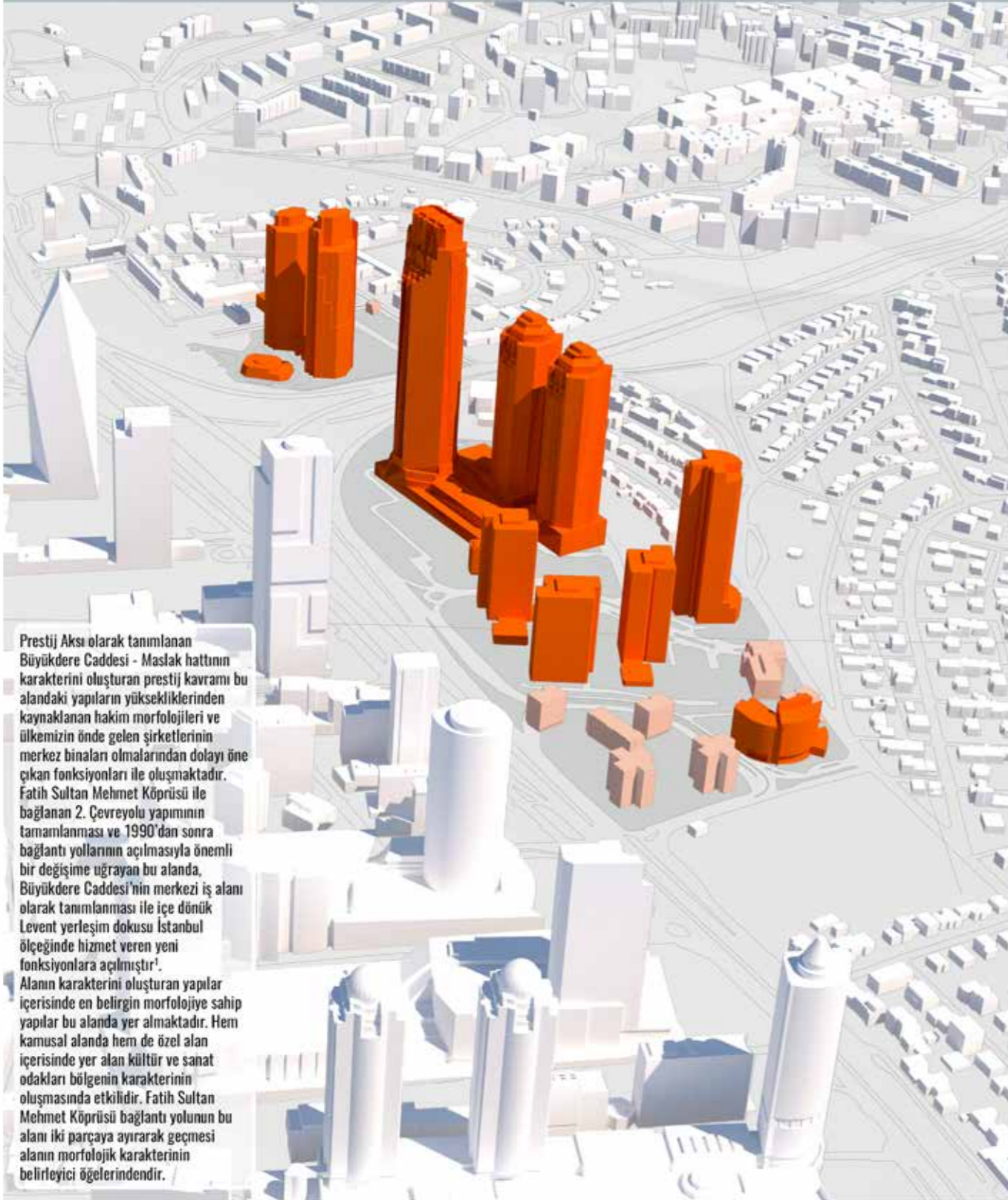
KÜLÜP
Lezzeti Ay

TAVUK DÖRÜM
ARRAVUT ÇİĞERİ
ET DÖNER
TAVUK DÖNER

34 NJ 2008

Fotoğraf 33. Ada Diren Kurt, 2017.

GÖRDELENLER KULELER YÜKSEK OFİSLER

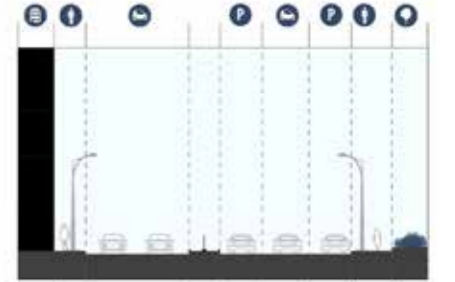
Prestij Aksı olarak tanımlanan Büyükdere Caddesi - Maslak hattının karakterini oluşturan prestij kavramı bu alandaki yapıların yüksekliklerinden kaynaklanan hakim morfolojileri ve ülkemizin önde gelen şirketlerinin merkez binaları olmalarından dolayı öne çıkan fonksiyonları ile oluşmaktadır. Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ile bağlanan 2. Çevreyolu yapımının tamamlanması ve 1990'dan sonra bağlantı yollarının açılmasıyla önemli bir değişime uğrayan bu alanda, Büyükdere Caddesi'nin merkezi iş alanı olarak tanımlanması ile içe dönük Levent yerleşim dokusu İstanbul ölçeğinde hizmet veren yeni fonksiyonlara açılmıştır¹. Alanın karakterini oluşturan yapılar içerisinde en belirgin morfolojiye sahip yapılar bu alanda yer almaktadır. Hem kamusal alanda hem de özel alan içerisinde yer alan kültür ve sanat odakları bölgenin karakterinin oluşmasında etkilidir. Fatih Sultan Mehmet Köprüsü bağlantı yolunun bu alanı iki parçaya ayırarak geçmesi alanın morfolojik karakterinin belirleyici öğelerindedir.

STANDARTLAR/YOL

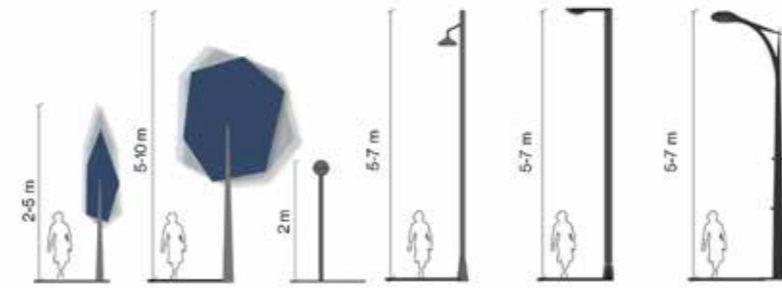
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

- Eike Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).
- Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaoil, Pobal agus Rialtas Aitiuil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

ST	OP	PZ	KU
----	----	----	----

Fotoğraf 34. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 35. Ahmet Toğrul, 2017.

ESKİ LEVENT BÖLGESİ

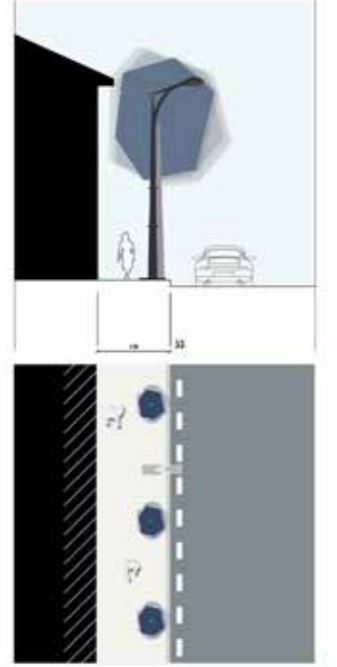
18. yüzyılda, şehrin kuzeyindeki yerleşmelere (Büyükdere'ye, Tarabya'ya, Belgrad köyüne) ve su benderlerine ulaşan bugünkü Büyükdere asfaltı boyunca uzanan yolun doğusundaki ıssız ve geniş araziler 1. Abdülhamid tarafından Kaptan-ı Derya Hasan Paşa'ya irat edilmiştir. Buradaki çiftliğin, amaca uygun görülmesi ile: 3. Selim, Nizam-ı Cedid düzenlemeleri doğrultusunda, Levent'leri, kent dışında, Rumeli sirtlarında hazırlanacak bu alanda ve inşa edilen kışla kompleksinde toplamaya ve eğitmeye karar vermiştir. Yörenin adı, Levent Çiftliği ve Levent Kışlası denilen bu yerden gelir. Mayıs 1807'de büyük bir yangın atlatan bölge, 1868'de yapılan belediye düzenlemeleri çerçevesinde 7. Daire (Beşiktaş) sınırları içine alınır. Bugünkü Levent semtinin çekirdeğini oluşturan Levent'in ilk kısım evlerinin yapımına, Emlak Kredi Bankası'nın toplu konut projeleri çerçevesinde 1947 yılında başlanmış, birinci mahalle 1950'de bitirilmiştir.

1960 -1980 yılları arasında Gazeteciler Sitesi (Gazeteciler 4. İşçi Yapı Kooperatifi yerleşimi), Hareket Sitesi, Uçaksavar Sitesi, Hukukçular Sitesi, Petrol Sitesi gibi konut alanı projeleri; açık geçiş yapıları, sosyal donatı alanları ve daha önce Kemal Ahmet Aru ve Rebiî Gorbun tarafından tasarlanan 1., 2., 3. ve 4. Levent yerleşimlerinin oluşturduğu modern mahalle kültürü geleneğinin devamı olmaları nitelikleriyle önem taşımakta ve mekânsal kimliğin devamlılığını aktarmaktadır. Bu karakteri ile alan 'açık geçiş mahalle' kavramının ilk örneklerinden birini oluşturmuştur. Prestij aksı olarak tanımlanmış olan Büyükdere Caddesi, Karaköy - Taksim - Harbiye - Şişli - Mecidiyeköy olarak devam eden tepe çizgisi boyunca oluşmuş bir hatır. Levent Mahallesi ülkemizdeki modern ilk toplu konut projelerindedir ve alanda çok belirgin bir karakter oluşturmuştur. Bu özgün karakter yapısı 2008 yılında alanın kentsel sit olarak ilan edilmesi ile koruma altına da alınmasını sağlamıştır. En belirgin morfolojiye sahip yapılar bu alanda yer almaktadır. Hem kamusal alanda hem de özel alan içerisinde yer alan kültür ve sanat odakları bölgenin karakterinin oluşmasında etkilidir. Fatih Sultan Mehmet Köprüsü bağlantı yolu bu alanı iki parçaya ayırarak alanın morfolojik karakterinin belirleyici öğelerinden olmuştur.

STANDARTLAR /KURP

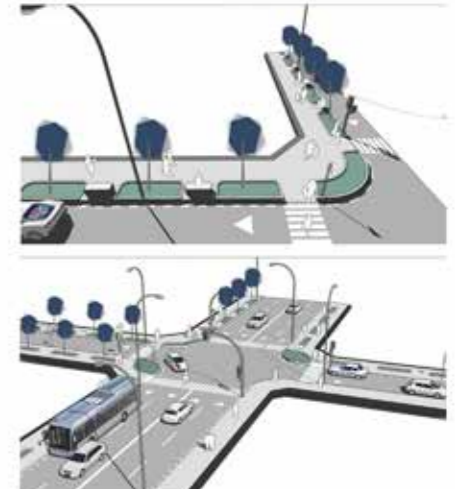
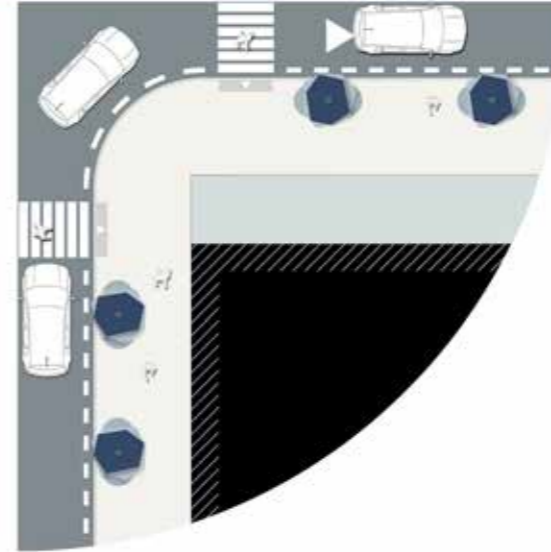
1 Konum

Tipoloji 4

2 Ölçek

Perspektif 5

3 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

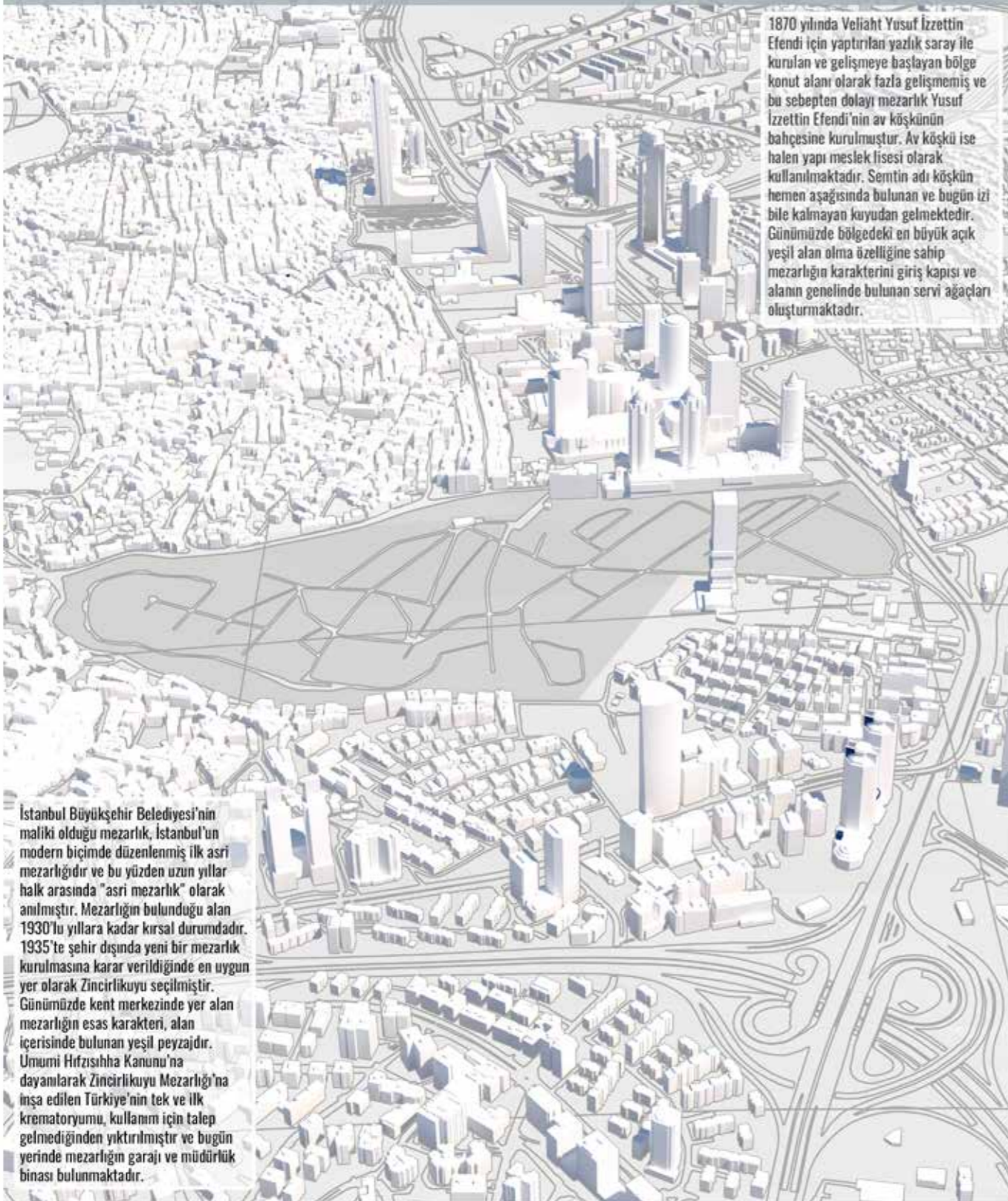
Standartlar/Kodlar 6

Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Cornshool, Pobal agus Rialtas Aitliul Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

ST OP PZ KU

MEZARLIK BÖLGESİ

1870 yılında Veliht Yusuf İzzettin Efendi için yaptırılan yazlık saray ile kurulan ve gelişmeye başlayan bölge konut alanı olarak fazla gelişmemiş ve bu sebepten dolayı mezarlık Yusuf İzzettin Efendi'nin av köşkünün bahçesine kurulmuştur. Av köşkü ise halen yapı meslek lisesi olarak kullanılmaktadır. Semtin adı köşkün hemen aşağısında bulunan ve bugün izi bile kalmayan kuyudan gelmektedir. Günümüzde bölgedeki en büyük açık yeşil alan olma özelliğine sahip mezarlığın karakterini giriş kapısı ve alanın genelinde bulunan servi ağaçları oluşturmaktadır.

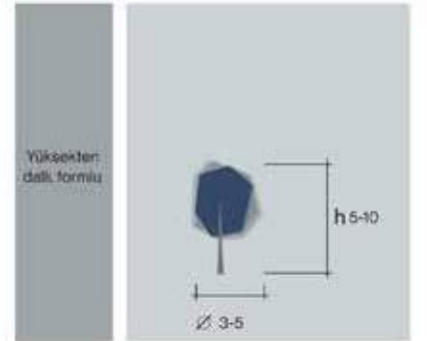
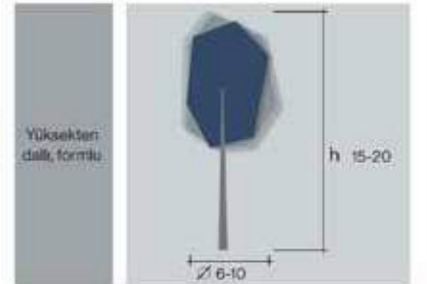
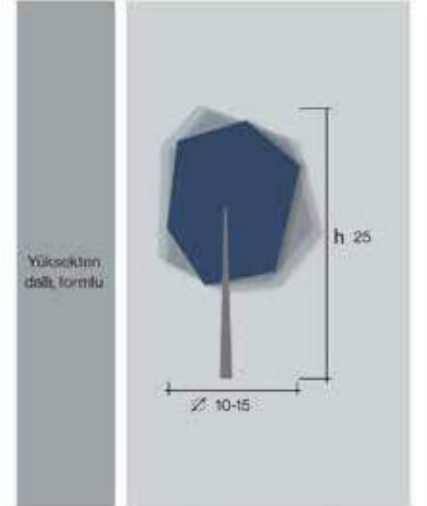
İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin maliki olduğu mezarlık, İstanbul'un modern biçimde düzenlenmiş ilk asri mezarlığıdır ve bu yüzden uzun yıllar halk arasında "asri mezarlık" olarak anılmıştır. Mezarlığın bulunduğu alan 1930'lu yıllara kadar kırsal durumdadır. 1935'te şehir dışında yeni bir mezarlık kurulmasına karar verildiğinde en uygun yer olarak Zincirlikuyu seçilmiştir. Günümüzde kent merkezinde yer alan mezarlığın esas karakteri, alan içerisinde bulunan yeşil peyzajdır. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'na dayanılarak Zincirlikuyu Mezarlığı'na inşa edilen Türkiye'nin tek ve ilk krematoryumu, kullanımı için talep gelmediğinden yıktırılmıştır ve bugün yerinde mezarlığın garajı ve müdürlük binası bulunmaktadır.

STANDARTLAR/YOL

1 Konum

2 Peyzaj Öğeleri

3 Ağaçlar

Uzun Boylu	PZ1	Dişbudak / <i>Fraxinus excelsior</i>	G1/G2/G3/G4/G5/G6
	PZ2	İhlamur / <i>Tilia tomentosa</i>	G1/G2/G3/G4/G5/G6
Orta Boylu	PZ3	Ova Akçaağacı / <i>Acer campestre</i>	G1/G2/G3/G4/G5/G6
	PZ4	Dişbudak Yapraklı Akçaağaç / <i>Acer negundo</i>	G1/G2/G3/G4/G5/G6
Kısa Boylu	PZ5	Oya Ağacı / <i>Lagerstroemia indica</i>	G1/G2/G3/G4/G5/G6
	PZ6	Hatmi Ağacı / <i>Hibiscus syriacus</i>	G1/G2/G3/G4/G5/G6

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

Elke Pehl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Cominsheol, Pobal agus Rialtas Aifíúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

ST OP PZ KU

OFİS BÖLGESİ

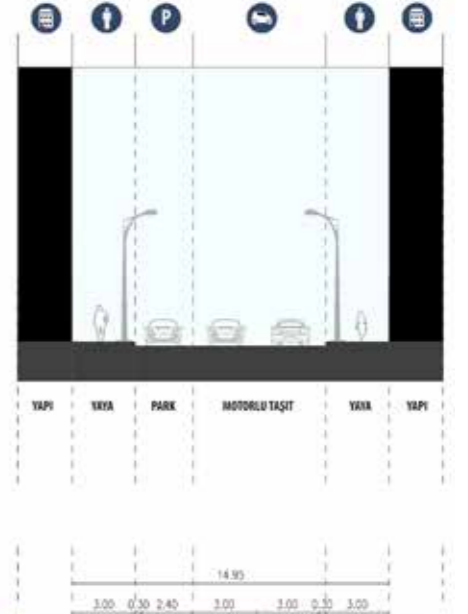

STANDARTLAR/YOL

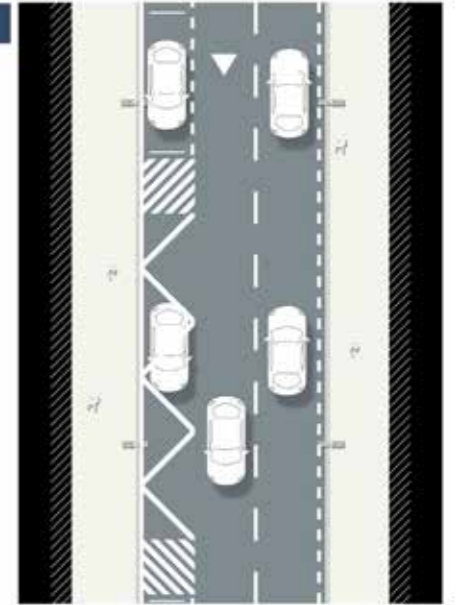
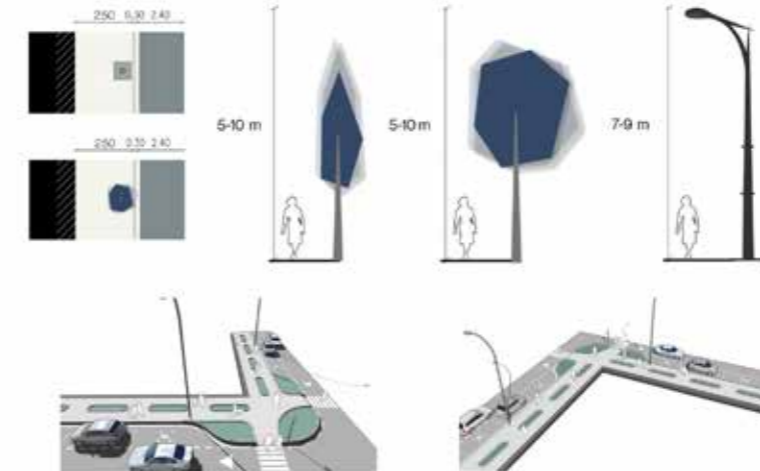
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

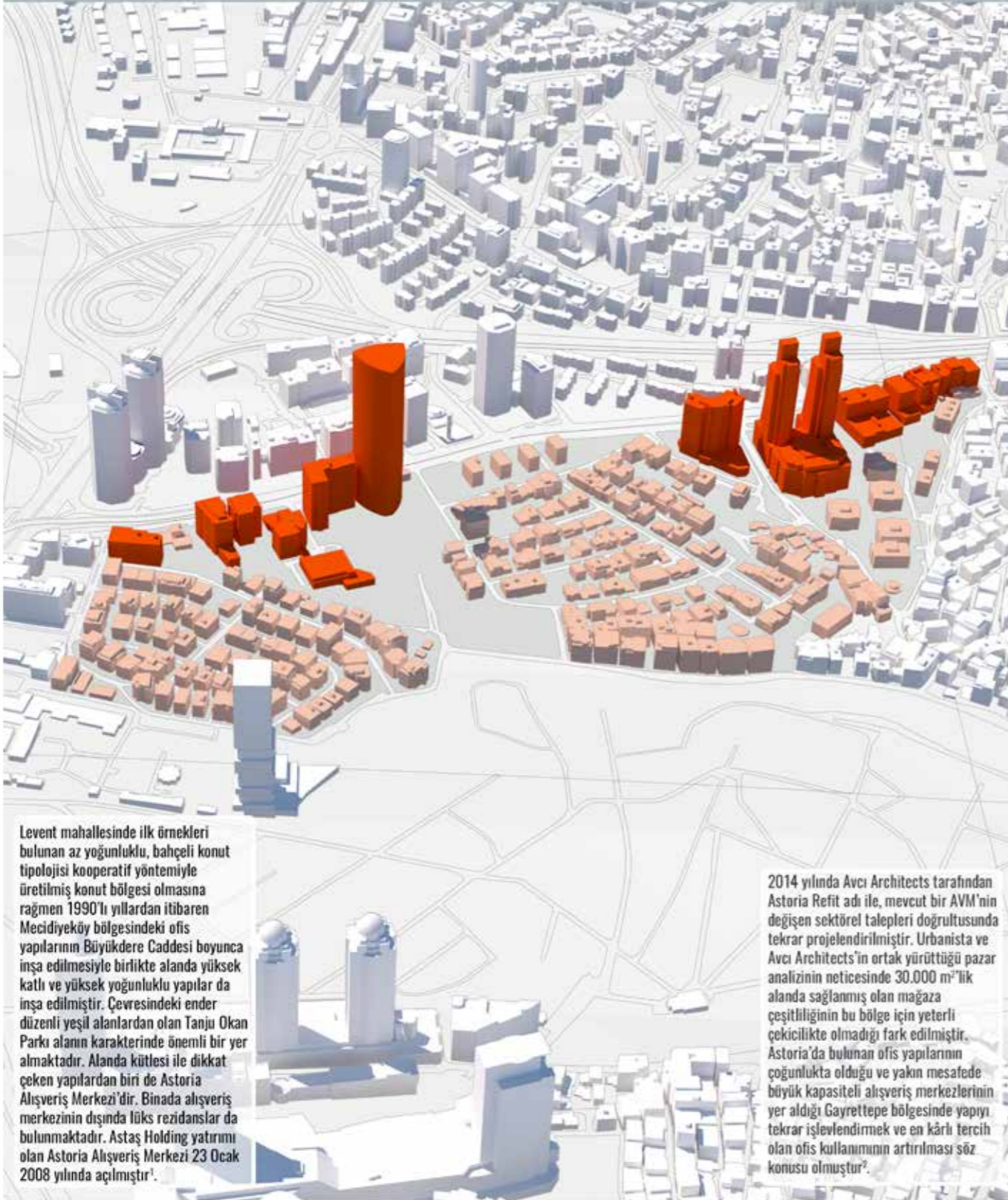
Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshao, Pobal agus Rialtas Aitliúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

ST OP PZ KU

BASIN SİTESİ BÖLGESİ

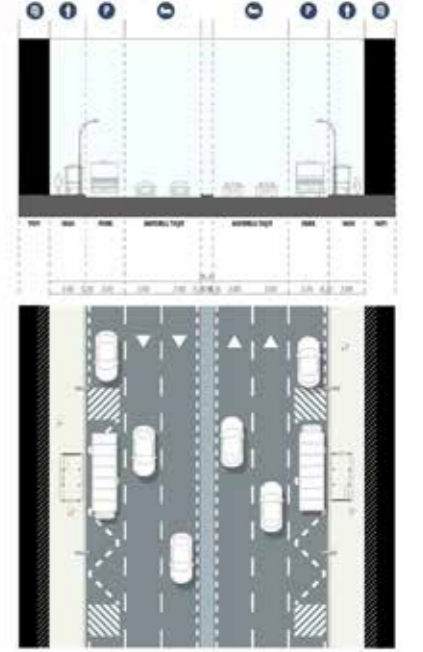

STANDARTLAR/YOL

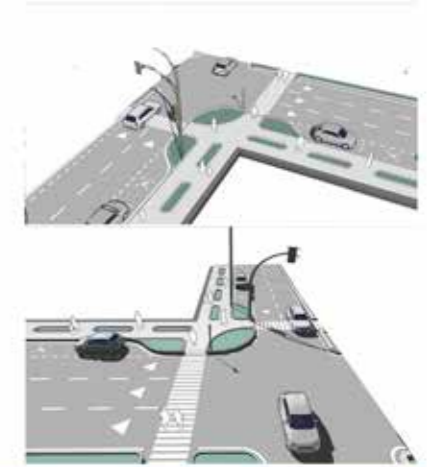
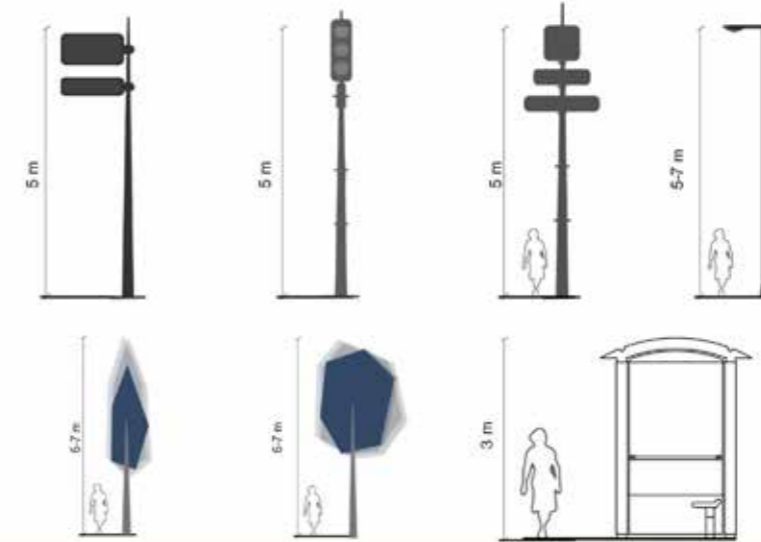
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

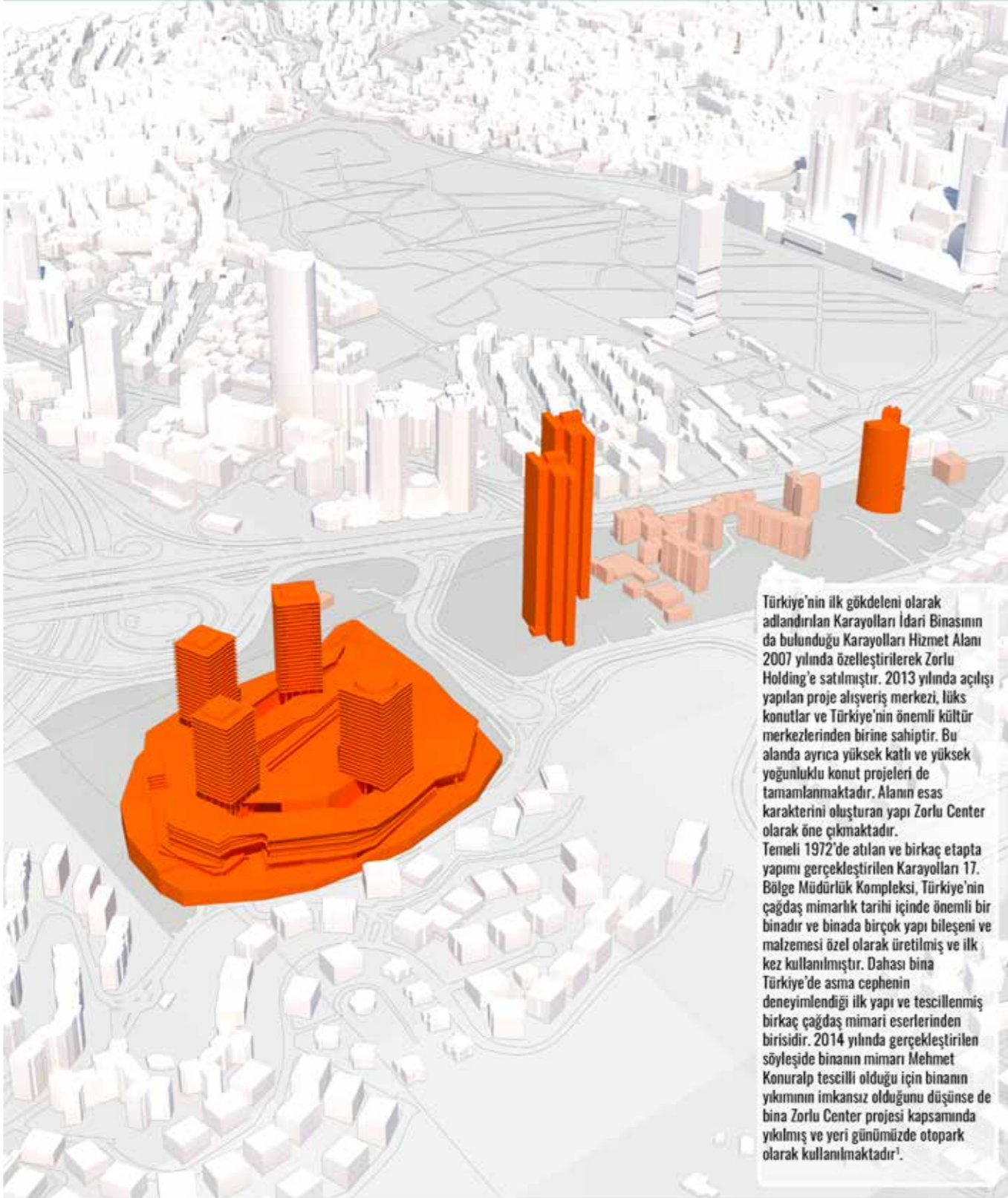

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

- Eike Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).
- Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaol, Pobal agus Rialtas Aitlúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

Türkiye'nin ilk gökdeleni olarak adlandırılan Karayolları İdari Binasının da bulunduğu Karayolları Hizmet Alanı 2007 yılında özelleştirilerek Zorlu Holding'e satılmıştır. 2013 yılında açılış yapılan proje alışveriş merkezi, lüks konutlar ve Türkiye'nin önemli kültür merkezlerinden birine sahiptir. Bu alanda ayrıca yüksek katlı ve yüksek yoğunluklu konut projeleri de tamamlanmaktadır. Alanın esas karakterini oluşturan yapı Zorlu Center olarak öne çıkmaktadır.

Temeli 1972'de atılan ve birkaç etapta yapımı gerçekleştirilen Karayolları 17. Bölge Müdürlük Kompleksi, Türkiye'nin çağdaş mimarlık tarihi içinde önemli bir binadır ve binada birçok yapı bileşeni ve malzemesi özel olarak üretilmiş ve ilk kez kullanılmıştır. Dahası bina Türkiye'de asma cephenin deneyimlendiği ilk yapı ve tescillenmiş birkaç çağdaş mimari eserlerinden birisidir. 2014 yılında gerçekleştirilen söyleşide binanın mimarı Mehmet Konuralp tescilli olduğu için binanın yıkımını imkansız olduğunu düşünse de bina Zorlu Center projesi kapsamında yıkılmış ve yeri günümüzde otopark olarak kullanılmaktadır¹.

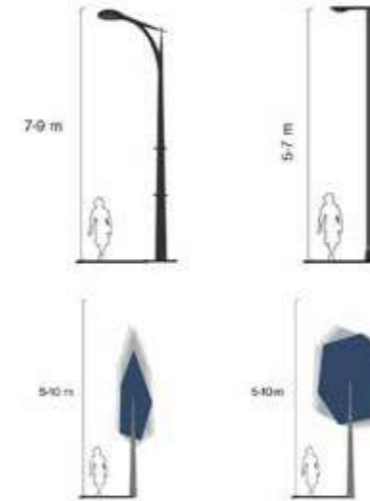
STANDARTLAR/YOL

1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

5 Standartlar/Kodlar

- Elke Paht-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).
- Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaoil, Pobal agus Rialtas Ailteal Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

ST	OP	PZ	KU
----	----	----	----

NİSPETİYE KONUT ALANI

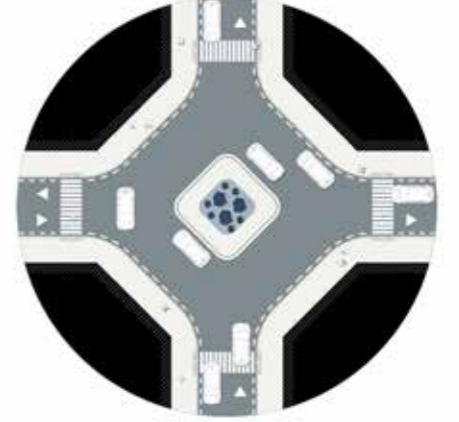
Levent Mahallesi'nin başlangıcını teşkil ettiği kooperatif modelli toplu konutlaşma 1960'lı ve 70'li yıllarda bu alanda devam etmiştir. Bu alanın karakterini oluşturan apartman tipolojisi Levent Mahallesi'ne göre daha fazla yoğunluğa sahiptir.

STANDARTLAR / KURP

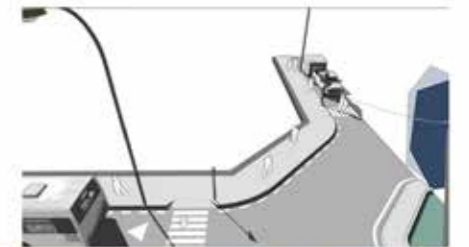
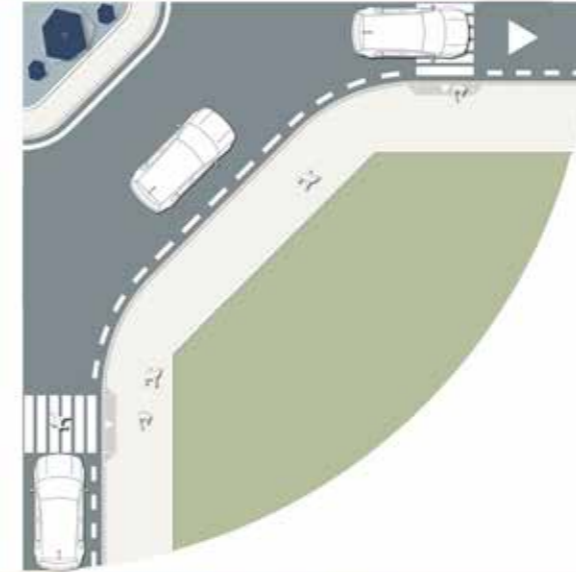
1 Konum

Tipoloji 4

2 Ölçek

Perspektif 5

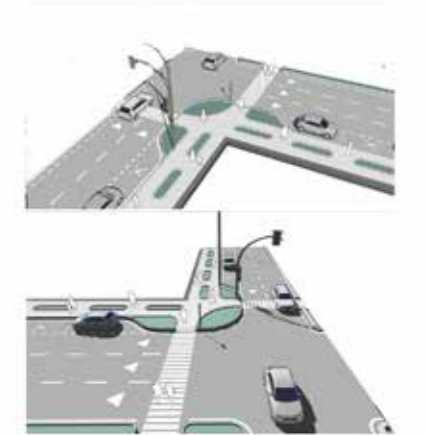
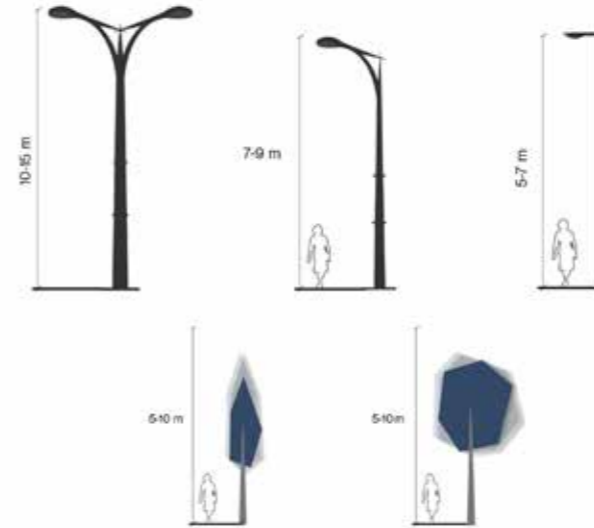
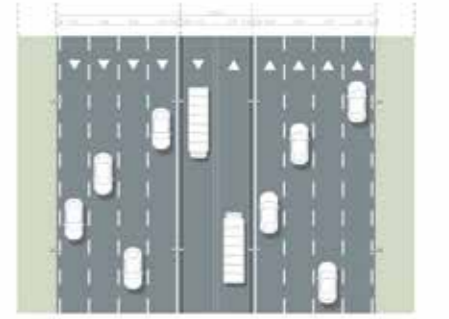
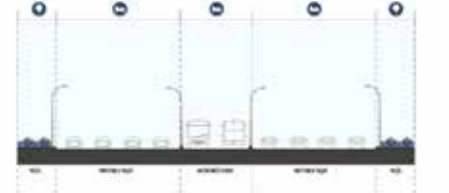
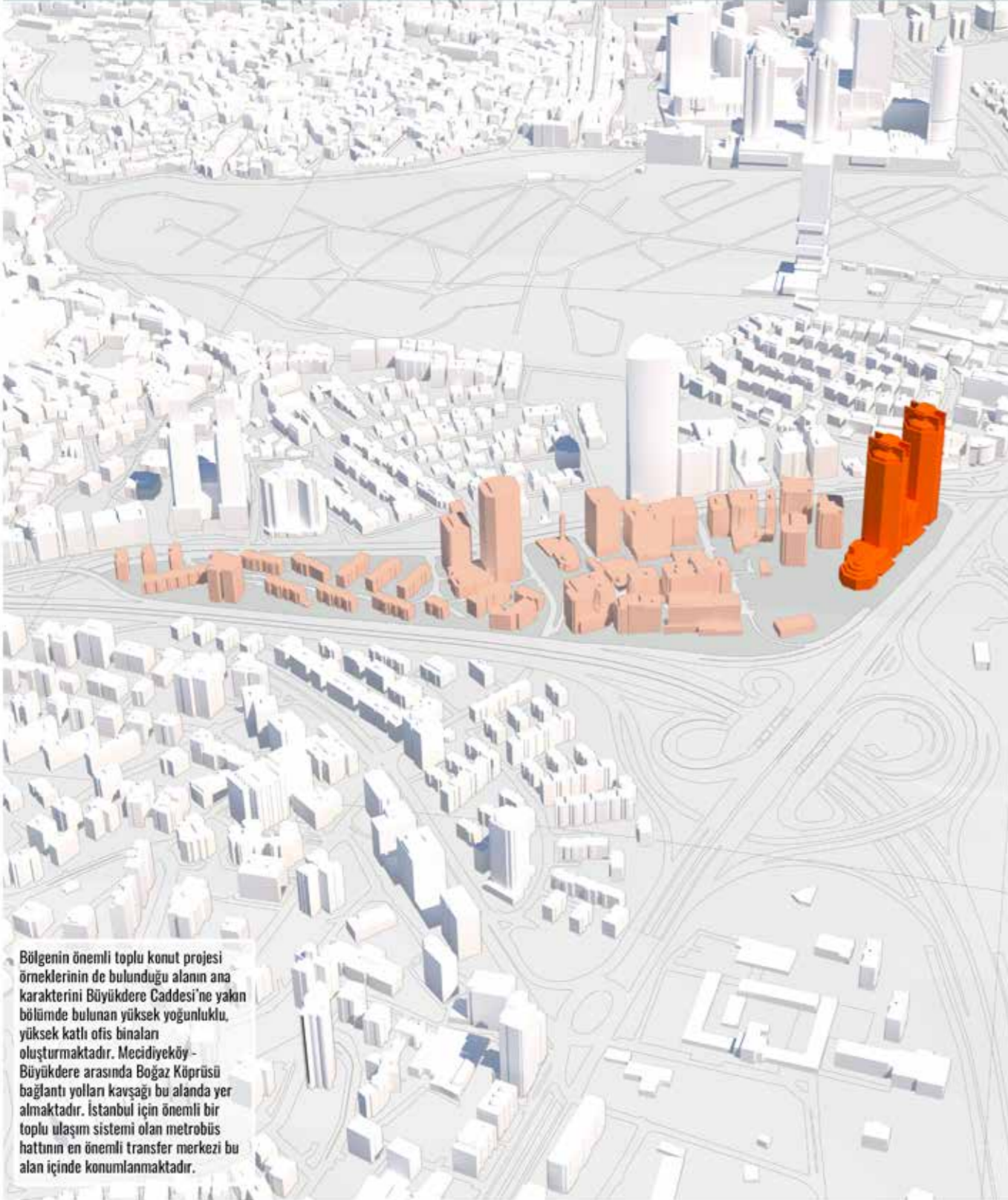
3 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

Standartlar/Kodlar 6

Eike Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaol, Pobal agus Rialtas Aitlúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

ST OP PZ KU

Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaoil, Pobal agus Rialtas Ailteal Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

ST OP PZ KU

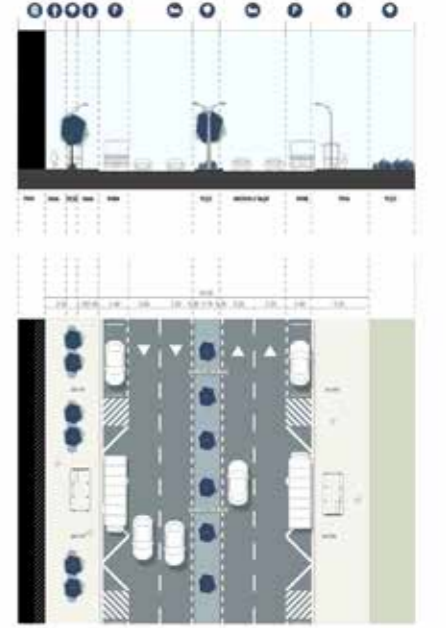
Türkiye'de 1950'li ve 1960'lı yıllarda önemli modern eserleri birlikte tasarlamış olan Haluk Baysal ve Melih Birsel'in tasarladığı en önemli yapıların başında Hukukçular Kooperatifi için inşa edilmiş Hukukçular Sitesi gelmektedir. İstanbul'un Mecidiyeköy semtindeki Büyükdere Caddesi üzerinde inşa edilmiştir. Kentsel dönüşüm projelerine konu olan bu alan, inşa edildiği tarihteki açık geçişli mahalle karakterini taşımaktadır.

STANDARTLAR/YOL

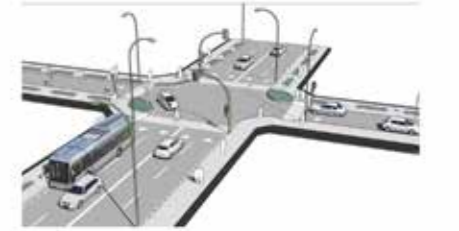
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

3 Tipoloji ve Perspektif

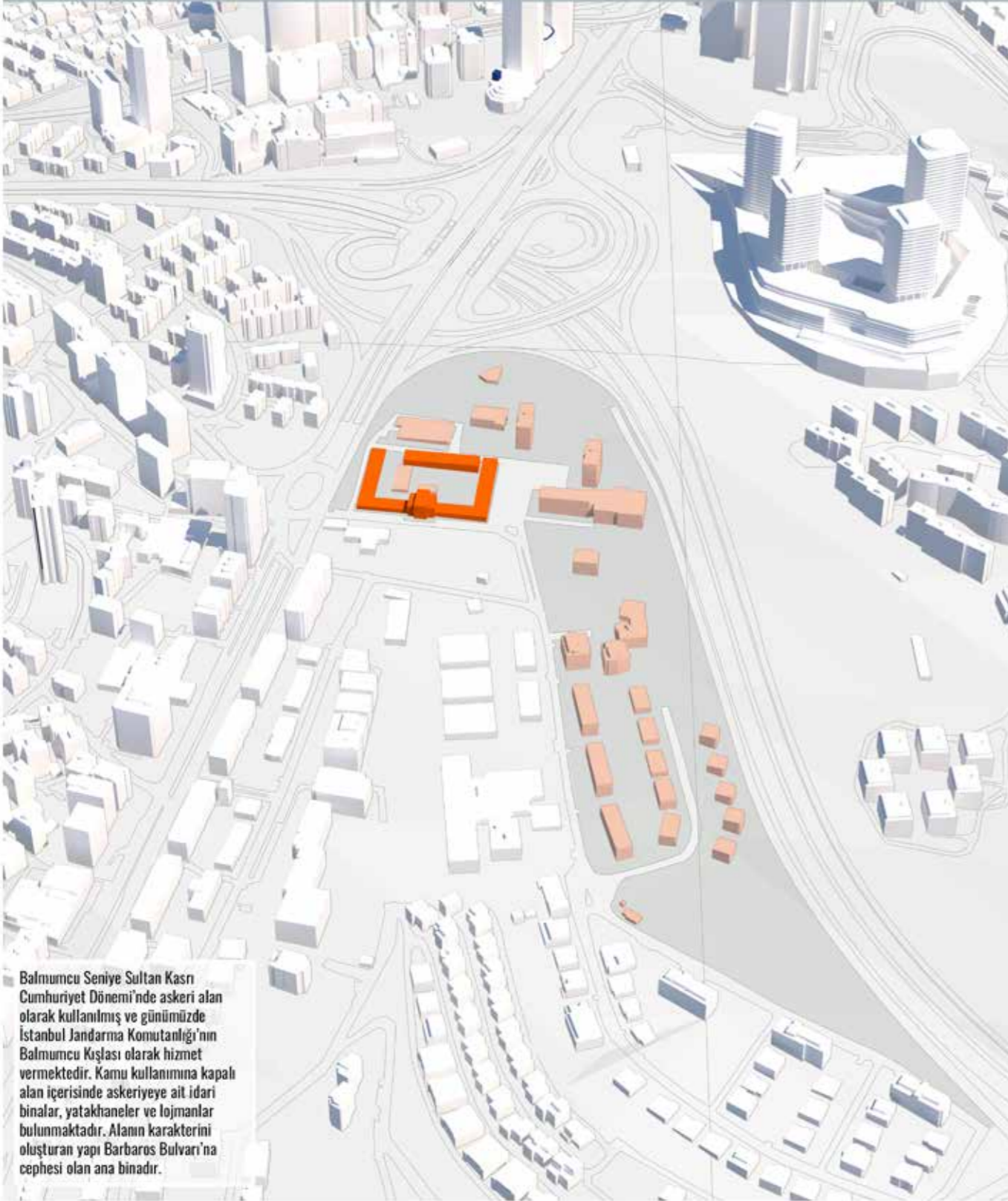
4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

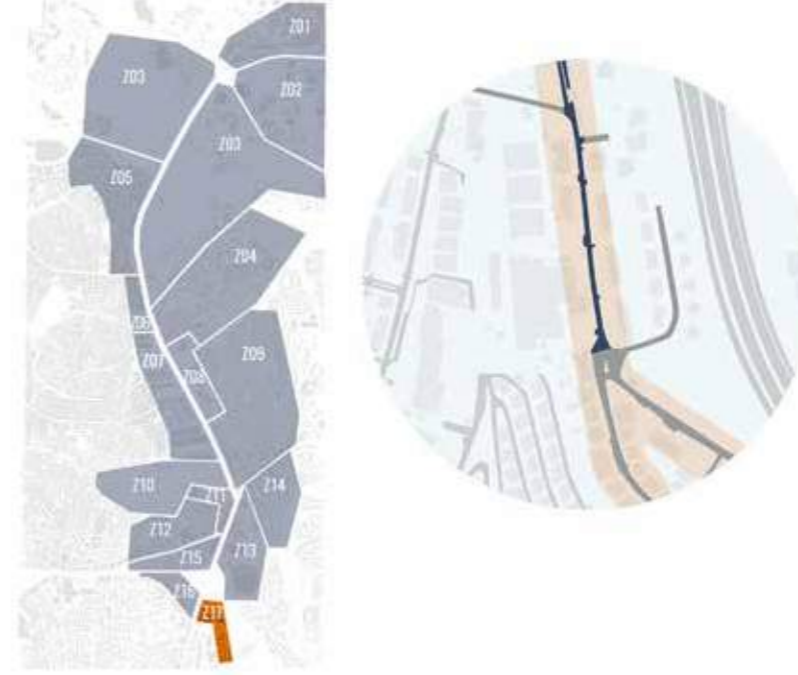
Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaol, Pobal agus Rialtas Aitliúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

5 Standartlar/Kodlar

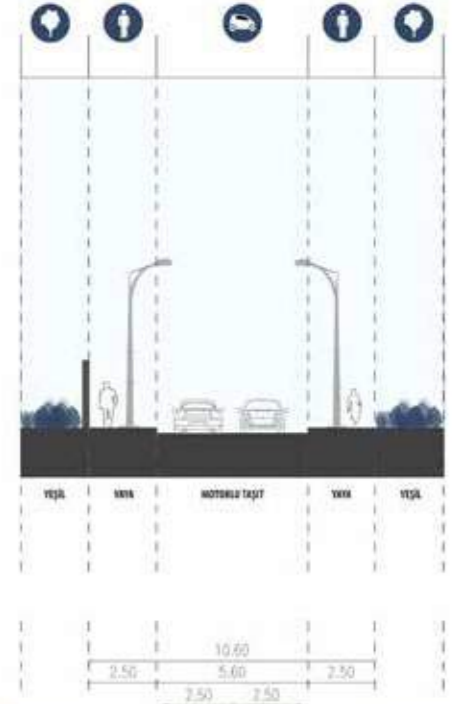
ST OP PZ KU

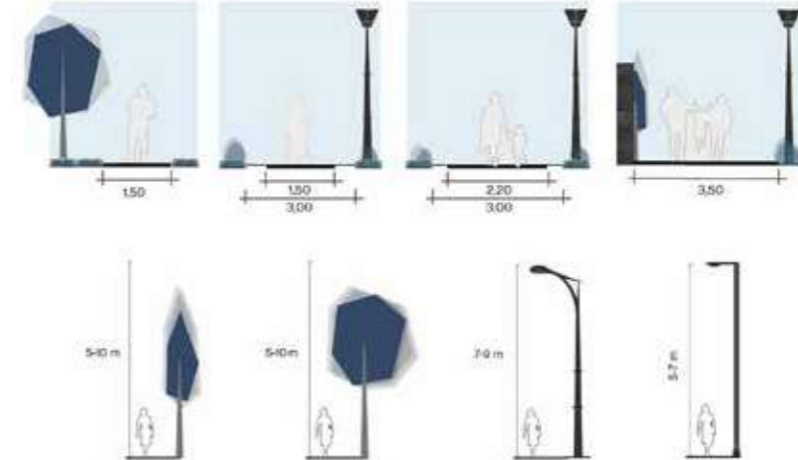
1 Konum

2 Geometrik Tasarım

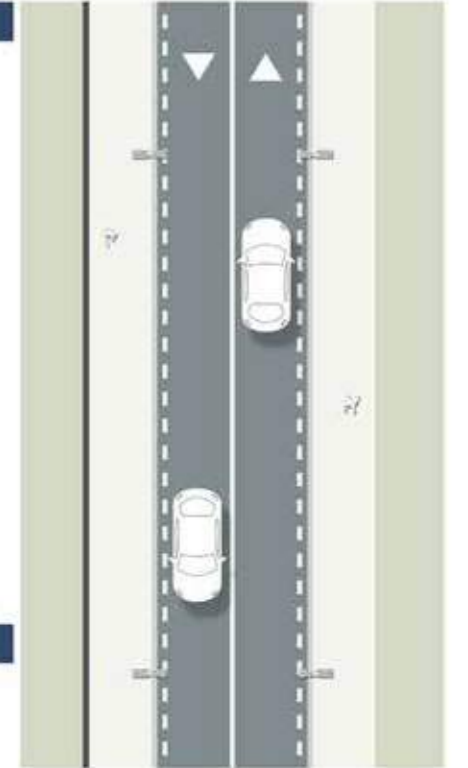
3 Tipoloji ve Perspektif

4 Ulusal ve Uluslararası Standartlar/Kodlar

Elke Pahl-Weber, Dietrich Henckel. (2008). The Planning System and Planning Terms in Germany A Glossary. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL®).

Department of Transport, Tourism and Sport, Comhshaol, Pobal agus Rialtas Aitíúil Environment, Community and Local Government. (2013). Design Manual for Urban Roads and Streets. UK.

ASKERİ GÜVENLİK BÖLGESİ
GİRİLMEZ
MILITARY SECURITY ZONE
ENTRANCE FORBIDDEN
ZONE DE SÉCURITÉ MILITAIRE
INTERDICTION D'ENTRÉE
MILITÄRISCHE SICHERHEITZONE
EINTRITT VERBOTEN

Fotoğraf 36. Özlem Demircan, 2017.

Tüm kentsel aksların mekânsal kaliteyi arttırmaya yönelik çeşitli ölçeklerde planlama çalışmaları, araçları ve mekanizmaları kullanması beklenmekle birlikte odakların birbirinden farklılaşan niteliklerini gözetildiği zaman her aksın benzersizliği aynı işlemleri kullanmayı imkânsız kılmaktadır.

C.2. ODAK NOKTALARI

C.2.1. Odak Noktaları Gelişme Stratejileri

Kentsel yaşam kalitesinde kamusal, kurumsal ve ticari aktivite odaklarının izole ve tek kullanıma ayrılmış kompleksler olmaması beklenir. Yüksek kaliteli ortamların elde edilmesini sağlamak için değişikliklerin yönlendirilmesi ve yönetilmesi sağlanırken değişimin istenmediği ve mevcut arazi kullanım koşullarının ve / veya yapı biçim karakterinin korunması gereken alanlar ise tanımlanmalı, değişim alanları ile koruma alanları arasındaki arayüzü yönetme mekanizmaları belirlenmelidir. Bu anlamda aks kapsamında tanımlanan tüm strateji ve mekânsal planlarda odak alanları önemli belirleyicilerdir. Zira kentsel ulaşım örüntüsünün düğümlerini oluştururlar. Tüm kentsel aksların mekânsal kaliteyi arttırmaya yönelik çeşitli ölçeklerde planlama çalışmaları, araçları ve mekanizmaları kullanması beklenmekle birlikte odakların birbirinden farklılaşan niteliklerini gözetildiği zaman her aksın benzersizliği aynı işlemleri kullanmayı imkânsız kılmaktadır.

Maslak-Zincirlikuyu Aksı'nın, odak noktaları ile birlikte niteliklerinin geliştirilmesine dair politikaları değerlendirdiğimizde:

- Kentsel ölçekte özel ve kamu geliştirmeye yönelik altyapı yatırım faaliyetlerinin merkezinde olması,
- Kentsel ölçekte merkezi iş alanı olması
- Bulunduğu kentsel bölge içinde mahallelerin ve yerel topluluklar merkezinde olması,
- Entegre ulaşım seçeneklerinin hizmetinden yararlanması,
- Canlı bir yaya ortamını sağlaması nedeniyle ağırlıklı kentsel tasarım ölçeğinin konusu olması,
- Yerleşim yoğunluğu çerçevesinde donatı kullanımı ve bağlantıları desteklemek için karma kullanımın geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu tespitler çerçevesinde ortaya konulacak tasarım ilkeleri ise planlama girişimlerine rehber olacaktır. Maslak-Zincirlikuyu Aksı'na ve odaklarına ilişkin mekânsal ilkeleri bir kaç madde ile özetleyecek olursak:

- Aksın ve komşu mahallelerin ekonomik ve sosyal canlılığına katkıda bulunan kalkınma ve yatırım projelerinin birbirine entegre bir şekilde değerlendirilmesi,

Harita 28: Zincirlikuyu-4. Levent arasında alışveriş merkezleri ve kamusal boşluklar

Fotoğraf 37. Duran Gültekin, 2017.

- Uygun olan yerlerde mevcut mahallelerin karakterini geliştiren ve saygı duyan yüksek kalitede canlı, dinamik ve yaşanabilir kentsel alanların geliştirilmesinin teşvik edilmesi ve desteklenmesi,
- Kaynakları verimli kullanan ve yüksek bir yaşam kalitesini teşvik eden, sürdürülebilir yapıları çevrenin teşvik edilmesi ve desteklenmesi,
- Kent içi ulaşım yollarını bir avantaj olarak ele alarak canlı, kompakt, karma kullanımlı kentsel ortamların geliştirilmesi söylenebilir.

Söz konusu ilkelere hareket ile kentsel tasarım kararlarını değerlendirdiğimizde özellikle odak noktalarını belirleyen yapıların programların dikkate alınması gerekmektedir. Bu noktada zemin kat ve üst kat kullanımları, kamusal ve özel mekân farklılıkları, sanat ve kültürel altyapı, donatılar ve çalışma işlev alanları, eğlence ve eğitim kullanımları, doğal yaşam altyapısı, toplumsal ve kamusal odaklar, yaratıcı endüstrilere ilişkin açılımlar ve mekândaki yerel farklılıklar 'deneyim endüstrisi' ve mekânsal yansımalar özellikle izlenmeli, tanımlanmalı ve mekânla buluşturulacak kentsel senaryolara dönüştürülmelidir. Canlılık, yaşam stili farklılığıyla aktif çevre dinamiklerini yansıtan odaklar, fiziksel mekân kalitesinin ve iletişim desteğinin mekândaki yansımalarına işaret etmektedir. Kentlilerin mekândaki aktivitelerinin ayrıcalıklı alanları niteliğindeki odakların geliştirilmesine yönelik stratejiler servislere erişimin ötesinde yaratıcı ve yenilikçi ekonomiler ile bilimsel aktiviteler ile birlikte sağlanmalıdır. Sosyal birliktelik için bu alanlar, tekdüzelikten çıkarılarak özellikle belirgin mekânsal açılımlarla vurgulanmalıdır.

C.2.2. Odak Noktaları Erişilebilirlik Düzeyi

Bölgesel ve kentsel kalkınma için başarılı politikaların uygulanması, hem yatay hem de dikey ekonomik ve sosyal etkileşimlerden oluşan karmaşık bir ağ ile başa çıkma kabiliyetine bağlıdır. Bu durum ise özellikle çağımız bilgi toplumlarında yeni ufuklar geliştirilmesini gerektirir. Bilginin daha fazla ulusal ve uluslararası bağlar ile ilişkili merkezi iş alanlarında yer alması, kentsel odakların rollerini de artırmakta ve bölgenin kent ile ilişkisini önemli hale getirmektedir. Maslak-Zincirlikuyu Hattı genelinde bu rolü üstlenen önemli odaklardan biri olan İTÜ Kampüsü ile iş merkezlerinin olduğu odaklar yönetim ve finans piyasası ile ilişkili odak rolleri ile ön plana çıkmaktadır. Diğer tarafta ise alışveriş merkezleri alanın kamusal alan kullanımına yönelik fırsat alanları oluşturan odak noktaları olarak hattın yaya bağlantısını güçlendirmektedir.

Maslak-Zincirlikuyu Hattı işlevsel, yapısal ve sosyo-ekonomik bağlamlar açısından farklılaşan odak noktaları olmasına rağmen erişilebilirlik düzeyi toplu ulaşım ve araç trafiği açısından benzerlik göstermektedir. Odak noktaları, Zincirlikuyu'dan Maslak' a doğrusal olarak devam eden Büyükdere Caddesi üzerinde yer almakta ve caddenin hat boyunca ulaşım düzeyi pek değişiklik göstermemektedir. Araç ulaşımı açısından birinci ve ikinci köprü yolları bağlantısının güçlü olması erişilebilirlik düzeylerini artırırken, işe gidiş ve çıkış saatlerinde yoğun trafik hacminden dolayı trafik sıkışıklıkları özellikle köprü girişlerinde etkili olmakta, transit yol akışını da engellemektedir. Odak noktalarının araç yolları açısından komşu konut alanlarıyla bağlantısı özellikle batı yakasında çok güçlü değildir. Konut alanlarında daralan yollar, yüksek konut yoğunluğunun verdiği parklanma ve eğimli yol güzergahları aksın çevre bağlantılarını zayıflatmaktadır. Doğu yönünde ise yoğunlukların daha düşük olması daha rahat bir ulaşım imkânı vermekte bağlantıyı güçlendirmektedir. Büyükdere Caddesi boyunca devam eden metro hattı odaklar arasında ve kentsel bölge ile odakların yaya erişilebilirliğini artırmaktadır. Zincirlikuyu metro ve

metrobüs bağlantısı toplu taşıma erişilebilirliğini kentsel ölçekte sağlamaktadır. Ayrıca cadde boyunca Beşiktaş-İstinye-Sarıyer minibüs hattı yoğun yaya talebini karşılamakta kullanılan bir toplu taşıma alternatifi olarak metro ve otobüs toplu ulaşımına rağmen yerini hâlâ korumaktadır. İnşaat halinde olan Kabataş-Beşiktaş metro güzergâhının Mecidiyeköy'de Sarıyer metro hattıyla bağlanması toplu taşıma ulaşımında yoğun yaya ulaşım talebini destekleyecek ve odakların erişilebilirliğini arttıracaktır. Odaklarda tespit edilen en önemli sorun ise erişilebilirlikle birlikte odakların düzenlemeye ihtiyaç göstermesi, araç öncelikli tasarıma sahip olan odak noktalarının araç ve yayanın karşılaştığı alanlar olarak yayalar için çekici ve güvenli bir tasarım ile düzenlenmesi gerekliliğidir.

Kentsel sistemin önemli bileşenlerinden biri olarak tüm odak noktaları, özellikle gelişme alanlarında erişilebilirliğe dayalı toplu taşıma ile entegre bir yapı oluşturmaktadır. Metro ve raylı ulaşımı mahalle dolaşımı ile ilişkilendirmede kamusal mekân kullanımını canlandıran bu yaklaşım, bütüncül bir anlayışla kamusal mekânlara erişilebilirliği ulaşım ile birlikte sunarken, bu alanları ayrıca kentsel yaşamın odağı hâline getirmekte, kentsel omurgalara ve dolayısıyla omurga üstündeki odaklara da yeni bir misyon yüklemektedir. Özellikle alışveriş-iş merkezi birlikteliğine dayalı bu alanların mekânsal tasarımına yönelik 4 önemli hedef bulunmaktadır.

- Esnekliği sağlayarak ve sınırlamaları minimize etmek,
- Fırsatlar oluşturmak için alternatifler sunarak kentsel gelişimi teşvik etmek.
- Öncelikle yayalar için çekici, güvenli ve erişilebilir kentsel peyzajlar oluşturmak.
- Yapı ölçeği ve tipolojisine yönelik tasarım kararlarının mevcut sokak manzaraları ve bitişik yerleşim alanları üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek.

Kentsel etkinliklerin konsantre olduğu ve bulunduğu coğrafi alanda fiziksel ve fonksiyonel bağlantıları oluşturan konumları ile odak noktaları, ulaşım ağı aracılığıyla erişilecek faaliyetlerin miktarı ve çeşitliliği ile tanımlanabilir. Bu genel tanım Maslak-Zincirlikuyu Hattı'ndaki odak alanları için de geçerlidir ve bu nedenle dikkatle ele alınmalıdır.

C.2.3. Kentsel Bölgesel Potansiyeller

Merkezi iş alanı olması sebebiyle üst gelir grubuna yönelik yatırımları çeken Maslak-Zincirlikuyu Hattı sosyal, ekonomik ve fiziksel açıdan potansiyelleri ile birlikte oldukça dinamik bir yapıya sahiptir. Ulusal ve uluslararası alanda ihtisaslaşmış yönetim, kontrol, koordinasyon faaliyetlerini sağlayan finans kuruluşları, üst düzey hizmetler ile üst düzeyde ihtisaslaşmış ticaret fonksiyonları içermesi, İstanbul Metropolitan ölçeğinde ekonomik değer ve ekonomik gelişme imkânları sunması bölgeyi dönüşüme açık ve bir çok ilişkili işlevi çeken önemli kentsel potansiyel hâline getirmektedir. Kültür endüstrileri, konaklama tesisleri ve lüks konut kullanımlarının bölgede yer alması kent ölçeğinde hattın cazibesini artırarak prestij kimliğini kuvvetlendirmektedir. Tarihi kent merkezinden başlayarak Karaköy, Taksim, Şişli yönünde devam eden merkezi iş alanlarının bir devamı olması ve güçlü yapısal ilişkileri ile birlikte birinci ve ikinci köprü ile olan bağlantısı hattın, kent ile entegrasyonunu sağlamakta, erişilebilirliğini artırmaktadır. Hattın kimliğinin diğer önemli bir belirleyicisi mekânsal yoğunluklardaki farklılaşmalardır. Bulvar boyunca devam eden yüksek yapıların oluşturduğu bölge dışında Kemal Ahmet Aru planı ile şekillenmiş olan Levent Mahallesi seyrek ve düşük yoğunluklu dokusu ile yapılaşma yükünü azaltmaktadır. Bu noktada mekânsal kaliteyi destekleyen bir başka unsur olarak boğaz etkilenme alanı sınırları, yine hattın belirlediği bölge için düşük yoğunluklu gelişimi öngördüğünden önemli bir potansiyel sunar.

Tarihi kent merkezinden başlayarak Karaköy, Taksim, Şişli yönünde devam eden merkezi iş alanlarının bir devamı olması ve güçlü yapısal ilişkileri ile birlikte birinci ve ikinci köprü ile olan bağlantısı hattın, kent ile entegrasyonunu sağlamakta, erişilebilirliğini artırmaktadır.

Bölgenin gelişimi açısından en hassas alanları ise eski gecekondular ile birlikte küçük ve büyük sanayi alanlarında yaşanan dönüşümler oluşturmaktadır. İhtiyaç duyulan donatılara yer verilmemesi, özellikle de yeşil alandaki yetersizlik hatta komşu olan konut yerleşim alanlarındaki en temel problemlerdir. Diğer taraftan hisseli arazide topoğrafya dikkate alınmadan inşa edilmiş olan yapılar önemli ölçüde deprem, sel ve toprak kayması gibi afet riski taşıyan bölgelerin de oluşmasına sebebiyet vermiştir. Vadiler ve yüksek eğimli alanların tekrar yeşil sistemin bir parçası olarak kazanılması afet riskleri açısından gerekli olduğu gibi mekân kalitesi açısından da önemlidir. Bu bölgede eğilimler Büyükdere Caddesi etkisiyle yapı yoğunlukların artması yönündedir. İmar islah planlarıyla apartmanlaşmış eski gecekondularının mevcut sokak dokusu, ulaşım sistemi, yeşil alanları ve donatıları, bu haliyle bile ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Yapı ölçeği ve yoğunlukların daha da artacağı durumda mevcut alt yapı ve donatıların bunu karşılayamayacağı açıktır.

Hattı çevreleyen yerleşim bölgeleri arasında gökdelenler, kütle ve yükseklik açısından farklılaşan bir kentsel ritim oluştururken, yeterli ölçüde yeşil alanın olmaması bulvarı kamusal mekân kullanımı ile buluşturamamaktadır. Büyükdere Caddesi'nin transit yol olarak taşıt trafiğini hızlı kılması özellikle var olan kamusal mekân nişleri ile yayanın buluşmasını engellemekte, yaya sirkülasyonunda kopukluklar yaratarak hattın mekânsal kalitesini düşürmektedir. Her ne kadar Levent-Nispetiye bağlantısı iyi bir etkileşim sunmakla birlikte Zincirlikuyu'nun kavşak kimliğinin sadece araca özel olması yine yaya-mekân etkileşimini ortadan kaldıran kimliksiz bir alan tanımlamaktadır. Birinci ve ikinci köprü geçişlerinin yarattığı kopuklukla beraber Zincirlikuyu da yaya bağlantılarının ılımlı hale getirilmesi gereken kentsel proje alanı olarak değerlendirilebilir.

Tüm alan karakter bölgeleri ile değerlendirilerek kentsel planlama ve kentsel tasarımın birlikte düşünüldüğü “kimlikli” özgün kentsel alanlar olarak tanımlanan bölge, gelişme potansiyellerinin doğru değerlendirilerek karakter alanlarıyla ilişkisini sağlayan bir çerçevede ele alınması gerekmektedir. Kentsel dönüşüm ile planlama ve tasarıma ilişkin gündemin baş maddesi haline gelen tekil yapı dönüşümleri ya da hiçbir kamusal ilişki ve kazanımın oluşturulmadığı tamamen ranta dayalı büyük ölçekli yıkımlar yerine, katılıma dayalı ve mahalleyi esas alan bir uygulama stratejisinin projelendirme süreçlerinde ağırlığını ve etkinliğini arttırması kentsel gelişmeye yönelik stratejilerinde temeli olmak zorundadır. Söz konusu strateji sosyal ilişkileri kuvvetlendirirken, ekonomik yararları da sağlayan faktörleri de beraberinde getirecektir. Özellikle odak noktaları büyük ölçekli gelişmelerde anahtar çevresel, sosyal, ve ekonomik hedefleri tanımlayan bir çerçeve sunmaktadır. Kentsel sürdürülebilirlik standartlarının belirlenmesinde ve uygulanmasında kentsel gelişmenin olumsuz çevresel etkilerini en aza indirebilecek bu alanların geliştirilmesine yönelik stratejiler, hem kent hem bölge ölçeğinde sosyal ve ekonomik getiriyi sağlayan bütüncül bir yaklaşım ile ortaya konulmalıdır.

KENTSEL TASARIM ATLASI ÖGELERİ	Karakter Alan Nitelik Tanımları	
KARAKTER ALANLARI ODAK NOKTALAR MEKÂNSAL STANDARTLAR	Odak Noktaları Nitelik Tanımları	
	Mekan Standartları Nitelik Tanımları	
KENTSEL ANALİZ VE TESPİTLER	A	
KENTSEL YASAL SINIRLANDIRICI VE YÖNLENDİRİCİLER	Topografya	
KENTSEL KULLANIMLAR	Dolu Boş	
DONATI BİRİMLERİ VE ERİŞİLEBİLİRLİK	Arazi Kullanım	
ULAŞIM	İdari sınırlar, Koruma alanları	
MERKEZLER VE NÜFUS YOĞUNLUK İLİŞKİSİ	Merkezi iş alanı kullanımları	
DÖNÜŞEN YAPILAR BÜYÜK PROJELER	Mahalle Birimleri ve Kentsel Kamusal Hizmetlere Erişim	
	Merkezler ve Ulaşım İlişkisi	
	Mahalle Nüfus Yoğunlukları	
	Açık Alan sistemleri	
	Sanat Eserleri	
	Büyük Projeler	
SENTEZ	B	
PRESTİJ AKSI KARAKTER ALANLARI TESPİTİ (VEYA BELİRLENMESİ)	KARAKTER ALANLARI	ODAKLAR
PRESTİJ AKSI ODAK NOKTALARININ TESPİTİ (VEYA BELİRLENMESİ)	Z01-Maslak Çarşı Bölgesi	Z10-Mezarlık Bölgesi
PRESTİJ AKSI MEKANSAL STANDARTLARIN BELİRLENMESİ	Z02-Üniversite Bölgesi	Z11-Ofis Bölgesi
	Z03-Askeri Alan	Z12-Basın Sitesi
	Z04-Yeni Levent Bölgesi	Z13-Zorlu AVM
	Z05-Atölye Bölgesi	Z14-Nispetiye Bölgesi
	Z06-Mağazalar Bölgesi	Z15-Zincirlikuyu Bölgesi
	Z07-Eski Fabrikalar Bölgesi	Z16-Hukukçular Sitesi
	Z08-Kuleler Bölgesi	Z17-Jandarma Bölgesi
	Z09-Eski Levent Bölgesi	
PRESTİJ AKSI KARAKTER ALANLARI	C	
PRESTİJ AKSI ODAKLARI	Karakter Alanları Gelişme Stratejileri	
	Karakter Alan Özellikleri	
	Karakter Alanları Mekansal Standartları	
	Odak Noktaları Gelişme Stratejileri	
	Odak Noktaları Erişilebilirlik Düzeyi	
	Odak Noktaları Kentsel ve Bölgesel Potansiyelleri	
PORTAL VE MAKET	D	
	Portal: http://msgsu.mapsolution.info/	
	3 Boyutlu Fiziki ve Dijital Model	

Tablo 1. Prestij Aksı Projesi Kılavuz Şema

KARAKTER ALAN NİTELİK TANIMLARI

Çağdaş kentin kimliğini ortaya koyan mekan kavramının uzantısı, başka bir şeyle eşitlik anlamında değil, bireysellik ya da birliğin anlamı ile dikkate alınan yer kimliğidir. Zincirlikuyu-Maslak Hattı da yer kimliğini çeşitlendiren farklı mekansal karakterlere sahiptir. Bir zamanların banliyösü, süreç içinde ise farklı işlevsel özellikleri karakter parçalarına katan Zincirlikuyu-Maslak hattı çekimlili ve farklı düzensizliklere sahip kentin değerli yüksek alanlarından biridir. Yapı tipleri, fonksiyonlar, formlar, yükseklikler ve kentliler arasında zıt karakterler, transit düğüm noktaları dahil olmak üzere bir dizi etkinlik merkezinin de odağıdır.

ODAK NOKTALARI NİTELİK TANIMLARI

Geniş çapta mekansal oryantasyonu destekleyen odaklar, konumu tanımlayabilmeye becerileri dışında topografyanın ve arazinin karakteristik özelliklerini tanımlama becerilerini de ortaya koyar. Zincirlikuyu-Maslak hattında özellikle yüksek katlı yapılar olarak iş merkezleri odak olma niteliklerinin dışında girişe davetiye oluşturan açık geniş kamusal mekanlara sahiptir. Özellikle alışveriş merkezi ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirildiği odakların mekanları kamusal performans noktaları olarak da tanımlanabilir.

MEKAN STANDARTLARI NİTELİK TANIMLARI

Kentsel bütünü sağlamak için hedefleri ortaya koymak, bağlamla ilişkisini kurmak ve bütünsel etkileri akıllı kodlar ve mekansal standartlarla oluşturmak gerekmektedir. Kent kimliğini ortaya çıkarmak ise ancak kentsel mekansal standartlar ve akıllı kodlar ile mümkün olabilir. Kentsel kimliğin oluşmasında ele alınacak yaklaşımda fiziksel yönlendiriciler ve bağlam ilişkileri öne çıkmaktadır. Bu yönlendiricileri etkileyen üç faktör vardır. Doğal, kültürel ve stratejik bağlam olarak tanımlanan bu faktörler gelişmenin değerlerini oluşturur. Kentsel planlama, 'kentsel karaktere' odaklanarak, kural koyucu düzenlerin tek tipleşmesine gitmeden standart kodlamalarını belirlemek zorundadır. Bir diğer önemli boyutu da katılım süreci oluşturmaktadır. Katılım süreci aktörler ve paydaşların birlikte hareket etmesidir. Çeşitli ortaklıklar ve toplantılar ile vizyon birlikte oluşturulmalıdır, bu nedenle katılım her boyutta gereklidir. Stratejik bağlamda gelişmenin kalitesini oluşturacak standartlar bu şekilde belirlenir.

Sürdürülebilir kentsel alanların tasarım ve planlamasında kentsel analizler esastır. Mevcut fiziksel, tarihi, kültürel ve ekonomik koşulların haritalandırılmasından daha ileri olan kentsel analizler tasarım ve plan amacına bağlı olarak kentsel mekanın fırsat ve sınırlarını tanımlayan bir teşhis sürecidir. Bu süreç araştırma yapılması, sorunların tespit edilmesi, veri ve bilgilerin toplanması ve bunlara bağlı analizleri içerir. Karakter Alanlarını belirleme süreci tipik kentsel planlama ve tasarım öncesi aşamada olduğu gibi 'yer in özelliklerinin ortaya çıkarılabilmesi, fırsat ve sınırların anlaşılabilmesi için bir dizi kentsel analiz yapılmasını gerektirir. Doğal eşikler, mahalle birimleri ve mahalle esası donatı hizmet imkanları ile birlikte erişimi, ulaşım ilişkileri, nüfus ve konut yoğunlukları, olumsuz imgesel ve silüet etkileri bu analizlere örnek olarak verilebilir. Prestij aksı için genel ilke ve yaklaşımları göstermek ve alanın genel karakterini anlayabilmek için temel analizler yapılmış ve bu analizlere ve saha gözlemlerine bağlı olarak karakter alanları temel düzeyde tanımlanmıştır.

Prestij aksında yapılan analizler ve sentez sonucunda 17 karakter alanı 5 odak noktası belirlenmiştir. Karakter alanları özgün fiziksel mekan özellikleri ile kültürel ve ekonomik ortamın oluşturduğu değerleri, o alanın 'karakteri' olarak kente yansıtmaktadır. Karakter alanlarındaki kentsel bu yapı 'kimlik' olarak da adlandırılabilir ve görünen, yaşanan kültürel ve ekonomik olarak geliştirilen ve yansıtılan bir ambiyans olarak kente değer katan özellikleri ortaya konulmalıdır. Projeye konu olan prestij aksının 17 karakter alanı ve 5 odak noktası da bu kapsamda değerlendirilmiş ve yerel ve farklılaşan nitelikleri öne çıkarılarak, kültürel peyzaj ile bütünsel olarak kentsel tasarım ve kentsel planlamayı birleştirici ve yönlendirici olması amacı ile oluşturulmuştur. Yerelliğin ve kimliğin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında karakter alanlarını tanımlamak çok önemli bir hedef ve süreçtir. Bu sürecin devamında karakter alanlarına özgü mekansal standartların belirlenmesi yer almaktadır. Karakter alanları yapılar ve mekanlar için ayrı ayrı oluşturulur ve bina için yükseklik konum ilişkileri ve işleve bağlı olarak detaylandırılır. Bu kısımda binalar kadar onların içinde yer aldığı parsel, yapı adası, sokak, sokağa ait kesitler, ara yüzler, cepheler, peyzaj öğeleri ve otopark sistemlerini de detaylandırmak gerekmektedir.

ODAK NOKTALARI GELİŞTİRME STRATEJİLERİ

Kamusal, kurumsal ve ticari aktivite odakları izole ve tek kullanıma ayrılmış kompleksler olmamalıdır. Okulların konumları ve büyüklükleri yürüyerek ve bisiklet ile ulaşımına olanak verecek şekilde düzenlenmelidir. Zemin kat ve üst kat kullanımları, kamusal ve özel mekan farklılıkları, sanat ve kültürel altyapı, donatılar ve çalışma işlev alanları, eğlence ve eğitim kullanımları, doğal yaşam altyapısı, toplumsal ve kamusal odaklar, yaratıcı endüstrilere ilişkin açılımlar ve mekandaki yerel farklılıklar 'deneyim endüstrisi' ve mekansal yansımalar özellikle izlenmeli, tanımlanmalı ve mekansal buluşturulacak kentsel senaryolara dönüştürülmelidir. Canlılık, yaşam stili farklılığıyla aktif çevre dinamiklerini yansıtan odaklar, fiziksel mekan kalitesinin ve iletişim desteğinin mekandaki yansımalarına işaret etmektedir. Kentlilerin mekandaki aktivitelerinin ayrıcalıklı alanları niteliğindeki odakların geliştirilmesine yönelik stratejiler servislere erişimin ötesinde yaratıcı ve yenilikçi ekonomiler ile bilimsel aktiviteler ile birlikte sağlanmalıdır. Sosyal birliktelik için bu alanlar, tek düzelikten çıkarılarak özellikle belirgin mekansal açılımlarla vurgulanmalıdır.

ODAK NOKTALARI VE ERİŞİLEBİLİRLİK DÜZEYİ

Kentsel sistemin önemli bileşenlerinden biri olarak odak noktaları özellikle gelişme alanlarında erişilebilirliğe dayalı bir toplu taşıma ulaşımı ile entegre bir yapı oluşturmaktadır. Metro ve raylı ulaşımı mahalle dolaşımı ile ilişkilendirmede kamusal mekan kullanımını canlandıran bu yaklaşım, bütüncül bir anlayışla kamusal mekanlara erişilebilirliği ulaşım ile birlikte sunarken, bu alanları ayrıca kentsel yaşamın odağı haline getirmektedir. Ayrıca, kamusal mekanları açık alan sistemi ile bütünleştirmekte, hızlı, erişilebilir yeşil yollar, sokaklar ve transit yollar sistemine dair yeni bir strateji sunmaktadır. Bu kapsamda yollar kadar akslar ve koridorlar da öne çıkmakta, özellikle kentsel omurgalara yeni bir misyon yüklenmektedir.

ODAK NOKTALARI KENTSEL VE BÖLGESEL POTANSİYELLERİ

Kentsel dönüşüm ile planlama ve tasarıma ilişkin gündemin baş maddesi haline gelen tekil yapı dönüşümleri ya da hiçbir kamusal ilişki ve kazanımın oluşturulmadığı tamamen rantı dayalı büyük ölçekli yıkımlar yerine, katılıma dayalı ve mahalleye esas alan bir uygulama stratejisinin projelendirme süreçlerinde ağırlığını ve etkinliğini artırması kentsel gelişmeye yönelik stratejilerinde temel olmak zorundadır. Söz konusu strateji sosyal ilişkileri kuvvetlendirirken, ekonomik yararları sağlayan faktörleri de beraberinde getirecektir. Özellikle odak noktaları büyük ölçekli gelişmelerde anahtar çevresel, sosyal ve ekonomik hedefleri tanımlayan bir çerçeve sunmaktadır. Kentsel sürdürülebilirlik standartlarının belirlenmesinde ve uygulanmasında kentsel gelişmenin olumsuz çevresel etkilerini en aza indirebilecek bu alanların geliştirilmesine yönelik stratejiler, hem kent hem bölge ölçeğinde sosyal ve ekonomik getiriyi sağlayan bütüncül bir yaklaşım ile ortaya konulmalıdır.

Fotoğraf 38. Özlem Demircan, 2017.

bölüm D

PRESTİJ AKSI
KENTSEL TASARIM ATLASI
MEDYA BİLEŞENLERİ: PORTAL ve MAKET

Aksın Levent Çarşı'ya ait nokta bulutu toplanması çalışmalarında, çıktı bazlı kalite maksimizasyonu ile proje başarı kriterleri odaklı öğrenen sistem oluşturulması adına ideal ve kararlı bir çalışma düzeni tanımlanmıştır.

D.1. PORTAL

Prestij Aks ve Odakları için Kentsel Tasarım Atlası Objeler İçerik Yönetimi Yazılımı

Genel olarak çalışma yapılan bölge ile ilgili öznel bilgilerine ulaşmayı, maket ile entegre sayısal veri sunmayı ve tanımlanmış tüm içerik bilgilerinin tüm tarafların bilgi ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede belirlenmiş olan adımlar:

- Analiz , tasarım, modelleme, mimari,
- Grafik çalışma,
- Yazılım geliştirme (web, mobil, veri tabanı, portal),
- Test, stres testi, onay,
- Canlı kullanım.

Analiz, Tasarım, Modelleme: Aksın Levent Çarşı'ya ait nokta bulutu toplanması çalışmalarında, çıktı bazlı kalite maksimizasyonu ile proje başarı kriterleri odaklı öğrenen sistem oluşturulması adına ideal ve kararlı bir çalışma düzeni tanımlanmıştır. Diğer taraftan seçili binaların plandan ve stereo görüntülerden fotogrametrik çalışmalar ile modelleme çalışmaları kararlı ve ideal yapıya taşınmıştır.

Ön hazırlık amacıyla yapılan analiz aşamalarında proje alan sınırı içerisindeki binalara ait nokta bulutu ve drone ile panoramik görüntü elde etmeye elverişli olmadığı kararlaştırılarak, çözüm önerileri geliştirilmiştir. Binalara ilişkin modellerin tek tek ".skp" dosyaları halinde tamamlanmasının uygun olacağına karar verilmiş, bununla birlikte yol aksına ait nokta bulutu ve panoramaların formatları tanımlanmıştır. Bu kapsamda,

- Binalara ilişkin nokta bulutunun doğru veri elde etmekten uzak ve panoramaların bölge şartlarından ötürü elde edilemeyecek olmasından dolayı binalara ait planlar göz önünde bulundurulmuştur. Bölge yapısı göz önünde bulundurularak, sahadan en başta öngörülen şekilde veri toplanamayacağı, dolayısıyla verilerin tümden gelim yöntemi benimsenerek, binalara ait maketlerin mevcut planlardan hareketle oluşturulması kararlaştırılmıştır.
- Bu yönetime göre binalara ilişkin modeller mevcutta bulunan binalara ait kat ve oturma planları ile cephe giydirmesi planlarından hareketle modellenmiş ve SketchUp ortamında (.skp dosya formatında) tanımlanmıştır.

İmaj 55. Mekânın 3 boyutlu algısının değerlendirilmesinde araçlardan biri de VR gözlüğüdür.

- Levent Çarşı bölgesinde ise yüksek binaların olmamasından ötürü yersel/mobil lazer taramalar ile elde edilen nokta bulutu ve panoramalardan bina modellerinin hazırlanmasında karar kılınmıştır.
- Yol aksına ait nokta bulutu ve lazer tarama cihazından elde edilecek olan panoramik görüntüler proses edilerek gerçek renkli nokta bulutu haline getirilebileceği konusunda yazılım firması ile mutabakata varılmıştır.
- Son olarak web uygulaması için MSGSÜ ekibinin hazırlayacağı veriler ve formatları belirlenmiştir.

Varlık Yönetimi Yazılımı: Aks için belirlenen poligon içinde bulunan tüm seçili objelerin CBS altlığında envanter içerik sunumu portalı ve varlık yönetimi yazılımı için hazırlanan veri tabanının özellikleri aşağıda belirtilmiştir.

Teknik Özellikler

- Uygulama, web tabanlı olarak, merkezi bir sistem üzerinde çalışacaktır. Kullanıcı bilgisayarlarına ek bir uygulama yüklenmesi gerekmeyecektir.
- Uygulama, modüler yapıda, ara yüzü sade, kolay anlaşılır olmalıdır; yapılan değişiklikler kısa sürede sistemde görünür hâle gelebilmelidir.
- Web üzerinden yapılacak söz konusu işlemler dışında, herhangi bir yere dosya aktarımı, herhangi bir yerdeki dosyaya müdahale, dosyayı güncelleme vb. tarzı işlemlere gereksinim duyulmayacaktır.
- Kendi kurulumu dışında herhangi bir lisanslı uygulama gerektirmeden çalışabiliyor olacaktır.
- Sunucu uygulaması PostgreSQL veri tabanı ile çalışmakla birlikte, istendiği durumlarda diğer veri tabanları ile çalışabilecektir. Bu kapsamda veri tabanı sürüm yükseltilmesi durumunda herhangi bir sorun öngörülmektedir.
- Uygulama, sunucusu istendiği takdirde sanal sunucu üzerinde çalışabilecektir.
- Uygulama, Windows ve Linux üzerinde sorunsuz çalışacaktır.
- Uygulama, Mozilla Firefox 3.5, Google Chrome 8.0, Internet Explorer 9.0, Safari 5.1 ve üzeri sürümlerinde, kullanıcı açısından ise platform bağımsız olarak web üzerinden sorunsuz çalışacaktır.
- Teklif edilecek uygulamanın API desteği olacaktır. (Rest Api, Servlet Api)
- Web uygulamaları ve servisleri PHP5 yazılım dili ile kodlanacaktır. Standart dağıtım harici kütüphaneler kullanılmayacaktır. Sürüm yükseltme durumunda bir üst sürümde sorunsuz çalışacaktır.
- Web, harita uygulaması Leaflet JS ile çalışıyor olmalıdır.
- Kullanılacak harita altlığı, diğer harita servisleri tarafından kullanılacak bir altyapı içerecektir. Harita altlığını firma kendi sunucuları üzerinden leaflet tabanlı bir API desteği ile kullanılabiliyor olmalıdır.
- Uygulama sağlayıcı veri toplama için mobil uygulama sağlayacaktır.
- Mobil veri toplama uygulaması Android tabanlı mobil cihazlar için çalışabiliyor olacaktır.
- Mobil uygulama çevrimdışı olarak harita bilgisini gösterebilecektir.
- Mobil uygulama üzerinden bir bilgi girişi olduğunda çevrimiçi olarak girilen bilgiyi göndermeli ve REST API üzerinden bu bilgiler sunucuya kayıt edilmelidir ve diğer cihazlar bu bilgiyi görebiliyor olmalıdır.

Veritabanı Özellikleri

- Sunucu işletim sistemi olarak Ubuntu Linux 16.04 LTS sürümü tercih edilmiştir.
- Veritabanı yazılımı olarak PostgreSQL 9.5 ve üzeri sürümleri tercih edilmiştir.
- Coğrafi veriler için Postgis 2.2+ ve üzeri sürümleri tercih edilmiştir.
- Veritabanı eklentileri için Standart paket deposu dışından eklenti yüklenemez.
- Veritabanı backup prosedürleri tanımlanmış ve sorunsuz çalışıyor olmalıdır.
- Veriler istenildiğinde shp verisi olarak dışarıya aktarılabilir.
- Toplu data transferi ve yüklemesi yapılabilir.
- Girilen kayıtların kullanıcı ve zaman bilgisi ile birlikte kayıt edilmesi sağlanmalıdır.

İşlevsel Özellikler

- Tüm kayıtlar üzerinde detaylı arama, görüntüleme, filtreleme ve sıralama fonksiyonları uygulanabilecektir. Veri tabanında tutulan ilgili kayıtların özelliklerinden, hangilerinin ekranda gösterilmesi isteniyorsa tercih paleti oluşturulabilecektir.
- Ürünün tüm fonksiyonları teknik personel ve son kullanıcı tarafından yükleme gerektirmeden internet tarayıcısı yardımıyla kullanılabilir.
- Web harita uygulaması üzerinde kategorik gösterim detayları ile envanter bilgisi gösterilebiliyor olmalıdır.

Sunucu

Proje çıktılarını içeren sunucu hizmetlerinin özetle şu kriterleri sağladığı tespit edilmiştir.

- Sunucu çalışma ve network bağlantısının 99.9% oranında aktif olacağını garanti edebilmesi.
- Raid 1 desteğinin varsayılan olarak gelmesi.
- Dışarıdan gelecek ataklara karşı etkili bir güvenlik sisteminin ve gelişmiş bir DDOS saldırı koruma sisteminin olması.
- Trafik kotasının yüksek olması.
- Oluşan ya da oluşabilecek açıkların Hetzner tarafından firmaya bilgilendirilme yapması.
- Firma, network alt yapısını ve yazılım teknolojilerini yeni ve güncel olarak tutması.
- Genişleyen bir sunucu kümesinin sisteme kolaylıkla adapte edilebilmesi. Gereklî ekipmanların ve hizmetlerin sağlanabilmesi.
- Yeni iş ihtiyaçlarına karşı gelen performans odaklı sunucu ihtiyaçlarına karşı, sunucu kümelerine genişleme imkânı ile ikinci ve sonraki yıllar için kapasite artırım sürekliliği güvencesi.

D.1.1. Prestij Aks ve Odakları için Kentsel Tasarım Atlası Otomasyonu

Yazılım ihtiyaçlarının analizi yapılmadan önce süreçler anlamak ve tanımlamak için sistem analistleri tarafından sıklıkla kullanılan iş analizi yapılmıştır. Böylece yazılım ile çözümlenecek süreçler net olarak ortaya konmuş ve tanımlanmıştır. Sağlıklı bir ihtiyaç analizi yapabilmek için önce yeterli ve kapsamlı bir iş analizi yapılmıştır.

İş analizlerinden sonra, bir yazılımın önemli bileşenlerinden olan kullanıcı arayüzü (GUI), yazılımın yarattığı yeni yapıların belirlenmesi ya da “otomasyon” kavramının getirdiği ve önceki, elle çalışan yapılarda hiçbir

şekilde söz konusu olmayan performans, ölçeklenirlik, güvenlik gibi yeni ihtiyaçların ortaya çıkarılması ve detaylandırılması gibi farklı boyutlarda çalışmalar yürütülmüştür. Yazılım geliştirme süreçlerinde sıklıkla kullanılan CMMI'da (Yetenek Olgunluk Model Entegrasyonu; İngilizce: Capability Maturity Model Integration) belirtilen 3 tip gereksinim tanımına dikkat edilmiştir. Müşteri, ürün ve ürün bileşenleri olarak tanımlanan bu 3 tip gereksinim analizi ayrı ayrı yapılmıştır. Bu vesile ile ilgili paydaşların gereksinimleri adreslenmiştir.

Tüm bu çalışmalara paralel olarak, benzer nitelikteki ve kapsamdaki projeler incelenmiştir. Hem yapılan alan taramaları hem de bu incelemeler sonucunda yapılan ihtiyaç analizleri doğrultusunda projenin temel gereksinimleri ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkan gereksinimler aşağıdaki hususları içermektedir.

- İlgili paydaşların ihtiyaçları, operasyonel çevre ve genel müşteri ve son kullanıcı beklentilerini ve memnuniyetini yansıtan faktörleri de içeren, her ürün yaşam döngüsü fazı için ihtiyaçların ve gereksinimlerin analizi
- Bir operasyonel konseptin gelişimi
- Gerekli işlevselliğin tanımı

Temel gereksinimleri oluşturan ana hususlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Uygulama; Web tabanlı ve merkezi bir sistem üzerinde çalışmalıdır. Kullanıcı bilgisayarlarına ek bir uygulama yüklenmesi gerekmemelidir.
- Uygulama; etkileşimli bir kentsel tasarım rehberi ilişkili bir Kentsel Tasarım Atlası Modeli olarak konumlandırılmalıdır.
- Son kullanıcı, herhangi bir ön tanım veya gereksinime ihtiyacı duymadan sisteme erişmeli, sistemi kullanabilmelidir. Böylece yaşadığı kentin prestij ve odak noktalarını net olarak kavrayabilme ve keşfedebilmelidir.
- Uygulama; Modüler yapıda, arayüzü sade, kolay anlaşılır olmalıdır. Geri dönütler ve beslemeler kesintisiz arayüz üzerinde gerçekleşmelidir.
- Web üzerinden yürütülen işlemler dışında, herhangi bir yere dosya aktarımı, herhangi bir yerdeki dosyaya müdahale, dosyayı güncelleme vb. tarzı işlemlere gereksinim duymamalıdır.
- Kendi kurulumu dışında herhangi bir lisanslı uygulama gerektirmeden çalışabilmelidir.
- Tüm kayıtlar üzerinde detaylı arama, görüntüleme, filtreleme ve sıralama fonksiyonları ayarlanabilmelidir.
- Veri tabanında tutulan ilgili kayıtların özelliklerinden, hangilerinin ekranda gösterilmesi isteniyorsa seçilebilmektedir.
- Ürünün tüm fonksiyonları teknik personel ve son kullanıcı tarafından yükleme gerektirmeden İnternet tarayıcısı yardımıyla kullanılabilirdir.
- Web Harita uygulaması üzerinde kategori bazlı olarak gösterim yapılabilirdir.
- Web harita uygulaması üzerinde gösterimler detayları ile birlikte envanter bilgisini içermelidir.
- Veri katmanları kentsel dönüşümün boyutları olan fiziksel tasarım, sosyal, ekonomik ve yasal/ yönetsel veri katmanları üzerinde kompleks sorgulamalar yapılabilirdir, en küçük yapı bileşeni üzerinde detaylar görüntülenbilirdir.
- Prestij önemini ve varlığını gösterecek farklı veri katmanları hazırlanmalıdır. Bu veri katmanları proje üzerinde çapraz sorgulamalar yapılarak gösterilmelidir.

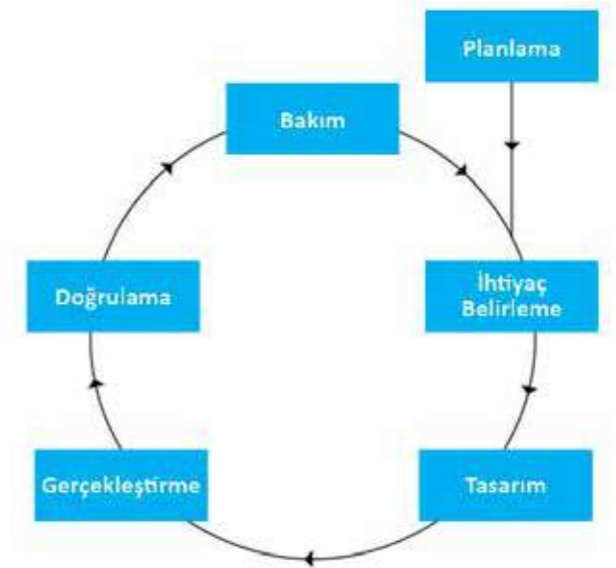
Proje geliştirme metodoloji olarak son zamanlarda web ve mobil uygulamaların geliştirilmesinde sıklıkla tercih edilen çevik yazılım geliştirme metodoloji (Agile Software Development Metodology) benimsenmiştir.

- Prestij yapıları hızlı bir şekilde süzülmesi. Bu yapıların her biri için detaylı bilgi alınmalı ve yapılar, çok boyutlu ve zengin deneyimler (artırılmış gerçeklik ve ya sanal gerçeklik gibi) ile incelenmeli.

D.1.2. Planlama ve Geliştirme Sürecinin Değerlendirilmesi

Proje başlangıcında projenin sağlıklı ilerleyebilmesi için hazırlanan iş-zaman programı dâhilinde hedeflenen sürede proje tamamlanmıştır. Proje ekibi 7 kişiden meydana gelmektedir. Ekipteki üyelerin dağılımı; bir sistem mühendisi, bir iş analisti, dört yazılım geliştirici ve bir de proje yöneticisidir. Yazılım geliştiricilerinden biri maketi yöneten nesnelerin interneti ailesinin üyesi olan cihazı kontrol ve yöneten mobil uygulamanın geliştirilmesinde rol oynamıştır. Diğer yazılım geliştiricileri tüm proje süresince aktif daima rol alırken, mobil geliştirme uzmanı sadece maket hazırlandıktan sonra göreve başlamış ve 2 aylık çalışma süresinin bitiminde görevini tamamlamıştır. Tüm sistemin geliştirilmesi 18 aylık süreç içerisinde tamamlanmıştır. Akabinde test işlemleri başlamıştır. 24 ayın sonunda portal tamamen erişime açık hâle gelmiştir.

Proje geliştirme metodoloji olarak son zamanlarda web ve mobil uygulamaların geliştirilmesinde sıklıkla tercih edilen çevik yazılım geliştirme metodoloji (Agile Software Development Metodology) benimsenmiştir. Bu metoda göre, yinelemeli (iterational) olarak yazılım geliştirme sürecinin aktiviteleri uygulanmıştır. Tedrici (incremental) olarak yazılım ürününün doğru bir şekilde, değişime açık, Agile(Çevik) Birliği'nin oluşturduğu değerler ışığında prensiplerini uygulayarak geliştirilmiştir. Yine bu metodolojinin ortaya koyduğu Yazılım yaşam döngüsüne sadık kalınarak yazılım geliştirme süreci tasarlanmıştır. Yaşam döngüsündeki tüm adımlar sırasıyla uygulanmış ve sürekli yenilenen küçük döngüler hâlinde süreç tamamlanmıştır.

Geleneksel metodlarda ve çevik modelde olan tüm aşamalar sırasıyla süreç içerisinde uygulanmıştır. Bu aşamalar aşağıda kısaca anlatılmıştır.

- **Ön gereksinim ve analiz (Preliminary Investigation and Analysis)** : Fikir ve yapılacak sistem hakkında ön araştırmaları kapsayan bu aşamanın içeriği ve yapılan işlemler bir önceki başlık altında detaylı olarak anlatılmıştır. İş analizi olarakta adlandırılan bu aşamada tüm işlemler detaylı olarak gerçekleştirilmiş, bir başka deyişle projenin fizibilitesi ortaya konmuştur.

Şekil 15. Aks ve odakları için kentsel tasarım atlası otomasyon projesi geliştirme modeli

- **Spesifikasyon ve gereksinim analizi (Specification and Requirement Analysis) :** Sistemin teknik ve fonksiyon özelliklerinin net olarak ortaya konduğu bu analizler yine bir önceki başlık altında detaylı olarak incelenmiştir. Uygun yazılım teknolojilerin seçimi, kullanılacak metodolojilerin belirlenmesi yine bu aşama içerisinde gerçekleştirilmiştir.
- **Tasarım ve Mimari (Design and Architecture) :** Projeye ait yazılım tasarımının ve mimarî yapıların çizildiği ve belirlendiği aşamadır. Sistem birbirinden farklı birçok modülün ve bileşenin bir araya gelmesi ve harmoni şeklinde hareket etmesi ile meydana gelen bir kompozisyon olmuştur. Kodlama yapılmadan önce bu aşamada, çözümlene yaklaşımları sınıf düzeyinde tasarlanmıştır.
- **Geliştirme ve kodlama (Development and Coding) :** Geliştirilen yazılım modeline göre kodların yazılması ve bunun sonucunda yazılım ürününün ortaya çıktığı aşamadır.
- **Test ve Dökümantasyon (Testing and Documentation):** Projenin belirlenen fonksiyonelliklere ve spesikasyonlara uygunluğu ve olası kullanıcı senaryonlarına göre yazılım test edildiği aşamadır. Bu aşamada tespit edilen hatalarda giderilmiştir. Bundan sonra son kullanıcı için ürünün teknik ve kullanım dokümantasyonu yapılmıştır.
- **Kurulum ve Dağıtım (Implementation and Deployment) :** Bu aşama da ürün haline gelen yazılımın çalışması için gereksinim duyduğu sistemi sağlayan ortamlar kurulmuş ve kodların bu ortamda çalışması sağlanmıştır.
- **Bakım ve Onarım (Maintenance) :** Kullanıcı tarafından belirtilen hatalar ya da sistematik olarak yazılım ekibinin yaptığı testler (Test otomasyonu) sonucunda oluşan hataların düzeltilmesi ve kullanıcı isteklerine göre yazılıma destek verilme süreçlerini kapsar. Bu aşamadaki işlemler ara ara devam etmekte, gereken anlarda müdahale edilerek sürmektedir.

Yapılan sistem analizleri sonucunda portal üzerinde sunucu tarafında gerçek zamanlı sorgulamalarda NodeJS ortamı kullanılmıştır.

D.1.3. Teknik Analiz ve Kullanılan Teknolojiler

Yapılan sistem analizleri sonucunda portal üzerinde sunucu tarafında gerçek zamanlı sorgulamalarda NodeJS ortamı kullanılmıştır. NodeJS açık kaynaklı sunucu tarafında asenkron olarak sorgulama işlemleri için kullanılan yeni nesil bir web teknolojisidir. İşlem bazlı (event based), ölçeklenebilir bir uygulama geliştirme çatısı olmasından ötürü, bir çok web uygulamasında yaygın olarak tercih edilmekte, aktif olarak kullanılmaktadır. İstemci tarafı betil dili olan Javascript ile geliştirildiği için web geliştiricileri tarafından hızlı adapte olabilecekleri kolay bir yapıya sahiptir.

Yine sunucu tabanlı bir programlama dili olan PHP’de proje de tercih edilen web teknolojilerinden biridir. PHP nesne tabanlı programlamaya olanak veren güncel sürümleri kullanılmış böylece daha esnek yapıda hızlı ve pratik bir çözümlene yapılabilmektedir. Tercih edilen geliştirme metodolojilerin benzer yaklaşımlar için düzenlendiği için tercih edilen diller geliştirme ve planlama işlemlerini rahatlatmıştır.

Arayüz geliştirme teknolojileri olarak Bootstrap arayüz geliştirme çatısı kullanılmıştır. Yine bootstrap’da kolay ve pratik geliştirmeye olanak sağlayan ve yaygın olarak tercih edilen bir teknolojidir. Haritaların ve fonksiyonların gösteriminde birçok javascript kütüphanesinden faydalanılmıştır.

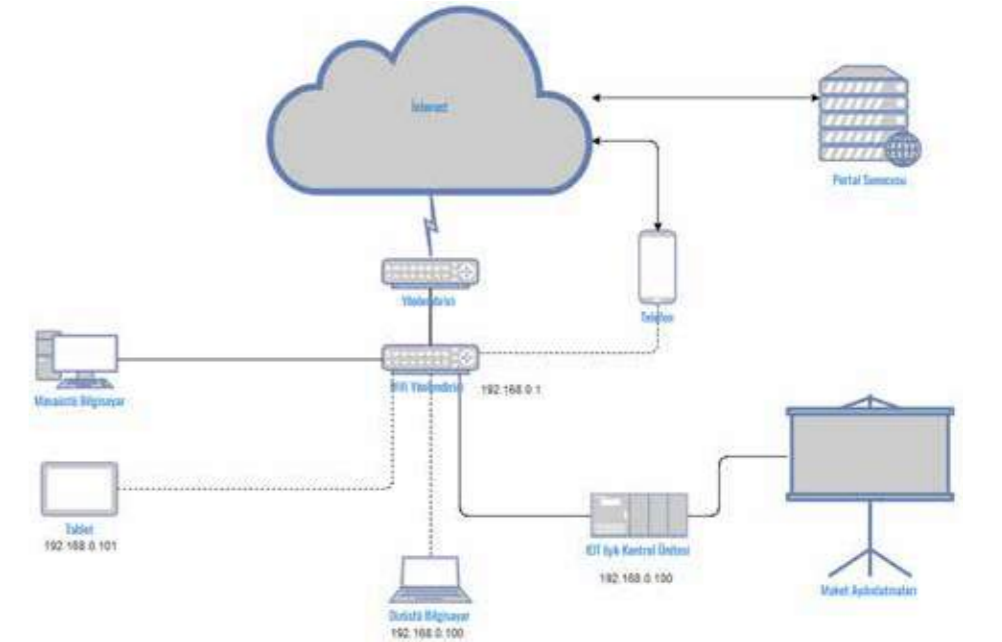
Geliştirme işlemleri katmanlı yapı üzerinde gerçekleşmiştir. Nispeten küçük bir ekip ile proje gerçekleştirdiği için geliştirme ortamı üç kademeli olarak kurulmuştur. Versiyon kontrol sistemi olarak Github kullanılarak, ortak çalışma ve geliştirmeye uygun şartlar sağlanmıştır. Temel geliştirme işlemleri alfa ortamında yapılmıştır. Bu ortam için sınırlı kaynaklı özel bir sunucu yapılandırılmıştır. Kapalı ağ içerisinde sadece geliştiricilerin etkin rol aldığı bir ortam olarak düzenlenmiştir. Bu ortamda geliştiriciler, proje yönetici ve test işlemlerini gerçekleştiren katılımcılar dahil olmuştur.

Alfa ortamından sonra ön-yapım (pre-pod) ortamı düzenlenmiştir. Bunun için de internet ağına kısıtlı ve korumalı erişimli özel bir sunucu konumlandırılmıştır. Geliştirilen sistemin ilk çıktılarını test etmek için proje ekibine açıldığı ortamdır. Proje sahibi ve kontrol ekibi tüm testlerini ve bu ortam üzerinde gerçekleştirmiştir. Taleplerini ve isteklerini de bu ortam üzerinde yaptıkları çalışmalar sonucunda geliştirme ekibine iletmıştır.

Son olarak hazırlanan ortam, internet ağına açık erişimli ve yeterli kapasite ve niteliklerine sahip özel bir sunucudan meydana gelmektedir. Bu sunucu bir güvenlik duvarı ve vekil sunucu ardına konumlanmıştır. Böylece internet saldırılarına ve art niyetli davranışlara karşı korunaklı hale getirilmiştir. Proje sahibi ve kontrol ekibinin onay verdiği tüm fonksiyonlar ve modüller bu sunucuya aktarılmıştır. Yazılımın ilk sürümü, bu sunucu üzerinden son kullanıcılara erişime açık hâle gelmiştir. Bu sunucuda meydana gelecek hata kritik direk kullanıcıyı etkileyeceği için bu sunucuya kadar tüm hatalar giderilmesi konusunda gerekli hassasiyet ve özen gösterilmiştir.

Ortamlar arasındaki geçişler de en az ortamlar kadar önem taşımaktadır. Yayılma (Deployment) olarak adlandırılan bu işlem temel yapısı ile geliştirilen kodların ortamlara taşınması olarak tanımlanmaktadır. El ile yapılan yayılma işlemleri hataya neden olabileceği için özel paketleme ve yayılma araçları tercih edilmiştir.

D.1.3.1. Çalışma Prensipleri ve Şeması

Sistemin dört ana aktörü bulunmaktadır. Tüm verilerin işlenmesi ve depolanmasından sorumlu, projenin en büyük ve etkin rolünü üstlenen sunucu “portal sunucusu” olarak adlandırılmıştır. Projenin tüm kaynaklarını ve yazılımını bu sunucu üzerinde yapılandırılmıştır. Gerekli ve nitelikli yazılım ve donanım ile zenginleştirilen bu makina, yeterli bir altyapı üzerinden hizmet verebilmektedir. O nedenle çok sayıda istemci bu sunucu üzerinden işlem yürütebilir, sistemin işlemlerini rahatlıkla ve tatmin edici hızlarda gerçekleştirebilir. Sunucu kesintisiz bir hizmet için ihtiyaç duyulan tüm yapılandırmaları barındırmaktadır. Sunucu üzerinde en sık yapılan talepleri, önbelleğe alma ve saklama hizmeti geniş kapsamda gerçekleştirilmektedir. Böylelikle, gelen talepleri daha hızlı ve etkin yanıtlar üretebilmektedir. Çalışma

Şekil 16. Aks ve odakları için kentsel tasarım atlası otomasyon projesi çalışma prensibi

prensibi üzerinde gösterildiği gibi internet erişimi olan herhangi bir cihaz üzerinden portal sunucusuna erişim yapılabilir. Sunucunun güvenliği ve gizliliği için de gerekli tanımlamalar eklenmiştir. Portal sunucusunun birden fazla görevi vardır. Sistem web üzerinden etkin olarak kullanabildiği için en temel ve sabit görevi web sunucusu olarak hizmet etmektir. O nedenle bu görevi yerine getirmek için gerekli tüm yapılandırmaları bünyesinde barındırmaktadır. Gerçekleştirilen web tabanlı portal uygulaması da farklı tip web gezginleri (browser’lar) üzerinde çalışabilecek şekilde uygun tasarlanmış ve geliştirilmiştir.

İkinci önemli aktör “IOT Light Control Unit” olarak adlandırılan sistem üyesidir. Bu üye sahip olduğu mimari ve etnik yapı ile bir nesnelerin interneti üyesidir. Pratik bir kullanıma ve kolay yerleştirilebilir bir yapıya sahiptir. Bu cihaz, sunucu ile maket arasında bir iletişim köprüsü kurulabilmektedir. Maket üzerinde yapılan işlemlerin takibi ve analizi için gerekli sayısallaştırma işlemlerini de yürütmektedir.

Sistemin üçüncü aktörü makettir. Statik yapısı ve boyutu ile projenin tüm alanını temsil etmektedir. Elektronik bir altyapısı vardır. Bu altyapı güçlü ile statik ve sabit yapısı dinamik bir hale dönüşmektedir. Bu dönüşüm sağlıklı ve kesintisiz gerçekleşmesi için sunucu ile araya yerleştirilen nesnelerin interneti üyesi etkin rol üstlenmektedir. Maket düzeneği MSGSÜ tarafından sağlanarak otomasyon proje ekibine iletilmiş ve binalara ait LED girişleri uygun hale getirildikten sonra titizlikle makete entegre edilmiştir. Sonuç ürün kullanımı herkes için son derece rahat yapıya sahip olup maketin taşınması durumunda da rahatlıkla kurulum yapılabilecek olması mümkün kılınmıştır.

Sistemin son üyesi ise mobil cihazlar için özel olarak geliştirilen mobil uygulamadır. Bu uygulama, mobil platformların yapısı ve mimarisine uygun olarak geliştirilmiştir. Maketi yönetmek için gerekli tüm eylemleri barındırmaktadır. Maket üzerindeki senaryoları sunucu ile konuşarak yerine getirmektedir. Maketin kumandası olarak da nitelendirilebilir. Maket üzerindeki işlerin sağlıklı ve güvenilir olarak gerçekleşmesi mobil uygulama korumalıdır. Korumayı açmak için belirlenen şifre girilmesi gerekmektedir. Uygulama aktif hale geldikten sonra atlas görünümü aktif olmaktadır. Atlas üzerinde proje alanı sınırları ve maket ile eşlenik olan bina alanları görüntülenebilmektedir. Kullanıcı dostu bir işlevsellik için harita eylemleri aktif hale getirilmiştir. Harita üzerinde yakınlaştırma ve uzaklaştırma yapılarak proje alanı ve aktif bölgeler net olarak görüntülenebilmektedir. Ekranın sağ üst kısmında bulunan harita işaretçisine basıldığı takdirde proje alanı ekrana sığdırılmaktadır.

D.1.3.2. Kullanım Senaryoları ve Testleri

Sistem ile aktörler arasındaki tüm transaksyonları anlamlandırmak için kullanıcı senaryoları üzerinde çalışılmıştır. Belirlenen kapsamda konulan hedefler yakalamak için bu senaryolara sadık kalınarak geliştirmeler yapılmıştır. Senaryoların dışına çıkan, gerçekleşmesine engelleyen hatalar giderilmiştir.

İhtiyaç analizleri doğrultusunda sistemin fonksiyonel analizi yapılmıştır. Bu teknik yazılım ve sistem mühendisliği alanlarında sıklıkla kullanılan bir planlama süreci tekniğidir. Kullanım senaryolarında son kullanıcının veya alan uzmanının teknik terimlerden arınmış dili tercih edilir. O nedenle, yazılım geliştirme aşamasına geçmeden önce, projenin iş analistleri ve son kullanıcılar bir arada çalışmış, kullanım senaryoları birlikte yazmışlardır. Bu senaryolar, senaryolar üzerinde çalışma imkânı veren kullanım senaryosu diyagramından ayrı ele alınmıştır.

Kullanıcı testleri daha çok son kullanıcı düzeyinde kullanılabilirlik boyutunda gerçekleştirilmiştir. Herhangi bir özel araç kullanılmamış sadece gözlem metodu ve sonuç değerlendirmeleri ile testler gerçekleştirilmiştir. Yapılan bazı kullanıcı testlerindeki görevlere aşağıda yer verilmiştir.

...Çalışma prensibi üzerinde gösterildiği gibi internet erişimi olan herhangi bir cihaz üzerinden portal sunucusuna erişim yapılabilir.

- Farklı niteliklerdeki web gezginleri (browser’lar) tarafından sorunsuz olarak görüntülenebildiği test edildi. Bu testlerin sonucunda, görüntüleme ve kullanılabilirlik açısından tarayıcılar arasında bir farklılık elde edilmemiştir.
- Portal üzerindeki ana navigasyon yapısı sol bar üzerinde konumlandırılmıştır. Sağ üstte bulunan katmanlar kısmından ada ve parsel verilerinin filtrelenmesi sağlamaktadır.
- Kullanıcı girişi yapılmadan bina adı bilgisi girilmeyen binalar görüntülenememektedir.
- Kullanıcı girişi yapıldığı takdirde tüm binalar görüntülenebilmekte ve ‘düzenle’ seçeneği ile tablo başlıklarına veri girişi sağlanabilmektedir.
- Pencerenin altında bulunan panorama ve fotoğraf ekleme seçeneği ile seçilen binaya ait görsel eklemek mümkün hâle gelmektedir.

D.1.4. Sonuç ve Öneriler

Projenin devamında ve aşağıdaki hususlar dikkate alınarak devam edilecektir. Bu hususlar, benzer nitelikte yürütülecek çalışmalarda için öneriler olarak da değerlendirilebilir.

- Görselleştirme kütüphanelerinin uyum sıkıntısından ötürü, proje sürecini aksatmama adına görselleştirme işlemlerinden vazgeçilmiştir. Bir sonraki proje fazında bu işlemler gerçekleştirilebilir. Portal üzerinde yapılan analizler aktif olarak gerçek zamanlı olarak görselleştirme teknikleri ile düzenlenebilir.
- Portal üzerinde yapılan çapraz sorgulamaların sonucu ve veri katmanlarındaki filtrelemelerin çıktıları herhangi bir formata dönüştürülememektedir. Gelecek çalışmalarda dönüşüm işlemlerin yapılması planlanmaktadır.
- Sistem üzerinde yapılan analizler harita üzerinde aktif olarak gösterilmektedir. Fakat bu haritalamalar ne yazık ki açık harita dosya formatlarında çıktı alınamamaktadır. Evrensel harita formatları desteklenerek, farklı ortamlarda farklı veri setleri ile yeni analiz çalışmaları yürütebilir. O nedenle projenin sonraki safhasında yine bu tip dışarı aktarma fonksiyonları yazılıma dâhil edilecektir.
- Elde edilen sürümdeki portalın arayüz tasarımı, mobil ortamlar için uygun değildir. Projenin ilk etabında mobil kullanım oranının düşük olacağı öngörülerek bu düzenlemeler bir sonraki faza aktarılmıştır. Sadece mobil için yapılacak işlemler esnasında sadece arayüz uyarlaması ötesinde, mobile özel bazı fonksiyonların eklenmesi de planlanmaktadır. Bu tip zenginleştirmeler ile, mobil CBS uygulamalarının da projeye dahil edilebileceği öngörülmektedir. Gelecek çalışmalar, mobil CBS çözümlerine alandan anlık veri toplama ve analiz edilebilecek şekilde projeye dâhil edilebileceğini de düşünmelidir.

Maket yalnızca planlanan mekânsal gelişmelerin etkisini incelemek için değil, aynı zamanda halkı ve kentin paydaşlarını, ilgi duyanları dahil etmek, devam etmekte olan değişiklikleri anlamak için önemli bir temsil aracıdır.

D.2. MAKET

Kentsel ölçekteki maketler, yalnızca planlanan mekânsal gelişmelerin bağlam içindeki yerlerini değerlendirmek için değil, aynı zamanda kentin tüm paydaşlarını ilgili süreçlere dâhil ederek, kentsel mekânda devam etmekte olan değişiklikleri katılım boyutu ile anlamlandırabilmek açısından da önemli temsil araçlarıdır. Söz konusu temsiliyet çerçevesinde değişikliklere dair izler görselleştirilerek, müzakereler sonucu doğru kararları tanımlayabilmeye yönelik ihtiyaçları karşılayacak modellere dönüştürülür. Dijital veya fiziksel olsun her türlü temsil aracı, başta politika belirleyiciler olmak üzere teknik planlama personeli ve tüm kentliler arasında planlı gelişimin bağlamı ve sonuçlarına dair daha iyi bir anlayış geliştirir. Kentsel Tasarım Atlası da söz konusu yaklaşımı referans alan ve kapsamı dâhilinde kentsel tasarım çalışmalarında araç olabilecek bir proje kurgusuna sahiptir. Kullanımına ilişkin öngörülen kazanımlar ise;

- Kentsel planlama ve kentsel tasarıma yönelik fikir ve geri bildirim için açık katılım kanallarına fırsat sağlanırken, özellikle üst ölçekten alt ölçeğe analiz, planlama, tasarım uygulama ve son olarak kentsel mekâna dair farkındalığı arttıran bir araç olarak kullanılması.
- Dijital ortamda açık veri kullanımına anlaşılır bir platform sağlaması.
- Üçüncü boyut ile konum ve bina verilerini eşleştirmede kuvvetli etkileşim sağlaması.
- Temasa uygun mekânsal algılamaya zemin sağlamasıdır.

Görselleştirme ve/veya karar destek aracı niteliğiyle maket, bir tür fikir platformu olarak değerlendirilmiştir. Tasarıma yönelik dijital ortamda gerçekleştirilen üretimin karmaşıklığını anlaşılabilir bir düzleme taşıyan maket, kentsel alan çalışmalarına dair özel bir uygulama aracı olarak tanımlanabilir. Kontrol ve rehber rolü ise kentsel tasarım süreçlerinin verimli bir şekilde yönetilmesini ve yapılı çevrenin bileşenlerinin geniş bir bakış açısı ile algılanmasını sağlamaktadır.

İstanbul'un Avrupa Yakası'nda (Beşiktaş, Kâğıthane, Şişli ve Sarıyer olmak üzere) 4 ilçenin idarî sınırları içinde yer alan, Barbaros Bulvarı ile başlayıp Sarıyer istikametinde Maslak Bölgesi'ne kadar uzanan ve 6x3km'lik bir alana karşılık gelen fiziki model ile Kentsel Tasarım Atlası, lineer bir hattı tanımlamaktadır; söz konusu alanın topografyasındaki en yüksek kot farkı ise 35mt olarak tespit edilmiştir.

Prestij Aksı kimliği ile tanımlanan alana ait maketin bitmiş kurulu ölçüsü 320cmx170cm olup, 0,45mtx0,45mt'lik 21 modülden oluşmaktadır. Üretilen yekpare parçaların minimum ölçüsü

Sonuç olarak; Prestij Aksı Projesi kapsamında kentsel tasarım konusunda hazırlanan projeler için üretilmiş büyük ölçüde 3 boyutlu yazıcı teknolojisi ile fiziki maket üretilmiş ve montajı başarı ile tamamlanmıştır.

40cmx40cm olarak 21 parçanın birleşmesi ile bir maket oluşmaktadır. STL Bilişsel kaynak kodu ile üretimi gerçekleştirilen maketin baskı hassasiyeti 20 mikron olarak tanımlanmıştır. Fused Deposition Modelling (FDM) Teknolojisi ile bilişsel kaynak koda bağlı doğrudan üretilen maket toplam 18 adet parçadan oluşmaktadır.

Proje kapsamında hazırlanan statik fizikî maket ile yapılan görselleştirme çalışması her ne kadar kentsel ve mimari tasarım çalışmalarında konvansiyonel bir sistem olarak kullanılsa da Prestij Aksı Projesi kapsamında hazırlanmış olan portalın çoklu veri katmanlarının çapraz olarak bir arada değerlendirilebilmesine olanak sağlayan altyapıya sahiptir. Dinamik görselleştirmenin ve değişken verilerin anlık etkilerinin tanımlanabileceği söz konusu altyapı dâhilinde dijital görselleştirmenin gerekliliği bir kere daha anlaşılmalı, özellikle katılım boyutunda sağlayacağı olumlu etki proje kapsamında değerlendirilmiştir. Kent ortamında çevresel veriler (gürültü, kirlilik, vs.), trafik durumu, hava durumu gibi değişken ve anlık takip edilmesi gereken verilerin toplanması, birlikte değerlendirilmesi ve tasarıma dönük olarak kentsel morfolojik yapı ile ilişkisini gösterebilecek şekilde görselleştirmelere de açık olan böylesi bir yapı mekânsal kararlar açısından doğru bir altlık sunmaktadır. Fiziki mekânda planlanan tüm olası müdahalelerin gerçekleştirilmeden önce 3 boyutlu olarak görselleştirilmesi ve kent ölçeğinde morfolojik ve sürekli toplanan ve işlenen veriler ile sosyolojik olarak test edilmesi fırsatına da zemin hazırlamaktadır. Dijital olarak üretilmiş 3 boyutlu model dinamik yapısı ile tüm bu değerlendirmelere imkân verirken statik fiziki maket ise ışıklı otomasyon sistemlerinin katmış olduğu görselleştirme avantajlarına rağmen tasarım aracı ihtiyacını tam olarak karşılayamamaktadır.

Prestij Aksı Projesi kapsamında üretilmiş ve yine proje kapsamında oluşturulan portal ile ID bağlantısı tamamlanmış olan statik fiziki maketin zamanın tek bir kesiti için uygun görselleştirme tekniği olduğu ve 3 boyutlu yazıcı teknolojisinin bu şekilde bir görselleştirme için en uygun tekrarlanabilir yöntem olduğu, ancak dinamik yapıya sahip, bilgi akışının devamlı olduğu özellikle de tasarım için veri katmanlarının anlık olarak çapraz bir şekilde değerlendirilebileceği dijital bir görselleştirmenin en uygun tasarım aracı olduğu sonucuna varılmıştır. Prestij Aksı Projesi kapsamında bir araya gelen tecrübe ve sağlanan teknik bilgi ve ekipman; proje sonuçlarının değerlendirilebileceği ileri aşamalı bir projede dijital görselleştirme olanaklarının deneneceği ve standardize edilebileceği çalışmalara imkân verecek şekilde geliştirilmeye devam edilmektedir.

Farklı kullanıcılara uyacak şekilde göz seviyesini ve görüş açısını değiştirebilecek, özel bakış açısındaki görselleştirmeleri de destekleyecek dijital bir model çok daha etkin analizlere fırsat tanımaktadır. Kentsel mekânı çok daha verimli bir şekilde denetlemeye yardımcı olacak dijital modeller tasarımı yönelik ilgili veri tabanlarını sorgulayarak yönlendirme oluşturabilir. Her ne kadar birbirine bağlanmış sokakları, yapı adaları, bina ve parsel ilişkileri ile kentsel mekânları modellemek büyük bir zorluk teşkil etse de tüm veri tabanına bağlı olarak kentsel gelişmeyi simüle etmek, sonuçları anlamlandırarak uygulamaya destek vermek ve kaynak verimliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Söz konusu nedenle de hızlı, yarı otomatik şehir modellemesi için alternatif çözümlere acilen ihtiyaç duyulmaktadır.

İmaj 57. Prestij Aksı Maket Çalışması

Fotoğraf 39. Özlem Demircan, 2017.

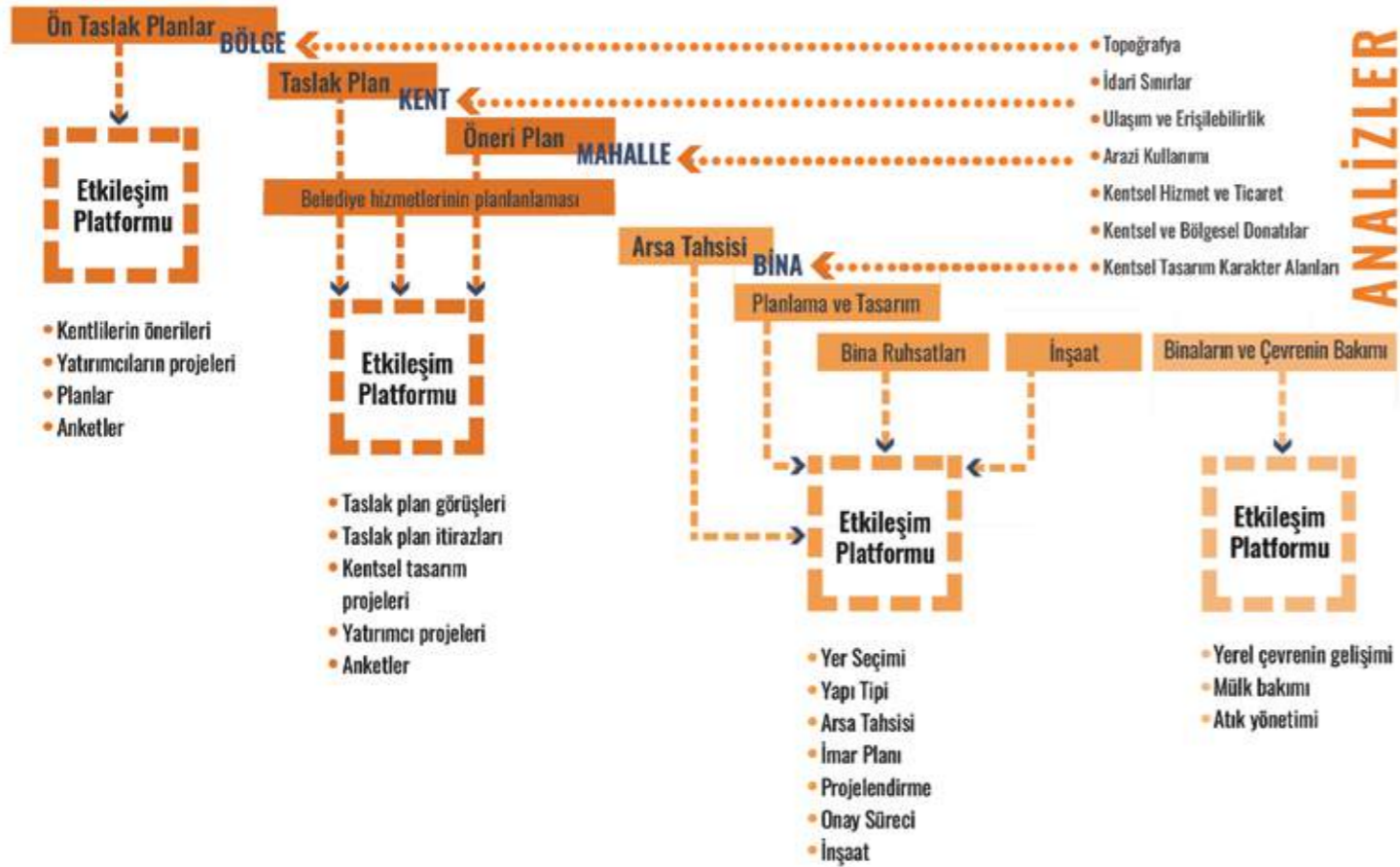
bölüm E

SONUÇ:
PROJENİN SOMUT ÇIKTILARI ve DEVAMLILIĞI

ARAZİ 3D MODEL

KENT PLANI 3D MODEL

BİNA 3D MODEL

Kentlerin geleceği için kentli ile mekânları yeniden buluşturan, yaşam ve tasarım kalitesi yüksek, yer'in kimliğinin gözetildiği yaklaşımlara ihtiyaç duyulması Kentsel Tasarım Atlası'nı bu anlamda ayrıcalıklı bir planlama ve tasarım aracı haline getirmektedir.

PROJENİN SOMUT ÇIKTILARI ve DEVAMLILIĞI

Seçili bir kentsel mekân ile teması kuvvetlendirecek bir platformun oluşturulmaya çalışıldığı projenin önemli somut çıktısı, özellikle kentsel dönüşüm sürecinin yoğun bir şekilde yaşandığı ülkemizde mekâna dair çok boyutlu değerlendirmeye ve özgün yaklaşımların oluşturulmasına fırsat sağlayacak olan Kentsel Karakter Alanları ve Mekân Standartları'na dayalı analiz ve tasarım MODEL'in geliştirilmesidir. Çok aktörlü bir paylaşıma kapı aralamaya çalışılan projede, kente dair fikirlere doğru veri altlığının hangi adımlarla sağlanabileceği söz konusu MODEL ile tanımlanmaya çalışılmaktadır.

Kentlerin geleceği için kentli ile mekânları yeniden buluşturan, yaşam ve tasarım kalitesi yüksek, yer'in kimliğinin gözetildiği yaklaşımlara ihtiyaç duyulması Kentsel Tasarım Atlası'nı bu anlamda ayrıcalıklı bir planlama ve tasarım aracı haline getirmektedir. Söz konusu üç boyutlu kent anlayışının, yerel yönetimlerin özellikle yürütmekte olduğu çalışmalarda kentli ile olan buluşmalarını ve ortak akıl paylaşımlarını da kolaylaştırıcı bir sürece taşıyacağı öngörülmektedir.

Taşıt öncelikli kentler yerine insan öncelikli kentlerin sağladığı yaşam fırsatlarının öne çıkarılmaya çalışıldığı günümüzde, kentsel yapıda tasarım kalitesi daha yüksek mekânların kazanıldığı görülmektedir. Diğer taraftan kent kimliğine ilişkin yaklaşımlarda da farklı kimlik yapılarının kentsel vitrini olan prestij mekânlarının bahsi geçen kalite ile birlikte kurgulanması beklenmektedir.

Proje kapsamında oluşturulan MODEL'in hedef gruplar ve yararlanıcılar üzerinden beklenen etkisi başta yerel yönetimler için yeni alanlara fırsat tanınması, bunu ise özellikle planlama/kentsel tasarım ile bilgi teknolojilerini ilişkilendirerek değerlendirmelerini sağlamasıdır.

- Belediyeler ve İlgili Diğer Kamu Kurumları:** Kentsel mekâna ilişkin planlama ve tasarım projelerini birebir uygulayan, yatırım kararlarını veren, kontrolünü gerçekleştiren gruplardır. Yerel yönetimlerin proje ile ilişkisi, projenin topladığı ve katmanlar hâlinde okunabilir kılarak ürettiği/derlediği bilgiden direkt yararlanıcı olabilecek grubu oluşturur.
- Uygulayıcılar:** Kentsel tasarım ve planlama projeleri hazırlayan ve uygulayan gruplardır. Bu grup ve çalışmaları, projenin sağlayacağı düşünülen güçlü veri potansiyeli oluşturacağı gözlemlenebilir ve anlaşılabilir çalışma zemini, özellikle her geçen gün değişen kent dinamiklerinin takibi ve bu doğrultuda kaliteli ve doğru projelendirme ve uygulama süreçlerinin oluşturulabilmesi bakımından önemlidir. Proje kapsamında oluşturulan MODEL, mevcut kentsel dönüşüm çalışmaları ve değişen kent-kentli ihtiyaçları ekseninde derinlemesine bir okuma yapabilmeyi ve doğru adımları atabilmeyi sağlayacak olması bakımından yerel yönetimler için olduğu kadar müteahhit ve uygulayıcı firmalar için de yararlı ve yönlendirici olacaktır.
- Tüm Gayrimenkul ve Emlak Yatırımcıları:** Kentsel gelişim sürecinde önemli bir pazar haline gelen konut üretiminin, kentin mevcut değerlerini ve belleğini dikkate alarak dengeli bir şekilde

Şekil 17. Kentsel mekânın dijital sunumu ve kentli aktörler ile etkileşim noktaları Klami, J. (2016). Using 3D Models in City Planning, OULU Urban and Environmental Services. kaynağından türkçeye çevrilerek revize edilmiştir.

1. ŞEHİR PLANCISI

Kentsel analiz ve kent plan kararlarında konu alanına ilişkin tarihsel, doğal, mekânsal, sosyal, kültürel ve ekolojik faktörlerin değerlendirilmesi, plan karar destek sistemi olarak yararlanması.

3. AKADEMİSYEN

Altyapı, uygulama ve eğitim amacıyla, atölye projelerinde veya teknik çalışmalarda mekânsal verilere hızla ulaşılması ve aynı zamanda veri ile çalışması imkanı sağlanması.

4. MESLEK ODASI TEMSİLCİSİ

Kente dair gelişmelerin takip edilerek meslek pratiğine yönelik çalışmaların katılım boyutu ile geliştirilmesi ve benzer uygulamaların çoğaltılması.

6. YEREL YÖNETİM

Sürdürülebilir ve ekonomik gelişme için anahtar sayılabilecek stratejileri tamamlayıcı rehberle duyulan ihtiyacın giderilmesi; kimlikli mekan ve yaşam kalitesini geliştirmeye yönelik kentin tüm paydaşları ile birlikte ortak sorumluluk almaya fırsat tanınması. Yere özgü mekânsal analiz ve değerlendirmelerin plan karar destek sistemi olarak kullanılması.

8. ÖĞRENCİ

Mimarlık ve mühendislik fakültelerinde lisans ve lisans üstü eğitim alanları başta olmak üzere ilgili tüm üniversite öğrencilerinin konu alanına ilişkin veri elde ediminde, mekânın çok boyutlu kavranmasında ve yeni-ilerici projeler için yönlendirici olması.

10. MEKÂN KULLANICISI

Yenilikçi aktif bir süreci başlatarak, kentsel tasarımı bağlamında kent kimliğinin güçlendirecek mekânsal deneyimin ve katılım çoğaltılması.

2. KENTSEL TASARIMCI

Kentin bileşenlerinin mekânsal örgütlenmedeki rollerinin çözümlenmesi ve planlama ölçeğinden alt ölçekler - uzanan mekânsal kararlar bütününde tasarım projelerinin geliştirilmesi, küçük mekanlar, odalar ve mekânsal standartlara uygun alternatif çözümlerinin yere özgü belirlenmesi.

5. STÖ TEMSİLCİSİ

Kentin yaşam kalitesini artırma, özgün kimliğini pekiştirme ve yarışabilir bir dünya kenti haline gelmesine katkı sağlama adına; adaletli, kaliteli, gelişime açık, verimli ve etkili bir yönetim anlayışının oluşturulmasına yönelik bilgi paylaşımının sağlanması.

7. GİRİŞİMCİ

Yerel kimliği anlamak kullanıcılarının, mekânı oluşturma - sürdürme alışkanlıklarına dair bilgiye sahip olmak; yereli tanıyarak yaşam kalitesini güçlendirmek; özellikle yaşayanların deneyimlerinin oluşturduğu bilgiden yararlanarak yer seçim kararları verebilmek için yerel toplumun dinamiklerinin izlenmesi.

9. ENGELLİ

Yerel yönetimlerin, yeşil altyapıyla birlikte sokak tasarımı kriterlerini mekânsal karakter ile bütünlük standartları ile ilişkilendirmesi; böylece girişimcilerin bu standartlarla beklentileri kolayca anlaşılması ve engellilerin ihtiyaçlarına dair gereğinin sağlanması.

10. Kalkınma Planı 2014-2018 belgesinde de belirtildiği üzere şehirleşme süreci, şehirleri daha rekabetçi, yaşanabilir ve sürdürülebilir bir niteliğe kavuşturacak biçimde yönetilmesinin gerekliliğini, ülkemizin kalkınma hedeflerine ulaşmasına katkısı ile ilişkilendirmektedir.

Şekil 18. Portal kullanıcı profili

kent ile her alanda bağ kuran, kent ve kentli ile ilişkilenen proje üretimlerinin gerçekleştirilebilmesi bakımından önem arz eden bir gruptur.

- **Şehir Plancıları, Kentsel Tasarım Uzmanları, Mimarlar, Peyzaj Mimarları, Mühendisler:** Kentsel Planlama ve Kentsel Tasarım Proje ve Uygulamalarını gerçekleştiren meslek grupları olarak projelerin ele alınışında analitik yaklaşımın içeriğini MODEL kapsamında değerlendirebilecektir.
- **Şehir Planlama, Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı ve Mühendislik Eğitimi Alan Öğrenciler:** Mimarlık ve mühendislik fakültelerinde lisans ve lisans üstü eğitim alan tüm üniversite öğrencileri örnek bir model üzerinden projelerindeki ele alış zenginleşirebilecektir.
- **Nihai yararlanıcılar:** Mülk sahipleri ve kullanıcıları, mahalle sakinleri, kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, meslek örgütleri, özel sektör, inşaat malzemeleri alan, satan üreten, inşaat işçileri nihai yararlanıcılar bu grubu oluşturmaktadır. Kentsel mekânı daha iyi anlamak ve farklı boyutlardan veriler üzerinden değerlendirmek algısal bir zenginlik yaratacağından söz konusu grubu önemli bir katkı sağlayacaktır.

Bahsi geçen hedef grupların kazanımlarını sağlayacak temeli ise çeşitli kurumlar tarafından toplanan mekânsal veriler için ortak bir platformun yapılandırılması oluşturmaktadır. Proje, tüm aktörlerin kullanacağı bir platform oluşturarak, seçili kentsel mekânlara ait tüm fiziki bilgiler ve bunların sentezlerini farklı katmanlar halinde portalde görülebilir kılabilecek ve dijital ortamda tüm aktörlerin ilgili bölgelere ait karşılaştırmalar yapabilmelerini imkân sağlayacak bir yapı önermektedir. Aynı zamanda kentin gelişimi konusunda şehir plancılarına ve tasarımcılara hem görsel hem de sayısal veriler sağlayarak planlamanın daha sağlıklı bir bağlam içinde sentezlenmiş bilgi ile yapılabileceğinin örneği oluşturulmaya çalışılmaktadır. Projenin devam hedeflerinden bir diğeri ise altyapısı kurulmuş olan Veri Portalı ile oluşturulacak olan dijital platformun kullanıldığı yenilikçi kentsel yönetim uygulama araçlarının tanımlanarak model ile bağlantılı bir ürün haline dönüştürülmesidir.

Bu hedef; mülga T.C. Kalkınma Bakanlığı tarafından da ilân edilmiş olan katma değeri ve yenilikçi çalışmaları arttıracak, işbirliği, kümelenme ve disiplinler arası faaliyetlere hizmet edecek; bilginin yayılmasını, teknoloji transferini ve ticarileştirmeyi destekleyen sürdürülebilir platformların ve organizasyonların geliştirilmesine uygundur. Tanımlanan öncelikle örtüşecek şekilde yerel yönetimlerin etkinliğinin ve kurumsal kapasitesinin artırılması ve yerel yönetim, üniversite ve özel sektörün işbirliğinin sağlanacağı bilgi transfer merkezi ortamında katma değeri yüksek, bilgi ve teknoloji yoğun bir ürünün ortaya konması amaçlanmaktadır. 10. Kalkınma Planı 2014-2018 belgesinde de belirtildiği üzere şehirleşme süreci, şehirleri daha rekabetçi, yaşanabilir ve sürdürülebilir bir niteliğe kavuşturacak biçimde yönetilmesinin gerekliliğini, ülkemizin kalkınma hedeflerine ulaşmasına katkısı ile ilişkilendirmektedir.

Şehirlerimizi halihazırda aşırı ve niteliksiz büyüme, barınma, trafik, güvenlik, altyapı, sosyal uyum ve çevre sorunları bugün şekillendirmektedir. Şehirlerimizin önemli bir kısmının, bir taraftan bu tür riskleri yöneterek, uygun müdahalelerle yaşanabilir mekânlara dönüştürülmesi, diğer taraftan da kentsel imaj yönetimi ve markalaşma çabalarıyla çekim merkezi olması gözetilmesi gereken hususlardır. Bu önceliklerin uygulamaya dönüşmesinde Kamu Alımları Yoluyla Teknoloji Geliştirme ve Yerli Üretim Programı tanımlanmıştır. Bu Programın amacı kamu alımlarının kaldırıcı gücünü kullanarak yerli teknoloji ve üretimi geliştirmektir. AR-GE ve yenilik faaliyetlerine katkı sağlayacak; yeniliği, yerlileştirmeyi, teknoloji transferini ve yenilikçi girişimciliği teşvik edecek etkili bir politika aracına dönüştürmek hedeflenmektedir (T.C.Kalkınma Bakanlığı, 2013).

Bahsi geçen üst politikanın işaret ettiği çözümleri gerçekleştirebilmek amacı ile mülga T.C. Kalkınma Bakanlığı 2013 yılında Bilgi Toplumu Stratejisinin Yenilenmesi Projesi ile yerel yönetimlerin geliştirilmesinde bazı yöntemler tanımlanmıştır. Bunlardan hâlihazırda kullanılan Kent Bilgi Sistemleri

Fotoğraf 40. Ateş Can Yeşilten, 2017.

Portalın en önemli özelliği güncel, ölçülebilir, erişilebilir olmasıdır ve kentsel planlama ve kentsel tasarım alanlarında aynı standartta bilgiye çok daha hızlı ulaşmaya imkân verebilecek daha hızlı ve bilimsel nitelikte bilginin erişilebilirliğinin yanı sıra verinin arşivlenmesini, güncellenmesini ve karşılaştırılmasını da mümkün kılacaktır.

(KBS), kente ve kentlerde yaşayan vatandaşlara ait bilgilerin toplanmasına ve yönetilmesine olanak tanımaktadır. Ancak, Belediyeler akıllı kent çözümlerini hayata geçirirken finansman, standartlara uyumluluk ve entegrasyon önemli sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle tespit edilmiş olan gelişim yönlerinde avantajı sağlayacak, zayıf yönleri güçlendirebilecek yenilikçi yaklaşımların da geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu yaklaşımlar, 2014-2023 İstanbul Bölge Planı kapsamında ele alınmış olan 2023 İstanbul vizyonu; yaratıcı ve özgür insanlarıyla, yenilik ve kültür kenti; özgün İstanbul başlığı ile belirtilen 2023 İstanbul vizyonunun 3 temel bileşeni; 1. küresel ekonomide söz sahibi, yüksek katma değer üreten, yenilikçi ve yaratıcı ekonomi, 2. adil paylaşılan, kapsayıcı ve öğrenen toplum ve 3. keyifle yaşanan, özgün kentsel mekânlar ve sürdürülebilir çevre vizyonu ile de örtüşmektedir (İSTKA, 2013).

Bu anlamda ülkemizde son dönemlerde yaşanan kentsel dönüşüm örnekleri de incelenerek proje kapsamının genişletilmesi ve tüm kentsel dönüşüm aktörlerinin de eş zamanlı kullanabileceği bir portal tasarımının oluşturulması anlamında önemli bir fırsat yakalanabilir. Zira farklı dönüşüm problemlerine karşı verilen cevaplarda, genelde dönüşüm sorunları fiziksel mekânın dönüşümüne indirgenmiş, dönüşümün toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutları göz ardı edilmiştir. Hâlbuki kentsel dönüşüm, fiziksel mekânın dönüşümünün yanı sıra, sosyal gelişim, ekonomik kalkınma, çevreyle ilgili ve doğal dengenin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması ile birlikte kapsamlı ve bütünlük bir yaklaşımla ele alındığı takdirde başarıya ulaşabilir. Bu kapsamda geliştirilecek projelerde de kentsel değişim ve dönüşüm geçiren kentsel mekânı yeniden ele alan, bölgeye ait fiziksel, toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutları ile yenilikçi aktif bir sürecin başlatılacağı, yerel yönetimlerde kentsel tasarım ve planlama için bilgi teknolojilerinin kullanımının örnek teşkil edeceği kontrollü ilerlemenin sağlanması amaçlanmalıdır.

Özellikle kentsel dönüşüm aktörlerinin tamamının tek bir platform üzerinde çalışabilir hâle getirecek ve anlık bilgi edinimine olanak sağlayacak bir platform, her bir veri sınıfının katmanlar hâlinde portale işlenerek birbirleriyle ilişkili topolojik yapı elde edilebilmesini ve buna bağlı olarak birden fazla katmanın ilişkilerinin ve birbirlerine olan etkilerinin analiz edilebilmesini mümkün kılacaktır.

Portalın en önemli özelliği güncel, ölçülebilir, erişilebilir olmasıdır ve kentsel planlama ve kentsel tasarım alanlarında aynı standartta bilgiye çok daha hızlı ulaşmaya imkân verebilecek daha hızlı ve bilimsel nitelikte bilginin erişilebilirliğinin yanı sıra verinin arşivlenmesini, güncellenmesini ve karşılaştırılmasını da mümkün kılacaktır. Bilindiği üzere çağımızda doğru bilgiye ölçülebilir ve karşılaştırılabilir standartlarda ulaşılabilmesi en önemli meselelerden birisidir, birçok kamu kurum ve kuruluşunun kendine has bilgi üretme standartlarını düzenlemesi Ülkemiz ve Avrupa Birliği üye ve aday Ülkeleri olarak yapılan anlaşmalar ile zorunlu hâle gelmiştir (INSPIRE Direktifi ve TUCBS). Bilgiye ulaşımın hızı ve niteliği değişmiş yeni teknolojilerle uyumlu bilgi sağlamak vazgeçilmez olmuştur. Bu bağlamda portal, özellikle kentsel kamusal hizmetlerin iyileştirilmesi, yerel düzeyde yönetim kapasitesinin güçlendirilmesi ve bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla herkes için erişilebilir veri kaynaklarına dayalı yönetim, işbirliği ve danışma konularında gelişmiş bilgi paylaşımı sağlayacak teknolojiye dayalı bir uygulama aracıdır. Bu yönüyle günümüzün önemli kavramlarından biri olan ve önümüzdeki on yıllarda güncelliğini ve önemini artırarak sürdüreceği görülen “akıllı kent” kavramıyla da uyumludur.

Platformun en önemli kazanımı ise verilerin birbirleriyle entegre edilebilir olması ve sonuçlara yönelik analiz yapma imkânı sunması sebebiyle “Kentsel Tasarım Laboratuvarı” gibi bir oluşuma da atkı teşkil edebilirliğidir. Sayısal formattan gelen ve portala işlenen verilerin katmanlar hâlinde görselleştirilmesi paydaşı olmak isteyen tüm aktörler için kolaylık sağlayacaktır. Özellikle kentsel tasarım projelerinin doğru ve sürdürülebilir olmasını amaçlayan bu portal sayesinde insan kararlarına dayalı zaafın (rant tehdidinin) büyük ölçüde ortadan kaldırılacağı öngörülmektedir.

Fotoğraf 41. Mert Çağıl Türkay, 2017.

ATÖLYE DENEYİMİ

Proje kapsamında, kentsel tasarım çalışmalarında sıklıkla kullanılan arazi dijital görselleştirmeler ve morfolojik analizler yapılmasında faydası düşünülerek üretilmiş olan Kentsel Tasarım Portalı'nın test edilmesi ve işlerliği konusunda deneyimlerin kayıt edilerek gerekli görülen düzeltmelerin ve geliştirmelerin yapılabilmesi amacı ile 1-5 Ekim 2018 tarihlerinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi öğrencilerine açık Kentsel Tasarım Çalıştayı düzenlenmiştir.

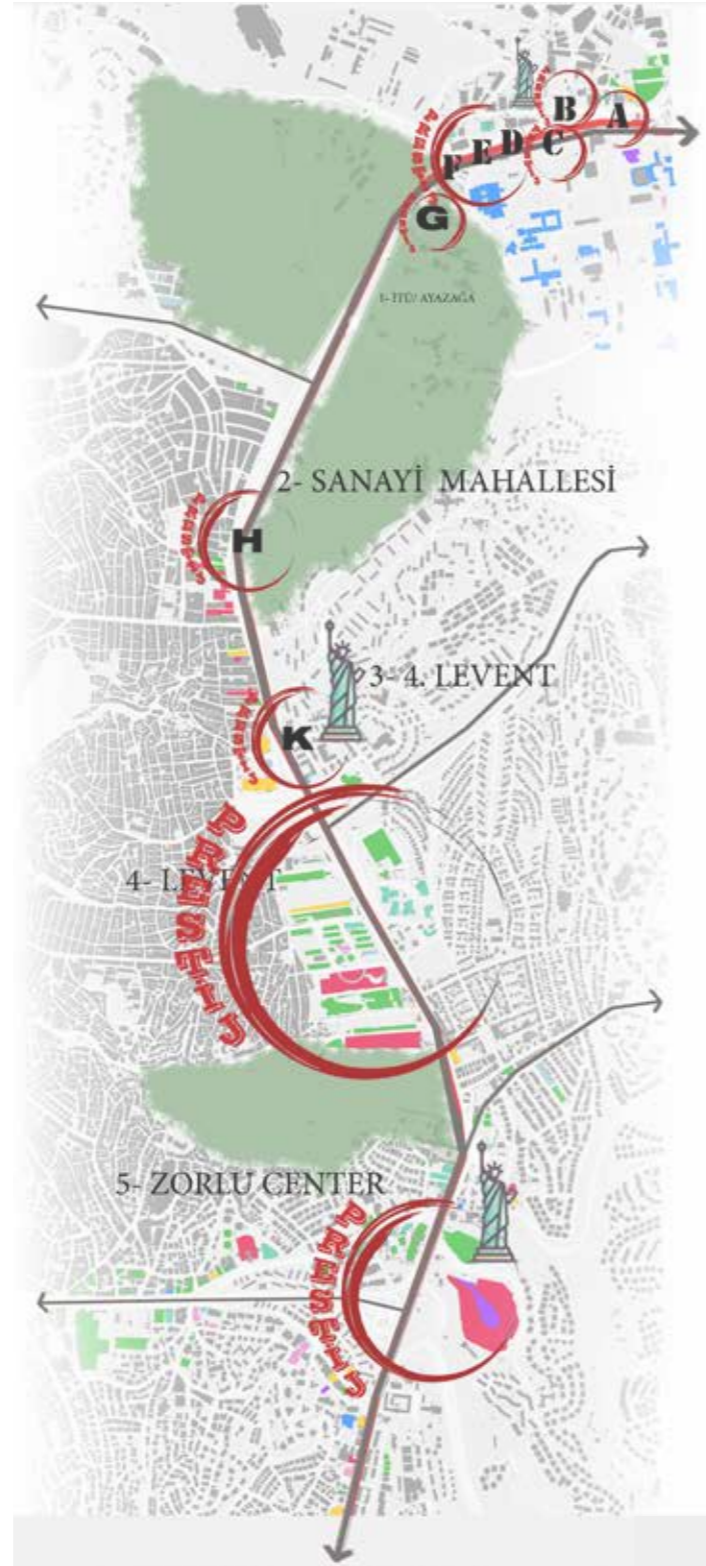
İstanbul'da son 30 yılda meydana gelen radikal dönüşümler ilgili akademik çevrelerde hep gündem belirlemiştir. Bu dönüşümlerden en çarpıcılarından birisi de kuşkusuz Büyükdere-Maslak aksında yer seçen gökdelenlerin oluşturduğu yeni kentsel dokudur. Söz konusu dokunun, oluşturduğu yeni kültürle birlikte kullanıcılarına sundukları mekânsal deneyimler; özellikle farklılaşan yerleşim yapılarının ara kesitinde yer alarak İstanbul için nasıl bir anlam dizgesi oluşturduğu özellikle Şehir Planlama ve Mimarlık disiplinlere yönelik eğitim çalışmalarında önemli tartışma konularından bir tanesidir.

Prestij Aks ve Odakları için Kentsel Tasarım Projesi kapsamında elde edilen çıktılar, gelecekte Büyükdere hattı üzerinde veya benzer potansiyele sahip kent bölgelerinde gündeme gelebilecek kentsel tasarım çalışmalarında kullanılacak kalitede altlıkların önemli bir kısmını sağlayabilmektedir. Kentsel tasarım uygulamalarında rehber niteliğinde kullanılacak, kentsel yatırımların yönlendirmesini sağlayabilecek, üst ölçekli yatırımlar için odak noktalarını ve akslarını belirlemede kullanılacak kent atlası model önerisi özellikle kentsel tasarıma yönelik eğitim alan ilgili bölümlerin lisans öğrencileri ile birlikte tartışmaların yürütüleceği atölye çalışmasına interaktif bir laboratuvar teşkil etmektedir.

Kentsel dönüşüm sürecinde olan kentsel mekânı yeniden ele alarak, kentsel prestij aks ve odakları için yenilikçi aktif bir süreci başlatmayı amaçlayan projenin bir uzantısı olan ve kentsel tasarım bağlamında kent kimliğini güçlendirerek, kentliyi yeniden mekânla buluşturmayı ve deneyimlerini yansıtacakları kentsel tasarım önerilerinin neler olabileceğinin değerlendirildiği atölye çalışması "Prestij Aksı" olarak tanımlanan Barbaros Bulvarı-Maslak hattı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Kamusal mekân kullanımını arttıran, kamusal mekânda sanat sunumunu öne çıkaran/sağlayan, bulvarın her iki tarafı arasında yaya akışını ve sosyal bağlantıyı destekleyen kentsel tasarım önerilerinin geliştirildiği Çalıştay için öğrenciler tarafından önerilen tasarım noktaları yine prestij binaları, içinde yer aldığı karakter bölgelerinin niteliği veya kamusal mekânda sergilenen sanat eserleri ile bağlantılı olarak düşünülmüştür.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yapı Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde (YUAM) gerçekleştirilen Çalıştay'ın ilk gününde Prof. Dr. Güzin Konuk, Prestij Aksı Projesi süreci hakkında bilgi verdiği ve yenilikçi kentsel tasarım projeleri hakkında öğrenciler ile güncel içerikli paylaşımlarda

PRESTİJ AKS ve ODAKLARI için KENTSEL TASARIM ATLASI ATÖLYESİ

bulduğu sunum ile birlikte; öğrencilere çalışmalarında ihtiyaç duydukları verilere yönelik portalın içeriğine dair bilgi aktarılmıştır.

Yapılan sunumların ardından gruplara ayrılan öğrencilere tasarım çalışmalarında kullanmaları için teorik bilgi olarak sadece Prestij Aksı Projesi kapsamında hazırlanmış olan portalın online adresi verilmiş ve öğrencilerin bu bilgiler doğrultusunda tasarım çalışmalarına yön vermeleri istenmiştir. Gruplar içinde 2 tanesi alana ilişkin birebir deneyimlerini de çalışmalarına eklerken diğer 3 grup sadece portal üzerinde bulunan verileri kullanarak çalışmalarını yürütmüşlerdir.

Grup Çalışmaları

4'er öğrenci tarafından oluşturulan gruplarda öğrencilerin eğitim aldıkları bölümlere göre (Mimarlık ve Şehir ve Bölge Planlama Bölümleri) dağılım gözetilmeye çalışılmıştır. Kentsel tasarım çalışmalarının yapısı gereği çok disiplinli çalışma prensibi sonucu yapılan bu dağıtım sonucunda daha önce bu ölçekte birlikte çalışmamış ekip üyeleri profesyonel hayattakine benzer bir ortamda farklı disiplinlerden uzmanların kentsel tasarım ölçeğinde bir arada üretim yapmasını deneyimlemiştir.

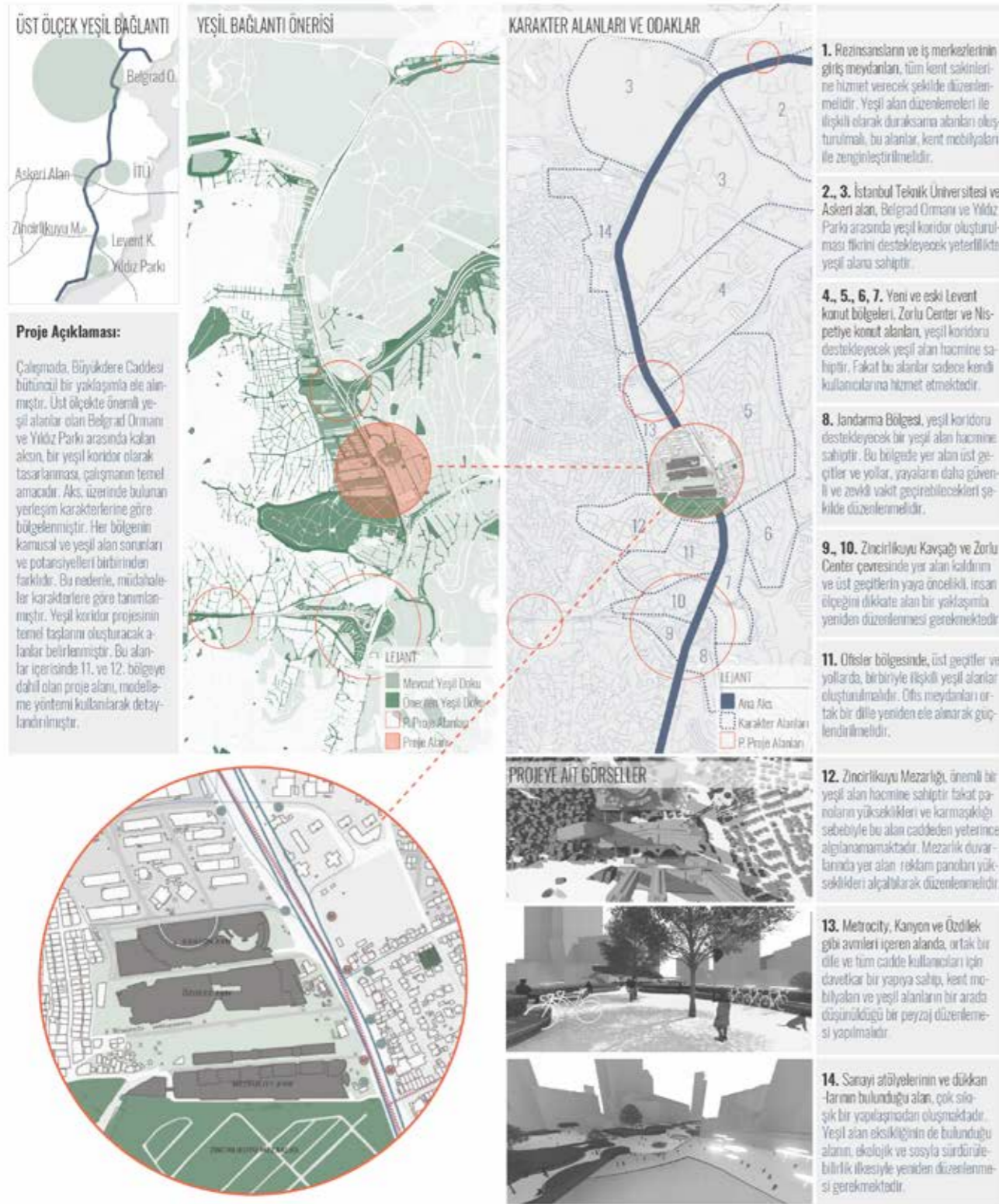
1. Grup tarafından hazırlanan çalışmada, Prestij Aksı üzerindeki sanat objelerinin algısı üzerine yoğunlaşmıştır. Kentsel verilerin analiz edilmesi ile tespit edilen kentsel odaklar üzerinde görsel efektler kullanılarak düzenleme yapılması denenmiştir. "Kamusal sanat, kamusal diyalogu, farkındalığı ve kamusal mekânda yapılan sanata verilen değeri ileriye taşımaktadır. Özellikle yaya mekânlarının sanat objeleriyle desteklenmesi olgusu mekân estetiğini arttırmasının yanında insanlarda kültürel doyumu, gelişimi, bilinçlendirmeyi veya görsel etkileşimin getirdiği psikolojik rahatlamayı sağlar" şeklinde ifade edilen amaca ulaşmak için portal üzerinden alınan görseller üzerine dijital müdahaleler yapılarak anlatılmak istenmiştir.

"Hisleri uyandıran, duyguları canlandıran ve dikkat çeken bir unsur olan sanat eseri, kişilerin mekânla ilişki kurmasını ve o mekânı tanımlayabilmelerini sağlar. Kamusal sanat, galerilerden sergilenen sanattan farklı olarak yapıldığı alana özgüdür ve izleyicisi ile birlikte etkileşim içinde bir anlam oluşturur" şeklinde ifade edildiği gibi kentsel mekânın sunduğu potansiyeller tespit edilerek kamusal sanatın Prestij Aksı üzerinde nasıl sergilenebileceği irdelenmiştir.

2. Grup tarafından hazırlanan çalışmada Prestij Aksı boyunca ve çevresinde yer alan yeşil alanların analizinden yararlanılmış ve bu alanların bir bağlam içerisinde mekânsal olarak bağlantısının sağlanması amaçlanmıştır. Prestij Aksı'na anlam veren morfolojik dokunun belirginleştirdiği 17 odak noktası tespit edilmiş ve bu alanlarda makro ölçekte alınmış kararlara bağlı olarak mikro müdahaleler tasarlanmıştır. Yeşil alan açısından yetersiz olduğu düşünülen İstanbul Teknik Üniversitesi'nin karşısında yer alan karakter alanında iş merkezleri ve rezidanslar ağırlıklı olarak tespit edilmiştir. Binaların aralarında giriş meydanlarına sahip olan bu iş merkezleri proje kapsamında potansiyel yeşil alan oluşturma niteliği taşımaktadır. Tasarım aşamasında tespit edilen giriş meydanlarına yeşil peyzajı arttıran bir müdahale geliştirilmiştir. Bu alanların sokak kullanımının da bir parçası olması hedeflenmiştir. Güçlü bir kentsel sınır olarak öne çıkan otoyolu yaya olarak aşmayı sağlayan üst geçidin kaldırılması ile ortaya çıkan alanlar yine otomobiller için park alanı olarak kullanılmıştır, önerilen tasarım ile otomobil odaklı tasarım yerine yeşil açık alanların peyzajın önemli ögesi olduğu yaya odaklı tasarım getirilmektedir.

3. Grup tarafından hazırlanan bu çalışmada Prestij Aksı boyunca yer alan metro durakları analiz edilmiş ve bu durakların sokak ile ilişkisi sonucu ortaya çıkan hem mekânsal hem de algısal ortam

PRESTİJ AKS ve ODAKLARI için KENTSEL TASARIM ATLASI ATÖLYESİ

eleştirel ifadeler ile irdelenmiştir. Metro duraklarının kullanıcı profilleri, yaya akış doğrultuları, sokak kotu ile bağlantının nasıl sağlandığı konularında fiziki analizlerin yanı sıra metro durakları ve çevrelerinde oluşan mekânsal ve sosyal problemler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Potansiyel ve sorunların tespiti ile birlikte çözüme ve geliştirmeye yönelik tasarım kararları oluşturulmuş ve öğrencilerin yerinde elde ettikleri görseller kullanılarak dijital kolaj çalışması ile çözüm önerileri sunulmuştur. Bu proje ile Prestij Aksı bölgesinde yaya hareketlerinin oluşturduğu kamusal buluşma/kavuşma noktalarının yaratmış olduğu potansiyel ortaya konmuş ve kentsel tasarım kullanılarak bu alanların kullanıcı algısında yaratabileceği değişim gösterilmeye çalışılmıştır.

4. Grup tarafından hazırlanan çalışma kapsamında yaya ve araç trafiğinin yoğun olduğu bir alanda ulaşım farklı bir bakış açısı getirilerek yenilikçi bir kent mekânı tasarımı yaklaşımı oluşturulmuştur. Haftanın 7 günü için hazırlanan erişim analizleri ile yaya erişiminin güçleştiği ve araç trafiğinin yoğunlaştığı alanlar ortaya çıkarılmıştır. Bu analizler neticesinde erişim sürelerine bağlı olarak alternatif ulaşım senaryoları geliştirilmiş ve bu senaryoların takip ettiği fiziksel mekâna yönelik tasarım çalışmaları yapılmıştır. Proje çalışmasında belirtildiği gibi “trafik yoğunluğu ve toplu taşıma erişim analizleri sonucunda Zincirlikuyu-Levent Metro durakları arasında kalan bölgenin sürekli olarak kilit noktası olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak yaya erişim analizlerine bakıldığında yürünebilir bir mesafe olduğu da tespit edilmiştir. Mevcut trafik yoğunluğu, 35 metrelik bir yolun araba ile dolu olması, gürültü kirliliği ve yaya için yürünebilir yolların olmaması nedenleri ile belirlenen aks için araç trafiğinin yolun alt kotuna alınmasına karar verilmiş, üst kısım yaya ve kontrollü araç kullanımına bırakılmıştır”. Bu tespitler sonrasında kent mekânının farklı bir bağlam ile farklı biçimlerde kullanılabilirliği gösterilmeye çalışılmıştır.

5. Grup tarafından hazırlanan çalışmada Prestij Aksı'nı tanımlayan ana caddenin yaratmış olduğu sınır etkisi ve yaya ulaşımına engel teşkil etmesi değerlendirilerek, kentin mevcut morfolojisine ve fonksiyonlarına uygun bir kamusal mekân oluşturulmuştur. Mekân algısını kuvvetlendirecek, insan ölçeğinde üretilecek olan platformun farklı temalar yaratarak mekânsal karakteri ve yaya hareketlerini güçlendireceği savı ile hareket edilen çalışmada sokak kullanımını arttıracak açık kamusal mekânlar ve fonksiyonlar önerilmektedir. Düşünülen bu platform ile kentsel bir sınır olarak sokak kotunda yer alan caddenin yaya erişimine uygun bir şekilde aşılması sağlanırken aynı zamanda yeni kamusal fonksiyonların da gerçekleştirilebileceği bir kentsel mekân oluşturulmaktadır.

Tüm proje çalışmalarında öğrencilerin yaklaşımının kamusal mekân kullanımını arttırmaya, gündelik yaşantının kalitesini arttırmaya yönelik olduğu görülmektedir. Prestij Aksı Projesi kapsamında üretilmiş olan verilerin de kamusal mekânın kullanımına yönelik, morfolojik değerler kadar sosyolojik ve kültürel değerler ve potansiyelleri de ön plana çıkaran veriler olması nedeni ile öğrencilerin yaklaşımı açıklanabilir.

Değerlendirme

5 gün süren çalışma sonunda tüm katılımcı öğrenciler ile birlikte bir değerlendirme toplantısı yapılarak üretilmiş olan çalışmalar tüm fakülte akademisyen ve öğrencilerine açık ortamda sunulmuştur. Bu sunumun ardından çalışmaya katılan öğrencilere aşağıda sonuçları verilmiş olan anket gönderilerek hem çalışma organizasyonunu hem de Prestij Aksı Projesi kapsamında kendilerine sunulmuş olan online veri formatını değerlendirmeleri istenmiştir.

E-posta gönderimi ile çevrimiçi olarak düzenlenen ankette; “Etkinlik kapsamında verilmiş olan teorik bilgilerin kentsel tasarım çalışması için yeterliliğini nasıl değerlendirirsiniz?” sorusuna (çok yetersiz 1 ve çok yeterli 5 puan olacak şekilde cevaplar 5 kategoride verilebilmektedir) 20 katılımcıdan 16

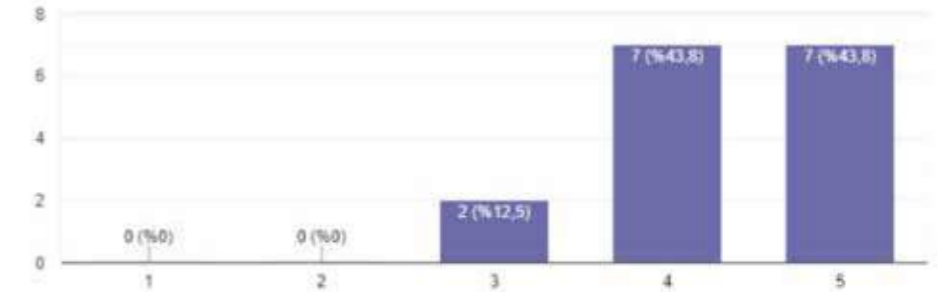
PRESTİJ AKS ve ODAKLARI için KENTSEL TASARIM ATLASI ATÖLYESİ

GRUP 3: Dilara Altay, Nejan Seyhan, Dilara Uçar, Eda Tortumluoğlu

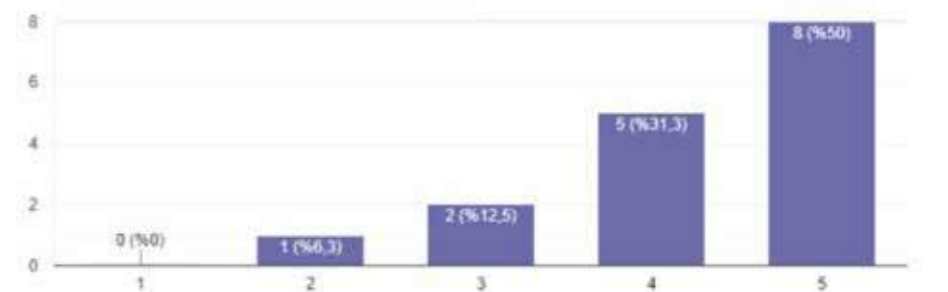
katılımcının verdiği cevapların ortalaması '4,05' olarak çıkmıştır. Bu puan verilen teorik bilgilerin yeterli bulunduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Etkinlik kapsamında verilmiş olan teorik bilgilerin kentsel tasarım çalışması için yeterliliğini nasıl değerlendirirsiniz? (16 yanıt)

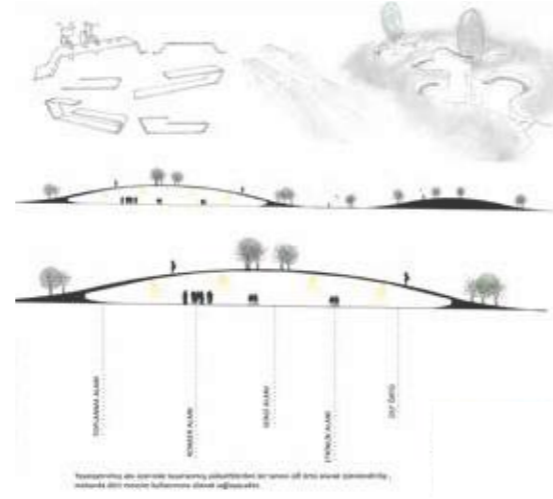
"Etkinlik kapsamında sunulmuş olan web sayfasının kentsel tasarım çalışması için yeterliliğini nasıl değerlendirirsiniz?" sorusunda Prestij Aksı Projesi kapsamında üretilmiş olan portalin yeterliliği sorgulanmıştır. Bu soruya 20 katılımcıdan 16 katılımcının verdiği cevapların ortalaması '4' olarak çıkmıştır. Bu sonuca göre portalin kentsel tasarım çalışmalarında veri kaynağı olarak yeterli bulunduğu yorumu yapılmıştır.

Etkinlik kapsamında sunulmuş olan web sayfasının kentsel tasarım çalışması için yeterliliğini nasıl değerlendirirsiniz? (16 yanıt)

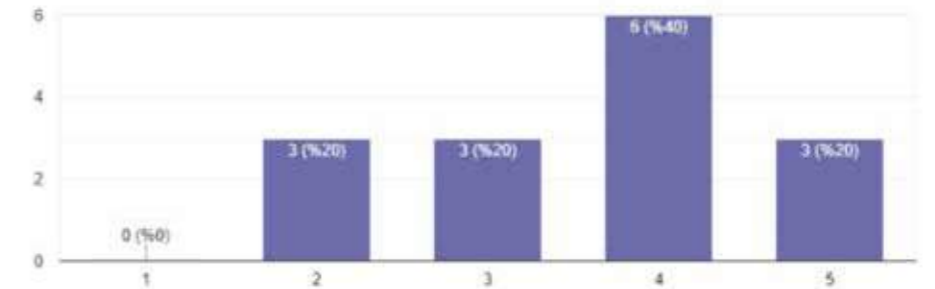
"Etkinlik kapsamında sunulmuş olan web sayfasının kentsel tasarım çalışması için hangi derecede kullandınız?" sorusu ile yapılan çalışmalarda portalin kullanım derecesi görülmek istenmiştir. Bu soruya 20 katılımcıdan 15 katılımcının verdiği cevapların ortalaması '3,17' olarak çıkmaktadır. Bir önceki soru olan portalin yeterliliği sorusu ile birlikte bu ortalama değerlendirildiği zaman portalin veriler açısından yeterli olsa da kullanışlı olmayabileceği sonucu çıkarılmıştır.

PRESTİJ AKS ve ODAKLARI için KENTSEL TASARIM ATLASI ATÖLYESİ

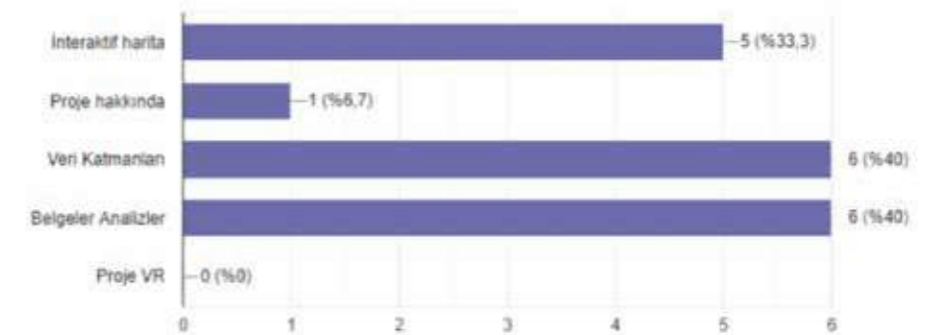
GRUP 4: Nagihan Kavaklı, İrem Çoban, İrem Saylam, Simge Parlak

Etkinlik kapsamında sunulmuş olan web sayfasını kentsel tasarım çalışması için hangi derecede kullandınız? (15 yanıt)

Bu kullanımın anlaşılabilirliği için "Etkinlik kapsamında sunulmuş olan web sayfasında en fazla kullandığınız bölüm hangisi oldu?" sorusu sorulmuş ve bu soruya 20 katılımcıdan 15 katılımcının verdiği cevapların sonucu aşağıda belirtilen grafikte görüldüğü gibi "veri katmanları" ve "belgeler analizler" kısımlarının sıklıkla kullanıldığı ancak "proje VR" kısmının ise hiç kullanılmadığı şeklinde olmuştur.

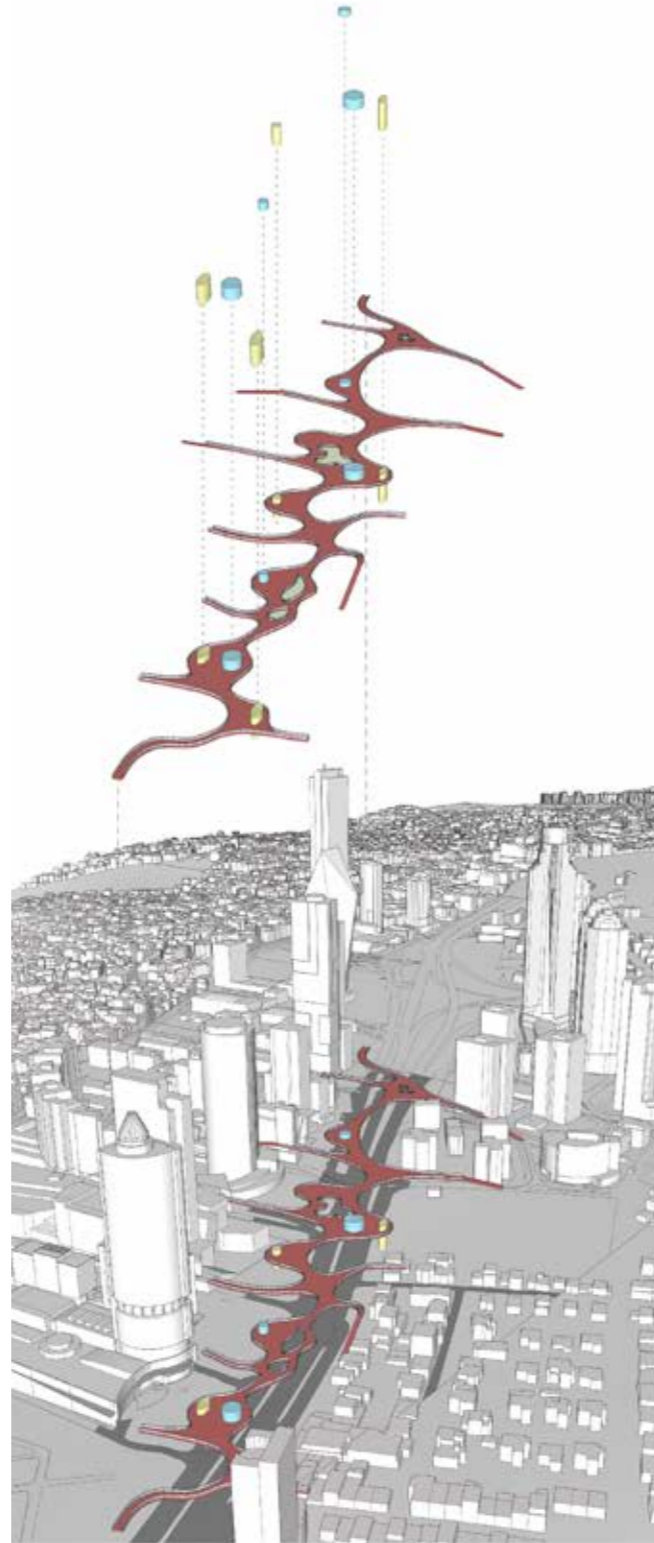
Etkinlik kapsamında sunulmuş olan web sayfasında en fazla kullandığınız bölüm hangisi oldu? (15 yanıt)

Kullanıcıların kendi fikirlerini de öğrenebilmek için sorulan "Sizce bu web sayfasının kentsel tasarım çalışmaları için kullanılabilirliği nasıl artırılabilir?" sorusuna 20 katılımcıdan 10 tanesi cevap vermiştir. Bu cevaplar içerisinde ortak olan beklenti analizlerin ve görsel verilerin artırılması yönünde olmuştur.

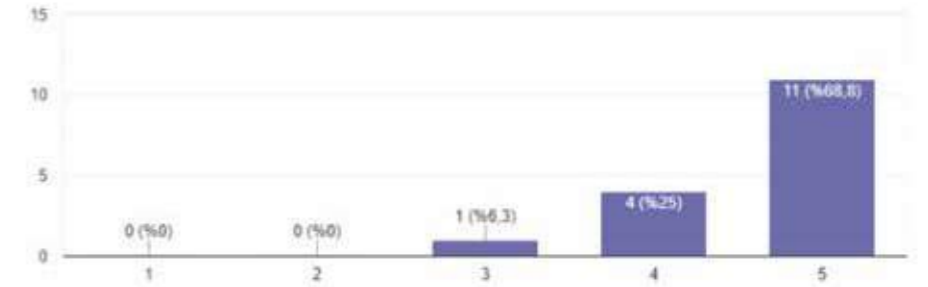
"Proje yöneticilerinin etkinlik çalışmalarına katkısını nasıl değerlendirirsiniz?" sorusu ile çalışma organizasyonunda yönetici rolünde bulunan kişilerin sürece etkisi sorgulanmıştır. Bu soruya 20 katılımcıdan 16 katılımcının verdiği cevapların ortalaması '4,35' olmuştur. Bu sonuç proje yöneticilerinin sürece katkısının olumlu bulunduğu şeklinde yorumlanmıştır.

PRESTİJ AKS ve ODAKLARI için KENTSEL TASARIM ATLASI ATÖLYESİ

GRUP 5: Saliha Oflaz, Nurdan Açıkgöz, Yasin Karaca, Özgecan Güçray

Proje yöneticilerin etkinlik çalışmalarına katkısını nasıl değerlendirirsiniz? (16 yanıt)

“Bu etkinliğe katılmanızda etkili olan sebepler nelerdir?” sorusu ile öğrencilerin organizasyon içinde yer alma biçimleri irdelenmiştir. “Akademik bir çalışma olması.” bölümü “Çok Etkili” olduğu belirtilen cevapların en fazla olduğu bölüm olmuştur (20 katılımcıdan 17 cevap içerisinde 10 kişi bu seçeneği işaretlemiştir). Bu cevapların bir arada değerlendirilmesi sonucu çalışmanın akademik bir ortamda ve bilimsel bir çalışma olarak yapılıyor olmasının tasarımcıları çalışmaya katılma konusunda motive ettiği sonucu çıkarılmıştır.

“Bu etkinliğe katılmanızda sizi motive eden etkenler ile ilgili (eğer varsa) açıklamanızı yazınız.” bölümünde katılımcıların kişisel görüşleri ile bu çalışmaya yaklaşımları anlaşılmasına çalışılmıştır. 20 katılımcıdan 8 kişinin verdiği cevaplarda bir ağırlık tespit edilemediği de çalışmaya katılmada kentsel tasarım konusuna duyulan ilginin etkili olduğu sonucu çıkarılmıştır.

“Etkinliğin uygulanması ile ilgili süreçler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusunda belirtilmiş olan maddelerden Etkinlik ile ilgili açıklamalar, Etkinlik için gerekli dokümanların paylaşılması, Etkinlik süresince gereken dokümanların temini ve Etkinlik süresince yapılan açıklamalar maddeleri 20 katılımcıdan 17 katılımcının verdiği cevaplarda ortalama olarak 8 kişinin başarılı bulunduğu konular olmuştur. Organizasyon düzenlemesinin çok başarılı bulunduğu sonuçlarda en az beğeniyi organizasyona davet konusu almıştır. Bu sonuçların tamamının birden değerlendirilmesi ile birlikte kentsel tasarım çalışmalarında verilerin içerik ve aktarım olarak başarılı bulunduğu ancak geliştirilmesi gerektiği sonucu çıkarılmıştır.

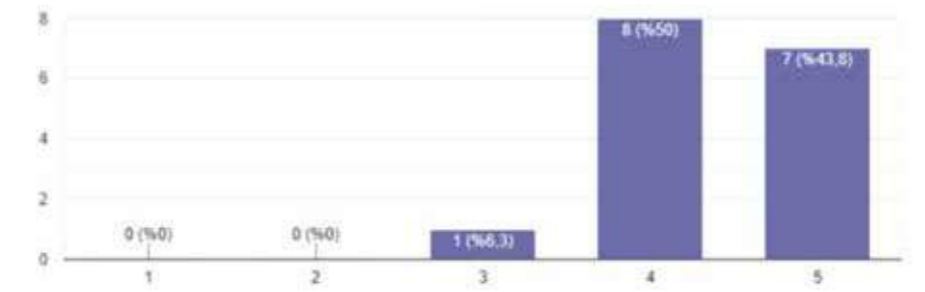
“Çalışma mekânı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?” sorusu çok yetersiz 1 ve çok yeterli 5 puan olacak şekilde cevaplandırılmış ve 20 katılımcıdan gelen 16 cevabın ortalaması ‘3,58’ olarak çıkmıştır. Bu sonuca göre çalışma ortamının fiziki şartlarındaki olumsuz durumun katılımcılar tarafından da teyit edildiği şeklinde yorumlanmıştır.

“Etkinlik sonuç ürünleri hakkında düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar çok yetersiz 1 ve çok yeterli 5 puan olacak şekilde cevaplandırılmış ve 20 katılımcıdan gelen 16 cevabın ortalaması ‘4,11’ olarak çıkmıştır. Bu sonuca göre katılımcıların çalışmanın sonuç ürünlerini çok yeterli bulunduğu sonucu çıkarılmıştır.

Fotoğraf 42. Fatih Eseler, 2017.

Etkinlik sonuç ürünleri hakkında neler düşünüyorsunuz? (16 yanıt)

“Etkinlik sonuç ürünleri nasıl daha iyi hale getirilebilir?” sorusuna verilen 12 yanıtta Prestij Aksı Projesi kapsamında olan cevaplarda öne çıkan öneri sosyolojik verilerin ve analizlerin daha fazla portal üzerinden sunulması şeklinde olmuştur. Ayrıca veri katmanlarının artırılması ve kapsamının geliştirilmesi önerileri de sunulmuştur.

Sonuç Olarak;

Kentsel Tasarım Atlası'nın yere özgü bir rehber olarak hem tasarıma hem de katılıma etkilerinin anlaşılabilmesi için düzenlenen atölye çalışmasının sonucunda öğrenciler ve akademisyenler için başarılı bir eğitim aracı rolünü üstlendiği ve akademik kazanımlar dışında bilginin çoğaltılarak sistemin geri beslemesine dair önemli fırsatlar taşıdığı gözlemlenmiştir.

Çalışma sonrası yapılan ankette, çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun çalışma sonucunda öğrenim kazanımlarının yüksek olduğunu belirtmeleri bu projede üretilmiş olan araçların aynı zamanda tasarım eğitiminde sürekli olarak kullanılabileceğini net bir şekilde göstermektedir. Profesyonel meslek hayatına geçme aşamasındaki mimarlık ve şehir planlama öğrencilerinin proje ile üretilen araçları kullanarak tasarım yapabilmeleri hem projenin işlerliğini hem de proje ürünlerinin aynı zamanda eğitim amaçlı kullanılabileceğinin iyi bir örneğini oluşturmuştur.

Proje çıktılarını her ne kadar yerel yönetimlerin kentsel tasarım süreçlerini yönetebilmeleri için bir model olarak tasarlanmış olsa da proje hedef gruplarından olan tasarım öğrencileri için eğitim aracı olarak kullanılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Gerçekleştirilen atölye çalışmasının, özellikle uygulamalı ders seçeneği ve/veya her eğitim döneminde tekrarlanması planlanan, ders programında da tanımlanmış çalıştaylar olarak düzenlenmesi, kısacası eğitim modülleri ile projenin tespit edilmiş olan eğitime katkılarının sürekli hale getirilmesi planlanmaktadır. Söz konusu modüller kapsamında tanımlanan çalışmalar, özellikle mezun olma aşamasında olan öğrencilere, profesyoneller, kamu kurum ve kuruluşları çalışanları ve konunun uzmanı akademisyenleri ile karşılıklı ve beraber çalışma ortamı sunarken, kentsel tasarım konusunda her düzeyde katılımı arttıracak ve bu konuda yetişen meslek sahiplerinin de farklı ve çok yönlü bakış açısına sahip olmalarını sağlayacaktır.

Fotoğraf 43. Dilek Sakarya, 2017.

FOTOĞRAF İNDEKSİ
ve
REFERANSLAR

Fotoğraf 44. Fatih Eseler, 2017.

FOTOĞRAF İNDEKSİ

*Kitap kapsamında yer alan Maslak-Zincirlikuyu aksı maket fotoğraflarının çekimi Prof. Çetin Ergand tarafından gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 1. Ada Diren Kurt, 2017.

Fotoğraf 2. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 3. Müjdat Kanbay, 2017.

Fotoğraf 4. Özlem Demircan, 2017.

Fotoğraf 5. Sena Nur Taştekné, 2017.

Fotoğraf 6. Fatih Eseler, 2017.

Fotoğraf 7. Ada Diren Kurt, 2017.

Fotoğraf 8. Özlem Demircan, 2017.

Fotoğraf 9. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 10. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 11. Mert Çağıl Türkay, 2017.

Fotoğraf 12. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 13. Sena Nur Taştekné, 2017.

Fotoğraf 14. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 15. Bora Kara, 2017.

Fotoğraf 16. Özlem Demircan, 2017.

Fotoğraf 17. Müjdat Kanbay, 2017.

Fotoğraf 18. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 19. Sena Nur Taştekné, 2017.

Fotoğraf 20. Fatih Eseler, 2017.

Fotoğraf 21. Çetin Ergand, 2019.

Fotoğraf 22. Çetin Ergand, 2019.

Fotoğraf 23. Çetin Ergand, 2019.

Fotoğraf 24. Çetin Ergand, 2019.

Fotoğraf 25. Çetin Ergand, 2019.

Fotoğraf 26. Çetin Ergand, 2019.

Fotoğraf 27. Çetin Ergand, 2019.

Fotoğraf 28. Fatih Eseler, 2017.

Fotoğraf 29. Mustafa Can Koca, 2017.

Fotoğraf 30. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 31. Özlem Demircan, 2017.

Fotoğraf 32. Fatih Eseler, 2017.

Fotoğraf 33. Ada Diren Kurt, 2017.

Fotoğraf 34. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 35. Ahmet Toğrul, 2017.

Fotoğraf 36. Özlem Demircan, 2017.

Fotoğraf 37. Duran Gültekin, 2017.

Fotoğraf 38. Özlem Demircan, 2017.

Fotoğraf 39. Özlem Demircan, 2017.

Fotoğraf 40. Ateş Can Yeşileten, 2017.

Fotoğraf 41. Mert Çağıl Türkay, 2017.

Fotoğraf 42. Fatih Eseler, 2017.

Fotoğraf 43. Dilek Sakarya, 2017.

Fotoğraf 44. Fatih Eseler, 2017.

Fotoğraf 45. Fatih Eseler, 2017.

REFERANSLAR

- Abdalla, R., Esmail, M., (2019), WebGIS for Disaster Management and Emergency Response, Springer.
- Açar, A. (2013) Küresel ve Yerel Akışlar Kavşağında İstanbul'da Mekânın Yeniden Üretimi: Gökdelenler Örneği. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akbulut, M.R., (2004). Kentsel tarih araştırmalarında bilgi teknolojilerinin kullanımıyla yeni bir yöntem geliştirilmesi, Kentsel dönüşümde kaos kuramı ve Kadıköy-İstanbul örneği. (Yayınlanmamış Doktora tezi), MSGSU, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akdağ, S. G. (2011) Yüksek Binaların Kent Silüetine Etkisinin Değerlendirilmesi İçin CBS Tabanlı Bir Yöntem: Zincirlikuyu- Maslak Hattı Örneği. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akgün, T. D. (2010) Karma İşlevli Yapıların Kentsel ve Mimari Tasarım Arakesitinde Kamu Yararı Gözetilerek İrdelenmesi: Zincirlikuyu-Levent Aksı Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akın, U. (2010) 2005 Sonrası Konut Mimarisinin Değişimi: İstanbul Levent Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alesheikh, A. A., Helali, H., & Behroz, H. A. (2002). WebGIS: Technologies and its applications. In ISPRS Technical Commission IV Symposium, Ottawa, Canada, Vol. 15, pp. 1–9.
- Alkan, S. N. (2015) İstanbul'da-Sabancı Center, Metrocity Millenium, Kanyon Gökdelenlerin İmar Regülasyon Mekanizmaları Açısından Bir İncelemesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altay, D. (2011) The Transformation of Urban Environment Under the Impacts of Global Process: the Development of Levent-Maslak Axis in Istanbul and It's Impacts on Social Resilience, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Middle East Technical University, The Graduate School of Natural and Applied Sciences.
- Arel, A. (1975) 18. Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci, İTÜ Yayını, İstanbul.
- Araştırma Geliştirme ve Proje Dairesi Başkanlığı, Nisan 2018. Engelli ve Yaşlı Bireylere İlişkin İstatistik Bilgiler, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Aroğlu, G. (2004) İstanbul Büyükdere Piyasa Caddesi'nin Oluşumu, Gelişimi ve Günümüz Şartlarında Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aysan, A.I., Yiğit, G., Yılmaz, G., (2011), GIS Applications in Cloud Computing Platform and Recent Advances, recent Advances in Space Technologies (RAST), 2011 5th International Conference on, pp.193-196, 9-11.

Baba, E. C. (2009) Küreselleşme Sürecinde Yüksek Yapılaşmanın Kullanıcı-Çevre İlişkisi Bağlamında İrdelenmesi: İstanbul Levent İçin Kullanıcı Katılımlı Bir Yöntem Önerisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bajgier, S. M., Maragah, H. D., Saccucci, M. S., Verzilli, A., & Prybutok, V. R. (1991). Introducing students to community operations research by using a city neighborhood as a living laboratory. *Operations Research* , 701-709.

Baş, M. (2009) İstanbul Zincirlikuyu-Levent Gayrimenkul Pazar Analizi: Büyükdere Caddesi Üzerinde Karma Kullanımlı Proje Önerisinin Fonksiyonel ve Finansal Açıdan Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Başlık, S., (2008). Dinamik kentsel büyüme modeli lojistik regresyon ve cellular automata: İstanbul ve Lizbon örnekleri, (Yayınlanmamış Doktora tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Biçakcı, H. (2014). Yeni Kent Tasarımı ve Akıllı Kentler: Karşılaştırmalı Bir Analiz ve Samsun için Model Önerisi. (Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Samsun.

Batur, A. (1994) “Ayazağa Kasırları”, DBİA, cilt 1, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul [470-471]

Bayramoğlu, N. (2010) Kullanıcı Algısı Bağlamında Kentsel Kimlik: Barbaros Bulvarı-Büyükdere Kentsel Aksı, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi [89, 96-97]

Beşiktaş Belediye Başkanlığı (1998) Dünden Bugüne Beşiktaş. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.

Bhat, A.M., Shah, M.R., Ahmad, B. (2011). Cloud Computing: A solution to Geographical Information Systems(GIS), *International Journal on Computer Science and Engineering*, 3(2), 594-600

Caragliu, A., del Bo, C., & Nijkamp, P. (2009). Smart cities in Europe. 3rd Central European Conference in Regional Science, (pp. 45-59). Cers.

Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society* (Vol. I). West Sussex: Wiley-Blackwell.

Catia Prandi, Silvia Mirri, Stefano Ferretti, and Paola Salomoni. (2017). On the Need of Trustworthy Sensing and Crowdsourcing for Urban Accessibility in Smart City. *ACM Trans. Internet Technol.* 18, 1, Article 4 (October 2017), 21 pages.

Cavaco, R., Sequeira, R., Araújo, M., & Calejo, M. (2010). Rapid GIS development: A model-based approach focused on interoperability. In 13th AGILE International Conference on Geographic Information Science, Guimarães, Portugal, pp. 1–5.

Cezar, M. (2002). Osmanlı Başkenti İstanbul, Erol kerim Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı Yayını, İstanbul.

Çeçen, K. (1992). Taksim ve Hamidiye Suları, İSKİ Yayınları, İstanbul.

Çiftçi, A. (2004). 19.yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Askeri Mimari ve İstanbul'da İnşa Edilen Askeri Yapılar (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Demirtaş, S. Ö. (2007). Kentleşmenin Peyzaj Üzerine Etkilerinin İstanbul İli Büyükdere Caddesi ve Yakın Çevresi Örneğinde İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.

Diker, S. (2011). Kent Merkezlerinde İmar Planlama ve Mimari Çözümler Arasındaki Etkileşimin Fiziki Mekân Boyutunda İrdelenmesi, İstanbul/Büyükdere Caddesi Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Durmuş, O. (2010). İstanbul'da Küresel Etki Bağlamında Son 20 Yıl İçinde Levent-Maslak Aksı Arasındaki Yüksek Katlı Konut Yapıları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Elmas, S. (2014). Loft Tipi Konutlarda Mekânsal Dönüşüm Süreci: Levent Loft Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ENoLL. (2015). Introducing ENoLL and its Living Lab community. (A. G. Robles, T. Hirvikoski, D. Schuurman, & L. Stokes, Eds.) Brussels: ENoLL.

Erdönmez, M. E. (2005). Açık Kamusal Kent Mekânlarının Toplumsal İlişkileri Yapılandırmadaki Rolü: Büyükdere-Levent-Maslak Aksı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Escalona, M. J., Torres-zenteno, A., Gutierrez, J., Martins, E., Torres, R. S., & Baranauskas, M. C. C. (2008). A development process for web geographic information system a case of study. *Requirements Engineering*.

Evliya Çelebi. (2006). Evliya Çelebi seyahatnamesi: Topkapı Sarayı Bağdat 304 yazmasının transkripsiyonu dizini. (1. cilt), yayına hazırlayanlar: R. Dankoff, S. A.Kahraman ve Y. Dağlı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Gao, J. (2002). Integration of GPS with Remote Sensing and GIs: Reality and Prospect, *Photogrammetric Engineering & Remote Sensing* Vol. 68, No. 5, May 2002, pp. 447-453.

Geçer, F. (2007). Information Technologies and Urban Space A Case Study on Maslak-Istanbul. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Graduate School of Engineering and Sciences of İzmir Institute of Technology, İzmir.

Goodchild, M., F. (2008). Foreword by Michael Goodchild. Shekhar, S.,Xiong,H.,Zhou,X., (Ed.) *Encyclopedia of GIS*, Springer.

Gülen, M. (2006). Stratejik Planlama Çerçevesinde Kentsel Projeler-Kamusal Alan İlişkisi: Büyükdere Aksı Levent Plazalar Alanı Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gülserin, F. C. (2010). Kamusal Alan Kavramının Değişiminin Büyükdere Aksı Üzerinden İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Hooli, L., Jauhainen, J. S., & Lähde, K. (2016). Living labs and knowledge creation in developing countries: Living labs as a tool for socio-economic resilience in Tanzania. *African Journal of Science, Technology, Innovation and Development* , 8 (1), 61-70.

Hyysalo, S., & Hakkarainen, L. (2014). What difference does a living lab make? Comparing two health technology innovation projects. *CoDesign* , 10 (3-4), 191-208.

Işık, B. İ. (2011). Spatial Impacts of Globalization: Case Study Maslak Istanbul. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Middle East Technical University, The Graduate School of Natural and Applied Sciences, Ankara.

İnal, E. (2007). İstanbul Levent Bölgesindeki Gayrimenkul Pazarı ve Karma Kullanımlı Bir Yatırım Projesinin Finansal Analizi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

İstanbul Kalkınma Ajansı. (2014). 2014-2023 İstanbul Bölge Planı. İstanbul.

Jinnan, Y., Sheng, W., (2010). Studies on application of cloud computing techniques in GUS, Geoscience and Remote Sensing (IITA-GRS), 2010 Second IITA International Conference on, vol.1, no., pp.492-495, 28-31.

Kabarık, Y. (1991) İstanbul'da Yüksek Binalar ve Beşiktaş-Levent-Maslak Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karamustafaoğlu, M. (2011). Üretici Hizmet Sektörü Yerleşimi Modellemesi: Şişli-Beşiktaş-Büyükdere ile Kadıköy-Kozyatağı-Ataşehir Akslarının Karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Katona, Z., & Molnár, A. (2005). Magyarország térinformatikai szölıültetvény-nyilvántartó rendszerének -VINGIS- kialakítása. *Geodézia és Kartográfia*, 57(10), 24–27 (in Hungarian).

Kaygısız, Ü., & Aydın, S. Z. (2017). Yönetişimde Yeni Bir Ufuk Olarak Akıllı Kentler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 9 (18), 56-81.

Keleş, R. (1998). Kentbilim Terimleri Sözlüğü, İmge Kitabevi Yayınları.

Kıdır, Y. (2015). Kamusal Açık Kent Mekânı Kullanımını Dönüştüren Bir Mekanizma Olarak Yoğunluk: Levent Bölgesi Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Klami, J. (2016). Using 3D Models in City Planning, OULU Urban and Environmental Services.

Koçu, R. E. (1960). “Ayazağa Av Kasrı”, İstanbul Ansiklopedisi, cilt 3, İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Koll. Şti., İstanbul.

Konuk, G., Olgun, İ., Öğdül, H., S., Ergönül, S., Başlık, S. ve diğerleri, (2017). Kentsel Mekânsal Standartların Geliştirilmesi, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yayını, Ankara.

Köken, E. (2008). Processes and Strategies of Central Business District Development and Public Space Patterns: Levent- Büyükdere Avenue. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Middle East Technical University, The Graduate School of Natural and Applied Sciences, Ankara.

LaGro, James.A. (2008). “Site Analysis: a contextual approach to sustainable land planning and site design”. John Wiley&Sons, Amerika.

Leminen, S., & Westerlund, M. (2012). Towards innovation in Living Labs network. *International Journal of Product Development*. 17 (1/2), 43-59.

Liu, K. (2000). *Semiotics in information systems engineering*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lu, X., (2010). An Approach to Service and Cloud Computing Oriented Web GIS Application, *Internet Technogy and Applications*, 2010 International Conference on, 1 (4), 20-22.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, <https://www.mevzuat.gov.tr/>.

Mitchell, W. J. (2003). *Me++ : The cyborg self and the networked city*. Cambridge: MIT Press.

Nam, T., & Pardo, T. A. (2011). Smart City as Urban Innovation: Focusing On Management, Policy and Context. In E. Estevez, & M. Janssen (Ed.), *Proceedings of the 5th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance (ICEGOV2011)* (pp. 185-194). Tallinn: ACM Press.

Nesti, G. (2017). Co-production for innovation: the urban living lab experience. *Policy and Society* , 1-16.

Öktem, B. (2005). “Küresel Kent Söyleminin Kentsel Mekânı Dönüştürmedeki Rolü: Büyükdere-Maslak Aksı.” Hatice Kurtuluş (Ed.). İstanbul'da Kentsel Ayrışma Mekânsal Dönüşümde Farklı Boyutlar içinde. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Özkan, İ. (2006). İstanbul Metropolitan Alanında Uygulanan Konut Politikaları ve Levent Bölgesine Etkilerinin İrdelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özten, Ö. (2010). Gündelik Hayatın Mekânlarla ve Mekânda Evriminin, Kentlerin Değişim Süreçlerini Yapılandırması: Levent-Çeliktepe Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Pandey, S., (2010). *Cloud Computing Technology & GIS Applications, The 8th Asian Symposium on Geographic Information Systems From Computer & Engineering View (ASGIS 2010)*, ChongQing, China.

Park., J. W., Yun, C.H., Kim, S., Yeom, H.Y., (2011). Cloud Computing Platform for GIS Image Processing in U-City, *Advanced Communication Technologies (ICACT)*, 2011 13th International Conference on, vol., no., pp.111-1155.

Paskaleva, K. A. (2011). The smart city: A nexus for open innovation? *Intelligent Buildings International* , 3 (3), 153-171.

Peng, Z. R. (1999). An assessment framework for the development of Internet GIS. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 26(1), 117-132.

Peng, Zhong-Ren, Ming-Hsiang Tsou (2003). *Internet GIS: Distributed Geographic Information Services for the Internet and Wireless Networks*. Wiley.

Plewe, B. (1997). *GIS online: Information retrieval, mapping, and the Internet*. OnWord Press.

Sınmaz, S. (2013). Yeni Gelişen Planlama Yaklaşımları Çerçevesinde Akıllı Yerleşme Kavramı ve Temel İlkeleri. *Megaron* , 8 (2), 76-86.

Sachs, J. (2000). *The Economist*. Retrieved Ocak 12, 2017, from A new map of the world: <http://www.economist.com/node/80730>

Schuurman, D. (2015). Bridging the Gap between Open and User Innovation? Exploring the Value of Living Labs as a Means to Structure User Contribution and Manage Distributed Innovation. *Doktora Tezi*, Ghent University and Vrije Universiteit Brussel VUB.

Shao Y., Di L., Gong J., bai Y., Zhao P., (2011). GIS in the Cloud: Implementing a Web Coverage Service on Amazon Cloud Computing Platform, *Electrical Engineering and Control*. In:Zhu M(ed), vol 98. *Lecture Notes in Electrical Engineering*. Springer Berlin Heidelberg, pp. 289-295.

Shuey, R. (1989). *Data Engineering and Information Systems*. In A. Gupta (Ed.), *Integration of Information Systems: Bridging Heterogeneous Databases*. New York: IEEE Press, pp. 11-23.

Siki, Z. (2009). Produktív környezetben használt, nyílt forráskódú komplex térinformatikai megoldások. In *CASCADOSS műhelymunka tanácskozás és GRASS tanfolyam*, Szeged (in Hungarian).

Sönmez, A. L. (2010). Nitelikli Servisli Konutların (Residence) Sosyo-Kültürel Sürdürülebilirlik Boyutunun Kullanıcı Açısından İncelenmesi: Levent Loft Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sönmezler, Ş., Şahin S. (2014). Hamidiye Su Terazisi Tarihi, Mimarisi, İşlevi. *BelleTen*, LXXVIII [599-618].

Ståhlbröst, A. (2006). *Human-Centric Evaluation of Innovation, An Action Research Study of the Processes of Human-Centric Evaluations of Innovations in the Context of a Living Lab*. Luleå: Luleå University of Technology Social Informatics.

Steiniger, S., & Weibel, R. (2009). GIS software—A description in 1000 words. https://jaist.ac.jp/pub/sourceforge/j/project/ju/jumppiot/w_other_freegis_documents/articles/gissoftware_steiniger2008.pdf.

Steiniger, S., & Hunter, A. J. S. (2013). The 2012 free and open source GIS software map—A guide to facilitate research, development, and adoption. *Computers, Environment and Urban Systems*, 39, 136–150.

Stuttgart Üniversitesi. (2015). Developing future urban planning processes. Fraunhpfer.

Şahin, M. (2010). Yüksek Yapılar ve Kamusal Alan İlişkisi: Büyükdere Caddesi Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şengül, G. (1999). Kentsel Tasarım Bakış Açısından Güç Odaklarının Kent Mekânına Etkisi: Beşiktaş- Maslak Aksı Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tanaltay, E. “Ferruh Başağa ile Bir Gün”. Sanat Çevresi, İstanbul Şehir Üniversitesi Kütüphanesi Taha Toros Arşivi, E-Arşiv, URL: <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/handle/11498/54943>.

Tekeli, İ. (2013). İstanbul'un Planlanmasının ve Gelişmesinin Öyküsü. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul.

The World Bank & ENoLL. (2015). Citizen-Driven Innovation. (J. Eskelinen, A. García Robles, I. Lindy, J. Marsh, & A. Munte-Kunigami, Eds.) Washington: The World Bank.

Tomlinson, R., F. (1990). Geographic Information Systems – a new frontier. Donna J. P., Duane F. M., (Ed.) Introductory readings in Geographic information systems, içinde (s:15-27), Taylor and Francis.

Torre, J. (2005). Report of existing GIS standards and software Deliverable 3.6.1, Core GIS 6.1.ices-SYNTHESYS NA-D 3.6 report, 11.

TÜİK. (2012). Sağlık Araştırması 2012. Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.

Tümertekin, E. (1997). İstanbul İnsan ve Mekân. Tarih Vakfı Yayınları 50, İstanbul.

Uğurlu, A.H. (2012). III. Selim'in İstanbul'u: Siyasi ve Askeri Dönüşümler Işığında İmar Faaliyetleri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

UNDP & T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2016). EHİS - BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme Kapsamında Engelli Hakları Ulusal Göstergeleri. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

Velibeyoğlu, K. (2004). Bilgi Teknolojileri Destekli Kentsel Gelişme Stratejileri.

Zygiaris, S. (2012). Smart City Reference Model: Assisting Planners To Conceptualize The Building Of Smart City Innovation Ecosystems. Journal of the Knowledge Economy, 4, 217-231.

Zingat. (2018). Zingat Gayrimenkul Portalı: https://www.zingat.com/gclid=Cj0KCQiAr93gBRDSARIsADvHiOqG2TfqHde4G37HcaYMgiovPLDyZwpQJpnq3pHd6bDwrRcuZ8oyNYaAjGqEALw_wcB

1/100000 İstanbul Çevre Düzeni Planı Sentez Raporu. (2006). İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığı.

1/100000 İstanbul Çevre Düzeni Planı Özet Raporu. (2006). İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığı.

URL-1: <https://istanbul-constantinople.culturalspot.org/asset-viewer/İstanbul-ve-boğaz-ın-genel-planı/JgGCta9043-YyQ?hl=tr> (erişim. 09.01.2018).

URL-2: <https://istanbul-constantinople.culturalspot.org/asset-viewer/İstanbul-ve-boğaz-haritası/GwFpQffrnEbISQ?hl=tr> (erişim. 09.01.2018).

URL-3: <https://istanbul-constantinople.culturalspot.org/asset-viewer/prensese-adaları-adalar-bazaltik-gıkıntısı-pera-beyoğlu-ve-İstanbul-kısımlarını-içeren-boğaz-haritası/kAGx4fg2vaXqEw?hl=tr> (erişim. 09.01.2018).

URL-4: <https://istanbul-constantinople.culturalspot.org/asset-viewer/İstanbul-boğaz-ve-liman-haritası/UQE0HVe9yQQG6Q?hl=tr> (erişim. 09.01.2018).

URL-5: http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/kutuphane3/haritalar/Hrt_001149.pdf (erişim. 09.01.2018).

URL-6: <http://ids.lib.harvard.edu/ids/view/7931999?width=912&height=1200&html=y> (erişim. 13.04.2019).

URL-7: <http://www.biristanbulhayali.com/wp-content/uploads/2017/02/levent-k%C4%B1%C5%9Flas%C4%B1-1.jpg> (erişim. 09.01.2018).

URL-8: <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=7277>

URL-9: <http://www.isov.org.tr/ZincirlikuyuMTAL>

URL-10: <http://buyukoner.com/saruhan/portfolio/ayazaga-kasirlari/>

URL-11: <http://buyukoner.com/saruhan/portfolio/ayazaga-kasirlari/>

URL-12: <http://www.eskiistanbul.net/1428/ayazaga-binicilik-mektebi-1938>

URL-13: <http://galeri3.arkitera.com/var/albums/Arkiv.com.tr/Proje/Era-%C5%9Eehircilik/uniq-istanbul-kultur-merkezi/>

URL-14: <http://www.millisaraylar.gov.tr/saraylar/maslak-kasirlari>, (<https://www.nenerede.com.tr/ilan/maslak-kasirlari-2/>)

URL-15: <http://www.eczacibasi.com.tr/phone/en/eczacibasi-gruop/group-milestones> (erişim. 29.01.2018).

URL-16: http://www.hayal-et.org/i.php/site/building/squibb_binas (erişim. 29.01.2018).

URL-17: <http://v3.arkitera.com/UserFiles/Image/news/2007/03/13/karayollari1.jpg> (erişim. 29.01.2018).

URL-18: <https://sehirharitasi.ibb.gov.tr/> (Erişim Tarihi:5.1.2018)

URL-19: <http://kwmc.org.uk/thefactory/>

URL-20: <https://forumvirium.fi/en/citysdk-cookbook-2016/>

URL-21: <https://forumvirium.fi/en/building-open-city-2015/>

URL-22: https://www.databusiness.fi/content/uploads/2017/10/20171109_HarmonisedSmartCityAPIs_WEB.pdf

URL-23: <http://www.immersiatv.eu/2017/11/24/immersive-audio-the-perfect-match-for-immersive-video/>

URL-24: http://smartcatalonia.gencat.cat/web/.content/01_SmartCAT/documents/Presentacio_SMARTCAT_2017.pdf

URL-25: <http://basaksehir-livinglab.com/BLL/hakkimizda/living-lab-nedir/>

URL-26: <http://basaksehir-livinglab.com/BLL/blog/2017/09/11/basaksehir-living-labda-seramik-atolyesi-duzenlendi/>

URL-27: <http://basaksehir-livinglab.com/BLL/blog/2017/10/30/basaksehir-living-lab-dan-ilk-defa-mechathon-galeri/>

URL-28: <http://basaksehir-livinglab.com/BLL/blog/2017/10/31/soyut-dusunce-ve-artirilmis-gerceklik-galeri/>

URL-29: <http://basaksehir-livinglab.com/BLL/blog/2018/01/29/basaksehir-living-labde-3d-tasarimci-cocuk-etkinligi-galeri/>

URL-30: <https://slideplayer.com/slide/5298099/17>

URL-31: https://www.stadtentwicklung.berlin.de/planen/stadtmodelle/en/berlin_modell_aktuell.shtml

URL-32: https://www.stadtentwicklung.berlin.de/planen/stadtmodelle/en/tastmodell_2000.shtml

Fotoğraf 45. Fatih Eseler, 2017.

ÖZGEÇMİŞLER

Sema ERGÖNÜL - Mimar [Prof.Dr.]

1982 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden mezun olan Sema Ergönül, 1988 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yapı Bilgisi Programı'nda yüksek lisans eğitimini, 2002 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Fen Bilimleri Enstitüsü Yapım Proje Yönetimi Programı'nda doktora eğitimini tamamlamıştır. MSGSÜ'nde 2006 yılında 'Doçent', 2012 yılında ise 'Profesör' kadrosuna atanmıştır. Halen aynı kurumda öğretim üyeliğinin yanı sıra, Dekanlık, Yapı Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü (YUAM) ve Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü (KENTTAM) görevlerini sürdürmektedir. Yine aynı kurumda birçok kurul ve komisyonda görev almış, bir çok sempozyum ve konferans gibi etkinliklerin düzenlenmesinde aktif rol almıştır. 2007-2009 yılları arasında Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MIAK) üyeliğinde bulunmuştur. Akademik çalışmaları ve katılımları, Süre Yönetimi, Kalite Yönetimi, Maliyet ve Risk Yönetimi, Bina ve Mühendislik Ekonomisi, Değer Mühendisliği, Sürdürülebilir Proje ve Yapım Yönetimi konuları üzerinedir. YUAM bünyesinde 2012-2014 yılları arasında gerçekleştirilen İstanbul Kalkınma Ajansı destekli "Yapılarda Enerji Verimliliği Araştırma-Geliştirme, Bilgi Paylaşımı Sisteminin Oluşturulması" projesini yürütmüş ve proje kapsamında Türkiye'ye özgü "Sürdürülebilir Enerji Etkin Binalar (SEEB-TR)" Yeşil Bina Sertifika Sistemi geliştirilmiştir. MSGSÜ ile Erdek Belediyesi ortak protokolünde gerçekleşen "Erdek/ Yukarıyapıcı Mahallesi Yenileme Projesi"nde proje yürütücüsü olarak görev almış, KENTTAM bünyesinde T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı için hazırlanan 'Kentsel Mekânsal Standartların Geliştirilmesi' projesinde proje ekibinde yer almıştır. Halen devam etmekte olan TÜBİTAK destekli "Mahalle Ölçeğinde Sürdürülebilir Değerlendirme Sistemi Geliştirilmesi" projesinde proje yürütücülüğü bulunmaktadır.

İnci OLGUN - Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı [Öğr.Gör.Dr.]

Lisans mimarlık eğitimi sonrasında yine Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde Kentsel Tasarım Lisansüstü Program ile ölçekler arası mekân araştırmaları ve proje çalışmalarına başlamış, doktora tezini kent belleği ve mekân okumaları üzerine tamamlamıştır. Meslek hayatına proje uygulama ve tasarım çalışmaları ile serbest mimar olarak başlayan Olgun, 2001 yılından itibaren Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde planlama ve kentsel tasarım stüdyolarında grup proje yürütücüsü olarak çalışmalarını devam ettirmektedir. Olgun, yapılı çevreyi destekleyen doğal ve yapay sistemlere, kentsel tasarım stratejilerine ilişkin araştırma ve projelerin içinde yer almış, söz konusu başlıklara ilişkin ulusal ve uluslararası fonlardan hibe alan araştırma projeleri, yayımlar, atölyeler, sergiler, kitap çalışmaları gerçekleştirmiş ve birçok organizasyona dâhil olmuştur. Yakın zamanda tamamladığı projeler arasında [2015] atölye yürütücüsü olarak Bilecik_Gölpazarı Köyünü Yaşat Projesi kapsamında Kırsal Planlama ve Tasarım Atölyesi; [2014] Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı Gündümlü Projesi kapsamında gerçekleştirilen Kastamonu-Küre, Ersizlerdere Köy Tasarım Rehberi'nin hazırlanması, [2014] proje koordinatörü olarak Galata Bölgesi Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanması, Çatı ve Sokak Arayüzleri Sağıklaştırma Kentsel Tasarım Rehberi ve Projesi [2014-2013] koordinatör olarak, ERASMUS Intensive Programme kapsamında A Comparative Study of the Contribution to Urban Life of in-Between Places "Passing, Passage, Arcades" as Semi-Public Spaces: UP&DOWN, The Hill of the Croix Rousse/LYON ve By_pass_ing Karaköy projeleri yer almaktadır. Mimari ve kentsel tasarım ölçeğinde ulusal ve uluslararası ödüller alan Olgun, multi disiplinler bir platformda özellikle sürdürülebilirlik, ekolojik planlama ve tasarım, kentsel tasarım rehberi konularında yoğun bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Ayrıca, İstanbul Mimarlar Odası ve MSGSÜ Kentsel Tasarım Araştırma ve Uygulama Merkezi [KENTTAM] yönetim kurulu üyesidir.

Esra TURGUT - Şehir Plancısı

2013 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nden mezun olan Esra Turgut, lisans eğitimi boyunca kent ölçeğinde birçok ulusal ve uluslararası projede ve atölyede yer almıştır. 2015 yılında MSGSÜ’de başladığı Kentsel Tasarım Yüksek lisans Programı’na devam etmekte olan Turgut, kentsel planlama ve tasarım ölçeğinde yayınlr, sergiler ve kitap çalışmaları gerçekleştirmiş ve Kent Düşleri Atölyelerinde asistan ve yürütücü olarak yer almıştır. Turgut, güncel olarak MSGSÜ Kentsel Tasarım Araştırma ve Uygulama Merkezi’ndeki birçok araştırma projesinde, tasarım rehberleri çalışmalarında ve kırsal çalışmalarda yer almaktadır. Kentsel Tasarım Rehberleri Hazırlanması Projesi [2016], Galata Bölgesi Kentsel Tasarım Rehberi – Çatı ve Arayüz Sağlıklılaştırma Projesi [2014-2013] ve Kastamonu, Küre Ersizlerdere Köyü Kırsal Tasarım Rehberi Projesi, [2014] gibi tamamlanan projelerin yanı sıra MSGSÜ Kentsel Tasarım Araştırma ve Uygulama Merkezi’nde devam eden projelerde de görev almaktadır. Araştırma projeleri kapsamında yayınlr, atölyeler, sergiler ve kitap çalışmaları da bulunmaktadır.

Serim DİNÇ - Y. Şehir Plancısı

2012 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nden mezun olan Serim Dinç, lisans eğitimi boyunca kent ölçeğinde bir çok ulusal ve uluslararası projede ve atölyede yer almıştır. MSGSÜ’de 2013 yılında başladığı ‘Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Programı’ süresince, MSGSÜ Kentsel Tasarım Araştırma ve Uygulama Merkezi (KENTTAM) ile birlikte ‘Galata Bölgesi Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanması, Çatı ve Sokak Arayüzleri Sağlıklılaştırma Kentsel Tasarım Rehberi ve Projesi’nde (2013-2014) görev almıştır. 2014 yılında başladığı Universidad de Politécnica de Madrid (UPM)’de Kentsel Planlama üzerine yüksek lisans programını tamamlamış; MSGSÜ bünyesinde başladığı ikinci yüksek lisans çalışmasını devam ettirmektedir. Madrid’de yaşadığı süre içerisinde Ezquiaga Arquitectura Sociedad y Territorio SL Planlama ofisinde (2014 – 2016) çalışmış ve ‘Campeche Eyaleti (Meksika): Bölgesel Planlama Rehberi’, ‘Castellana Norte: Urban Benchmarking’, ‘Sigüenza Tarihi Kent Merkezi Koruma Planı’ ve ‘Tajo International Sınır Bölgesi için Bölgesel Gelişme Stratejileri’ gibi kentsel ve bölgesel ölçeklerdeki farklı projelerde yer almıştır. Ekim 2016’dan itibaren KENTTAM bünyesinde profesyonel hayatına devam etmekte olup T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı için hazırlanan ‘Kentsel Tasarım Rehberleri’ ve ‘Kentsel Mekânsal Standartların Geliştirilmesi’ projelerinde görev almıştır. Kentsel planlama ve tasarım ölçeğinde yayınlr, sergiler ve kitap çalışmaları gerçekleştirmiş olan Dinç, [2016] ‘up & down the hill of the Croix-Rousse’ kitabının editörlüğünü yapmış; Kent Düşleri Atölyeleri’nde yürütücü olarak yer almıştır. [2011] ‘YKM Fırsatın Varken Sesini Duyur: Sokağımı Yaşa’, [2012] ‘Şehir ve Bölge Planlama Öğrencileri Bitirme Projesi Yarışması’, ‘Gelecek İstanbul: İstanbul’un Geleceği için Alternatif Öneriler’ yarışmalarından ödülleri bulunmaktadır.

Ömer Devrim AKSOYAK - Y. Mimar [Arş.Gör.]

2004 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Mimarlık Bölümü’nden mezun olan Ömer Devrim Aksoyak, lisans eğitimi boyunca mimarlık ve kentsel tasarım ölçeğinde birçok ulusal ve uluslararası projelerde ve atölyelerde yer almıştır. Aynı zamanda kentsel planlama ve tasarım ölçeğinde yayınlr, sergiler ve kitap çalışmaları gerçekleştirmiş ve “Kenti Oyuncak Etmek; Space, Place and Architecture” Atölyeleri’nde yürütücü olarak 2014 ve 2016 yıllarında yer almıştır. 2013 yılında gerçekleştirilen Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması’nda satınalma ödülü ile ödüllendirilen projenin tasarım ekibinde yer almıştır. 2009 yılında University of East London (Londra, Birleşik Krallık) School of Architecture and Visual Arts okulunda başlamış olduğu yüksek lisans eğitimini “Morphological Evaluation in Urban Design of Istanbul Historical City” başlıklı tezi ile tamamlayarak Master of Architecture (MArch) ünvanını almıştır. 2012 yılında MSGSÜ Şehircilik Doktora Programında başlamış olduğu doktora tez çalışmalarına “Tarihi Kentlerin Yönetim Modeli Olarak Tarihi Kentsel Peyjaz” başlığı altında devam etmektedir.

Aylin AYNA - Mimar [Arş.Gör.Dr.]

2008 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ), Mimarlık Bölümünden mezun olan Ayna, çeşitli mimarlık ofislerinde tasarım ve uygulama ekiplerinde görev almıştır. 2009 yılından bu yana MSGSÜ, Mimarlık Bölümü dâhilinde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Yüksek Lisans çalışmasını 2011 yılında, doktora çalışmasını 2018 yılında MSGSÜ Mimari Tasarım Sorunları Programında tamamlamıştır. Doktora sürecinde 1 yıl İtalya’da, Politecnico di Torino’da “Görme Engelli Bireylerin Mekân Algısı ve Deneyimleri Çerçevesinde Mekânsal Çok Duyululuk” başlıklı doktora tez çalışması kapsamında araştırma ve alan çalışmalarını yürütmüş olan Ayna, “beden- mekân ilişkisi, mekânın duyuusal ve algısal boyutları, çok duyulu mekân tasarım ve temsil yöntemleri, mekânsal etkileşim, görsel algı, görme-dışı mekân, evrensel tasarım ve erişilebilirlik” konuları çerçevesinde kişisel araştırmalarını sürdürmektedir. Meslek alanı ve araştırma konuları kapsamında çeşitli konferans, sempozyum gibi akademik ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmakta, ulusal ve uluslar arası bilimsel etkinliklerin organizasyonlarında yer almakta, disiplinlerarası çalışmalarda, araştırma projelerinde görevler almakta, araştırma konuları çerçevesinde atölye çalışmaları, sergiler ve benzeri çalışmalar yürütmektedir.

Seher BAŞLIK - Şehir Plancısı [Öğr.Üyesi.Dr.]

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ), Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nden 1993 yılında mezun olan Başlık, 1993-2000 yıllarında kent planlama ve mimarlık firmalarında plancı ve CBS uzmanı olarak çalışmıştır. 2000 yılında araştırma görevlisi olarak MSGSU Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde göreve başlamış; 2003 yılında MSGSU Kentsel Tasarım Yüksek lisan programını, 2008 yılında ise doktora programını tamamlamıştır. Doktora eğitimi sırasında araştırmacı olarak 1 yıl Lizbon Teknik Üniversitesi’nde bulunmuş; doktora eğitimini tamamladıktan sonra MSGSU Enformatik Bölümü Yrd. Doç. Dr. kadrosuna geçmiştir. 2010-2011 yılları arasında Amerika Georgia Üniversitesi’nde eğitim vermek ve araştırma yapmak amacıyla bulunmuş olan Başlık, Burhaniye Ören Adramytteion Antik Kenti Koruma İmar Planı’nın yapılmasında yer almış, “Adramytteion Antik Kenti Arkeopark Projesi”ni M. Rifat Akbulut ve öğrencileri ile birlikte tamamlamıştır. [2015-2017] “Mülkiyet Deseni ile Kentsel Büyüme İlişkisinin Simülasyon Modelinin Oluşturulması” adlı TÜBİTAK projesinde, [2017] “Kentsel Mekânsal Standartların Geliştirilmesi” adlı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı projesinde araştırmacı olarak yer almıştır. Halen MSGSU Enformatik Bölümünde mekânsal analiz, Coğrafi Bilgi Sistemleri, kentsel büyüme konularında dersler vermekte ve araştırmalarına devam etmektedir.

Kemal ŞAHİN - Web ve Model Teknolojileri Uzmanı [Öğr. Gör. Dr.]

Lisans eğitimi, Bahçeşehir Üniversitesi, Bilgisayar Öğretim ve Teknolojileri Bölümünde tamamlayan Kemal ŞAHİN, yüksek lisans tezini, 2009 yılında MSGSÜ – Bilgisayar Ortamında Sanat ve Tasarım Yüksek Lisans Programı’nda yazmıştır. Akabinde, İstanbul Üniversitesi, Enformatik Bölümü’nde doktora eğitimine başlayan Şahin, doktora tezini bilişimde istidamı artırmak için mesleki uygunluk ve yeterlilik ölçeği geliştirerek 2018 yılında tamamlamıştır. Hala, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’nde tam zamanlı olarak “Öğr. Gör. Dr.” olarak görev almaktadır. Yarı zamanlı olarak Beykent, Doğuş gibi birçok vakıf üniversitesinde görev almaya devam etmektedir. Web/Mobil uygulama tasarımı ve geliştirmeleri konusunda birbirinden farklı projelerin gerçekleşmesinde aktif rol oynamış, danışmanlıklarda bulunmuştur. Uygulama geliştirme ve tasarım, veri görselleştirme, eğitim teknolojileri, nesnelerin interneti, kullanıcı deneyimi ve arayüz tasarımı konularında araştırmalarını yürütmektedir.

Çetin Ergand'ın bir fotoğrafı

Çetin ERGAND - Fotoğraf Sanatçısı [Prof.]

Mimar Sinan Üniversitesi (MSÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi Fotograf Bölümü’nden 1994 yılında mezun olmuş, yüksek Lisansını 1998, sanatta yeterliğini 2006 yılında tamamlamıştır. Mimari fotoğraf, panoramik görüntüleme tarihi ve yöntemleri üzerine yurt dışı ve içinde söyleşi, workshop ve sempozyumlara katılmış, bildiriler sunmuş, üniversite ders kitapları yayınlanmış, editörlükler yapmıştır. [2001] “Pamukbank Fotoğraf Yarışması – Büyük Ödüle” layık görülmüş ve Pamukbank Fotoğraf Galerisi Koleksiyonuna girmiş; [2011] yürütmüş olduğu erken cumhuriyet dönemi modern Ankara mimarisini konu alan fotoğraf projesi, Başbakanlık, Federal Almanya Büyükelçiliği, Goethe Enstitüsü - Ankara, Ankara Mimarlar Odası önderliğinde kitap olarak yayınlanmış; [2016] Unesco Dünya Miras Komitesi 40. Oturumu kapsamında, İstanbul Belediyesi Sit Alanları Yönetimi talebi ile hazırlanan “İstanbul’un Tarihi Alanları “ sergisinin küratörlüğünü yapmış, kitap çalışmasının editörlüğünü gerçekleştirmiş ve fotoğrafları yayınlanmış; [2018] Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında Tophane-i Amire Kültür ve Sanat Merkezi Sanal Galerî’yi hayata geçirmiştir. MSGSÜ Fotoğraf Uygulama Araştırma Merkezi, MSGSÜ Yapı Uygulama Araştırma Merkezi ve MSGSÜ Kentsel Tasarım Uygulama Araştırma Merkezlerinde danışmanlık yapmakta ve bilimsel araştırma projelerinde Fotoğraf alanında katkı sunmakta olan Ergand, halen MSGSÜ Fotoğraf Bölümünde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Nagihan KAVAKLI - Şehir Plancısı

2018 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nden mezun olan Nagihan Kavaklı, lisans eğitimi boyunca kent ölçeğinde birçok projelerde ve atölyelerde yer almıştır. Aynı zamanda Kavaklı ZEO Mimarlık ofisi ile birlikte belli projelerde yer almıştır.

Nuri Cem CEYLAN - Şehir Plancısı

2018 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nden mezun olan Nuri Cem CEYLAN, lisans eğitimi boyunca kent ölçeğinde birçok projelerde ve atölyelerde yer almıştır. 2016-2018 yılları arasında MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğrenci Temsilciliği yapmıştır. Lisans eğitim sürecinde ŞPO Öğrenci komisyonunda görevlar almıştır. Şu anda GABORAS’da çalışmaktadır.

Salime Benan KAYA - Şehir ve Bölge Planlama Lisans Öğrencisi

2013-2014 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Lisans eğitimine başlayan Benan Kaya, lisans eğitimi boyunca kent ölçeğinde ulusal ve uluslararası projelerde ve atölyelerde yer almıştır. Gerçekleştirdiği bu çalışmalarla birlikte ayrıca, MSGSÜ Kentsel Tasarım Araştırma ve Uygulama Merkezi’ndeki “Prestij Aks ve Odakları Araştırma Projesi”nde yer almıştır. MSGSÜ’de ki eğitimine ara vererek, Erasmus Değişim Programı ile Almanya’nın Erfurt şehrindeki Fachhochschule Erfurt (FH Erfurt) bir yıl eğitim görmüş ve MSGSÜ’de lisans öğrenimine devam etmektedir.

Meryem YALÇIN - Şehir ve Bölge Planlama Lisans Öğrencisi

2015 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama bölümünde başlamış olduğu lisans eğitimine devam etmektedir. [2017-2018] WRI Yaşanabilir Şehirler Sempozyum, [2018] 4. İstanbul Tasarım Bienali Çalıştayı ve Tophane Mahallesi saha çalışması, [2018] Kentsel Arkeoloji Çalıştayı ve Sultanahmet Meydanı saha çalışması, [2018] 2 aylık Fransa/Marsilya Limanı üzerine bir alan çalışması, [2018-2019] Prestij Aks Ve Odakları İçin Kentsel Tasarım Atlası Modeli İstanbul projesi çalışmalarında yer almıştır.

İrem Çoban

Güzin KONUK - Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı [Prof.Dr.]

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (İDGSA) Mimarlık Bölümü’nde lisans ve yüksek lisans eğitimini tamamlayan Konuk, doktorasını İDGSA Şehircilik dalında yapmıştır. 1977’de Herriot – Watt University, Edinburg College of Arts’da Kentsel Tasarım uzmanlık eğitimi almıştır. Uzmanlık konuları; Kentsel tasarım metodolojisi, tasarım rehberleri, kentsel peyzaj, kentsel rejenerasyon, büyük projeler, kentsel mikro ortam tasarımı, yeni teknolojiler ve planlama-tasarım süreç ilişkisi üzerinedir. Mesleki ve akademik faaliyetleri süresince (1991-1992) Zonguldak Kent Merkezi Sahil Bandı Kentsel Tasarım Düzenleme Projesi, (1996) Bursa-Görükle Toplu Konut Yerleşmesi Kentsel Tasarım Projesi, (2007-2008) Üsküdar Bulgurlu Kentsel Tasarım Rehberi ve Projesi, (2007-2008) Üsküdar Kısıklı Kentsel Tasarım Rehberi ve Projesi, (2009-2012) “Comperative Study Of Traditione Land Modernist Approaches To The Concept Of Street As Thecharecteristic Of Urban Life” ERASMUS Intensive Programme Proje koordinatörlüğü, (2012-2013) “A Comparative Study of the Contrubutionto Urban Life of in-Between Places “Passing, Passage, Arcades” as Semi-Public Spaces” ERASMUS Intensive Programme Proje koordinatörlüğü, (2013-2014) “UP&DOWN, TheHill of theCroixRousse/LYON A ComparativeStudy of theContrubutionto Urban Life of in-Between Places “Passing, Passage, Arcades” ERASMUS Intensive Programme Proje koordinatörlüğü, (2013-2014) Galata Bölgesi Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanması, Çatı ve Sokak Arayüzleri Sağlıklılaştırma Kentsel Tasarım Rehberi ve Proje koordinatörlüğü, (2014) Kentsel/Kamusal Yaşam Suadiye Dükkânları: Mekâni Örüntü İle Yaratmak Projesi, (2014) Kastamonu-Küre, Ersizlerdere Köy Tasarım Rehberi Projesi-Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı Gündümlü Projesi, proje genel koordinatörlüğü, (2016) Türkiye için Kentsel Tasarım Rehberleri proje koordinatörlüğü gibi birçok araştırma ve projenin içinde yer almıştır. Ulusal ve uluslararası fonlardan hibe alan araştırma projeleri, yayınlar, atölyeler, sergiler, kitap çalışmaları gerçekleştirmiş ve birçok organizasyona dâhil olmuştur.

İrem ÇOBAN - Mimar

1996 yılında İstanbul’da doğdu. 2014 yılında başladığı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’nde mimarlık lisans eğitimini 2018 yılında tamamladı. Kentsel tasarım ve mimari proje kapsamında çeşitli atölye çalışmalarına katıldı.

Sait GÖZÜ - Mimar

2019 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’nde mimarlık lisans eğitimini tamamlayan Gözü, kültürel miras ve eski eser koruma alanında çeşitli sosyal sorumluluk etkinliklerinde görev almıştır. 2019 yılında başladığı Archista Architects mimarlık ofisinde mimar olarak görev yapmaya devam etmektedir.

Yasin KARACA - Şehir ve Bölge Planlama Lisans Öğrencisi

2016 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Şehir ve Bölge Planlama Bölümü lisans eğitimine başlayan Karaca, lisans eğitimi sürecinde Hambel İnşaat ve AOL İstanbul şirketlerinde altyapı projelerinde staj görmüş ve çalışmıştır. Aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Öğrenci Kültür Merkezi Tiyatro Kulübü’nün “Kasaplığın El Kitabı” oyunu için sahne dekoru tasarlamıştır. Lisans eğitimine MSGSÜ’ de devam etmektedir.

Burcu BÜKEN CANTİMUR - Restoratör Mimar [Öğr.Üyesi.Dr.]

Lisans eğitimini 1999 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Mimarlık Bölümü'nde, yüksek lisans eğitimini ise 2003 yılında doktorasını 2001 yılında yine MSGSÜ, Restorasyon-Tarihi Çevre Değerlendirilmesi Programı'nda tamamlamıştır. Yer aldığı projeler arasında; (2001) Bazı Çeşme ve Sebillerin Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Projelerinin Hazırlanması, Beykoz İshak Ağa Çeşmesi (On Çeşmeler), (2003) İstanbul Resim Heykel Müzesinin Rölövesi ve Bozulma Durumu Belgelemesi, (2004) İznik Gölü Çevresindeki Geleneksel Yerleşmelerin İncelenmesi ve Kırsal Yerleşmelerin Korunması İçin Bir Yöntem Araştırması, (2006) Gülhane Askeri ve Teşvikiye Hastanesi'nin Topkapı Sarayı Etnografya Müzesi olarak Restorasyonuna Yönelik Tadilat Projesi, (2007) Marmara, Trakya ve Batı Karadeniz'de Dal Örgü ve Hafif Kerpiç Yapım Sistemleri, (2010) İş Bankası Beyoğlu Binası Müze Projesi Rölöve ve Restitüsyon-Restorasyon Projesi, (2013-2014) Galata Bölgesi Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanması, Çatı ve Sokak Arayüzleri Sağlıklılaştırma Kentsel Tasarım Rehberi ve Projesi, (2013-2014) Yapılarda Enerji Verimliliği Araştırma-Geliştirme, Bilgi Paylaşım Sisteminin Oluşturulması Projesi; BİL-74 (SEEB-TR), (2014) Büyükkada'da Haritonidis Köşkü'nün (40 Ada/3 Parsel) Rölöve ve Restitüsyon-Restorasyon Projeleri, (2014) Heybeliada'da Eski Değirmen'in (104 Ada/3 Parsel) Rölöve ve Restitüsyon-Restorasyon Projeleri, (2014) Kastamonu-Küre, Ersizlerdere Köy Tasarım Rehberi Projesi bulunmaktadır.

Ümit IŞIKDAĞ - İnşaat Mühendisi [Doç.Dr.]

Lisans eğitimini Balıkesir Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi İnşaat Mühendisliği bölümünde tamamlamış, Yüksek Lisans ve Doktora derecelerini sırası ile İngiltere Greenwich ve Salford Üniversitelerinde İnşaat Bilişimi alanında almıştır. Kendisi yurt içi ve dışında çeşitli üniversitelerde asli ve misafir öğretim üyesi olarak görev yapmış olup, şu anda M.S.G.S.Ü Enformatik Bölümünde görevini sürdürmektedir. Kendisinin ilgi alanları Yapı Bilgi Modelleme, Sayısal Kent Modelleme,3B Mekânsal Veri Yönetimi, 3B Kadastro, 3B İç Mekân Haritaları, Nesnelerin İnterneti, Makine Öğrenmesi ve Derin Öğrenme olarak sayılabilir. Çalışma ve yayınlarına http://www.isikdag.com adresinde yer vermektedir.

Elvin AKKAN - Grafik Tasarımcısı

Lisans eğitimini 2011 yılında Sabancı Üniversitesi, Görsel İletişim ve Tasarım Bölümü'nde, Yüksek Lisans eğitimini ise Product Design üzerine Milano NABA'da 2014 yılında tamamlamıştır. 2010 yılında İsveç'te Tamburlane Tasarım ofisinde ve İstanbul'da Kapital Medya'da stajyer olarak çalışmıştır. Zanotta ve Bosch ortaklığı ile tasarladığı komidin 2012 Milano Design Week'te sergilenmiştir. 2013 yılında Autoban Mimarlık'ta staj yapmış, 2015 ve 2016 yıllarında ID İstanbul & Ham:m ve Smash The Mag tasarım firmalarında çalışmıştır. Tasarladığı kitaplık 2015 yılında ID İstanbul & Ham:m'da satışa sunulmuştur. 2016-2019 yılları arasında Pronova Sayısal Görüntü Teknolojileri firmasında çalışmıştır. Bu süreçte Antalya Expo 2016, Volkswagen, Ali Kuşçu Gökbilim Merkezi, Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü için tasarladığı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların yanı sıra Redbull, Falcon Fest, UIP gibi firmalara da tasarım çalışmaları hazırlamıştır. Freelance olarak, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yapı Uygulama ve Araştırma Merkezi, SEEB-TR projesi ve Kentsel Araştırma Merkezi logo tasarımları bulunmaktadır. Güzel Sanatlar alanında bir çok etkinliğe görsel tasarımlarıyla katkı sağlamıştır. Şuan Medipol Üniversitesi'nde yarı zamanlı ders vermektedir.

Timuçin Kaan MANCO - Mimar, Şehir Plancısı

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ), Mimarlık Bölümü'nden 2016 yılında onur derecesi ile, Şehir ve Bölge Planlama Bölümün'den 2017 yılında çift anadal yaparak mezun olan Manco, bir öğretim yılını Scuola di Ateneo Architettura e Design “Eduardo Vittoria” Università di Camerino kurumunda tamamlamıştır. Lisans eğitimi süresince birçok kentsel ve mimari atölye çalışmalarında yer almış olup ayrıca şehircilik eğitimi boyunca dahil olduğu 2. ve 3. sınıf atölyelerinin çalışmalarının derlendiği kitap yayım atölyelerine de katılmıştır. 2013 yılında dahil olduğu Norm Mimarlık ekibi ile katıldığı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği Niğde Kampüs Proje Yarışmasından ve 2016 yılında dahil olduğu yarışma ekibiyle hazırlanan “Re(flex)ugee” Projesi ile Uluslararası ReThinking Fikir Yarışmasından Mansiyon Ödüllerini kazanmıştır. 2016'dan bu yana MSGSÜ Kentsel Tasarım Araştırma ve Uygulama Merkezi (KENTTAM) ekibinde, “Sosyokültürel İlişkiler, Mekânsal Kimlik Değerleri ve Yerleşme Morfolojileri Çerçevesinde Ayvalık ve Lesbos Kırsal Yerleşimlerinin Karşılaştırılması Bilimsel Araştırma Projesi”, Kalkınma Bakanlığı ile birlikte hazırlanan “Prestij Aks ve Odakları İçin Kentsel Tasarım Atlası Hazırlanması-İstanbul Örneği Araştırma Projesi” ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile birlikte hazırlanan “Kentsel Mekânsal Standartların Geliştirilmesi Araştırma Projesi”’nde mimar ve şehir plancısı olarak yer almaktadır. Bunların yanısıra İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimari Tasarım Tezli Yüksek Lisans Programı'na devam etmektedir.

<http://msgsu.mapsolution.info/index.php>

<https://www.tasarimrehberleri.com>

**PRESTİJ AKS ve ODAKLARI
KENTSEL TASARIM ATLASI PROJESİ**

Akıllı kent yaklaşımının, iletişim altyapısı ve akıllı teknolojiler vasıtasıyla kentlerimizi kritik bir biçimde değiştirdiği günümüzde kente uyarlanan projelerin sağladığı yaşam kalitesi bizi yeni mekânsal çözümlere her geçen gün biraz daha ihtiyaç duyar hale getirmektedir. Diğer taraftan bu projeler ile gelişen farkındalık, iletişim çerçevesi ve paydaşlar arası iş birlikleri gibi yeni kavramlar ise kentlileri kentin geleceğinin ayrılmaz parçası haline getirmektedir. Söz konusu nedenle, küresel ağlar içindeki kentlere, yeni sosyal ve ekonomik dönüşüm odaklı projelere ve yeni katılım biçimleri oluşturan mekânsal çözümlere odaklanmamız gerekmektedir. Vizyon çerçevesinde değişim ve dönüşüm geçiren kentsel mekânı yeniden ele alarak, özellikle küresel ağlar içindeki fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarla yenilikçi ve aktif bir süreci başlatan özgün projeler üretmek hedeflenmektedir. Bu doğrultuda kentsel planlama ve tasarım analizleri yapılmakta, karakter alanları ve kimlik mekânları belirlenmekte ve yere özgü mekânsal standartlar seçilmektedir. Tam bu noktada model ile sunulan “Kentsel Aks ve Odakları Projesi” yalnızca mekânsal çözümler üretmek yerine, tüm aktörlerin birlikte kullanabileceği etkin bir platformu da sunmaktadır. Proje’nin ele alınışında İstanbul’da kentsel aks ve odak olarak etkin bir rolü olan ve önemli bir omurga olarak kenti ve işlevleri taşıyan Maslak-Zincirlikuyu Aksı örnek alan olarak seçilmiştir. Kentsel Tasarım Atlası Modeli hem kimlik mekânına bütünsel bir bakışı sağlamakta hem de teknolojik altyapıyla oluşturulacak ortak bir platformu sunmaktadır. Proje güçlü bir omurga rolüyle, mekânsal karakter yapısına ilişkin verileri okunur hale getirerek, analiz eden ve ilgili tüm kentsel aktörler ile buluşturan teknolojik altyapıyı sunarak yenilikçi araçları portal ve maket ilişkisi üzerinden ortaya koymaktadır.

